

Meža gadagrāmata 2024

Izdevis nodibinājums "Latvija aug"

IEVADS

- 4 Vienmēr ar gaisā paceltiem ikšķiem

MEŽA DIENAS - 2022

- 6 Meža ABC kā pavasara prieka kļiedziens

ZEMKOPĪBAS MINISTRIJA

- 12 Visi lauki robežojas ar mežiem

ZINĀTNE UN IZGLĪTĪBA

- 16 Pacietība – meža zinātnieku galvenā īpašība
22 Meliorētās kūdras augsnēs ogleklis nepazūd
24 Pētījumi palīdzēs rast līdzsvaru
26 Jauniešus pievelk dinamiska vide
30 2022./2023. studiju gada absolventi

MEŽA ĪPAŠNIEKI

- 32 Kurš gudrāks – taksators vai algoritms?

SAKOPTĀKAIS MEŽS 2022

- 36 Ziemā zāgē, pavasarī stāda
40 Naivie arī izdzīvo
46 Ar statistiku nepietiek, vajadzīgs stāsts
50 Meža īpašnieks ar iesauku Džordžs

SAKOPTĀKAIS MEŽS 2023

- 54 Mežu pret govīm nemainīsim
58 Saimniekojot saprātīgi, meža vērtība pieaug
62 Sakopts var būt arī ļoti mazs mežs
68 Īpašumu pirkšana sit augstu vilni

MEŽA KĀPĒCĪŠI

- 72 Esam dažādi, saprotamies labi
76 Ātri, ātri nesanāk
80 Apaļo kokmateriālu cenas no janvāra līdz septembrim

VALSTS MEŽA DIENESTS

- 86 Ģenerāldirektors – tas nav viena cilvēka šovs
- 91 Valsts meža dienesta apbalvojuma "Gada cilvēks 2023" laureātu saraksts

LATVIJAS VALSTS MEŽI

- 92 Visu nosaka profesionāls vērtējums
- 98 Nepietiek ar cipariem, uzņēmums jājūt
- 104 Gada balva "Pumpurs 2022"
- 112 Vieta, kur vienmēr justies vislabāk

KOKRŪPNIECĪBA

- 116 Lai sēdētu ērti, jādomā ātri
- 122 Lielākie uzņēmumi pēc apgrozījuma
- 124 Nepārtrauktu pārmaiņu laiks turpinās

"ZELTA ČIEKURS"

- 126 "Zelta čiekuram" jauna nominācija

Par mūža ieguldījumu

- 130 Visu, ko varēju, esmu izdarījis
- 136 Mežs citā izpausmē un skatījumā
- 138 Dzīve mainās, mums jāmainās līdzī
- 142 Nosaukumi mainās, mežs tas pats

Par inovatīvu saimniekošanu

- 146 Mērkoku aizstāj mašīnredze

Par ieguldījumu zinātnē

- 150 Veco mežu pētījumos Latvija citas valstis apsteidz

Par ilgtspējīgu saimniekošanu

- 156 Baudīt dabu reizē ar pasaules attīstību
- 160 Mežā ieguldītai naudai vērtība nekrītas
- 164 Tikai Latvijā es varu pastāvēt pa īstam
- 170 Laime mērāma sajūtās, ne naudā

Vienmēr ar gaisā paceltiem īkšķiem

Šogad Meža gadagrāmata iznāk četrpadsmito reizi. Tas bija pirmais izdevums, kurā tika aprakstīti visi "Zelta čiekura" laureāti. Tā šī tēma kļuva populārāka un pamazām aizgāja mediju aprītē. Īpaši pēc tam, kad meža īpašnieki sāka piedalīties konkursā "Sakoptākais mežs". Četrpadsmitajā grāmatiņā pirmo reizi aprakstīti gandrīz visi konkursa dalībnieki, bet tie, kuri saņēma apbalvojumu nominācijā "Par ilgtspējīgu saimniekošanu" ievietoti "Zelta čiekura" nodaļā.

Tas iespējams tāpēc, ka konkursa "Sakoptākais mežs" rīkotāji viņu vārdus zina jau vasaras beigās un par "Zelta čiekura" laureātiem nobalso tad, kad visi konkursa dalībnieki apciemoti un izvērtēti. Šogad konkursā piedalījās deviņi saimnieki un saimnieces un laureāti arī vairāk nekā cītu gad – četri. Tad kāpēc viņu stāstus publicēt tikai nākamajā gadā? Darām to uzreiz. Pie reizes šajā grāmatiņā arī sarunas un stāsti par tiem meža īpašniekiem, kuri konkursā piedalījās 2022. gada vasarā, bet vēl nebija aprakstīti. Turpmāk tā arī darīsim – par visiem konkursa "Sakoptākais mežs" dalībniekiem rakstīsim uzreiz, neko neatliekot uz nākamo gadu.

Ir arī pārsteigums. Pagājušā gada publikāciju "Pa pusei zaļš, pa pusei elektrīkis" par konkursa "Sakoptākais mežs" dalībnieku Andreju Ieragu par interesantu atzinuši Vācijā – žurnāla "Die Zeit" korespondenti, kuri dažādās valstīs meklēja cilvēkus jau gados, kas pastāstītu savu dzīves redzējumu. Tā šovasar vācu žurnālisti kopā ar tulku veselu dienu nodzīvoja Madonas pusē Tiltakalnos, kur Andrejs stāstīja gan

par kara laikā, gan miera laikā piedzīvoto un, protams, savu mežu. Tagad viņš no "Die Zeit" saņēmis apsveikumu valsts dzimšanas dienā un vislabākos novēlējumus. Arī ziņu, ka raksts par viņu publicēts žurnāla 41. numurā.

Ar kokrūpniekiem ir sarežģītāk. To uzvārdi zināmi tikai tad, kad jau tuvojas grāmatas nodošanas laiks, turklāt ne visi vēlas par sevi stāstīt. No pagājušā gada laureātiem man izdevās sarunāt tikšanos tikai ar SIA "VFM Latvia" vadības līderiem. Taču tikšanās bija interesanta un stāstītāji – pozitīvas enerģijas pilni. Tāpat arī Triju Zvaigžņu ordeņa kavalieris SIA "Rīgas Krēslu fabrika" dibinātājs Aldis Circenis, kaut arī atzinās, ka viņam visu laiku nepieciešama kustība, veltīja mūsu sarunai vairāk nekā stundu.

Meža zinātniekiem, kuriem čiekurots projekts, šoreiz piegāju citādi nekā parasti. Lūdzu, lai viņi pastāsta par projekta laikā piedzīvoto, sajūsto un pārdomāto vienkārši, bez cipariem un formulām. Domāju, ka sanācis diezgan labi. Stāstīt par zinātni saprotami un arī tik interesanti, lai noturētu auditorijas uzmanību, tas prasa pamatīgu sagatavošanos no žurnālista puses un pacietību no pētnieku puses. Pacietību noklausīties jautājumus, kā no mazā kāpēcīša.

Par mūža ieguldījumu ar "Zelta čiekuru" apbalvotais Andis Krēsliņš uz tikšanos ar mani no Alūksnes atbrauca līdz Siguldai, veicot vairāk nekā pusi no ceļa, kādu man būtu nācies mērot uz Ziemeļvidzemi.

Domāju, ka visi, kas izlasīs interviju ar viņu, pacels gaisā īkšķi – gluži kā konkursa žūrijas dalībnieki, kad pēc meža īpašuma apmeklējuma fotogrāfite knipsē kopbildi.

Dzīve nav vienkārša. Tā ir bezgala skaista un sāpīgi nežēlīga. Tomēr gan redzamajā, gan neredzamajā kopbildē būsīm vienmēr ar gaisā paceltiem īkšķiem! ■

ANITA JAUNBELZERE

Meža ABC kā pavasara prieka kļiedziens

Maija vidū Kuldīgas novada Padures pagasta Struņķukrogā notika Meža ABC – izglītojošs pasākums par mežu skolēniem, ģimenēm un visai sabiedrībai. Pirmajā dienā tajā pabija septiņi tūkstoši skolēnu, bet nākamajā aptuveni četri tūkstoši ģimeņu. Šajās dienās Struņķukrogā virmoja enerģija, kas līdzinājās pavasara prieka kļiedzienu.

Šogad meža ābecei sešdesmit burtu

Meža ABC, kas notika pēc trīs gadu ilga pārtraukuma, šogad atzīmēja savu desmito gadskārtu. Pasākums tika organizēts ar uzņēmēju atbalstu. Struņķukroga 25 hektāros meža bija izveidotas sešdesmit pieturas, kurās apmeklētāji varēja iegūt interesantu informāciju un piedalīties dažādu uzdevumu risināšanā. Ikvienā stāstā par mežu bija ieguldīts tik daudz radošas

enerģijas, ka nevarēja nepamanīt mirdzumu bērnu acīs un lepnumu par to, ka viņi šajā dienā pabijuši kopā ar meža nozares ļaudīm.

Pieturu nosaukumi jau vien liecināja par ļoti bagātu informācijas spektru. Piemēram: stacija "Ozols un liepa", "Latvijas meži vakar un šodien", "Matemātika zāģētavā", "Jaunākās tehnoloģijas", "Meža izsoles", "Klusums mežā", "Dzintara pasaka". Jā – arī

stāsts par mežu pirms miljoniem gadu, kad kokiem tecēja sveķi un radās dzintars.

Trīs stundas bez mobilā telefona

SIA "Vika Wood", kas bija Meža ABC ģenerālsponsors, pasākumā prezentēja meža matemātiku.

Inguss Donis, SIA "Vika Wood" pārstāvis: "Man patika bērnu atsaucība. Visu, ko devām, bērni uztvēra ar zinātkāri. Tas bija ļoti pozitīvi. Dodot uzdevumu veidot puzzle, es nebiju ierobežojis bērnu iztēli, kas bija fantastiska. Saprātu, ka viņu domāšanā ir daudzas lietas, kuras varam pamācīties. Mana atklāsme, ka esam savai iztēlei uzlikuši rāmjus.

Lai nebūtu tā, ka viens dara un pārējie skatās, es uzdevumu sadalīju četrās daļās. Notika tā, ka klases sadalījās nevis draugu grupiņās, bet izveidoja komandu no blakus stāvošiem biedriem. Visi vienojās mērķa sasniegšanai un aizmirsā savu personīgo ego. Tas bija patīkams pārsteigums. Arī savus telefonus bērni šajā laikā bija aizmirsuši. Domāju, gan jau kāds no viņiem šo meža saucienu sadzirdēs un turpinās."

Uzņēmēji saprot, kas visa pamatā

Meža ABC ideja pieder Sigitai Vaivadei, kura ir SIA "Meža konsultants" valdes priekšsēdētāja.

Sigita Vaivade: "Ejot pa pieturām, visiem bērniem dega acis, tātad tas ir tas, ko viņiem vajag iedot. Šogad te divreiz vairāk bērnu nekā iepriekš. Katra klase mežā pavadīja trīs stundas. Iziet meža ceļojumu un izbauda visu, kas piedāvāts. Viss ir pārdomāts, lai būtu drošība un nebūtu sastrēgumu, lai cits citam netraucētu. Katra klase apmeklēja piecas pieturas un vēl divas izvēlējās. Bērnu dārza grupiņām bija speciāla programma. Viņi pārgērbās meža tērpos, uztaisīja putnu būrīti un krāsainās smiltīs uzzīmēja glezniņas. Šeit piedalās tie uzņēmēji, kuri saprot, kas ir ilgtermiņa izglītošana un nozares devums Latvijai. Ja mēs šajos mazajos cilvēkos neliekam savas gudrības, tad nevaram vēlēties, lai nozarē nāktu strādāt izglītoti cilvēki. Tas ir visa pamatā." ■

ANITA JAUNBELZERE

Maija pēdējās brīvdienās Latvijas valsts mežu dabas parkā Tērvetē norisinājās lielākās Meža dienas Baltijā. Ikviens tika aicināts mācīties un radoši atpūsties kopumā 99 meža izziņas pieturās. Divu dienu laikā Tērvetes dabas parka daļu – Kurbada zemi – apmeklēja vairāk nekā 14 000 interesentu.

Septembrī Rēzeknes novadā durvis vēra koncerta "Latvijas Finieris" Zaļā klase. Uzņēmums savu produkciju eksportē uz 70 valstīm, un Sarkanā Latgales reģiona skolu audzēkņi varēja iepazīt visu meža apsaimniekošanas ciklu un kokrūpniecības nozari Latvijā. Tas bija ieinteresējis 172 klases no 30 skolām. Šim izzinošajam ieskatam meža nozarē varētu būt liela loma brīdī, kad tiem, kuri šodien vēl skolēni, būs jāklūst par studentiem.

**Latvijas
Finieris**

"Meža gadagrāmata 2024" tapusi ar Latvijā spēcīgākā kokrūpniecības uzņēmuma – koncerna "Latvijas Finieris" – atbalstu.

Visi lauki robežojas ar mežiem

Šoruden zemkopības ministra amatā stājies Armands Krauze, kuram ne Saeimas, nedz Zemkopības ministrijas ēka nav sveša. Divus sasaukumus viņš bijis Zemkopības ministrijas parlamentārais sekretārs, vienu – Ministru prezidenta parlamentārais sekretārs, kā ZZS pārstāvis ievēlēts trīs Saeimās. Ceļš uz ministrijas pašu augstāko stāvu savulaik sācies Vecbebru tehnikumā. Kāds ir ministra skatījums uz meža nozari?

Ko jūs gaidāt no valsts mežu apsaimniekotājiem?

Akciju sabiedrībā "Latvijas valsts meži" (LVM) šobrīd ir pagaidu padome un valde. Noris darbs pie valdes nolikuma izstrādes un personāla atlases kompānijas izvēles. Ļoti svarīgi, lai viss notiktu atklāti, pārredzami, bez iespējām pagriezt visu individuālu interešu īstenošanai.

LVM ir stratēģiski nozīmīgs uzņēmums. Meži, kurus akciju sabiedrība apsaimnieko, ir mūsu nacionālā bagātība. Tāpēc ļoti svarīgi, lai pienesums būtu visai Latvijai, lai padomes un valdes sastāvā atrastos cilvēki, kuri spēj to nodrošināt. Esmu lūdzis konkursa nolikumu veidot tādu, lai tajā varētu pieteikties ne tikai daži, bet daudzi. Ja nolikuma nosacījumā konkursa dalībniekiem izvirza ļoti specifiskas prasības, piesakās maz pretendentu un izvēle ir ļoti ierobežota. Lai varētu izveidot labu komandu uzņēmuma vadīšanai, arī nominācijas komisija veidota plaša. Tajā pārstāvēta Valsts kanceleja, Latvijas Meža īpašnieku biedrība, Tirdzniecības un rūpniecības kamera un nozares profesionāļi, cilvēki ar lielu pieredzi un labu reputāciju. Tas samazina vai pat izslēdz iespēju veidoties interešu konfliktam. Es sekoju tam visam līdzī, taču procesā neiejaucos. Ja kaut kas noiet greizi, varu izteikt neuzticību valdei vai padomei, bet veto tiesību man nav. Esmu ticīgs gan ar LVM pagaidu padomes, gan pagaidu valdes priekšsēdētāju un redzu, ka viņi, nebūdami meža nozares speciālisti, iecelti savos amatos, isā laikā iedziļinājušies visā un vada uzņēmumu, ievērojot labas pārvaldības principus. Tas ir ļoti svarīgi.

Meža dienestā samazināsies strādājošo skaits. Taču meža īpašnieki pieraduši vērsties pēc padoma mežniecībās. Šīs tradīcijas nu tiek lauztas.

Valsts meža dienestā gaidāmas pārmaiņas. Šāds process šobrīd notiek visā valstī

dažādu ministriju pārziņā esošajās nozarēs. Pārejam uz elektronisku dokumentu apriti, tomēr iespēja ierasties mežniecībā un iesniegt nepieciešamo informāciju arī papīra formātā ir saglabājusies. Valsts meža dienesta vadītājam Arvīdam Ozolam, kurš visus šos gadus ir strādājis Meža departamentā, ir skaidrs redzējums par to, ko vajadzētu mainīt. Meža dienestā strādājošie nodrošināti ar datortehniku, dažādām tehnoloģijām, transportu, un mežzinis, to visu izmantojot, var paveikt daudz vairāk, nekā agrāk to varēja mežsargs savā nelielajā apgaitā.

Pārmaiņas nepieciešamas arī tāpēc, lai darbinieki varētu vairāk nopelnīt. Tāpēc darbam jābūt efektīvam. Ja paskatāmies, kā bija pirms divdesmit vai vairāk gadiem un salīdzinām ar šodienu, redzam, ka darba apjoms ir pieaudzis un arī samaksa augusi. Manā skatījumā – Valsts meža dienesta uzdevums ir veikt kontroli, bet konsultācijas un apmācības paliek meža konsultantu ziņā. Šīm lietām jābūt nodalītām. Meža dienests ļoti rūpīgi uzrauga gan valsts, gan citiem īpašniekiem piederošos mežus, un šis modelis darbojas labi. Meža īpašniekiem konsultācijas noteikti būs pieejamas.

Dabas liegumi un kompensācijas. Tas joprojām ļoti rūgts jautājums. Cīnieties?

Ir nepareizi vienpusēji liegt jeb ierobežot īpašnieka tiesības veikt saimniecisko darbību. Tas pat isti neatbilst Satversmei. Iedomājieties – jums ir mežs, ko savulaik iestādījis vectēvs, jūs plānojat tur ciršanu, lai iegūtu sev nepieciešamus līdzekļus, bet jums neļauj to darīt. Jūs domājat, ka mežs ir banka, kurā esat ieguldījis un no kuras varēs paņemt tad, kad vajadzēs, bet pēkšņi viss mainās. Jums saka – skaists un vērtīgs ir jūsu mežs. Neaiztieciat to!

Kā jābūt? Valstij būtu jāpiedāvā vai nu atpirkt īpašumu, maksājot tirgus vērtību,

vai vienoties ar īpašnieku par atbilstošas kompensācijas izmaksu ilgākā laikā. Tā nav normāla situācija, ka īpašnieks maksā nodokļus, taču saimniekot nedrīkst un kompensācijas nav. Man ir zināms piemērs ar vienu kundzi, kura ar mani sazinājās 2015. gadā. Viņas īpašumā auga neliela ozolu audze, ko savulaik iestādījis, visticamāk, vectēvs, lai nākotnē mazbērniem būtu cērtams mežs. Platībā bija izveidots liegums, ciršana aizliegta, savukārt teritorija pārāk maza un kompensācija par to nepienācās. Apmēram 2000 eiro vērtā īpašumā pilnībā nobloķēta saimnieciskā darbība, bet nodoklis jāmaksā. Tā nedrīkst būt! Lai to mainītu, priekšā smagas sarunas ar citām ministrijām.

Zemkopības ministrijas uzdevums ir palīdzēt gan lauksaimniekiem, gan mežsaimniekiem. Protams, mūsu fondi un resursi vērsti uz dabas saudzēšanu un vides saglabāšanu, tomēr galvenais mērķis ir atbalstīt videi draudzīgu, ilgtspējīgu ražošanu. Mūsu budžetā nav kompensācijām paredzētu līdzekļu. Savukārt VARAM politika virzīta dažādu liegumu noteikšanai un dabas aizsardzības mērķu sasniegšanai, tādēļ tur jābūt nepieciešamajiem resursiem kompensācijām jeb īpašumu atpirkšanai. Tāds ir mans redzējums. Tas būtu taisnīgi pret tiem īpašniekiem, kurus valsts sabiedrības interesēs vēlas apgrūtināt. Ja valsts vārdā vienpusīgi, bez atbilstošas atlīdzības aizliedz saimniekot, tas jau kļūst līdzīgi komunistu laikiem, kad tā rīkojās.

Meža departamentam joprojām nav direktora?

Ar jaunā gada pirmo darba dienu būs! Nebija jau viegli atrast cilvēku ar profesionālām zināšanām un atbilstošu pieredzi. Cilvēku, kurš gatavs uzņemties atbildību par kursu, ko nosaka pieņemtie likumi un to interpretācija. Ja saliekam kopā mežsaimniecību, kokrūpniecību un apkalpojošās nozares – tie ir desmitiem tūksto-

šu darbinieku. Ja klāt vēl piesummējam privāto sektoru, kopā jau sanāk gandrīz 50 000 darba vietu. Tas ir ļoti būtiski.

Kas jums sirdij tuvāks – lauksaimnieks vai mežsaimnieks?

Esmu lauksaimnieks, bet visi lauki taču robežojas ar mežiem. Līdz ar to lauksaimnieki un mežsaimnieki ir ļoti cieši saistīti. Arī vēsturiski pirmās brīvvalsts laikā, veicot zemes reformu, jebkurai zemnieku saimniecībai bija savs mežiņš iedalīts. Abas it kā atsevišķas nozares, bet ļoti cieši saistītas.

Kurai nozarei ir lielāks naudas aprites loks?

Situācija ir mainīga. Brīžiem labāk sokas kokrūpniekiem, brīžam lauksaimniekiem. Jebkurā gadījumā abas nozares Latvijas valsts ekonomikai ir ļoti nozīmīgas. Kokrūpniecība ir ļoti nozīmīgs eksporta avots, kur šobrīd izveidojušās problēmas.

Tās ir sekas izsoļu politikai, kas bija paredzēta miera laikiem, kad nav satricinājumu un notiek lēna ekonomikas attīstība. Šobrīd lielas pārmaiņas izraisījis karš Ukrainā, energoresursu cenu krīze un stagnācija Eiropas un pasaules tirgos. Tas radījis spiedi kokmateriālu tirgū. Latvijā valsts mežos kokmateriāli šobrīd dārgāki nekā Skandināvijā. Tas ir ļoti būtiski situācijā, kad tirgos koksnes izstrādājumu cenas ir kritušās. Šobrīd strādājam, lai šo situāciju labotu, citādi varam sagraut kokapstrādes nozares konkurētspēju.

Jūs bijāt biteniekiem piederīgs. Vai ir vēl kāda saistība ar šo nozari?

Tiešas saistības nav, jo kā zemkopības ministrs esmu atbildīgs par visām lauksaimniecības nozarēm. Lai neveidotos nevis juridisks, bet ētisks interešu konflikts, vairs neesmu Latvijās Biškopības biedrī-

bas valdes priekšsēdētājs, tomēr kā profesionāls agronoms un profesionāls biškopis cenšos sekot visam līdzī. Arī mežs ir ļoti cieši saistīts ar bitēm, kas tur atrod sev ganības. Aveni, vējkaņepju medus ir ļoti garšīgi. Kad tās zied, bitēm ir ļoti labs ienesums. Ogres Meža tehnikumā tagad var apgūt arī biškopību.

Šobrīd modē urbānā biškopība. Vai uz Zemkopības ministrijas jumta varētu kādu stropu nolikt?

Novietot bites divdesmit trešajā stāvā – tas būtu liels izaicinājums. Latvijā tik augstu koku nav. Tad bitēm, atgriežoties stropā, vajadzētu uzlidot tik augstu, ka spēka pietrūktu. Vējš arī te ne pa jokam. Divdesmit trešais stāvs būtu par augstu, bet par trešo varētu padomāt. ■

ANITA JAUNBELZERE

Pacietība – meža zinātnieku galvenā īpašība

"Klasiskie pētījumi, kas skar mežsaimniecības atbalstu, nedaudz sāk iziet no modes, to vietā nāk tēmas par meža nozīmi cilvēku labbūtībā." Tā aktuālo Latvijas Valsts mežzinātnes institūtā "Silava" raksturo direktors Jurgis Jansons. Silavieši atgādina par piemirsto pakāpenisko cirti, aicina atteikties no meža lopkopības un cirst tā, lai koksnes pieaugums mežos būtu pozitīvs gan jaunos, gan vecos mežos.

Meža zinātnieki – tā ir populāra profesija?

J. Jansons: Protams! Šogad publiskajā telpā paši populārākie zinātnieki bija silavieši – vadošie pētnieki Agnis Šmits un Jānis Ozoliņš! Pirmais zina visu par mizgraužiem, otrs par lāčiem. Viņu viedokļi regulāri parādās visos medijos – avīzēs, televīzijā, internetā. Cilvēkiem interesē, kur kārtējo reizi parādījušies un ko pastrādājuši lāči un cik egļu vēl palicis mizgraužu nenoēstas.

Fonā skan doma, ka eglei nav nākotnes. Ko nu?

Baidīties nevajag! Nākotnes eglei nebūs tikai tad, ja stādīsim pārbiezinātas jaunaudzēs, pēc tam egles kustināsim ar biežām starpcirtēm un beigās gribēsīm tās audzēt 80 gadus. Taču tad, ja jaunaudzī izveidosim pareizu un no "krājenēm" maksimāli vairīsimies, eglei ir liela nākotne – 50 gados 700 koki ar vidējo caurmēru 30 cm būs droši!

Bet vai Latvijā nākotne ir lāčiem?

Biologi jau apgalvo, ka nevienam lācim nevajag, ka to medī. Protams, tāpat kā nevienai zivij nevajag, ka to zvejo, vai kokiem nevajag, ka tos zāgē. Igaunijā lāču medības atļautas jau kopš padomju laikiem. Bija saskaitīts, ka tur lāču esot vairāk. Latvijā ilgus gadus dzīvoja tikai septiņi lāči, turklāt visi tēviņi, citādi būtu bijis arī pa kādam lācēnam. Nu jau zinātnieki runā par vismaz septiņdesmit ģenētiski pierādītiem indivīdiem, un tie kļūst arvien drošāki. Bet, kamēr pirmais sēņotājs neizjutis lāča apskāvienus, nekas nemainīsies. Pēc tam gan lietas, kas attiecas uz lāču legālajām medībām, ies raiti uz priekšu.

Silavieši mani bridināja – septembrī Jurgī nemeklē. Sākušās medības.

Protams, medības ir interesanta nodarbība, taču tām ir jānoris draudzīgās attiecībās gan savstarpēji, gan ar lauksaimniekiem un meža īpašniekiem. Mūsu

mednieku biedrībai ir teju 300 līgumi ar zemes īpašniekiem, tiekamies katru gadu un atvedam līdzī kaut ko no mednieku ikdienas. Visi mūsu līgumpartneri ir ļoti pozitīvi, mums ir prieks satīties. Cilvēki jau jūt, ka viņu zemē darbojas aktīvi mednieki, nevis kaut kādi meža lopkopji. Kuri pie cepures piesprauduši spalviņu. Zemes īpašnieki pēdējos gados arī kļūst labai draudzīgāki, pieņemot, ka līdzās mums pasaulē dzīvo vēl daudzas citas radības, kas vienmēr būs klāt un kaut ko izraks, apēdis vai apgāzis. Tā ir dzīvība dabā, bet tai tomēr nevajadzētu ļaut pilnībā dominēt pār zemes saimniekiem.

"Silavas" stratēģijā no laika gala ir iekļauta arī zinātniskā interese par medniecību, un daži mednieku klubi ir mūsu sadarbības partneri. No tiem iegūstam informāciju par faktiskajām norisēm Latvijas medību pasaulē. Sazobē ar reālo situāciju institūts nesen pabeidza pētījumu par pārnadžu populācijas pārvaldības sistēmu. Pētījuma būtība bija iedot lēmuma pieņēmējiem instrumentu, lai, piemēram, briežu populācijas varētu apsaimniekot tāpat kā vilkus – tos neskaitot, nelimitējot katrā mednieku klubā, bet vērtējot populāciju valstī vai reģionā kopumā, sekojot tendencēm un ierobežojot medības vien tad, kad suga nosacīti kļūst apdraudēta. Ļoti cerīgi raugāties uz lietotni "Mednis", kuras informācija kombinācijā ar zinātniskiem instrumentiem tiešām būtu viena laba lieta Latvijai. Īpaši tad, ja cilvēki tai uzticēsies un dati būs izmantojami arī zinātnē. Ceru, ka lietotne nekļūs par represīvu instrumentu – tas atgrūdis cilvēkus no vēlmes to izmantot.

Tieši staltbriežu dēļ rodas lielākās nesaķaņas starp zemes īpašniekiem, medniekiem, meža lopkopjiem un likuma uzraugiem. Vieniem medniekiem atļaujas nedod, citiem to ir par daudz un medību sezonas beigās ir lieks darbs, tās norakstot.

Meža īpašnieku biedrības seminārs pakāpenisko ciršu demonstrējuma objektos 2023. gada vasarā.

Kāpēc šāda putra vajadzīga? Mednieki, līdzīgi kā citu jomu cilvēki Latvijā, ir jāatbrīvo no ierobežojumiem, vienlaikus stiprinot viņu pienākumus, bet zinātniekiem jārod risinājums, kā novērtēt meža zvēru skaitu un sugu stāvokli valstī.

Kādi ir meža monitoringa dati?

Pēc monitoringa datiem, mežainums Latvijā ir divreiz lielāks nekā pirmās valsts neatkarības laikā. Taču pienācis brīdis, kad dzīvo koku krāja mežā nedaudz samazinās. Visu laiku tā likne glīti gāja augšup, bet nu lielās koksnes cenas tai lika liekties uz leju. No mežsaimniecības viedokļa tas nav nekas briesmīgs, ja vien apriņķī nāk mērķtiecīgi veidotas jaunaudzēs, kas veicinās izaugsmi nākotnē. Mežsaimniecības lielā māksla jau ir raudzīties laikā uz priekšu. Arvien nozīmīgāka kļūst meža prognožu un modeļēšanas loma, mākot nākotni ne tikai nojaust un pareģot, bet arī aprēķināt.

Monitoringā, protams, ir arī skaistas ziņas. Ja salīdzina 20–30 gadus vecas egļu audzes šobrīd un tāda paša vecuma audzes

pirms 15 gadiem, krājas pieaugums ir par divdesmit procentiem lielāks. Bērzu audzēs šādā vecumā ražība palielinājusies pat par 30%, bet priežu audzēs – par 2%. Mērķtiecīgā mežkopība nesusi rezultātus.

Taču, ja skatāmies birstaudzēs jeb mežus pirms galvenās cirtes, vērojama pretēja tendence. Pēc krājas kopšanas cirtēm samazinās gan audžu šķērslaukums, gan koku skaits, tātad arī krājas pieaugums. Jaunākie pētījumi vēlreiz noliedz pieņēmumu, ka krājas kopšanas cirtes "vecajā galā" uzlabo palikušo koku augšanu. Tādēļ nekāda pieauguma uzrāviena, kas kompensē nocirsto krāju, nebūs.

Šogad izdevums "Zinātnes Vēstnesis" uzdeva jautājumu: kas ir meža zinātnieku galvenā īpašība? Atbildēju, ka pacietība. Savulaik, iepriekšējā gadsimta astoņdesmito gadu sākumā, pie meža zinātnieka Kaspara Buša bija nākusi meža nozares vadība, prasot: kāpēc katru gadu samazinās krājas vērtība galvenajā izmantošanā? Bušs atbildējis: tāpēc, ka cērtat par daudz un par vēlu krājas kopšanas cirtes. Tika

izstrādāta jauna pieeja starpcirtēm, tās ierobežojot vecākās audzēs, un krājas vērtība drīz atkal aizgāja augšā. Pacietība šī piemēra izpratnē nozīmē, ka mēs gaidām, kad ar šo jautājumu vēlreiz kāds nāks pie zinātniekiem.

Gaidāt, bet ne jau rokas klēpī salikusi. Varat pārsteigt ar interesantiem pētījumiem?

Mums šogad ir sāktas divas starptautiskas pētījumu programmas, kurās institūts ir koordinators jeb t. s. vadošais partneris. Viena, LIFE sistēmas programma, par piekrastes mežu menedžmentu Salacas upes baseinā, otra līdzīga INTERREG sistēmā sadarbībā ar igauniem. Labi darbojas klimata viedās mežsaimniecības virziens, ar Meža pētīšanas stacijas atbalstu Kalsnavas Vesetniekos veidojam Eiropas līmeņa SEG izpētes infrastruktūru mežos ar meliorētām kūdras augsnēm.

Zinātniekiem visu laiku jāseko modes tendencēm un jāpiedāvā jaunas idejas. Ar klasisko mežsaimniecību vien nepietiek, un tēmas par klimata pārmaiņu ietekmi

uz mežu un mežsaimniecību arī sāk iziet no modes. Pērn mums Latvijas Zinātnes padomes grantu konkursā milzīgā konkurencē (uz vienu vietu 14 pieteikumi) kopā ar Latvijas Biomedicīnas pētījumu centru izdevās vinnēt pētījumu par koku un sēņu biosignāliem un to savstarpēju apmaiņu. Šogad līdzīgā konkursā silaviešiem izdevās tikt jau pie trim pētījumiem, no tiem viens – par meža nozīmi rekreācijā, cilvēku labbūtībā. Nevis labsajūtā vai labklājībā, kur liela nozīme ir ekonomiskajai dimensijai, bet tieši labbūtībā. Mūsu kolēģi bija sagatavojuši arī daudzus klasisko pētījumu pieteikumus, tie visi tika augstu novērtēti, bet pietrūka tās nelielās nianšes vai papildu puspunktīņa, kas ļoti lielajā konkurencē tos pabīda virs strīpas.

Acīmredzot arī zinātnes pasaulē nāk laiks, kad ar ekonomiskiem solījumiem vien vērtētājus un vēlētājus pievilināt vairs īsti nevar. Jāmeklē cita pieeja, varbūt pat skaļi saucot, ka nauda jau nav svarīga! Būsim zaļi, tā tad laimīgi!

Mežzinātnes pēcpusdiena LVMI "Silava" Klimata laboratorijā.

Šogad mēģinājām atjaunot meža nozares interesi par pakāpenisko cirti. Ar MPS atbalstu Jelgavas meža novadā izveidojām astoņus demonstrāciju objektus, kopā ar meža nozares kolēģiem un Ģeogrāfijas fakultātes maģistrantiem sarīkojām vairākus seminārus. Būtība bija tā, ka Latvijas likumdošanā kokus atļauts cirst divos veidos: izlases cirtē, izlasot labākos kokus un veidojot retaines, vai vienlaidus atjaunošanas cirtē. Līdz gadsimtu mijai bija vēl trešais veids – pakāpeniskā cirte, kad mežaudzi nocērt vairākos, visbiežāk divos, paņēmienos – joslās, apļos vai kā nu kuram vēl patika. Salīdzinot ar abām pārējām galvenās cirtes pieejām, pakāpeniskā cirte ir ļoti labs, jēdzīgs galvenās cirtes veids, kas ir dabai (videi) tuvāks un ainaviski vērtīgāks. Tikai nedrīkst reglamentēt šo atvērumu (caurumu vai kvadrātligzdu) platību, bet nepieciešama otrāda pieeja – palielošās audzes parametri visā mežaudzē.

Meža nozarei Latvijā būs jātiek galā ar dažādām Eiropas zaļā darījuma interpretācijām, kādēļ mūsu rosinātie pakāpenisko ciršu objekti var pat noderēt.

Kāpēc uz mežu braucat ar ģeogrāfijas maģistriem, nevis meža zinību studentiem?

Šogad nonācām ārpus LBTU interešu loka. Meža izglītībā izdarītas visai fundamentālas reformas, iespējams, tās būs pat paliekošas. Mūsu institūta iesaistīšana tajās bija līdzvērtīga nullei.

Žēl, ka neizdevās īstenoties Roberta Strīpnieka idejai savulaik veidot mežzinātnē un nozares intelektā balstītu neatkarīgu augstākās mežizglītības moduli. Šī doma ļoti iepatikās "Silavas" kolēģiem, var teikt, mēs pat iedegāmies par to. Rezultāti bija acīmredzami – atsevišķās studiju programmās šogad pat 80% studentu noslēguma darbi bija bāzēti "Silavas" resursos, to skaitā meža pētījumu objektos, un mūsu kolēģu darbā, vadot, konsultējot, recenzē-

Dziesmu svētku simt piecdesmit gadus sagaidot.

jot un novērtējot studentu darbus. Jāatzīst, ka institūts nav mēģinājis reķināt un šo ieguldījumu vērtēt finansiālā izteiksmē.

Kā būs ar "Silavas" līdzdalību izglītības procesā? Tu pats arī tajā piedalījies.

Šajā studiju sezonā slēgt līgumu man nepiedāvāja. Tā, protams, ir sīka lieta – skumjāk ir par studiju kursa "Jaunākais mežzinātnē" pazušanu. Tā bija neliela, bet tomēr iespēja vismaz tiem studentiem, kuru interese par mežu ir virs vidējā līmeņa, tiešā veidā iepazīties ar valsts vadošajiem mežzinātniekiem un, iespējams, domāt par sadarbību. Tālajos deviņdesmitajos es kā students būtu gribējis, ka šāds kurss būtu, bet kādam manam kursabiedram tas varbūt būtu bijis vienaldzīgs vai pat garlaicīgs.

Ceram, ka augstākā mežizglītība nepazudīs no meža nozares interešu loka. Nozare šajā ziņā ir nedaudz bārenītes lomā – tiem lieliskajiem jauniešiem, kuri izvēlas ar mežu saistīt savu turpmāko dzīvi, Latvijā jau nav

izvēles iespējas. Nav alternatīvas. Tādas ir, piemēram, būvniekiem, IT speciālistiem, protams, arī sociālo un humanitāro zinātņu interesentiem. Neraugoties uz to, ka ir vesela Stradiņa universitāte, arī Latvijas Universitātē pastāv Ārstniecības fakultāte, kura savā mājaslapā pozicionējas kā straujāk augoša un studentu pieprasītākā LU struktūra. Medicīnas nozare no šādas situācijas tikai iegūst – augstākās izglītības servisi ir spiesti konkurēt savā starpā, nemitīgi uzlabojot piedāvājumu, lai piesaistītu gudrākos jauniešus pie sevis un līdz ar to veicinātu savu konkurētspēju. Mūsu institūts gan neplāno šādu iniciatīvu veidot, bet, ja kāda Latvijas augstskola nolems pievērsties mežizglītībai, mēs savu līdzdalību neliegsim.

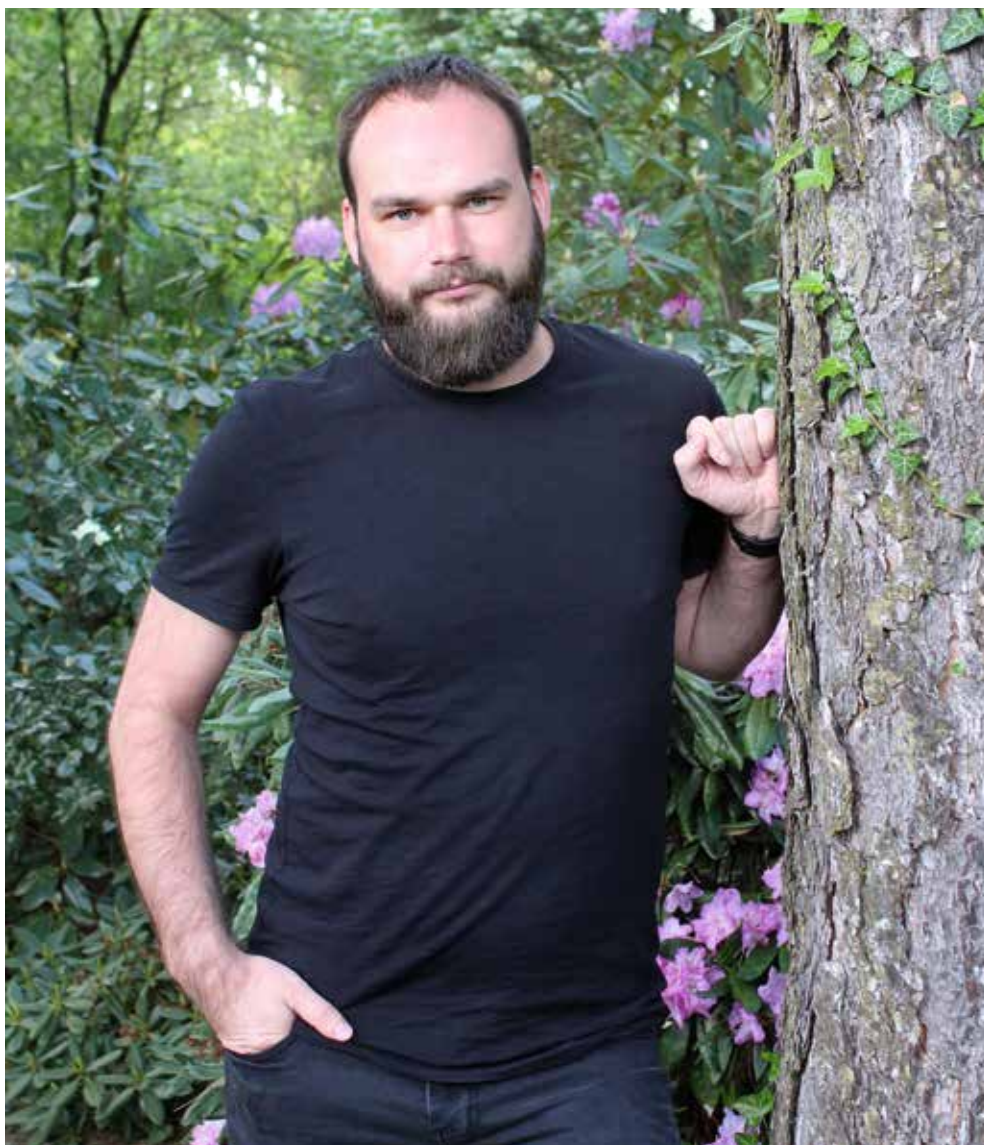
Šogad septembrī ar mūsu komunikāciju vadītājas Ilzes Zepas nenogurstošu gādību Eiropas zinātnieku nakts ietvarā "Silavā" notika mežzinātnes pēcpusdiens, kurā institūtu apmeklēja vairāk nekā 700 dalībnieku. Savukārt kopā ar "Latvijas Finieri" un Latvijas Zinātņu akadēmiju izveidojām jauno mežzinātnieku balvu, ceļot motivēt un atzīmēt mūsu jauno kolēģu spēcīgāko veikumu. Balvas nolikumā iekļāvām prasību, ka nosacījums ir arī saziņa ar sabiedrību populārzinātniskā formātā.

Kā pagāja Dziesmu svētki?

Ar cerību sagaidīt nākamās. Mana interese šajā jomā gan aprobežojas tikai ar vīru koru kustību, kurā netieši un tieši piedalos kopš piedzimšanas jeb Dziesmu svētku simtgades saistībā ar Rīgas vīru kori "Absolventi". Vīru kori Latvijā ir nedaudz paputējuši, pilnu Mežaparka estrādi nevar savākt, vien nelielu sektoru. Man nav īsta skaidrojuma, kāpēc. Pietrūkst acīmredzot motivācijas, laika, iedvesmas vai kā cita. Tomēr gaidām restartu, tas noteikti atnāks, nezinu tikai, kad. Deju kolektīvos, jauktajos un pat sievu koros tie laiki ir labāki. ■

ANITA JAUNBELZERE

Meliorētās kūdras augsnēs ogleklis nepazūd

Novembrī promocijas darbu "Siltumnīcefekta gāzu emisiju ietekmējošie faktori eitrofos purvainos un kūdreņos" Mežzinātnes promocijas padomē aizstāvēja LVMI "Silava" zinātniskais asistents Aldis Butlers.

LVMI "Silava" zinātniskā darbā Aldis piedalās kopš 2011. gada, sākumā mežā veicot mērījumus un ievācot paraugus, kā arī tos apstrādājot laboratorijā. Šobrīd Aldis nodarbojas ar laboratorijas darba vadību un siltumnīcefekta gāzu (SEG) inventarizāciju meža zemēs. Lai gan darba pienākumi no tehniskajiem darbiem pakāpeniski ir mainījušies uz padziļinātāku iesaisti zinātniskajā darbā, meža loma klimata regulēšanā ir bijis pavadošs temats.

Atbilstoši pašreizējai izpratnei purvainu mežu hidrotehniskā meliorācija Latvijā skaitās nozīmīgs SEG emisiju avots. Tomēr līdz šim veiktie pētījumi nerada pārliecību, ka emisijas netiek pārvērtētas. Lai novērtētu meliorācijas ietekmi uz SEG augsnes emisijām, tās parasti mēra tiešā veidā, iegūtos rezultātus interpretējot kā meliorācijas ietekmi uz emisijām. Tāpēc pieņemām lēmumu izvērst promocijas darba metodisko pieeju – vienlaikus vērtējot emisijas gan meliorētā, gan nemeliorētā mežā. Mērījumi veikti gan dažāda vecuma mežos, gan cirtumos.

Cits plaši izplatīts pieņēmums ir, ka meliorācijas ietekmē palielinātās oglekļa dioksīda (CO_2) emisijas veicina arī kūdras oglekļa (C) uzkrājuma samazināšanos augsnē. Tāpēc, lai darbā varētu izvērtēt arī augsnes C izmaiņas, vienlaikus ar augsnes SEG emisiju mērījumiem novērtēta arī C atgriešanās augsnē ar atmirušo augu biomasu.

Apstiprinājās, ka meliorētās kūdras augsnēs CO_2 emisijas ir lielākas. Tomēr uzlabotu koku augšanas apstākļu ietekmē sagaidāma arī lielāka C ienese augsnē, palielinoties augu biomasas pieaugumam un atmirušo augu daļu daudzumam. Pēti-

jums apstiprināja, ka augsnes C uzkrājuma izmaiņu izprašanai ir svarīgi gan veikt emisiju mērījumus, gan pilnveidot māku novērtēt C ienesi augsnē ar dažādiem atmirušās biomasas veidiem. Tajā skaitā no tiem, par kuriem zināšanas joprojām ir trūcīgākas, piemēram, koku uzsūcošās saknes, zemsedzes veģetācija vai kritālas.

Darba rezultāti apliecina, ka neatkarīgi no tā, vai meža augsne ir vai nav meliorēta, pēc vienlaidus atjaunošanas cirtes C uzkrājums augsnē samazinās, bet palielināta C ienese augsnē pēc mežaudzes atjaunošanas var kompensēt CO_2 emisiju radītos C zudumus. Hidromeliorācija var arī neizraisīt augsnes C uzkrājuma samazināšanos, tomēr, lai veicinātu augsnes C uzkrājuma saglabāšanu, jānodrošina pēc iespējas drīzāka meža atjaunošana.

Bieži meža hidromeliorācijas ietekmi uz SEG emisijām vērtē, galveno uzmanību pievēršot augsnes C uzkrājuma izmaiņām. Tomēr svarīgi ir vērtēt meliorācijas ietekmi arī uz metāna (CH_4) un slāpekļa oksīda (N_2O) emisijām. Noskaidrots, ka meliorācija augsnes N_2O emisijas neietekmē, bet CH_4 emisijas lielākoties ir nebūtiskas neatkarīgi no tā, vai augsne ir vai nav meliorēta. To nosaka Latvijai raksturīgā gruntsūdens līmeņa dinamika – arī nemeliorētos mežos vasaras mēnešos gruntsūdens līmenis var būt ievērojami pazemināts.

Promocijas darbā iegūtie rezultāti un gūtās atziņas ir noderīgas, lai argumentēti aizstāvētu aktīvas mežsaimniecības metodes diskusijās par to ilgtspēju Latvijā. Tomēr vēl ir ko darīt – meža ekosistēmas izzināšana turpinās. ■

ANITA JAUNBELZERE

Pētījumi palīdzēs rast līdzsvaru

Šovasar Latvijas Mežzinātnes promocijas padomē zinātnisko darbu "Oglekļa uzkrājums vecās mežaudzēs ar minerālaugsnēm" aizstāvēja LVMI "Silava" zinātniskā asistente Laura Kēniņa.

Pētījuma mērķis bija noteikt oglekļa uzkrājumu vecās mežaudzēs damaksnī un vēri Latvijā. Pētījumā izmantoti dati par 84 vecām (104–218 gadi) mežaudzēm, kas salīdzinātas ar jaunākām audzēm.

Pētījumā pirmo reizi Eiropā iegūta zinātniskā informācija par oglekļa uzkrājumu vecās bērzu un apšu mežaudzēs, kā arī vecās priežu un egļu audzēs hemiboreālajos mežos, kuros vecā kokaude ar veciem, lieliem kokiem ir dominējošais meža elements, tā reprezentējot oglekļa uzkrājuma maksimuma potenciālu. Promocijas darbā iegūtie rezultāti apkopoti sešās publikācijās, kas dod iespēju tos izmantot ikgadējiem emisiju ziņojumiem.

Pētījumā vērtēts oglekļa uzkrājums vecās mežaudzēs, bet nav vērtēta tā piesaistes dinamika (*carbon sequestration, carbon emissions*). Tieši vecu audžu spēja ilgu laika periodu glabāt lielu oglekļa uzkrājumu ir iemesls, kāpēc tās kļuvušas aktuālas gan Eiropas Savienības (ES) Klimata politikas ietvarā, gan arī ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģijā kā nozīmīgs elements bioloģiskās daudzveidības uzturēšanā.

Analizējot pieejamo zinātnisko literatūru, konstatēts, ka Ziemeļeiropas hemiboreālajā un boreālajā zonā nav pieejami visaptveroši pētījumi par oglekļa uzkrājumu vecās mežaudzēs, kaut arī tieši šajā reģionā koncentrēti nozīmīgi meža resursi. Pieejamās metaanalīzes, kurās salīdzināts oglekļa uzkrājums tropiskajos, mērenās joslas un boreālajos mežos, norāda, ka boreālajā reģionā audzes agrāk sasniedz oglekļa uzkrājuma maksimumu un tas ir salīdzinoši mazāks nekā mērenās joslas vai tropiskajos mežos.

Statistika rāda, ka lielā daļā Eiropas, arī Latvijā, ir novērojama mežaudžu novecošanās, kā rezultātā ir izveidojies nozīmīgs biomasas un līdz ar to oglekļa uzkrājums. Tāpēc, lai maksimāli efektīvi izmantotu ierobežoto meža platību dažādo mērķu sasniegšanai un spētu atrast optimālu līdzsvaru starp dažādiem ekosistēmas pakalpojumiem, radot

iespējami lielāku ieguvumu sabiedrībai, svarīga ir zinātniskā informācija par vecu mežu oglekļa uzkrājuma potenciālu.

Pētījumā noskaidrojām, ka lielākās oglekļa krātuves vecās mežaudzēs ir koku biomasā (vidēji 59% no kopējā ekosistēmas uzkrājuma) un augsnē (vidēji 30% no kopējā ekosistēmas uzkrājuma). Kaut arī pētījumam atlasīta specifiska veco mežu daļa, kur vecie koki vēl joprojām ir dominējošais meža elements (t. i., vecās mežaudzes), arī šo audžu atsevišķos punktus (parauglaukumos) novērojamas ievērojamas oglekļa uzkrājuma atšķirības.

Rezultāti apliecina, ka oglekļa uzkrājums vecās mežaudzēs ir būtiski atkarīgs no valdošās koku sugas. Mazs pirmā stāva koku skaits liecina par zemu oglekļa uzkrājuma stabilitāti: atsevišķu koku bojāeja dabisko traucējumu vai vecuma ietekmē var nozīmīgi samazināt kopējo oglekļa uzkrājumu.

Pētījumā secināts, ka oglekļa uzkrājums vecās audzēs ir vidēji par 20% lielāks nekā aptuveni divas reizes jaunākās kontroles audzēs, turpretī oglekļa uzkrājums gadā koku biomasā un atmirušajā koksnē vecās priežu, egļu un bērzu mežaudzēs ir būtiski mazāks nekā jaunākajās kontroles audzēs.

Vecās kokaudes turpina lēni uzkrāt oglekli koku biomasā, bet tikai līdz brīdim, kad koku vecuma vai vētras postījumu rezultātā vecos kokus nomainīs jaunie koki. Iegūtie dati nodrošina zinātnisko pamatojumu oglekļa uzkrājuma un tā dinamikas aprēķiniem par Latvijas progresu virzībā uz klimatneitralitāti un klimatnoturību.

Ievāktais datu apjoms un izstrādātās zinātniskās publikācijas Latvijai ir pavērušas iespējas veco mežaudžu pētījumos sadarboties ar citu valstu zinātniekiem, tā pievienojot Latvijas vārdu kopējā Eiropas veco mežu kartē un būtiski papildinot veco audžu datu kopu. ■

Jauniešus pievelk dinamiska vide

Vai students, kas beidzis nu jau Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes Meža un vides zinātņu fakultāti, darba vidē jūtas pašpietiekams? Fakultātes dekāns Linards Sisenis pārliecināts, ka augstskola šādu līmeni var dot, sniedzot studentiem iespējas ne tikai apgūt teoriju, bet arī saskarties ar reālu darba vidi.

Džipā, ar planšeti pār plecu

Linards Sisenis: "Kad tikko sāku strādāt par dekānu, diezgan liela daļa studentu bija tādi, kuri īsti nevarēja atbildēt, kādēļ iestājušies Meža fakultātē. Sacīja, ka patīkot mežs, ka vecāki to gribējuši, ka kaut kur jau jāmācās. Taču pēdējos gados praktiski visi jaunieši, kuri iestājas mūsu fakultātē, zina, kādēļ grib iegūt ar meža nozari saistītu izglītību. Jūtam daudz lielāku motivāciju studēt un līdz ar to nopietnāku attieksmi pret studijām. Vienā vārdā – mērķtiecību, jo meža nozare ir viena no stabilākajām un nozīmīgākajām Latvijas tautsaimniecības nozarēm.

Protams, būtiska ir tehnoloģiju attīstība un tās plašais pielietojums meža nozarē, kas arī studiju procesu padara daudz dinamiskāku, interesantāku un liek nepārtraukti pilnveidoties. Jauniešus tas pievelk. Vēl pirms gadiem divdesmit elektroniskais dastmērs likās kaut kas no sērijas "nenāc par tuvu!", toties drīz jau meža inventarizāciju, lidojot virs kokiem, veiks droni. Agrāk pietika, ja bijī apguvis mežsaimniecību, bet tagad jāorientējas modernās tehnoloģijās un jāprot svešvalodas. Tad, kad atgūvām neatkarību, pietika ar Meža tehnikumā iegūto izglītību, lai nozarē ar cieņu nostrādātu visu savu darba mūžu, bet nu jau ar to ir par maz.

Arī fakultāte iet līdzī laikam un pilnveidojas. Šajā gadā atkal pilnībā modernizējām datorklasi, to aprīkojot ar jauniem datoriem. Sadarbībā ar SIA "Intrac Latvia" šajā datorklasē topošajiem mežzinieņiem ir iespēja apgūt "John Deere" meža mašīnu ražošanas datu analīzes programmu. Šogad turpinām darbu, lai sadarbībā ar Meža pētišanas staciju un AS "Latvijas valsts meži" papildinātu platformu MF LVM GEO, tās izmantošanu arvien vairāk integrējot studiju kursus. Programma ir analogiska platformai, ko ražošanā izmanto LVM kolēģi, tikai balstīta uz Meža

pētišanas stacijas mežaudžu datiem. Iemācoties strādāt ar šo programmu, studenti būs sagatavotāki darbam nozarē, jo Latvijā šī platforma tiek izmantota ne vien valsts mežos, bet arī privātajā sektorā.

Turpinām paši mācīties un studentus mācām darbā ar planšetdatoriem, tieši tādiem pašiem, kādus lieto LVM darbinieki. Planšetdators ir pielāgots speciāli lauka apstākļiem, tajā atrodama visa nepieciešamā informācija. Šobrīd vairs neviens nestaiģā pa mežu ar papīru un zīmuli kabatā. Tāpēc katram fakultātes absolventam jāprot rīkoties ar to aprīkojumu, kas viņa izvēlētajā profesijā ir pamatinstruments, lai sekmīgi iekļautos darba tirgū.

Pirms neatkarības atgūšanas mežsargs labākajā gadījumā pārvietojās ar motociklu, izmantoja zīmogāmuru, koka dastmēru un saplākšņa dēlīti dastlapas piestiprināšanai. Viņam bija apgaitas plāns un plecu soma. Tagad ir džips, mobilie sakari, planšetdators. Ar mežā iegūto informāciju var ātri apmainīties, pat neaizbraucot uz biroju. Mūsu uzdevums ir dot iespēju un palīdzēt studentiem apgūt tehnoloģijas, to darbības principus, lai, aizejot darbā Valsts meža dienestā, LVM vai privātā struktūrā, nebūtu grūti iekļauties darba vietas ritmā.

Galvenais - apgūt darbības principus

Šajā gadā, noslēdzot sadarbības līgumu, esam uzsākuši aktīvu sadarbību ar SIA "Rīgas meži". Studentiem ļoti noderīgi ir iepazīt "Rīgas mežu" pieredzi pilsētas mežu apsaimniekošanā, jo mūsdienās sabiedrība ļoti agresīvi reaģē uz saimniecisko darbību savos piemājas mežos, kur pierasts sēņot vai atpūsties. Mežsaimniekiem ir jāveic savs darbs, un, nenoliedzami, šai saimniekošanai ir jābūt rentablam un jānes peļņa.

Otra būtiska lieta – ar uzņēmumu esam vienojušies par studentu zinātniskajiem

grantiem. Respektīvi, ja students izstrādā studiju noslēguma darbu par "Rīgas mežiem" aktuālu tēmu un šo darbu ar labiem vai teicamiem rezultātiem aizstāv, tad gan darba autoram, gan vadītājam tiks piešķirta stipendija.

Trešā lieta, kurā uzņēmums neliedz ne savu pieredzi, ne padomu, ne resursus, ir studējošo apmācība dronu lietās. Šo procesu sākām sadarbībā ar Meža pētīšanas staciju, "Latvijas valsts mežiem" un "Latvijas mobilo telefonu". Nu varam studentus teorētiski un praktiski iepazīstināt arī ar "Rīgas mežu" pieredzi. Tagad visi mežsaimniecības virziena studenti būs apguvuši dronu pilotēšanas prasmes un būs tiesīgi dronu pilotēt.

Esam aktualizējuši Koksnes muzeja un Koksnes zinātnes laboratorijas izveidi. Ar Zemkopības ministrijas atbalstu ir izremontēta laboratorijas telpa, savukārt ar "ZAZA TIMBER" grupas uzņēmumu atbalstu laboratorija iegūs īpašu skatu uz kopdarbu – dažādi līmētu koka konstrukciju prototipi, kas studentiem uzskatāmi parādīs, ka Latvijā ir inovatīvi uzņēmumi, kas spēj sarežģītas koka konstrukcijas uzprojektēt, sarāžot un uzbūvēt. Savukārt Koksnes muzeja ekspozīcijai ar Meža pētīšanas stacijas atbalstu ir sagādāti visu Latvijas valdošo koku sugu sortimenti, un ekspozīcijā tiks veidots stāsts par to, ko tad no šiem sortimentiem mēs ražojam.

Esam noslēguši sadarbības līgumu ar uzņēmumu "Ziemeļlatvijas mežsaimnieks". Kopā ar to organizējam studējošo inovāciju konkursu, kura ietvaros studentu komandas izstrādā inovatīvas idejas un risinājumus meža apsaimniekošanas jomā. Darbus izvērtē konkursa komisija, labākajām komandām piešķirot naudas balvas. Tāpat fakultātē organizējam dažādus hakatonus, un to atbalstīšanā aktīvi iesaistās AS "Latvijas Finieris" un AS "Latvijas valsts meži".

Izaicinājums - sekmēt koksnes būvniecību

Būtiskākās pārmaiņas, kas īstenotas šajā gadā, ir Kokapstrādes katedras apvienošana ar Arhitektūras un būvniecības katedru un Būvkonstrukciju katedru, izveidojot Būvniecības un kokapstrādes institūtu. Institūta pamatuzdevums un izaicinājums ir sekmēt koka būvniecības attīstību valstiskā mērogā. Šajā gadā sadarbībā ar Zemkopības ministriju, Ekonomikas ministriju un Latvijas Pašvaldību savienību esam intensificējuši koka būvniecības popularizēšanu, organizējot Koka būvniecības forumu pašvaldību lēmumpieņēmējiem. Turpinās Starpnozaru laboratorijas attīstība un pilnveide, lai tā būtu ne tikai laboratorija, bet arī uzskatāms piemērs tam, ka no koka var uzbūvēt ne vien lielu, bet arī modernu un energoefektīvu ēku, kuras funkciju nodrošināšanai tiek izmantoti tikai atjaunojamie resursi. Sabiedrībā valda stereotipi, ka koka māja ir nedroša, tāpēc ir jāstāsta un jārāda labās prakses piemēri, ka no koka var uzbūvēt arī drošu, energoefektīvu un videi draudzīgu daudzstāvu dzīvojamo namu vai milzīgu ražošanas ēku, turklāt, ilgtermiņā raugoties, šādas ēkas būvniecības izmaksas nav augstākas kā tradicionāli būvētai.

Parks kā āra laboratorija

Moderna, sakārtota un estētiski pievilcīga vide palīdz pilnveidoties un nobriest spēcīgām personībām, kas pēc gadiem būs mūsu nozares stūrakmeņi. Tāpēc turpinām iesākto fakultātes infrastruktūras modernizāciju. Rekonstruējam parku, kas atrodas pie fakultātes. Ideja par to, ka parkam jābūt kā izglītojošai ekspozīcijai un āra laboratorijai, man bija jau sen. Beidzot, pateicoties Zemkopības ministrijas atbalstam, izdevies piesaistīt finansējumu un Jelgavā ir tapis unikāls pilsētvides objekts. Parkam ir divas zonas – reprezentatīvā ar izgaismotu no līmēta masīvkoka

izgatavotu ieeju, karogu mastiem, zālienu, skulptūrām un bruģētiem celiņiem, soliņiem un atkritumu urnām, kā arī izglītojošā, kur izveidotas takas ar šķeldas klājumu, pie tām masīvkoka soli, kas izgatavoti no apzāģētiem balķiem, kuros iegravēts koka sugas latviskais un latīniskais nosaukums, uzstādīti no Latvijā ražota limēta koka konstrukcijām un saplākšņa izgatavoti izglītojoši stendi, kas izgaismoti arī diennakts tumšajā laikā. Pie visiem parka kokaugiem būs norādes par koka sugu. Parku gan izziņai, gan kā zaļo klasi varēs izmantot gan studiju procesam, gan zināšanu papildināšanai jebkurā vecumā.

Turpinot fakultātes ēkas renovāciju, beidzot esam izremontējuši arī kāpņu

telpas, atjaunojot kāpņu segumu, izveidojot dizainisku sienu krāsojumu. Savukārt ceturtajā stāvā izveidota atpūtas telpa ar virtuves stūrīti, kur varēs netraucēti apēst pusdienu maizi, uzsildīt tēju vai vienkārši atvilkt elpu. Ideju par to, ka šāds stūrītis vajadzīgs, ierosināja paši studenti, un šī gada fakultātes absolventi uzdāvināja šai telpai aprīkojumu. Tā jau kļuvusi tradīcija – absolventi, beidzot fakultāti, izlaidumā uzdāvina ko noderīgu studentu atpūtai – sēžamos pufus, šūpuļkrēslus un citas lietas.

Fakultātē viss ir nepārtrauktā attīstībā un kustībā, un tā tam arī jābūt." ■

ANITA JAUNBELZERE

2022./2023. studiju gada absolventi

Nr.	Vārds, uzvārds	Apl. num.	Programmas nosaukums	Programmas līmenis	Pilna laika/nepilna laika
1	Kristīne Andrejeva	311082	Darba aizsardzība un drošība	Prof. augst. izgl. maģistra	NPL
2	Rineta Etkina	15007	Darba aizsardzība un drošība	Prof. augst. izgl. maģistra	NPL
3	Oskars Jēkabsons	MF20112	Darba aizsardzība un drošība	Prof. augst. izgl. maģistra	NPL
4	Kristīne Kīršbauma	MF20153	Darba aizsardzība un drošība	Prof. augst. izgl. maģistra	NPL
5	Sigita Leimante	MF20094	Darba aizsardzība un drošība	Prof. augst. izgl. maģistra	NPL
6	Aleksandrs Solovjovs	MF20111	Darba aizsardzība un drošība	Prof. augst. izgl. maģistra	NPL
7	Ieva Žoludeva	MF20110	Darba aizsardzība un drošība	Prof. augst. izgl. maģistra	NPL
8	Oskars Kairiņš	MF06074	Kopkapstrāde	Prof. augst. izgl. bakalaura	NPL
9	Artūrs Velde	MF17041	Kopkapstrāde	Prof. augst. izgl. bakalaura	NPL
10	Jolīta Zobena	MF18012	Kopkapstrāde	Prof. augst. izgl. bakalaura	NPL
11	Nauris Ancāns	MF19032	Kopkapstrāde	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
12	Armands Ariko	MF19041	Kopkapstrāde	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
13	Jānis Bisenieks	MF14092	Kopkapstrāde	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
14	Andrejs Grustāns	MF18042	Kopkapstrāde	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
15	Mārtiņš Jaroško	MF18103	Kopkapstrāde	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
16	Nauris Ketekats	MF18038	Kopkapstrāde	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
17	Guntars Lipskīis	MF19112	Kopkapstrāde	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
18	Ralfs Mitriņš	MF19031	Kopkapstrāde	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
19	Arta Paula Ozoliņa	MF19133	Kopkapstrāde	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
20	Ainārs Ščegalkovs	MF19042	Kopkapstrāde	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
21	Gvido Zaķēns	MF19055	Kopkapstrāde	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
22	Reinis Ansons	MF17070	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	NPL
23	Armands Auziņš	MF17038	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	NPL
24	Rūta Baranovska	MF18029	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	NPL
25	Dženeta Bartuševiča	MF18160	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	NPL
26	Raivis Čērcins	TT14286	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	NPL
27	Madara Čerņuh	MF18162	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	NPL
28	Ralfs Grīnvalds	MF18021	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	NPL
29	Kaspars Judzis	9816113	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	NPL
30	Artūrs Kaltnieks	MF18152	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	NPL
31	Jānis Krupņikovs	MF17012	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	NPL
32	Marguts Ķeveris	MF15124	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	NPL
33	Pēteris Miķis	MF18133	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	NPL
34	Ēriks Plūme	9937256	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	NPL
35	Jānis Purviņš	MF18031	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	NPL
36	Daiga Strēle	MF18128	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	NPL
37	Aigars Strelēvičs	MF18102	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	NPL
38	Edgars Šneiders	MF18142	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	NPL
39	Jānis Venteris	MF18072	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	NPL
40	Ivaise Čivce-Vaivode	MF19094	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
41	Edvards Daugulis	MF19056	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
42	Jānis Dzenis	MF19017	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
43	Guntis Džeriņš	MF19043	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
44	Toms Endziņš	MF19117	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
45	Ginta Gedovius	MF19091	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
46	Kristaps Jaunzems	MF19092	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
47	Artūrs Alberts Krams	MF18081	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
48	Elīza Maksimova	MF19023	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
49	Ieva Medne	MF19038	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL

Nr.	Vārds, uzvārds	Apl. num.	Programmas nosaukums	Programmas līmenis	Pilna laika/nepilna laika
50	Ralfs Daniels Midegs	MF19086	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
51	Niks Naumčiks	MF19075	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
52	Emīls Ozoliņš	MF18032	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
53	Aivis Ozols	MF18065	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
54	Kristaps Papkovs	MF19051	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
55	Madars Pūpols	MF18105	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
56	Aleksis Riekstiņš	MF19065	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
57	Marta Romane	MF19090	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
58	Madis Tahtahunovs	MF19071	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
59	Sanda Upeniece	MF19013	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
60	Uģis Ūzuliņš	MF19050	Mežinženieris	Prof. augst. izgl. bakalaura	PL
61	Samanta Līva Avota	MF19004	Mežzinātne	Bakalaura	PL
62	Mārtiņš Brizga	MF19024	Mežzinātne	Bakalaura	PL
63	Ieva Isoda	MF19001	Mežzinātne	Bakalaura	PL
64	Nīls Jeļisejevs	MF19105	Mežzinātne	Bakalaura	PL
65	Artis Karlsons	MF19039	Mežzinātne	Bakalaura	PL
66	Oskars Kļimovs	MF19074	Mežzinātne	Bakalaura	PL
67	Alīna Kozure	MF19034	Mežzinātne	Bakalaura	PL
68	Ričards Lapiņš	MF18011	Mežzinātne	Bakalaura	PL
69	Anna Lele	MF19115	Mežzinātne	Bakalaura	PL
70	Dāgs Kārlis Liepiņš	MF19022	Mežzinātne	Bakalaura	PL
71	Līga Podniece	MF19044	Mežzinātne	Bakalaura	PL
72	Signe Ieva Reikmane	MF19080	Mežzinātne	Bakalaura	PL
73	Kristīne Riekstiņa	MF19005	Mežzinātne	Bakalaura	PL
74	Loreta Rudene	MF19010	Mežzinātne	Bakalaura	PL
75	Krista Ruhočka	MF18026	Mežzinātne	Bakalaura	PL
76	Agnis Salmiņš	MF19106	Mežzinātne	Bakalaura	PL
77	Elza Straziņa	MF19020	Mežzinātne	Bakalaura	PL
78	Toms Tālbergs	MF19002	Mežzinātne	Bakalaura	PL
79	Laura Trubiņa	MF17020	Mežzinātne	Bakalaura	PL
80	Haralds Vagulis	MF19082	Mežzinātne	Bakalaura	PL
81	Dināra Valtere	MF19018	Mežzinātne	Bakalaura	PL
82	Sabīne Viksna	MF19019	Mežzinātne	Bakalaura	PL
83	Krista Zeiliņa	MF14068	Mežzinātne	Bakalaura	PL
84	Aiva Žindule	MF19003	Mežzinātne	Bakalaura	PL
85	Edgars Bergs	MF19096	Mežzinātne	Maģistra	PL
86	Beate Bērziņa	MF20121	Mežzinātne	Maģistra	PL
87	Alise Bleive	NP15188	Mežzinātne	Maģistra	PL
88	Solvīta Bogdanoviča	MF21110	Mežzinātne	Maģistra	PL
89	Sabīne Dubašinska	PT17022	Mežzinātne	Maģistra	PL
90	Elvija Dzalbe	MF17097	Mežzinātne	Maģistra	PL
91	Ieva Ivbule	MF16078	Mežzinātne	Maģistra	PL
92	Reinis Kalniņš	MF16009	Mežzinātne	Maģistra	PL
93	Evija Kalve	MF16007	Mežzinātne	Maģistra	PL
94	Elza Otaņķe	MF21109	Mežzinātne	Maģistra	PL
95	Kristaps Ozoliņš	NP15014	Mežzinātne	Maģistra	PL
96	Andris Rimicāns	MF05141	Mežzinātne	Maģistra	PL
97	Rūdolfs Tirmanis	MF14008	Mežzinātne	Maģistra	PL
98	Emīls Mārtiņš Upenieks	MF21141	Mežzinātne	Maģistra	PL
99	Līga Lauma Zariņa	LI15081	Mežzinātne	Maģistra	PL
100	Sindija Žigure	MF17017	Mežzinātne	Maģistra	PL

Kurš gudrāks – taksators vai algoritms?

Kādus likuma pantus izdevies mainīt, dodot meža īpašnieku dzīves izjūtām pozitīvu akcentu, bet kas atkal tiek pārcelts uz nākamajā gadā veicamo darbu sarakstu, taču aizmirsts netiek. Par to stāsta Latvijas Meža īpašnieku biedrības valdes priekšsēdētājs Arnis Muižnieks. Viņaprāt, visjaukākās šogad bijušas dienas, kas pavadītas kopā ar konkursa "Sakoptākais mežs" dalībniekiem, vislielākā uzvara – izmaiņas Meža likumā.

Jebkura neveiksme ir arī mācība

Arnīs Muižnieks: "Tik sarežģīts gads mežsaimniecībai nav bijis ļoti, ļoti ilgu laiku. Pavasarī apsala ne tikai augļu koki, bet arī ozolu jaunie dzinumi, melnalkšņi. Tas kociņus nenobendēja, bet augšanu ietekmēja. Pēc tam sekoja sausums. Sausums tāds, ka bija redzami postījumi ne tikai šajā pavasarī stādītās jaunaudzītēs, bet arī iepriekšējā gadā stādītās kultūrās, gan apmežotās platībās, gan izcirtumos.

No otras puses – jebkura neveiksme ir arī mācība. Mēs varējām pavērot, ar kādām metodēm veicot atjaunošanu rezultāts ir labāks. Tagad ir labāka izpratne, kā šādos apstākļos reaģē stādījumi uz pacīlām un stādījumi vagās.

Mizgrauzis turpināja savu gājieni egļu audzēs. Mizgrauža dēļ tika izsludināta ārkārtas situācija un vēlāk Valsts meža dienests izdeva rīkojumus, kas ierobežoja egļu ciršanu, bet ļāva ātri izvākt no meža bojātos kokus.

Tad nāca krusa. Pat vecie mežkopji neatceras, ka būtu redzējuši tādas ainas, ka jaunie kociņi ar krusu apsisti tā, ka nav vairs ne lapu, ne skuju, ir nolauzti zari un stumbros izrauti robi. Tas ir kaut kas nebijis. Varbūt tas ir vēstnesis riskiem, kādi sakarā ar klimata pārmaiņām mums būs jāpārdzīvo aizvien biežāk.

Atsavināto zemi varēs samainīt

Tirgus situācija meža īpašniekiem arī nav iepriecinoša, jo cenu kritums skar jebkuru

apaļo kokmateriālu sortimentu. Kādreiz cena nokritās kādas sugas zāgļiņiem vai papīrmalkai, bet tagad tas noticis visiem sortimentiem. Pagaidām neizskatās, ka situācija varētu uzlaboties. No otras puses, pēdējie gadi bija mūs pieradinājuši pie superaugstām cenām, ja tās salīdzina ar to, kā bija gadus iepriekš. Skatoties no šīs puses, koksnes cenas nemaz tik zemas nav, taču tas ir galvenais faktors, kas mudina meža īpašniekus kaut ko mežā darīt vai nedarīt, cirst vai necirst.

Mēs arī piedalījāmies dažādu darba grupu diskusijās par to, ka nav pareizi noteikt ciršanas apliecinājuma derīguma termiņu divus mēnešus, jo privātajiem meža īpašniekiem bieži vien ir sarežģīti tik īsā laikā atrast pakalpojuma sniedzēju. Lai netiktu sodīti, viņi vienkārši šos apliecinājumus neņēma. Taču bija situācijas, kad vajadzēja rīkoties ātri – vienkārši nocirst un aizvākt bojātos kokus. Tā ciršanas apliecinājuma derīguma termiņš tika pagarināts līdz diviem gadiem, kā tas bija iepriekš.

Es ceru, ka vēl šogad izsludinās atbalsta kārtu dabas katastrofās cietušo un mizgraužu bojāto platību atjaunošanai. Kompensācijas nebūs, taču atbalsts mežaudzā atjaunošanai ir jāsaņem.

Šajā pavasarī mēs aicinājām kopā meža īpašnieku apvienību vadītājus un kooperatīvu pārstāvjus, lai lemtu, ko mums attiecībā uz mežsaimniecības pasākumiem vajadzētu uzlabot Lauku attīstības programmā. Sarakstijām virkni lietu. Prieks redzēt, ka daļa šo priekšlikumu jau iekļauta Ministru kabineta projektā. Daļa vēl nav. Tas attiecas uz likmēm, kas būtu jāpalielina attiecībā uz retināšanu un apmežošanu, jo pēdējā laikā inflācijas dēļ izmaksas ir būtiski pieaugušas. Kādreiz vienu hektāru jaunaudzis kopa par 150 eiro, bet šodien tie ir jau 250–300 eiro. Tam vēl jāpieskaita klāt augsnes sagatavošanas un stādu cenas. Ja īpašniekam viena hektāra apmežošana izmaksā vairāk nekā 1000 eiro, tad bez atbalsta to grūti izdarīt.

Diskutējām arī par to, cik reīžu vajadzētu atbalstīt jaunaudzju kopšanu un kādas – vai arī baltalkšņa audzes.

Piedaloties Saeimas komisijas sēdēs, mums izdevās panākt, ka tika grozīts Meža likums attiecībā uz jaunveidotajiem militārajiem poligoniem un situāciju, kad zeme tiek atsavināta valsts nozīmes objektu būvei. Tagad šādos gadījumos meža īpašniekiem ir tiesības kā kompensāciju prasīt zemes maiņu. Esam gandarīti, ka tas izdevās, jo daudzi mums ir teikuši – nauda zaudē vērtību, es nepieteikšos kompensācijai, tā ir mana tēvu zeme un es gribu turpināt saimniekot, kaut arī citā vietā, jo tas ir manas dzīves pamats.

Vai ēdamie kastaņi pie mums iedzīvosies

Ļoti iepriecināja konkursa "Sakoptākais mežs" dalībnieki, pie kuriem ciemojāties augstā. Izcēlās gados jaunie meža īpašnieki un īpašnieces. Bija prieks redzēt, ka jaunie cilvēki saista savu dzīvi ar Latviju, ar laukiem, ar savas ģimenes mājas izveidi un vides ap to uzturēšanu, kuras sastāvdaļa ir arī mežs. Katrā īpašumā bija kāda odziņa. Pašceptas maizes smarža mājās, kurām blakus daudzi hektāri pašas saimnieces iestādīta meža, arī medus nekurienes vidū, kas ievākts no meža, kas katru gadu tiek izkopts ar krūmgriezi. Interesants arī stāsts par eksperimentiem, kad zem retinātiem baltalkšņiem stāda introductentu sugas. Redzēsīm, kas tur nākotnē sanāks un vai ginki un ēdamie kastaņi pie mums iedzīvosies.

Mēs aizvien vairāk pārliecināmies, ka īpašnieki ir paši gatavi pieņemt lēmumus par savu meža apsaimniekošanu un dabas vērtībām pāri nedarīs. Tāpēc ir ļoti sāpīgi uzzināt, ka viņu mežs ir iekļauts jaunā dabas aizsardzības platībā un tajā vairs nevarēs veikt mežsaimniecisku darbību, bet kompensācija par to ir smieklīga. Tāpēc mēs organizējam parakstu vākšanu, lai apturētu

jaunu aizsargājamu teritoriju veidošanu, kamēr nedarbojas taisnīga kompensāciju sistēma. Nedēļas laikā par to parakstījās gandrīz 900 cilvēku, un mēs to izmantojam kā argumentu, sūtot vēstules Vides ministrijai, tiesību sargam, Ministru prezidentam, tagad nosūtīsim arī Valsts prezidentam. Ar šo problēmu iepazīstināsim arī jauno zemkopības ministru, jo tas tiešām ir sāpīgi. Man dziļi iespaidies atmiņā kādas meža īpašnieces sacītais: "Padomju laikā, kad mums nebija demokrātiskas sabiedrības, nebija privāto īpašumu, valsts nodrošināja bezmaksas medicīnisko aprūpi un bezmaksas izglītību. Tagad mēs dzīvojam demokrātiskā valstī un mums ir īpašumi, kurus var izmantot vērtību radīšanai un nodokļu samaksai, lai šī valsts varētu eksistēt, lai mēs varētu samaksāt par izglītību un ārstēšanos. Kā lai izdzīvojam, ja mums šos īpašumus atņem?"

Tas ir ļoti sāpīgi. Skaidrs, ka bez šīs sistēmas pilnveidošanas nav iespējams panākt, lai zemes īpašnieki pret tā saucamajām zaļajām idejām izturētos pozitīvi un veicinātu dabas aizsardzības mērķu sasniegšanu.

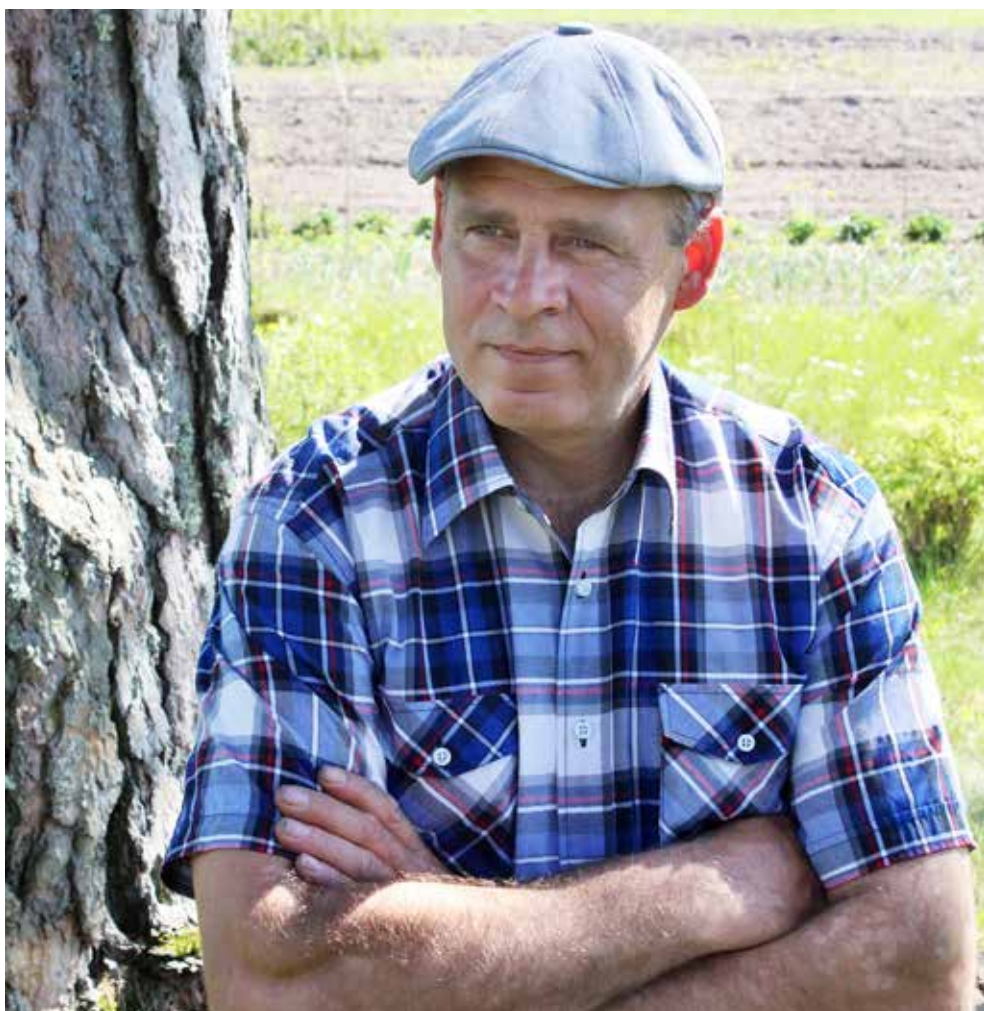
Nupat rudens kopsapulcē mēs izrunājām lietas, kas normatīvajos aktos būtu jāmaina. To ir vesels saraksts. Ir jautājumi, kas pārdzīvojuši vairākas valdības un vairākus ministrus. Tostarp jautājums par to, kā dati tiek fiksēti Meža valsts reģistrā. Taksators aiziet uz mežu un fiksē reālo situāciju dabā. Taču brīdī, kad šie dati tiek iesniegti Valsts meža dienestā, tie tiek pārveidoti, jo situācija dabā neatbilst tam algoritmam, kāds ir iestrādāts Meža valsts reģistrā. Ceru, ka beidzot atbildīgie pieķersies pie šī jautājuma risināšanas. Tajā brīdī, kad es iesniedzu pareizus, dabā atbilstošus datus, algoritma dēļ tos nedrīkst mainīt. Jāņem vērā reālie, nevis datora programmas izrēķinātie dati. Vai tad ir jēga tērēt naudu informācijas iegūšanai, kas netiek ņemta vērā un ko nav iespējams izmantot savas darbības plānošanai!

Regulas prasa sešzīmju ciparus

Eiropas jautājumu blokā nekas nav apstājies. Top jaunas regulas. Viena no jaunākajām ir tā saucamā atmežošanas regula, kas jāievieš līdz nākamā gada beigām. Regula veidota, lai novērstu atmežošanu, lai produkti, kas tiek iegūti kādā konkrētā platībā, nebūtu iegūti, zemi atmežojot. Regula attiecas uz septiņiem produktiem, tajā skaitā koksni. Viens no veidiem, kā pārbaudīt, vai platība nav atmežota, – noteikt koordinātas un pārbaudīt, vai viss ir atbilstoši normatīvajiem regulējumiem un tiešām netiek veikta atmežošana. Kārtējo reizi Eiropa, mēģinot risināt problēmas, kas ir ārpus ES palmu eļļas plantācijās, to visu attiecina arī uz iekšējo tirgu un tas notiek nesaprotīgā veidā. Tas nozīmē, ka 2025. gada 1. janvārī, pirms koksni laidīsim tirgū, būs jāievada sistēmā koordinātas vietai, kur koksne iegūta. Mēs jau varētu priecāties un teikt, ka Latvijā tām platībām, kur tiek veikta ciršana, ir ļoti labi iegūstami dati, jo pirms tam ir jāveic cirsmas skīču zīmēšana, koordinātas tiek noteiktas un iesniegtas Valsts meža dienestā. Varētu teikt, ka mums jau viss ir un ņemiet to. Izrādās – nē. Dzīvojot digitalizācijas laikmetā, Eiropas Komisija nevar piedāvāt risinājumu, ka dati par platībām, kur tiek veikta ciršana, aizietu automātiski uz Eiropas kopējo serveri, kur notiek datu apmaiņa. Tas nozīmē, ka mums šie dati manuāli jāvada EK izveidotā sistēmā ar sešām zīmēm aiz komata un no Latvijas koordinātu sistēmas jāpārveido uz kādu citu sistēmu. Tā būs milzīga un lieka birokrātija digitalizācijas laikmetā, kad ar datiem var apmainīties automātiski. Tas būs jādara katram meža īpašniekam, ja viņš pats veiks koku ciršanu, vai mežizstrādātājam, kuram tiks pārdots augošs mežs. Manuprāt, tā ir nepareizi veidota sistēma, un grūti noticēt, ka Eiropas Komisija kaut ko tādu akceptē." ■

ANITA JAUNBELZERE

Ziemā zāgē, pavasari stāda

Piedaloties konkursā "Sakoptākais mežs", Oskars Kugelans dalījās ar savu pieredzi, kādu guvis, saimniekojot mežā jau no astoņpadsmit gadu vecuma. Ir lietas, kurās viņa prakse atšķiras no šobrīd atzītiem paņēmieniem, apliecinot meža apsaimniekošanas daudzveidību. Arī par Zaļo kursu meža īpašnieka viedoklis atšķiras no tā, ko sabiedrība vēlas uztvert kā ilgtspējīgu saimniekošanu.

Tikko bija kailcirte, jau vietā jaunaudze

Oskars Kugelans: "Ziemā ņemos pa mežu, vasarā būvēju. Es gribu, lai man mežā būtu priede, egle, ozols un osis. Esmu lasījis zinātnieku atziņu, ka oši mums nokaltuši tāpēc, ka ievazāts kukainis, kas iemetas oša lapā, pēc tam ieiet stumbrā un tad lēnām no galotnes osi sagrauž, līdz tam nopūst saknes. Saprota, ka izredzes izaudzēt ošu mežu ir mazas, jo klimats arī kļūst visiem kukaiņiem labvēlīgāks. Tomēr mēģināšu.

Attiecībā uz bērziem viss ir atkarīgs no kopšanas. Ja gribam dabūt finierklučus, tad visi likie vai ar divām galotnēm jāgriez ārā. Man sanāca tā, ka tur, kur bērzi bija stādīti kopā ar eglēm, tie egles pārauga un noēnoja. Es gribēju egļu mežu un visus bērzus izņēmu ārā. Nu, tagad varbūt arī nožēloju. Taču, no otras puses, ja visi stādīs tikai lapu kokus, tad bērzam nokritīsies cena. Jā, šogad vēl ziemā bērzam cena uzlēca milzīga – 130 eiro par pirmalkas kubikmetru! Kamēr egles baļķis maksāja tikai nepilnus simts eiro! Nākamgad, simt punktu, tādas cenas vairs nebūs. Un ilgi nebūs. Es bērzus par cenu – simts eiro – paspēju atdot burtiski pēdējā dienā.

Visu daru pats, kopju, zāģēju, vedu ārā, tāpēc ātri nesanāk. Ziemā arī pats sadedzinu visus žagarus, nekādas cirsmu atliekas man mežā nemētājas.

VIZĪTKARTE

OSKARS KUGELANS

- Dzimis 1975. gadā.
- Pabeidzis arodskolu, iegūstot celtnieka profesiju.
- Uzreiz pēc skolas sācis strādāt patstāvīgi kā individuālais uzņēmējs.
- Būvē gan akmens, gan koka mājas no pamatiem līdz atslēgai.
- Rendas pagastā apsaimnieko 13 ha meža.
- Dzīvesbiedre Irēna – dārzniece.
- Ir meita un dēls.
- Brīvajā laikā – mednieks un makšķernieks.

Ziemā es nozāģēju kailcirti un pavasarī jau stādu. Citi to dara, augstākais, pēc diviem trim gadiem. Es esmu pierādījis, ka to var. Mežzīne arī brīnījās – kā tā var būt? Tikko bija kailcirte un jau vietā jaunaudze. Pa ziemu esmu visu platību sakopis, zarus, skujas sadedzinājis, viss starp celmiem ir notīrīts. Zeme, vedot baļķus ārā, ar traktoriem ir nobraukāta tā, ka pirmajā vasarā tur zāle neaug. Tūliņ apstādu visu ar ietvarstādiem, zemi negatavojot. Pirmajā gadā priedes stādiņš dabū iesakņoties un aug saulītē kā uz plika lauka, un nākamajos gados arī aug ļoti aktīvi. Stādu priedītes citu no citas apmēram pusotra metra attālumā. Ja jaunaudzi izretina, tā aug kupla ar lieliem zariem. Ja sastāda biežāk, mežs ātrāk raujas augšā. Jā, pēc tam jāņem vairāk ārā, taču mežs aug kvalitatīvāks, koki ātrāk atzarojas.

Mana pieredze – kad jaunaudzē izaug liela zāle, nevajag nākt ar trimmeri, vienkārši zāle ap mazo kociņu jānobradā. Tad tā tik ātri neaug. Zāle jānobradā pirms Jāņiem un vēl vienu reizi, kad tā atkal paaugusies. Tad kociņš dabū gaismu un neiznikst. Ja kociņš ir zem zāles, to ļoti grūti ieraudzīt un, ejot ar trimmeri, sanāk tā – meklēji, meklēji, līdz nodomāji, ka te nebūs, un kā griezi, tā nost. Divus gadus kociņš bija audzis un tad vienā vēzienā – nav. Ja vēl to blakus buks nograuzis, nākamo briedis nobakstījis, tad mežā veidojas tukšs pleķis.

Zaru kaudzes - konfekte mizgrauzim

Divos mēnešos aizpagājušajā vasarā man augošs egļu mežs nokalta. Baigais bars mizgraužu iemetās iekšā, un septembra beigās viss bija sauss. Bija arī tādi koki, kuriem augša vēl zaļa, bet apakšā miza jau nost. Ziemā mežu nozāģēju. Šur tur piebeigtas arī jaunās, piecpadsmit gadus vecās eglītes. Tur arī mizgrauzis iekšā. Esmu mednieks, daudz staigāju pa mežiem un redzu, ka daudzviet jau tādi nokaltuši

pleķi. Slazdi valsts mežos kaitēklim izlikti daudz, taču tie neglābj.

Varbūt pienācis brīdis, kad jāatceras – senāk neviens skuju koku vasarā nezāgēja un zarus uzreiz turpat arī sadedzināja. Skuju koku sveķu smarža ir tik stipra, aromātiska, ka tā iesitas nāsīs pat kilometra attālumā. Zaru kaudzes arī smaržo, mizgrauzis tur iemetas un savairojas, ka nu tikai. Manuprāt, mēs paši esam vainīgi, jo turam mežā šīs kaudzes, kas mizgrauzim ir kā konfektes.

Vai mizgrauža nokaltētu egli var izmantot materiāliem? Jā, ja to nozāgē laikus. Ja visa miza jau nost, tad to var pārdot tikai kā sauso koku par pavisam citu – zemāku – cenu. Tu skaties, kā egles kalst un puse cenas jau nost.

Ja sausu koku tūlīt aizved uz gateri, tad koksnei nekādas vainas nav. Ja baļķi jau sazilējuši, tad tie jau pa pusei sapuvuši. Ja

koksne balta, tad viss kārtībā. Jāapstrādā ar septiņiem, lai ķirmji nemetas. Impregnētā elektrības stabā taču dzeņi nekaļ. Tie var būt reti izņēmumi, ka kāds dzeņis bungo pa dzelzs staba cepurīti, zem kuras nevējojas un ir palicis mazs laukumiņš staba vidū, ko impregnējums nav skāris.

Ķirmji savukārt mīl ļoti vecus kokus, kas vairs nav tik stipri kā jauni. Pieejot pie tādiem, es varu parādīt, ka miziņā jau caurumi.

Ir bijis pat tā, ka atved sazāgētas brusas, jāceļ māja, bet es klausos, kaut kas tajās brusās klikšķ un krakšķ. Koks sazāgēts, bet mizgrauzis vēl turpina grauzt. Ko darīt? Neko. Tad, kad materiāls izkaltis galīgi sauss, tikai tad ķirmis aizies bojā. Kā tad šis vecās guļbūvēs šiverē? Tas ir pavisam kas cits. Tas ir smalkais ķirmītis. Dabūt to no guļbūves ārā ir sarežģīta lieta. Māja jāie-

tērpj plēvēs un jāuztaisa bezmaz gāzes kamera, lai visa ķīmija iesūcas kokā. Viegļāk ir bojāto baļķi nomainīt. Sausā un labā baļķī tas nekad nelidīs. Lidīs tur, kur kaut kāds mitrums trāpījies. To var novērot pie mājas pamatiem. Vainaga baļķi bieži ir jau daļēji putekļi. Esmu mēģinājis dabūt ķirmīti ārā ar acetonu un laku. Brītiņu ir miers, bet pēc kāda laika skaties – skaidriņas birst atkal.

Telpās, kur nav ventilācijas un daudz vāra, rodas tvaiks, rodas arī mitrums, un ķirmītim tas patīk. Ja ir centrālā apkure un sauss gaiss, tad koks izkalst, ka skan vien, un ķirmim tur nav ko darīt.

Zandarti zivju ērglim

Saglabāju visapkārt bioloģiskās plāvas tikai tāpēc, lai akā būtu tīrs ūdens, bez ķīmijas. Stārķiem kādreiz bija ko ēst, bet tagad nav. Kur ir pelēkās vārdes? Kādreiz katrā grāvī

to bija pilns. Cik tās neizēda tās pašas ērces un visādus kukaiņus, bet nu mēs tās esam nomiglojuši. Mēs esam zaļi. Jā? Kurā vietā? Makšķernieki maksā par atļauju makšķerēt, ezeros tiek ielaisti zivju mazuļi, un lepojāmies, ka esam ielaiduši gan zandartus, gan zušus, gan lidacēnus. Tajā pašā laikā ūdrs ierakstīts Sarkanajā grāmatā, to medīt nedrīkst. Zivju gārnis un zivju ērglis arī aizsargājami. Kam tad audzēt tās zivtiņas? Priekš ūdriem, ūdelēm un visādiem kormorāniem?

Esmu mednieks. Bez tā jau nevar. Man ir labs palīgs – suņuks laika. Tā atrod zvēru, notur uz vietas un ziņo – vau, vau! Tad man jāiet skatīties, kas tur kokā sēž, kaimiņu kaķis vai cauna. Caunu cepurītes man nav, nē. Tie laiki pagājuši, par kuriem vec-tēvs stāstīja, ka par vienu ūdra ādiņu varēja dabūt naudiņu, par kuru varēja aiziet uz krogu, piedzerties, paēst un vēl mājās aiznest kliņģeri. Manā vērtējumā kažokādas audzētāju biznesu vajadzētu likvidēt. Tad arī mednieki varētu savu medījumu ādiņas notirgot, jo tām būtu pavisam cita vērtība.

Kādus trīs četrus gadus mums mežacūku tikpat kā nav. Šajā gadā lēnitiņām sāk parādīties. Ar cūkām ir kā ar bitēm – te tās ir un te atkal nav, bet vilku bari sāk atkal parādīties. Trīs lieli bari ir šajā pusē, un tie iet plašumā. Drīz jau suni pa nakti vairs laukā atstāt nevarēs. Tuvāk par puskilometru no mājas parādās vilku pēdas, un var dzirdēt, kā tie gaudo. Pavasarī tepat netālu atradu vilku noplēstu briežu govī. Domāju, vilki apēdis visu, ko var mežā nomedīt, tad klups virsū suņiem, govīm un zirgiem. Arī lūši savairojušies, un drīz jau nevienu zaķi neredzēsīm. Nesaprotu, kam mēs taisām to zooloģisko dārzu. Esam zaļi un pareizi, bet tajā pašā laikā miglojam ar rundapu. Sargājam vilkus, kamēr varžu vairs nav. Tas, kas vienā brīdī svēts, tas tad svēts, kas mums aiz muguras, to aizmirstam." ■

ANITA JAUNBELZERE

Naivie arī izdzīvo

Valērijs Drozdovs vada mežsaimnieku apvienību "Krāslava", kuras 212 biedriem pieder 5000 hektāru meža. Pagājušajā vasarā konkursā "Sakoptākais mežs" dalījās savā pieredzē par to, ko latvāņa apkarošanā darīt ir bezjēdzīgi. Līdztekus mežam mīl arī ūdeņus un brauc makšķerēt gan uz Peipusu, gan Liepājas ezeru. Savā dvēselē Valērijs ir Meža mātes mīlēts jūras dēls.

Vienmēr līdzī aukla ar mezgliem

Valērijs Drozdovs: "Esmu dzimis Skrundā, kur Ventas krastā pagāja visa mana bērnība. Vienreiz gandrīz nosliku, bet divas reizes izglābu citus. Bija silts pavasaris, ūdens pacēlies, un taciņa, pa kuru staigājām, pārplūdusi, tāpēc ar brāli slidinājāmies pa to uz vēdera. Es nolēmu, ka ieskriešos un aizslidēšu visam ūdenim pāri, taču tiku tikai līdz pusei. Zem ūdens atvēru acis un redzēju, ka netālu ir zālīte. Mēģināju aiz tās pavilkties, bet zālīte trūka nost. Man jau galvai izskrēja cauri vīzija – kā es izskatīšos, kad mani noslikušu izvilks un ko mamma teiks... No tiem bērniem, kas bija krastā, nevienam neienāca prātā pastiept man zaru vai kā citādi palīdzēt. Kaut kā tomēr izkūlos. Varbūt dzīve mani jau mazos gados mācīja, ka ar visu būs jā-tiek galā pašam.

Kad man bija četrpadsmit, glābu par sevi vecāku dāmu ar lielām krūtīm. Domāju – kā man viņu saņemt, jo pieķerties krūtīm puišēlim bija neērti. Viņa spirinās, bet straumīte lēni nes dziļāk. Es tad piepeldēju no mugurpuses, aiz padusēm pastūmu kādas piecas sešas reizes, kamēr ar kājām varēja sasniegt grunti. Tajā pašā laikā viņas brālis sēdēja krastā nekustīgs, bailēs kā nohipnotizēts.

Pirms gadiem astoņiem izvilku ielūzušu zemledus makšķernieku. Abi ar draugu makšķerējam un redzam, ka viens dūšīgs puisis no kompānijas, kas atbrauca no Daugavpils, arvien tuvāk virzās vietai, kur ezerā ietek upīte un kur ledus plānāks. Iet un iet un urbj tos caurumus. Mēs jau paliekam patālu. Tad dzirdu blāvienus un redzu, ka čaļi jau skrien uz krastu, jo viņiem nav nekā, ar ko palīdzēt. Bet es visu laiku vadāju līdzī stipru kaprona auklu, kurā iesieti mezgli un kuru var pasviest, ja nu kāds ielūst. Pasviedu auklu, ar vienu roku turoties pie kolēģa rokas, kurš savukārt, lai neslidētu, turējās pie ledū ie-

VIZĪTKARTE

VALĒRIJS DROZDOVS

- Dzimis 1952. gadā.
- Pabeidzis Latvijas Jūras akadēmijas jūrskolu.
- Divpadsmit gadus pavadījis uz jūras.
- Atmosdās laikā nodarbojies ar savu biznesu celtniecības sfērā.
- Divdesmit gadus vada mežsaimnieku apvienību "Krāslava".
- Pieder simts ha meža.
- Ir divas meitas, dēls un trīs mazbērni.
- Hobijs – makšķerēšana.

triekta urbja. Bez tās auklas nez vai puisis būtu dabūts ārā. Kamēr citi ar nazīšiem kaut ko krastā nogrieztu, kamēr atskrietu, tam, kurš ūdenī, spēka vairs nebūtu. Vai puisis paldies pateica? Nē, viņš bija slapjš un pārsalis.

Darbi mani atrada paši

Divpadsmit gadus gāju jūrā un uzdienēju līdz kapteiņa otrajam palīgam. Iestājos Kaļiņingradas Aviācijas institūta Rīgas filiālē. Taču trešajā kursā nācās augstskolu pamest, jo bija iekodusi encefalīta ērce un veselība sašķobījās tā, ka bija jāpamet gan studēšana, gan jūra.

Sāku strādāt dzelzceļa pastā nodaļā, kur šķiroja sūtījumus visai Padomju Savienībai. Diennakts bija jāstrādā un divas brīvas. Brīvajās dienās kopā ar komandu nodarbojos ar remontiem. Likām logos pat lielos stiklus. Tas bija sarežģīti, bet no pieciem saplēsām tikai vienu.

Sākās straujas pārmaiņas, un es nodibināju pirmo kooperatīvu Salaspilī. Darba bija daudz gan uz vietas, gan Rīgā, bet, tā kā vecās komandas bija izjukušas, speciālistus atrast varēja.

Restaurēju vēstures pieminekļus, gatavojām arī zārkus. Nu, kā gatavojām – es pirkto zārkus un mēs tos privatizētā liellopu fermā drapējām ar audumu.

Visu, ko nopelnīju, ieguldīju. Īpaši daudz pirti un kafejnīcā, kuru telpas es biju privatizējis, bet līdz zemesgrāmatai vēl nebiju ticis.

Viena kafejnīca man bija Salaspils dzelzceļa stacijā, otra Rīgā Projektēšanas institūtā pretim Sporta pilij. Kafejnīca Rīgā kaut ko jau deva, bet neko īpaši lielu. Pavāre bija laba, cepa uz vietas bulciņas. Vecās plītis patērēja milzum daudz elektrības. Kafejnīcas virtuvi izmantoju Dziesmu svētkos, kuru dalībniekus ēdinājām. Tad jau arī bandīti sāka mani uzraudzīt, dežurēja pat pie mājas. Maksāt par neko? To es nespēju. Tad nu arī nācās visu zaudēt. Pirti būtu varējis paturēt, ja vien būtu piekritis sarunai pie konjaka glāzes ar cilvēku, no kura bija atkarīga visu dokumentu noformēšana. Taču nav man

tādu spēju – lūdzošām acīm bāzt kādam kabatā konvertu.

Varbūt arī biju par daudz izklīdis uz visām pusēm. Bet es pats nekādus darbus nekad neesmu meklējis. Darbi vienmēr atrada mani paši.

Nu, zaudējis esmu daudz, taču saglabājis tīru sirdsapziņu. Dažreiz dzirdu – kāds gan tu esi naivs! Varbūt... taču guļu mierīgi, jo nav jādomā, cik, man kā starpniekam pārdodot mežu, tā īpašnieks būtu zaudējis. Es nejostos laimīgs, pinoties ar bandītiem vai arī pievācot naudu, kas pienākas citam.

Tie, kas nākuši, nāk atkal

Mana mamma ir no Latgales. Viņas tēvs Indrā bija stacijas dežurants, pēc tam priekšnieks. Vēlāk viņu izsūtīja. Vecāmāte bija izglītota, sieviešu komitejas priekšsē-

dētāja, vecvectēvs – lopu dakteris. Tas bija prestižs amats. Muižkungs bija viņa meitai apmaksājis izglītības iegūšanu, un viņa izmācījās par telegrāfisti. Tagad Indrā ir brīnišķīgs muzejs. Tur ir albums, kurā arī mana vectēva un vecāsmātes fotogrāfijas ar nelielu aprakstu par viņiem.

Es Krāslavā mantoju zemes gabalu, kas piederēja mammai. Tagad man zemes ir vairāk, nekā mantoju. Pagasts piedāvāja vēl piepirkt klāt zemi, kas toreiz nevienam nebija vajadzīga. Pēc tam kad piepirku klāt, mani atkal sameklēja un piedāvāja tuvējo gabalu. Sameklēja puisis, kas bija sēdējis, un sacīja – hoču prodovaķ. Es teicu – maksāju tik, cik tu prasi, bet tikai par kokiem, zemi man nevajag. Bet viņš – pārdošu tikai visu! Tā es nopirku arī zemi, kas par cirsmu bija četras reizes lielāka.

Mežsaimnieku apvienībā "Krāslava", kuru vadu kopš tās dibināšanas, ir nedaudz vairāk kā 200 biedru. Ir kas atnāk un ir kas aiziet prom. Tā kā man jau pieredze kooperatīva organizēšanā bija, tad arī to nodibinājām. Toreiz valdē strādāju kā brīvprātīgais.

Pie savas zemnieku saimniecības "Muižnieki" biju izveidojis brigādi, kas nodarbojās ar mežiem. Bija līgums ar ceļa daļu, griezām krūmājus ceļmalās. Iegādājos krūmgriežus un visu nepieciešamo. Noslēdzām līgumu, kas garantēja, ka nauda eksistencei parādās arī biedribai.

Izstrādājām cirsmas un visiem četriem robežpunktiem mūsu pusē piegādājām malku. Man pazīstami mežsaimnieki bija gan Vidzemē, gan Zemgalē, vedām malku arī pasta nodaļām no Madonas līdz

Bauskai. Dokumentus līdz galam noformēju es pats un pats braucu uz visiem piegādes punktiem. Zemnieku saimniecība biedrību uzturēja. Dzīvojām ļoti labi, bet kā jau dzīvē – pienāk brīdis, kad viss mainās. Taču arī šodien pasūtījumu daudz, gandrīz netiekam galā. Rakstām Eiropas projektus un vienu daļu arī realizējam. Ar cirtēm neņemamies. Stādām, retinām, apstrādājam ar preparātiem, kas aizsargā pret zvēriem. Tie, kas reiz nākuši pie mums pēc pakalpojuma, nāk atkal.

Tā tam jābūt un viss

Sadarbība ar Valsts meža dienestu man sanākusi raibu raibā. Pirms gadiem pat tiesājāmieš, jo es nepareizi zāgējot. Biju vienojies ar meža īpašnieku, ka izstrādāsim viņa mežu izlases cirtē. Visas atļaujas saņemtas, ar zāgētavu arī viss sarunāts, bet mašīnas kravai pavadzīmi uzrakstījis nebiju. Tā nu pēdējā krava, kas bija no meža jāaizved, izgaisa. Šoferītis aizlaidās ar visiem baļķiem. Pēc kāda brīža saņemu ziņu, ka policija ir lietas kursā un ka virsmežzinis aizturējis mašīnu bez dokumentiem. Kur tā krava ir? Neviens nezina. Pazuda un viss. Vietā, kur baļķi bija jāpiegādā, mūs nelaida iekšā. Kaut arī saņemu ziņu, ka tā tam jābūt, nesamierinājos, meklēju taisnību.

Rīgā bija ekspertu komanda, sauca "Dārzi un drava", kas izšķīra strīdus meža jautājumos. Puiši atbrauca, padzēra virsmežniecībā kafiju un, mežzinim pa priekšu ejot, veica kontroles mērījumus. Komisijas sastādītais akts sākās ar vārdiem: mežs nav izbojāts, bet tad sekoja punkti, kas nav darīts pareizi. It kā esmu tievākus kokus atstājis, bet resnākus nozāgējis. Jā, biju arī nozāgējis dažus kokus, kurus sauc par kokiem vilkiem – tie ir resni, bet zemi, ar līkiem zariem, kas aizņem vietu, kur varētu izplesties veselīgie koki.

Arī tagad viss gludi neiet, un nu man ir konflikts par meža zemes robežām. Mežzi-

nis pārmērīga tā, ka nu īpašums sanāk par divdesmit procentiem mazāks, nekā bija uzmērījis taksators.

Tādi nu ir tie dzīves gājumi. Ne bez ciniem, ne bez bedrēm.

Mežā visus tukšumus apstādu

Savu izpratni par mežu esmu ieguvis semināros, praksē un lasot visu, ko vien var atrast. Eksperimentēju ar egļu sēšanu bijušajā kartupeļu laukā, kur zeme kūdraina. Nokultivēju ar speciāli izgatavotu rulli. Iesēju kādu pusmiljonu eglīšu. Pavasarī izdīga un izskatījās forši. Taču pēc divām nedēļām visas eglītes bija no kūdras izspiestas ārā un vienkārši gulēja zemē. Cik varēju, eglītes salasīju un pārdevu, arī piedāvāju – kas grib, lai iet un ņem, cik vajag. Tās bija pavisam maziņas, viengadīgas eglītes.

Savā mežā iesēju arī bērzus. Vispirms sēkliņas diedzēju. Sadīga skaisti, bet pēc tam kaut kas notika, stādīņi sāka kalst. Pētīju ar palielināmo stiklu – kas tur varētu būt par parazitāriem uzmetušies. Neko neatklāju. Tad sēju otrreiz laukā un liku vīrsū marli. Kaut kas drusciņ izdīga. Tad iesēju pie eglēm, kas jau bija saņēmušās. Tur sanāca. Nu jau izretināju un mežs ir skaists.

Daudz platību apmežozu papildus. Tad, kad kaimiņam bija zirgs, viņš apganīja visus stūrīšus. Kad tā vairs nebija, visus tukšumus apstādīju.

Agrāk tā nebija, bet aizvien vairāk ir zvēru, kas mežam nodara postu. Nu jau arī aļņi parādījušies. Pirmajā gadā aļņu māte staigāja ar vienu mazuli, otrajā ar diviem. Es braucu, redzu šos, parūcinu mašīnu, bet šie man pat uzmanību nepievērš. Vislielākais posts no bebriem, kas pārplūdina platības, un mežs iet bojā.

Plauj vai nepļauj, latvāņi ataug

Arī latvāņi ir neatrisināma problēma. Esmu izgājis kurssus, izlasījis visu iespēja-

mo literatūru, taču neredzu perspektīvu ieteiktā veidā mežā ar to cīnīties. Noteikumi prasa, ka meža īpašniekam katru gadu latvāņi ir jāizpļauj. Un katru gadu tie atkal ataug. Tas ir milzīgs, grūts un nepatīkams darbs, no kura nav nekāda labuma. Esmu pļāvis latvāņus mežā pat divas reizes gadā, taču rudenī skatos – tāds četrus centimetrus garš latvānis izaudzis atkal un arī uzdziedējis. Un ar to pietiek, lai viss sāktos no gala. Esmu daudz staigājis pa mežiem un redzējis, ka tad, ja ar pļaušanu neņemam, pēc trīs gadiem atsāk augt kociņi un latvāņu kļūst arvien mazāk un zem kociem tie paliek siki. Jā, tie tur ir, bet, lai tiktu no viņiem pilnībā vaļā, būtu jāindē visa zeme.

Varbūt kaut ko varētu līdzēt tad, ja ne tikai pļautu, bet arī apartu. Skatījos, ka vienā pagastā tā darīja, taču ne mežā, bet pļā-

vā. Tur tagad ir tīrs. Latvāņi bija palikuši tikai zem ābelēm, kur neara, tad tos izraka ārā. Tas ir vairāku gadu darbs.

Kad no Krāslavas braucu uz saviem laukiem, tie ir kādi divpadsmit kilometri, vadāju līdz cērtņi, ko var izmantot arī kā kapli. Ja redzu latvāni, lai tas neatvazātos līdz manam mežam, cērtu to nost un sakapāju saknes. Tas jādara vairākas reizes gadā. Pagaidām man izdodas un neviens latvānis tuvumā manam īpašumam nav parādījies. Man visu laiku sūta informāciju, kas šajā jomā ir jauns. Es to izlasu, taču izeju neredzu, goda vārds, neredzu. Redzu tikai to, ka, pļaujot mežā latvāņus, tiek nopļautas arī visas koku atvases un meža atjaunošanās laiks ievielkas." ■

ANITA JAUNBELZERE

Ar statistiku nepietiek, vajadzīgs stāsts

Valdis Kalns ir pēc izglītības jurists. Sapratni par mežu viņš ieguvis praksē, kopjot gandrīz trīsdesmit hektāru lielo meža īpašumu, kā arī ielāgojot informācijas apriti savā darbavietā. Viņa vēlme: būt līdzsvarā starp pilsētu un laukiem un pierādīt, ka par mežu jāstāsta arī tā kopēju likteņstāsti.

Saimnieko uz zemes, kuru izpirka vecvecetēvs

Valdis Kalns: "Pieteicos konkursam "Sakoptākais mežs" ne tādēļ, lai demonstrētu savu mežu, bet tādēļ, lai parādītu, ka mums jārunā ne tikai par kubikmetriem, bet arī par to, kā ar mežu savijas cilvēku dzīves un likteņi. Ar statistiku nepietiek. Ja mēs to nedarīsim, tad informācijas telpu aizpildīs emocionālas frāzes no cilvēkiem, kuriem par kopējo situāciju nav pilnas sapratnes.

Manā stāstā interesanti ir tas, ka dzīvojam vietā, kuru savulaik izpirka mans vecvecetēvs. Saimniekojam šeit jau septītajā paaudzē. Ir saglabāties īpašuma izpiršanas akts, 1885. gada līgums, kas apliecina zemes un mājas izpiršanu piecdesmit gadu laikā. To parakstījis mans vecvecetēvs un vecvecvecmāte.

Tajā laikā Kurzemē dzimtbūšana jau bija atcelta. Bija tā saucamā putna brīvība, taču tiesīgums bija lielāks. Jaunlatviešus jau sāka piebremzēt, sākās rusifikācija, bet muižnieki joprojām pieturējās pie savas kārtības. Līgums, kas apliecina mājas izpiršanu, ir sastādīts gan latviski, gan vāciski. Līguma teksts ir iespiests tipogrāfijā, kas liecina par to, ka zemi tobrīd izpirka daudzi. Tie vēlāk kļuva par vecsaimniekiem. Vēl kas būtiski – jau 19. gadsimta beigās vīra kredītam prasīja arī sievas parakstu.

Kredīta atmaksa atrisinājās ātrāk, nekā plānots. Kad no 5000 sudraba rubļiem divas trešdaļas bija nomaksātas, pateicoties inflācijai, kāda sākās Pirmā pasaules kara laikā, atlikušais kredīts rubļu izteiksmē bija vien divu sivēnu vērtē.

Būtisks pagrieziens notika 1937. gadā, kad mans vectēvs apprecēja cita vecsaimnieka meitu, kurai pūrā līdzī nāca zirgi un govīs, un trīs gadu laikā saimniecība nostiprinājās. Kaut gan vectēvs bija aizsargs, 1941. gadā viņu neizsūtīja. Vecmamma

VIZĪTKARTE

VALDIS KALNS

- Dzimis 1981. gadā.
- Beidzis Latvijas Policijas akadēmiju, iegūstot tiesību maģistra diplomu.
- No 2007. gada strādā LVM, ir valdes loceklis.
- Kuldīgas novadā apsaimnieko 29 ha meža.
- Mājas "Segļi" viņa dzimtai pieder jau septītajā paaudzē.
- Dzīvesbiedre Inga. Kopā audzina četrus bērnus.
- Hobiji: volejbols, futbols.

brāli gan. Stāstu par to, kā Latviju cēla līdz 1940. gadam un kā šos cilvēkus, arī no mūsu dzimtas, pēc okupācijas salauza un iznīcināja, mēs, brālēni, apkopojām un izdevām grāmatā. Mans vectēvs piedzīvoja kolektivizāciju, kad no 60 hektāriem palika tikai mazs pleķītis zemes, kur iestādīt kartupeļus. Tagad mums tajā vietā pie mājas ierīkots primitīvs futbola laukums, kur kopā ar bērniem sportojam.

Tad nāca vācu laiki, zemi atdeva un krievu gūstekņi strādāja saimniecībā. Viņi sacīja, ka pie mums piedzīvojuši savas dzīves labākos gadus. Gūstā labākie gadi... Kaut kas līdzīgs taču arī tagad būtu.

1949. gadā vectēvs jau bija izsūtāmo sarakstos, taču dabūja to zināt un slēpās. Taču pēc gada viņu Ventspilī uz ielas sazmēja un izsūtīja. Vecmammai nācās vienai pašai audzināt piecus bērnus un strādāt kolhozā. To dzīves smagumu grūti aprakstīt.

Bebru dambjos ūdens aerobika

Tā mēs savā laikā ap to māju dzīvojām. Zeme tika atgūta deviņdesmitajos, bet saimniekot tur neviens no dzimtas nebija nobriedis. Vecmammai jau nāca astoņdesmit, un viņa bija gatava īpašumu novēlēt pirmajam, kurš to gribēs. Cik tad ilgi var govij pakaļ izbīzot? Vasarā braucām uz laukiem nedēļas nogalēs, taču bija pienācis

laiks, kad vecmammai un saimniecībai vajadzēja klātbūtni arī ikdienā.

Mēs toreiz dzīvojām Liepājā. Vecāki pieņēma lēmumu, ka mamma ar bērniem pārceļas uz Kuldīgu, bet tēvs vēl kādu brīdi paliek vecajā vietā, kur strādāja divos darbos. Tā nu sākām dzīvi laukos un naturālajā saimniecībā, piedevām katru dienu ceļš uz skolu kājām piecus kilometrus.

Tad sekoja studiju gadi Policijas akadēmijā. Bija jāmacās, jāiet praksē, jāsporto un kaut kas arī jānopelna. Laiks bija pārpārēm piepildīts, un aizbraukt uz laukiem pie ģimenes sanāca vien dažas reizes gadā.

Kad biju saņēmis jurista diplomu, pēc labas pieredzes gadiem "Lattelecom" nonācu "Latvijas valsts mežos" mežkopības virzienā. Strādājot ar iepirkumiem un līgumiem, skatījos, kādas ir kvalitātes prasības. Klausījos, ko kolēģi stāsta, kāpēc atjaunošanas un aizsardzības jomā jādarā tieši tā, kāpēc vajag gatavot augsni. Es jau pavasarī

biju iestādījis priedi bez kādas augsnes sagatavošanas. Jāņos sapratu, ka bezceris. Tā kā zeme auglīga, aizaudzis bija tā, ka bez vagām nevarēja saprast, kur jāpļauj.

Sākumā ar mežu saskāros tik, cik vajadzēja sagādāt malku. Taču gadu pēc 2005. gada vētras kaimiņš man saka – tev tur vienā vietā ir sagāzts. Sanāca tāda kā akla laime – pirms gada zāgētavas bija baļķiem pilnas un cena smieklīga, bet pēc gada tirgus bija atgriezies normālās sliedēs. Un vēl kas – liela daļa mūsu īpašumā sagāzto priežu joprojām bija dzīvīgas un nebojātas, jo nebija laužas, tikai sagāztas. Turpināja zaļot. Tā nu par kokmateriālu naudu varējām nopirkt gan krūmgriezi, gan motorzāģi – visu, kas vajadzīgs darbam mežā. Brālis tolaik mācījās Ogres Meža tehnikumā, un mēs sākām kaut ko domāt.

Kā jurists es jau orientējos mežsaimnieku terminoloģijā. Nostiprinājās pārliecība, ka mežā daudz ko varu izdarīt pats. Liela loma tajā arī Kuldīgas meža īpaš-

nieku biedrības vadītājam Aigaram Grīnbergam un Mārim Pujātam no zemnieku saimniecības "Pūces". Kopā pārspriedām gadiem nekoptā īpašuma apsaimniekošanas plānu. Tagad varu teikt, ka par mežu ir labi gādāts. Robežas ir uzturētas, un grāvji sakārtoti. Izcirtumi atjaunoti ar priedi vai bērzu. Pirmās priedes jau krietnā resnumā un kādus desmit metrus garas. Tā ka rezultāts redzams ātri.

Egles nestādu dēļ vēja, mizgrauža un trupes. Tuos pie priedes. Tā ir nedaudz niķīgāka jaunajos gados, jāsargā no zvēriem, bet vēlāk mazāk rūpju. Tāpēc katru rudeni ņemu talkā bērnus un smērējam galotnītes.

Pamatā mežkopības darbus daru pats, jo fizisku darbu pastrādāt ir vērtīgi. Jaunībā biju svarcēlājs, un kaut kāds krampis iekšā vēl ir. Cīnos ar bebru dambjiem. Tā nodarbe ir kaut kur pa vidu trenāžieru zālei un ūdens aerobikai. Ņemu ārā arī kokus, ko beбри aizgrauzuši.

Gribas rosīties pašam

Tā, protams, nav mežsaimniecība, ar kuru var uzturēt ģimeni, taču par meža naudu esmu atjaunojis māju – "Segļus", ko vecaistēvs uzcēla, atgriežoties no Sibīrijas. Cēluši to ar vecmammu divdesmit gadus, un katra siena ir no cita materiāla. Neesmu izmetis nevienu vectēva instrumentu, tie smuki sakrāmēti vienā šķūnītī, kaut arī par dažiem vēl neesmu atšifrējis, kam tie bija domāti. Tas ir interesanti – kā cilvēki strādāja senāk un cik ātri mēs to spējam izdarīt šodien.

Vairāk brīvo līdzekļu ieguldu nevis ceļošanā, bet senču kakta kopšanā un ainavas veidošanā. No tās jau arī tas dzimtenes skaistums veidojas.

Kāpēc es mežu nenododu apsaimniekotājam vai nepārdodu? Tāpēc, ka gribas rosīties ar to pašam, vismaz tīkmēr, kamēr laika un enerģijas pietiek. Ar bērniem ejam mežā kopā sēņot. Viņiem mežā varu parādīt, kā, rūpējoties par dabu, varam nodrošināt resursus, kas cilvēkiem vajadzīgi.

Meža stādīšanas talkā uzaicinu draugus un radus, gan tādus, kas to lietu zina, gan tādus, kas nezina. Vienā ziņā interesants bija kovida laiks, kad varēja strādāt mājās un vērot, kā atlido tāds putns un citāds. Ieraugu, meklēju putnu atlantā un noskaidroju, kas tas pa putnu. Izrādās – dadzītis. Pavasarī, kad putni dzied, ierakstu telefonā un aizsūtu brālim, kurš labs putnu balsu pazinējs. Kas tas ir? Brālis atbild – tas ir čunčiņš. Es jau pazīstu tikai lakstīgalu, zilīti, žubīti, dzilnu un strazdu.

Cilvēki tiktoka laikmetā par daudzām lietām viedokli iegūst piecpadsmit sekundēs, faktiski neiedziļinoties tēmā. Tāpēc mežkopjiem ir jāstāsta un jārāda mūsu arods, lai vienā dienā ar kādu referendumu meža nozari nenoliek uz lāpstīņām." ■

Meža īpašnieks ar iesauku Džordžs

Šogad apīt trīsdesmit gadi, kopš Larss Georgs Ādolfs Hedlunds pirmo reizi apmeklēja Latviju. Tā arī šī zeme kļuva par viņa darba vietu un biznesa atspēriena tiltiņu. Viņš ir vienīgais meža īpašnieks, kuram vietējie mežsaimnieki devuši iesauku – Džordžs, tā zviedru īpašvārdu tuvinot latviskai uztverei. Pagājušajā vasarā Hedlunda kungs jau otro reizi piedalījās konkursā "Sakoptākais mežs".

Vajag arī skatu uz jūru

Larss Hedlunds: "Pirms 30 gadiem, kad pirmo reizi atbraucu uz Latviju, viens no spilgtākajiem iespaidiem, kas palicis atmiņā, bija tas, ka šosejas tālāk no Rīgas bija galīgi tukšas. Mašīnu netālu no Tukuma varēja atstāt kaut ceļa vidū, nevienam tas netraucēja.

Viesojos arī Kuldīgas mežrūpsaimniecībā, kas sadarbojās ar zviedriem. Aizbraucu iepazīties. No bailīgajiem neesmu. Direktors mani aicināja uz savu kabinetu, un pēkšņi apkārt mums sapulcējās daudz ļaužu, kas skatījās uz mani kā brīnumu – ārzemnieku, jaunu zviedru. Man toreiz bija 24 gadi. Kādi divi mežsaimnieki drusciņ mācēja angļiski, tā arī sarunājāmies. Vēlāk ar kuldīdzniekiem nodibinājām kopuzņēmumu. Latvijā sākās privatizācijas process.

Tajā brīdī vēl studēju Meža fakultātē. Man bija draugs, kurš šeit strādāja viesnīcā, kas piederēja zviedram. Viena daļa viesnīcas klientu bija mežinieki, otra daļa – politiķi. Arī Zviedrijas premjers, kad viesojās Latvijā, apmetās šajā viesnīcā. Tā atradās viesnīcas "Rīga" ceturtnajā stāvā. Kokakolas tur nebija, bija minerālūdens "Boržomi". Man tā bija sveša garša. Gāju uz toreiz lielāko universālveikalu, kas atradās Vecrīgas centrā. Tur bija arī zivju stands, kas vasarā smakoja ne pa jokam.

Latvijā visu nopelnīto ieguldīju zemes un meža iegādei. Tagad man pieder ap 1000 hektāru meža un jaunaudžu. Ārzemju ceļojumos nebraucu, medībās gan piedalos, taču ne jau Āfrikā, tepat Latvijā. Meža nozarei Latvijā šajos trīsdesmit gados bijusi fantastiska attīstība. Domāju, ka lielākoties te viss ir labi, taču jāvirzās uz to, lai tie, kuri aizbrauca, atgrieztos.

Dzīvoju Zviedrijas dienvidos netālu no jūras un esmu pie tās pieradis jau kopš bērnības. Ja visapkārt tikai mežs, tas man

VIZĪTKARTE

LARSS GEORGS ĀDOLFS HEDLUNDS

- Dzimis 1968. gadā.
- Beidzis Zviedrijas Lauksaimniecības universitātes Meža fakultāti.
- Kopš 1993. gada strādā zviedru firmu filiālēs Latvijā.
- Kā meža īpašniekam Latvijā pieder 1000 ha meža.
- Dzīvesbiedre Marina ir filoloģe. Strādā Zviedrijā Udvalas muzejā. Meita Diana ir kinoloģe.
- Hobijs: mežs un medības.

neder. Man vajag arī skatu uz jūru. Dzimtenē netālu no mājas man pieder 120 hektāri meža. Apmēram pusi no laika pavadu Latvijā, pusi Zviedrijā, strādājot attālināti.

Vai Zviedrijā kokmateriālu pietiek? Skuju koku pietiek, bet visu laiku importējam bērza papīrmalku.

It kā meža politika ir katras ES valsts unikālā kompetence, taču kopējā politika to pārklāj. Labi, ka Baltijai, Somijai un Zviedrijai šajā jomā ir kopīgas pozīcijas un viens viedoklis.

Pēdējie gadi ļoti veiksmīgi

Žūrijai prezentēju 2016. gadā stādītu papeļu audzi, kas nu jau kādus astoņus metrus augsta. Tā atrodas Rikavas pagastā un ir trīsdesmit hektārus liela. Iestādīju to bijušajā lauksaimniecības zemē, kur agrāk audzēju graudus, bet nekāda raža nesanāca, jo zeme liesa. Taču papeles un lapegles šādā zemē jūtas labi. Papeļēm, kas stādītas 2007. gadā, jau ir kādi 300 kubikmetri uz hektāra. Vēl kādi pieci gadi, un jau būs 500 kubikmetri. Tāpēc ir vērts gaidīt.

Esmu stādījis arī apses. Tās tagad apzinu ar plastmasas sietu. Konstatēju, ka efektīvi. Uz visiem kokiem sietu neuzliku. Tie, kam neuzliku, apskādēti.

Pirms divdesmit gadiem stādīt un audzēt mežu bija vieglāk, jo meža zvēru bija

mazāk. Varēja iestādīt, izkopt un aizmirst. Tagad tā vairs nav. Nograuž kociņus gan ziemā, gan vasarā.

Esmu stādījis arī duglāziju. Taču problēmas ar meža zvēriem, kas trin gar to ragus. Tiem patīk Ziemassvētku egles. Duglāzijas ir tikai kādu divu metru augstumā, bet daļu jau nozaga. Ziemassvētku eglīšu zagšana Latvijā ir diezgan populāra.

Karēlijas bērzi stādīti 2005. gadā. Jo kokiem interesantāka forma, jo lēnāk tie aug. Jo parastāks, jo ātrāk aug. Kas tur iekšā, to redzēsīm tikai tad, kad nocirtisim. Ar Karēlijas bērzu esmu apstādījis vienu hektāru, kādi tūkstoš koki tur ir.

Pēdējie gadi kā meža īpašniekam man bijuši diezgan veiksmīgi. Gan cena bija augsta, gan diezgan lielā platībā veicu pirmo starpcirti. Retināju, izmantojot harvesteru. Bija daudz apšu, tās ņemu ārā un atstāju bērzu. Enerģētiskā koksne arī bija labā cenā. Pašlaik koksnes tirgū cenas ir kritušās, domāju, ka pēc trīs četriem gadiem tās atkal celsies.

Tagad esmu uzrakstījis un saņēmis apstiprinājumu Eiropas projektam, kas paredz neliela forvardera iegādi. Ražo to Igaunijā, un ar to varēšu izvest trīs kubikmetrus. Tam ir astoņi riteņi, un ar to varēs braukt gandrīz vai pa purvu."

Viedoklis

Jānis Iesalnieks: "Hedlunds jeb Džordžs, kā mēs viņu draudzīgi saucam, sāka sadarboties ar Kuldīgas mežrūpsaimniecību, kad mežizstrāde vēl bija MRS pārziņā un bija ilgtermiņa mežizstrādes ligumi. Tika nodibināta firma, kas papīrmalku iepirka Latvijā un pārdeva savai mātes firmai Zviedrijā. Viņš tur bija vadītājs. Kad "Bervik Skog" visus savus mežus pārdeva, visi strādājošie arī aizgāja uz "Sodra Latvia", arī viņš.

Es viņu raksturotu kā enerģisku cilvēku. Organizēja un atbalstīja divus braucienus uz Zviedriju. Protams, ka šāda saskarsme ar meža nozares ļaudīm viņam, kurš Latvijā attīstīja savu biznesu, noderēja, jo to var

izdarīt tikai tad, ja tev ir sakari un pozitīvs reitings. Tas ir rietumnieku piegājiens.

Džordžs ir stāstījis, ka te biznesu uztaisījis ļoti strauji, jo deviņdesmitajos gados Latvija uzņēmīgiem cilvēkiem bija kā zelta bedre, un ka Latvijā kaut ko panākt var daudz, daudz ātrāk nekā Zviedrijā. Ja viņš būtu palicis Zviedrijā, tad četrdesmit gadu vecumā pa karjeras kāpnēm būtu tikai mazliet pakāpies.

Kāpēc Hedlunda kunga latviešu valodas prasme visus šos garos gadus saglabājas nemainīgā līmenī?

Acīmredzot latviešu valoda vajadzīga tik daudz, lai būtu iespējas kontaktēties. Ja šādas iespējas ir, tad vairāk arī neko nevajag."

Piezīme

Atceros, tas bija 2012. gadā, kad "Zelta čiekuru" par mūža ieguldījumu saņēma Uldis Gavrilovs. Tā kā viņa ģimene draudzējās ar meža zinātnieka Imanta Baumaņa ģimeni, pie laureāta mani aizveda

Imants. Saruna, kā vienmēr ar viediem mežsaimniekiem, bija gara un interesanta, un toreiz izteiktās Imanta Baumaņa pārdomas man joprojām palikušas atmiņā. Tās arī ierakstītas "Meža gadagrāmātā 2013": "Pēc neatkarības atgūšanas mums nevajadzēja būt tik naiviem un visu savu meža datubāzi par velti atdot somiem un zviedriem. Skandināvi uzreiz saprata, ka te tā mežu lieta ir ļoti perspektīva – zemes auglīgas, stādi kvalitatīvi, resursi pietiekami, un sāka strauji spiesties iekšā."

Pārdomas

Tā nu sanāca, ka sākumā virsrakstā vārda "iesauka" vietā bija uzlikusi "segvārds". Hedlunda kunga kolēģis man deva padomu tomēr rakstīt "iesauka", jo "segvārds" apzīmējot cilvēku, kuram kaut kas jāslēpj. Tas mani izraisīja pārdomas, ka īstenība ir kaut kur pa vidu starp segvārdu un iesauku, starp svešinieku un savējo. ■

ANITA JAUNBELZERE

Mežu pret govīm nemainīsim

Konkursa "Sakoptākais mežs" dalībnieku vērtētājiem Aleksandrs Rublāns prezentēja jau vairākas reizes izkoptas jaunaudzes. "Mežs man ir kā pašam sava zaļā banka. Ja jau esi ko uzsācis, tad atkāpties nevar," saka Aleksandrs, kurš saimnieko bez kredītiem. Mežsaimniecība un lopkopība ir tās, kas palīdz līdzsvarot saimniecības izdevumus un peļņu.

Berkubi nu jau arī Kuldīgā

Aleksandrs Rublāns: "Tas bija deviņdesmit otrais gads, kad sāku strādāt uzņēmumā, uz kuru mani nosūtīja alternatīvais dienests. Uzņēmums bankrotēja. Aizgāju pie radnieka, palīdzēju mežā gatavot malku. Tā tas arī sākās. Iemācījos strādāt ar zāģi, ar traktoru un kaut ko no tā visa saprast.

Tomēr vienubrīd pievērsos tirdzniecībai. Kuldīgas tirgū andelēju pārtikas preces. Tā pagāja kādi pieci gadi. Parādījās naudiņa un paralēli sāku pirkt cirsmas. Nocirtu mežu, un viss. Tad satiku saimnieci, kas gribēja mežu pārdot līdz ar visu zemi, lai pēc tam nebūtu jāņem ne ar atjaunošanu, ne kopšanu. Es jau arī toreiz ar to negribēju ņemties, bet koki bija labi, un zemi nopirku. Tas tad arī bija mans pirmais mežs. Pirmo reizi, kad atjaunoju cirsmu, stādus nepirku, saraku pa grāvjiem. Nekas tur nesanāca. Dabūju tomēr stādus pirkt. Tad jau piepirku vēl mežu klāt, un tā pamazām uz augšu. Tagad man pieder simts hektāru meža un sešdesmit hektāru lauksaimniecības zemes. Pēdējā gadā izkopti 25 hektāri jaunaudžu. Lielākā daļa no tām jau divreiz bija koptas. Pārsvārā visu izdarīju pats, dēlam piepalīdzot pa brīvdienām.

Baļķus un finierklučus nododu, bet pārējo visu laižu malkā. Pats ar traktoriņu malku vedu, pats ar zāģējamo iekārtu skaldū. Ir līgums gan ar sociālo dienestu, gan uzņēmumiem, ir arī privātie klienti. Kuldīdznieki priecīgi? Nu jau vairs nav diez cik priecīgi, jo līdz izmaksām kāpj arī cenas. Piepērku klāt arī ar harvesteru zāģētu malku, jo baļķiem norauta miza un lielajā šķūnī tā ļoti ātri žūst. Viens otrs vēl malciņu mēra steros, bet nu jau arī pie mums viss pārorientējies uz berkubiem. Skaldītas, jauktas malkas beramkubs maksā 35–40 eiro, sters tādas pašas malkas 55–60 eiro.

VIZĪTKARTE

ALEKSANDRS RUBLĀNS

- Dzimis 1972. gadā.
- Ieguvis bakalaura grādu komercdarbībā.
- Ir saimnieciskās darbības veicējs.
- Kuldīgas novadā apsaimnieko 100 ha meža.
- Sešdesmit hektāros ganību tur liellopus.
- Dzīvesbiedre Gundega atbild par lauksaimniecību.
- Ģimenē divi bērni: dēls Mārcis un meita Elizabete.

Pamazām, pamazām, bez kredīta atjaunoju māju, ko pirms divdesmit gadiem nopirku kopā ar meža zemi. Sauc "Dičas". Te arī diķi, saimniecības ēkas un liels malkas šķūnis, kur malciņa var žāvēties. Pavašaris, tas ir malkas sezonas karstākais laiks.

Nojautām ziepes, sienu nepārdevām

Meža zinības nekur mācījies neesmu, visvairāk man padomus devis sievastēvs, mežsargs. Mežā strādāju ziemā, līdz aprīlim, jo tad ir brīvs laiks. Mums ir arī gaļas lopi, tāpēc vasara aiziet, gādājot sienu. Lauksaimniecībā visu laiku vajag naudu, arī lietota tehnika maksā dārgi, un, kad jāveic lielāka cirte, meklēju pakalpojuma sniedzēju. Mežs man kā pašam sava zaļā banka. Ja jau esi ko uzsācis, tad atkāpties nevar. Nevaru teikt, ka lauksaimniecība man dotu vairāk nekā mežs. Apmēram puse uz pusi. Kopā ar mazuļiem šogad ir 60 gotiņas. Siens drusku palicis no pagājušā gada, sasēgts stāv, laikam nojautām, ka būs ziepes, nepārdevām.

Šobrīd gribētu vēl piepirkt mežu, taču ar lielajām firmām vairs nav iespējams konkurēt. Nevaru saprast, vai tur ir kādas mums nezināmas piemaksas vai arī viņi pērk, lai tikai neapstātos darbs, vai arī, kā man sacīja kāds uzņēmējs, – kaut kur mēs iegūstam, kaut kur zaudējam, bet gada griezumā viss sanāk labi un nav par ko

satraukties. Agrāk pērkamu mežu bija gan vieglāk atrast, gan cenas bija sakarīgākas. Cik govju būtu jāatdod par vienu hektāru meža? Tā vēl neesam darījuši, un arī šogad, kad internets pilns ar ganāmpulkiem, kurus pārdod, mēs tā nedarīsim. Mežu pret govīm nemainīsim un govīs pret mežu arī ne. Šobrīd abās pozīcijās grūti, taču nepadosimies.

Ganības ir jāapstaigā, jo tagad medību sezona un meža dzīvnieki aploku ārda katru dienu. Pavasarī, kad govīs turam tuvāk mājai, viss ir sadīrāts. Mazie buciņi nevar žogam pārlēkt, tie tad laužas cauri drātīm. Tad elektriskais gans arī pazūd, jo pazūd

elektrība. Pats neesmu mednieks. Man tas nepatīk. Jā, dusmas ir, bet šaut negribu. Ar medniekiem līguma nav. Viņi nemaz nebrīdina, ka šaudīsies pie pašām ganībām. Vienreiz ļoti aiz bailēm mežā ieskrēja. Taču viss likumīgi.

Vislielākais prieks man par mežu, ko pats esmu stādījis, izkopis, ieguvus no tā un atstājis vērtību nākotnei. Dēļ man dažreiz jautā – nu ko jūs te plēšaties? Pilsētā būtu vieglāk. Es tomēr domāju, ka ar gadiem priekšstati par dzīvi un tās vērtībām mainās. Vismaz man pašam tā ir bijis." ■

ANITA JAUNBELZERE

Saimniekojot saprātīgi, meža vērtība pieaug

Konkursā "Sakoptākais mežs" vidzemnieks Dāvis Blankenbergs prezentēja savu plantāciju mežu, ko stādījis pirms sešiem gadiem. Meža īpašnieks, kuram šobrīd tikai nedaudz pāri trīsdesmit, prognozē, ka pirmo koksnes ražu no šīm platībām cirtīs pats un daļa no tās paliks arī bērniem.

Pieredze gūta strauji augošā uzņēmumā

Dāvis Blankenbergs: "Skolas gados biju aizrāvis ar orientēšanās sportu, tādēļ daudz laika pavadīju mežā. Skolā pētnieciskajam darbam izvēlējos tēmu par kukaiņiem. Gribēju arī saprast, kādēļ kāpu joslā tik bieži nokalst koki. Tas lika man lasīt attiecīgu literatūru un doties dabā, lai salīdzinātu iegūtās zināšanas ar to, ko varu ieraudzīt pats. Teoriju varēju pārbaudīt praksē, kad kopā ar tēvu devāmies uz viņa īpašumā esošajiem četrdesmit meža hektāriem, kur sākumā tikai vēroju, bet vēlāk jau piedalījos visos meža darbos. Vidusskolas laikā pa vasarām piestrādāju vietējā zāgētavā, kuras īpašnieks reizēm mani paņēma līdzī uz cirsmām. Līdz ar to lēmums izvēlēties Meža fakultāti bija likumsakarīgs. Studiju laikā turpināju strādāt zāgētavā, kur man jau uzticēja meistara pienākumus. 2017. gadā sāku kā mācekļis strādāt SIA "Ingka Investments Latvia".

Uzņēmuma sākums rodams Zviedrijā un ir saistīts ar IKEA. Šobrīd tā galvenais birojs atrodas Nīderlandē. Firmai ir filiāles Latvijā, Lietuvā, Igaunijā un citās valstīs. Kad sāku strādāt "Ingka Investments Latvia", uzņēmumam te piederēja 24 000 hektāru meža. Pēc nepilna gada pārgāju strādāt uz Lietuvas filiāli, bet kopš 2018. gada vasaras esmu mezsaimniecības daļas vadītājs Latvijā. Manā atbildībā ir meža platības, līdz tās sasniedz divdesmit gadu vecumu. Kopā ar uzņēmuma mežziņiem plānoju un organizēju apmežošanu un meža stādīšanu, jaunaudzju kopšanu un aizsardzību pret meža dzīvnieku postījumiem. Par mežizstrādi, cirsmu un uzņēmuma sagatavoto kokmateriālu realizāciju ir atbildīgs firmas mežizstrādes departaments. Šobrīd uzņēmuma īpašumā jau ir 93 000 hektāri zemju un tas ir viens no lielākajiem mezsaimniecības uz-

VIZĪTKARTE

DĀVIS BLANKENBERGS

- Dzimis 1992. gadā.
- Beidzis Lauksaimniecības universitātes Meža fakultāti. Meža inženieris.
- Strādā SIA "Ingka Investments Latvia", ir mezsaimniecības daļas vadītājs.
- Sējas pagastā apsaimnieko 13 ha meža.
- Nav precējies.
- Hobijs: pludmales volejbols, skriešana.

ņēmumiem Latvijā. "Ingka Investments Latvia" darbība balstīta uz ilgtermiņa stratēģiju, kas pilnībā atbilst Latvijas likumiem un FSC noteikumiem. Uzņēmuma reputācija tiek augstu vērtēta un sargāta. Ar Valsts meža dienestu sadarbība ir laba. Reizēm gan gadās, ka dažādi interpretējam meža apsaimniekošanas projektā ietvertu informāciju. Tāpat, manuprāt, būtu jāpārskata meža likumdošanā ietvertā prasība obligāti izkopt lapu koku jaunaudzes piecu un skuju koku audzes desmit gadu vecumā tajos gadījumos, kad koki vēl nav sasnieguši pietiekamu augstumu un biežību. Šādos gadījumos kopšanas termiņš ir jāpagarina. Tā varētu būt vienkārša ar mežziņi saskaņojama procedūra, kurā tiek fiksēts iemesls, kāpēc tas vajadzīgs, un noteikts termiņš, kad darbs tiks paveikts. Tas mazinātu neracionāli iztērētus resursus, kopjot platības, kurās vēl nav pietiekama biežība.

Sasniegto vēro ar sportisku interesi

Mana darba diena pārsvarā rit birojā. Uz mežu tieku labi ja reizi divās nedēļās. Gribējās biežāk. Tāpēc arī sāku interesēties par iespēju iegūt pašam savu mežu. Manai mātei tobrīd piederēja astoņi hektāri mantota meža. Vajadzēja sākt tur saimniekot, bet mamma nezināja, kā. Risinājums radās, šos hektārus uzdāvinot man. Pieteicos LAD atbalsta programmā, un

man izdevās iekļūt starp tiem, kuri atbalstu saņēma. Savā mežā strādāju pats. Tā pēc birojā pavadītām dienām varu izkustēties un vairot pieredzi. Pirku zemi klāt jau pats par saviem līdzekļiem. Sākotnēji tā bija mazvērtīga lauksaimniecības zeme. Izveidoju plantāciju mežaudzes. Izmēģināju dažādas koku sugas, augsnes sagatavošanas un apmežošanas paņēmienus. Tā varēju salīdzināt teoriju un praksi un iegūt vērtīgas atziņas. Uzskatu, ka meža īpašums ir drošs ieguldījums. Ja tajā saimnieko saprātīgi, tā vērtība nākotnē pieaug. Tas ir mans pensijas fonds, par kuru rūpējos pats. Ja tāda iespēja būs, centīšos savu īpašumu palielināt. Rēķinos, ka plantāciju mežos paša izaudzētu koksnes ražu varēšu zāgēt pats un tā paliks arī bērniem, kuri vēl tikai būs.

Savā mežā saimniekoju paša spēkiem, īstenoju savus nodomus un ar sportisku interesi vēroju sasniegto rezultātu. Uzņēmuma mežu apsaimniekošanā ir citi principi – tur visam pamatā ekonomika.

No interesantākiem paša piedzīvotiem notikumiem atceros, ka reiz pavasarī savā

mežā nepaspēju dienā iestādīt visus stādus un stādu kastes noglabāju grāvī. Tā sanāca, ka divas dienas nevarēju stādīšanu turpināt, un mani ļoti pārsteidza zvans no stādauudzētavas, ka foto ar manām stādu kastēm strauji izplatās sociālajos tīklos kopā ar sašutušu ļaužu komentāriem. Tagad gan, ja nepaspēju visu iestādīt, cenšos visas stādu kastes atvest uz mājām. Ko lai dara – tehnoloģiju laikmets... Ir jau tā, ka tehnoloģijas aizvien vairāk ienāk mūsu ikdienā un atvieglo darbu arī mežā. Katram meža īpašniekam ar to jārēķinās. Šobrīd esam tikai šī ceļa sākumā. Nākotnē daudz plašāk meža apsekošanā lietosim dronus, kuru lidojuma laikā ievāktie dati sniegs daudz vairāk informācijas, nekā to varētu iegūt cilvēks, būdams mežā uz vietas. Nākotnē tehnoloģiju prasmes būs tikpat nozīmīgas

kā izpratne par mežsaimniecību. Taču, lai cik lielu nozīmi iegūtu tehnoloģijas un mākslīgais intelekts, vienmēr būs vajadzīgs cilvēks, kurš šo procesu vadīs." ■

JURIS PUDELIS

Ieteikumi cilvēkiem, kam nav meža izglītības, bet saimniekot jāsāk

- Jāsāk ar robežām un meža inventarizāciju (ja tādas nav).
- Kopā ar zinošu cilvēku jāizveido paveicamo darbu plāns.
- Jāsameklē pakalpojumu sniedzēji vai arī jāķeras pie darba pašam.
- Jāizmanto iespējas mācīties, apmeklējot kursus un seminārus.
- Nav jābaidās prasīt padomu.

Sakopts var būt arī ļoti mazs mežs

Konkursa "Sakoptākais mežs" žūrijai Evita Čakše un dzīvesbiedrs Sandis prezentēja piecus hektārus lielu četrpadsmit gadus vecu egļu un bērzu jaunaudzi, kas stādīta rindās, jau divreiz retināta un atzarota. "Mēs mežu uztveram kā daļu no mūsu pagalma, no mūsu zemes, un es gribu, lai katrā vietā, kur aizeju, man būtu patīkami uzturēties," saka Evita. "Jāapsaimnieko un jāuztur labā kārtībā it viss, kas mums pieder, vienalga, vai tas ir mežs, pļava, lavandu lauks vai tikai pagalmis, visam ir jābūt sakoptam," tā visu uztver Sandis.

Ar mantām neapkraujamies

Evita Čakše: "Zemi ap "Pupmājām" – kopā tie ir nedaudz virs 12 hektāriem – dāvināja tēvs. Te bija veca māja, vecas pussabrukušas palīgēkas ar cauriem salmu un koka skaidu jumtiem. Sākām šeit saimniekot 2000. gadā. Zeme te lauksaimniecībai neražīga, vecmammai arī te nekas nebija audzis, tikai cūku pupas – no tā arī māju nosaukums "Pupmājas". Tāpēc nolēmām stādīt mežu. Piecus hektārus meža iestādījām paši, bet kādi divi hektāri aiz diķa apmežojās dabiski. Sugu izvēlējamies tādu, kādus varēja dabūt tobrīd stādus. Konsultējamies ar Ludvigu Karveli, viņš mums palīdzēja uzrakstīt projektu. Stādījām mistraudzi – egles kopā ar bērziem. Visu mežu Sandis iestādīja pats ar lāpstu. Tā vienīgā lāpsta mums tagad vēl ir. Kāpēc tikai viena? Tāpēc, ka vairāk nevajag. Sandim ir tāds uzstādījums, ka nekā lieka nevajag. Taču tas, kas tev pieder, tas ir jāapsaimnieko. Mums lāpsta ir ļoti labā stāvoklī. Mēs ar mantām neapkraujamies, un mums nepatīk, ja kaut kas stāv ar domu – varbūt kaut kad node-rēs. Tāpat laukos un tāpat dzīvoklī.

Mums ir lāpsta, minitraktors un mauriņa pļāvējs. Lai visu skaisti nopļautu, viena brīvdiena aiziet. Bet tas ar visu kafijas dzeršanu.

Māju renovējam. Klētī bija saglabājušies vectēva instrumenti, jo viņš bijis kurpnieks. Daudz ko atradām viņa meistardarbnīcā, bet daudz instrumentu nesaglabājām. Tikai pēc tam nāca atklāsme, ka tam ir sava vērtība. Tagad atkal māja ir jārenovē, jo pirms divdesmit gadiem to visu darījām par jaunu cilvēku algām, bez kredīta, paši saviem spēkiem. Tas nu savu ir nokalpojis. Arī pirti Sandis taisīja pats. Balķus ņemām no jau sacirstas guļbūves, visus slīpējām, apstrādājām, piesūcinājām, jumtu divatā ar Sandi ieklājām, visu apguvām procesā. Pļaujām zāli ar traktoriņu, bet mežā starp koku rindām ar japāņu minitraktoriņu.

VIZĪTKARTE

EVITA ČAKŠE

- Dzimusi 1976. gadā.
- Rēzeknes Augstskolā ieguvusi bakalaura grādu latviešu valodas filoloģijā.
- Baltijas Starptautiskajā akadēmijā ieguvusi bakalaura grādu biznesa un finanšu vadībā.
- Strādā medikamentu ražotāja "Sandoz" pārstāvniecībā.
- Mežvidu pagastā apsaimnieko 7 ha meža.
- Kopā ar dzīvesbiedru Sandi audzina divas meitas – Justīni un Elīzi.
- Hobijs: ceļošana, sēņošana, saimniekošana un atpūta "Pupmājās".

Kad mežu stādījām, ar traktoru izarām vagas. Atstarpes plānojam tādas, lai starp tām varētu braukt un pļaut. Pirmo kopšanu Sandis veica ar mačeti, katru koku atbrīvojot no zāles. Tagad zāle vairs neaug, jo pļava ir transformējusies par meža zemi.

Gribas, lai kokiem būtu labi

Esmu laimīga, ka varu pļaut, dārza man nav, jo dārza darbi man netiek. Dārza veltes mums sagādā vecāki, tas viņiem hobijs. Arī ar kaimiņiem labi satiekam, viņi arī padalās ar kartupeļiem, sīpoliem, kāpostiem, medu.

Es pļaujot klausos austiņās mūziku un dziedu. Visā šā ipašuma apsaimniekošanā esmu izpildvara. Visus lēmumus pieņem Sandis, un arī visus darbus viņš pats izdara, es tikai piepalīdzu ar pļaušanu. Dažreiz dabūnu pa mizu, jo esmu par tuvu ar traktoru piebraukusi egļu saknēm, kas izlīdušas no zemes, un esmu tās pabojājusi.

Nācās eglītes piestādīt klāt, jo daudz nopostīja aļņi, kas te nāk katru vakaru. Tagad, kaut atzarotas, aļņi egles vairs nebojā. Pirms četriem gadiem Sandis lika ap stumbriem un zariem nemazgātu aitu vilnu. Viņam ir žēl katra nopostītā koka.

Par koku atzarošanu viedokļi atšķiras. Mēs esam apmierināti, jo varam vieglāk

sēnot. Vai tas ir kokiem labāk, tur domas dalās. Daži saka, nevajag, koki augot atzarosies paši. Mēs paļāvāmies uz to, kā paredzēts projektā, jo to izdomājuši profesionāļi, un mums bija jāievēro projekta nosacījumi. Tas bija liels darbs, jo lielākos zarus mēs vācām ārā.

Mežs mums ir sirdī tāpēc, ka paši to esam radījuši, izauklējuši, sargājuši. Mēs nedomājam par koksnes vērtību, ko saņems mūsu bērni. Mēs mežu uztveram kā daļu no mūsu pagalma, no mūsu zemes, un es gribu, lai katrā vietā, kur aizeju, man būtu patīkami uzturēties.

Man ir dažas mīļākās vietas. Vismīļākā – tur aiz pirts kalniņā, netālu no bitēm, kur pavaras uz visu īpašumu plašākais skats. Es stāvu kalnā un pagriežoties redzu visu panorāmu, visu, kas katru gadu iestādīts, ieskaitot mežu. Tā ir vieta, kur man ļoti, ļoti patīk. Tur es gribētu nolikt kādu āram piemērotu krēslu un, pavadot laiku, padzert kafiju. Dažreiz arī ar kafijas krūzi rokā staigāju pa meža taciņu gar upīti Iču.

Tagad tur sadzīvojušies bebrī un uztaisījuši aizsprostu. Kad bija plūdi, Iča izgāja no krastiem, applūdināja arī mežu, izrāva dažus kokus un mainīja gultni. Eglītes ar visiem aizsargsietīņiem pret zvēriem bija noliekta uz leju. Lielāko daļu Sandis atlieca atpakaļ, un eglītes turpina augt.

Mums ar Justīni ļoti patīk iet sēņot. Ir vietas, kur mums patīk apstāties, paskatīties uz augšu, uz koku galotnēm. Pārņem tāda maģiska sajūta. Elīzei skolā bija jāraksta projekts, stāstot, ar ko asociējas vārds "projekts". Kad viņa jautāja man, par ko es domāju, dzirdot vārdu "projekts", es sacīju, ka, protams, par mūsu meža projektu. Tad viņa arī uzņēma bildes, kur mūsu stādītiem kociņiem bija kādi seši gadi. Atceros, kociņi toreiz bija par mani garāki un mežs bija pilnīgi caurskatāms. Man patīka staigāt caur koku rindām. Tā ir lieliska

relaksācija pēc laika, kas pavadīts darbā, pavadīts pilsētā, jo mēs jau esam dzīvokļa cilvēki. Kad gribējām mainīt dzīvesvietu, bija doma celt māju kaut kur Rēzeknē. Taču skaidrs, ka divas mājas neuzturēsi. Tad mēs palikām dzīvot dzīvoklī, bet šeit veidojam savu piestātņi dabā. Interesanti arī bērniem parādīt, cik koks pa gadu var izaugt.

Ja tu raksti projektu par mežu, par to kaut kas arī jāzina. Šajā ziņā ļoti interesanta ir "Latvijas valsts mežu" mājaslapa, kur var uzzināt pilnīgi visu. Tur arī visas saites, visi linki, kur var aiziet jūtubē, noklausīties, ko par mežu stāsta īpašnieki, ko meža sargi, ko stādīņu audzētāji. Atceros, stāstā bērniem par to, cik ātri aug mežs, koksnes pieaugums bija mērīts behemotos, cik behemotu izaug vienas stundas laikā. Cik izaug Gaismas pils, cik ātri apkārt Latvijai varētu uztaisīt žogu. Latvija ir ļoti mežaina valsts. Skatā no augšas viss ir vienos mežos. Mežu nav grūti iestādīt. Nevajag baidīties to cirst un pēc tam atkal iestādīt. Cilvēkam un mežam ir jābūt veselīgā mijiedarbībā.

Ziemassvētku eglīte viena un tā pati

Sākās ar to, ka kaimiņi mūs nominēja konkursam "Sakoptākā lauku sēta". Tur mums veicās un tas deva drosmi. Tad vēl Sandis skatās visus raidījumus, kas saistās ar mežu, ar dabu. Tā viņam radās doma – varbūt arī mums pietiekies? No vienas puses, šķīta, ko nu mēs, mums taču tas gabaliņš maziņš un jauns, bet, no otras puses, sakopts var būt arī ļoti mazs mežs. Mūsu skatījumā, tas bija labākais veids, kā šo zemi apsaimniekot.

Braucam šeit Lieldienās izšūpoties, lai odu nebūtu. Kad mūsu mājās ienāca suņu meitene Rasa, tad jau sākām te pavadīt visu brīvo laiku, bet Sandis, kurš nav pilsētas cilvēks, atbrauc te pēc darba katru dienu.

Kādreiz, kad eglītes vēl bija mazas, draugi brauca pie mums, lai izvēlētos Ziemassvētku eglīti. Taču mums pašiem nekad mājās nav bijusi zaļa eglīte. Mums jau piecpadsmit gadus ir viena un tā pati eglīte, arī no koka, Sandis to uztaisīja pats. Dažreiz pārkrāsojam, bet savus kokus necērtam.

Ja tagad mežā pamanām kādu koku, kas nav ne egle, ne bērzs, tad Sandis apliek tam apkārt sietu, lai koks neizzūd vai pārnadži nenoposta. Gribam, lai mežs būtu dažāds. Ir iesaģuši ozoli, lapegles, priedes.

Daudz aļņu staigā visapkārt, redzējām arī zaķi, stirniņa vienā un tajā pašā laikā nāk pie diķa padzerties. Aļņi nāk katru dienu niedres ēst. No suņa nebaidās. Kaimiņu mežs ir tik izbradāts un izgults, izskatās, ka tur kādi piecdesmit aļņi ganās. Brīžam ir tāda sajūta, ka mēs te staigājam, bet mūs vēro daudzas dzīvnieku acis. Kad sākām te saimniekot, izrakām divus diķus. Zivis tur saauga pašas, bet laižam arī. Tur ir līdakas, asari, daudz liņu. Katru pavasari atlido gulbji, barojas te kādas nedēļas divas un tad lido tālāk. Te, aiz mežiņa, dzīvo dzērves, kas skaļi kliedz, bet tas ir skaisti. Kādreiz vārdes bija visskaļākās, tagad dzērves tās pārklīdz. Lielas tās dzērves, es jau smejos – kā strausi." ■

ANITA JAUNBELZERE

Īpašumu pirkšana sit augstu vilni

Valērijs Drozdovs konkursā "Sakoptākais mežs" piedalījās gan pagājušajā, gan šajā vasarā. Šovasar viņš īpašumā "Muižnieki" prezentēja egļu mežu, kam stādiņi izauguši no paša sētām sēkliņām. Valērijs Drozdovs jau divdesmit gadus vada mežsaimnieku apvienību "Krāslava". Tā kā meža īpašumu pirkšana šit augstu vilni, Valērijs, kuru meža īpašnieki pazīst un kuram uzticas, cenšas tos pārliecināt, ka mežam jāpaliek Latvijā.

Zirgs pats zināja ceļu uz mājām

Valērijs Drozdovs: "Mantotā īpašuma nosaukums ir "Muižnieki". Te netālu arī ciemats Muižnieki. Mammas māte, kurai īpašums piederēja, mantoja to no sava otrā vīra, uzvārdā Muižnieks. Viņas pirmais vīrs nomira, un viņa apprecēja no Amerikas atbraukušu vīrieti. Viņš bija samērā turīgs. Kaut arī saimniecība bija liela, vecmamma nedarīja neko un bija ļoti priecīga, kad atbrauca ciemiņi. Tad viņa sauca: Anna, ciemiņi! (Anna bija kalpone.) Vectēvs alkoholu lietoja minimāli, taču alus mājās bija vienmēr un vienmēr bija ar ko ciemiņus pacienāt. Viņam arī bija pagastā augumā lielākais zirgs, kam nepatika, ja tam kāds cits soļoja pa priekšu. Tas bija jāpanāk. Vectēvs audzēja gurķus, arī bites viņam bija un neliela pienotava arī, tāpēc bieži brauca uz tirgu. Tur, Krāslavā, satikās ar draugiem un iedzēra kādu glāzīti. Tad, iekāpis ratos, uzreiz aizmīga un pamodās tikai tad, kad zirgs mēģināja kādu pajūgu apdzīt. Mājās nonākt nebija nekādas problēmas.

Īpašumu mantoju. Tur bija Breša zemiņi, man ierādīja netālu, blakus, divreiz lielāku platību, nekā bija vectēvam. Tad piedāvāja ņemt tālāk līdz ceļam.

Salaspilī nevarēju sadzīvot ar divām varām – isto un pagrīdes. Tas spieda atgriezties Latgalē. Tajā laikā zemi pārdeva ļoti daudz. Iegādājos īpašumus tā, lai katram bērnam būtu mantojums. Tagad es

tos pārvaldu, taču visas lietas juridiski ir sakārtotas tā, lai tālākā nākotnē bērniem šajā ziņā nebūtu nekādu problēmu.

Igaunijā zeme maksā dārgāk

Man vienmēr patik meklēt ko jaunu. Tagad palīdzu pārdot meža īpašumus. Cenšos, lai tie paliktu latviešiem. Māku mežu taksēt un cenās arī orientējos diezgan labi. Meža vērtību, protams, nosaka koksnes apjoms, taču svarīgi arī tas, lai ceļš būtu netālu. Ja visapkārt mežam apstrādāta lauksaimniecības zeme, tad izstrādāt to ir problemātiski. Palīdzu juridiski sakārtot zemes īpašumus. Dažreiz jāsaved kopā vairāki zemes īpašnieki un jāpanāk, lai tie par visu vienojas.

Pavedināja uz to igauņu interese par meža īpašumiem Latvijā. Mani sameklēja sen nesatikts paziņa, puisis, kas nopietni nodarbojas ar īpašumu iepirkšanu kā starpnieks. Viņš aicināja tajā visā iesaistīties. Taču tā visa mērķis – nopirkt lēti un dārgi pārdot zemi tālāk igauņiem vai skandināviem. Igaunijā meža zeme ir divas un pat trīs reizes dārgāka nekā Latgalē, kur viens hektārs maksā ap tūkstoti. Igaunijā tie esot pat trīs, bet Skandināvijā – seši tūkstoši un vairāk. Pirkšana notiek strauji, enerģiski, lai neteiktu – agresīvi. Domāju, ka būs problēmas. Es esmu par to, lai šī zeme paliktu latviešiem.

Vai latvieši var izkonkurēt ziemeļu kaimiņus? Grūti pateikt, bet man ir zināmi īpašumi, kas palikuši Latvijā.

Zelta bedres te nav

Nodibināju un reģistrēju biedrību, kas apvienoja meža īpašniekus. Bijām vieni no pirmajiem. Sākumā divdesmit cilvēki. Mums bija sava brigāde. Tīrījām krūmus, zāģējām papeles, darba bija daudz, spēj tik padarīt. Ar savu zemnieku saimniecību spēju uzturēt biedrību, maksāt algu grāmatvedei un noīrēt kabinetu. Vēlāk iestājās daudzi, tad piedalījāties iepirkuma konkursos. Mūsu zemo cenu izkonkurēt nevarēja neviens. Palīdzējām rakstīt un realizēt projektus. Mana zemnieku saim-

niecība veica darbu caur biedrību, atstājot tai no peļņas 10–15 procentus, jo, pateicoties tam, ka biedru bija daudz, spējām uzvarēt konkursos. Domāju, ka tas bija godīgi. Aktīvāka darbība sākās, kad Latvijā parādījās Meža īpašnieku biedrība.

Pāriet uz dokumentu iesniegšanu digitālā formā mežu reģistrā, kas tiek plānota, meža īpašniekiem nebūs viegli. Tie, kas mani nepazīst, dabiski, no sākuma grib parunāt, kaut ko uzzināt, un tad, ja viņiem ir savs vērtējums, sadarbība turpinās. Nezinu, vai saziņa elektroniskā veidā šādu sadarbī-

bu varētu veicināt. Cilvēki bieži vien nodod informāciju mutiski. Protams, jauniešiem tas būtu vieglāk, taču lielākā daļa jauniešu ir aizbraukuši. Skolas slēdz. Tie, kas palikuši, ir jau gados, no datoriem un elektroniskiem parakstiem neko daudz nesaprot. Protams, tādā virzienā ir jāiet, taču ātri, lēcienveidīgi to izdarīt nevar. Tas būs sarežģīti, jo reģionālo meža īpašnieku biedrību, kas varētu palīdzēt, nav nemaz tik daudz.

Ja tas notiks, būs daudz klientu. Man arī tad jāiziet kursi. Naudu par konsultāciju, ja man zvana vai atnāk un prasa, neņe-

mu. Taču no biedru naudas vien arī neiztikt. Ar to kabineta apmaksai pietiktu vien diviem mēnešiem.

Esmu pensionārs. Nekāda zelta bedre te nav, tāpēc kādu, kas nāktu manā vietā, vēl atradis neesmu. Nav mums priekšrakstu, kas jādara un kā jādara, taču ir jāzina, kur nopelnīsi, lai visu, kas vajadzīgs, apmaksātu. Ja es atrastu kādu, kas būtu ar mieru nākt, es varētu viņu visā ievirzīt un nodot savu divdesmit gadus uzkrāto pieredzi." ■

ANITA JAUNBELZERE

Esam dažādi, saprotamies labi

"Strādāju Meža konsultāciju pakalpojumu centrā gandrīz divdesmit gadus. Sākumā bijām Valsts meža dienesta sastāvā, līdz nonācām Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra paspārnē. Darbs visu laiku bijis, kā tagad saka, dinamisks. Visu laiku nāk klāt jaunas lietas, mainās prasības, jāmacās pašiem un jāmaca meža īpašnieki," rezumē centra direktors Raimonds Bērmanis.

Speciālistu maz, var sanākt radu būšana

Raimonds Bērmanis: "Šis gads ir sarežģīts, jo mainās plānošanas periods, kas nosaka Eiropas Savienības atbalsta finansējumu. Tas ietekmē visu, kas saistīts gan ar meža īpašnieku apmācībām un pieredzes apmaiņas braucieniem, gan konsultāciju pakalpojumiem. Iepriekš mēs jau pie zināmas sistēmas bijām pieraduši, bet šogad tik raiti neiet. Mums jāpārkāpj no iepriekšējā plānošanas perioda uz jauno, un tas ir ievilcies. Tāpēc esam pievērsušies praktiskai darbībai mežos, palīdzot meža īpašniekiem sagatavot cirsmu fondu un meža inventarizācijas, pieteikties ES projektiem.

Mums ir virkne projektu, kas tiek realizēti ar Eiropas Savienības atbalstu, un Eiropa sāk aizvien ciešāk lūkoties, lai šie līdzekļi tiktu izmantoti efektīvi, pēta, vai tajā neslēpjas interešu konflikti, vai nav savstarpēji saistīti uzņēmumi, saistītas personas jeb kādas citas nevēlamas intereses. Tas ir galvenais iemesls, kādēļ mums kavējas pāreja uz jauno finanšu plānošanas periodu pasākumiem.

Latvija ir pavisam neliela, un, ja nozares ietvaros skatās, ir speciālistu loks, kuri būtībā visi tā vai citādi ir saistīti, jo strādā taču vienā nozarē. Ja mēs mācām meža īpašniekus, saprotams, ka lūkojamies pēc labākajiem lektoriem, un tie ne vienmēr ir mūsu pašu darbinieki. Skatāmies uz Meža fakultāti, LVMI "Silava", kādu no specializētiem uzņēmumiem. Taču svarīgi, lai persona, kura piedalās lēmuma pieņemšanā par finansējuma piešķiršanu projektam,

vēlāk netiek iesaistīta šī projekta realizācijā, lasot lekcijas, vadot seminārus, tātad nav tieši ieinteresēta konkrētajā projektā. Šajā gadījumā atbildībā saņemtās summas apmēram nav nozīmes. Gan divi eiro, gan tūkstoš eiro tiek vērtēti vienlīdzīgi. Situāciju vēl vairāk sarežģī tas, ka šeit jāvērtē arī saistītās personas, radnieki, ģimenes locekļi. Taču jāapzinās, ka šis ir publiskais finansējums un, ja vēlamies to izmantot, mums jānovērš visas bažas par jebkāda interešu konflikta pastāvēšanu gan iepirkuma procesā, gan projektu realizācijā. Tā konsultāciju pakalpojumu pasākuma ietvaros meža īpašniekiem piedāvājam arī veikt cirsmas novērtējumu, un to meža īpašnieki augstu novērtē, arī tie meža īpašnieki, kuri vienlaikus ir MKPC darbinieki, konsultanti, taču šeit mums jāapzinās, ka paši sev šo pakalpojumu nevaram sniegt, izmantojot ES fondu projektu. Līdzīgi tas ir arī ar pārējiem ES finansētiem projektiem.

Rinda gara - līdz Ziemassvētkiem

Vasaras izskaņā vienojāmies ar Zemkopības ministriju un Lauku atbalsta dienestu, ka varam atsākt sniegt konsultāciju pakalpojumus meža īpašniekiem. Pirms pieciem gadiem mums pirmoreiz šāda iespēja bija, bet līgums izbeidzās aizvadītā gada rudenī. Mēs neesam vienīgie, kuri sniedz šādas konsultācijas meža īpašniekiem. To dara arī meža īpašnieku kooperatīvi. Konsultācijās tiek izrunāti ar mežu saistītie jautājumi un ar ekonomiku saistītās tēmas. Tā kā bija gadu ilgs pārtraukums, ir reģioni, kur rindā uz šo pakalpojumu šobrīd, oktobrī, var pieteikties tikai uz Ziemassvētkiem. MKPC kopumā esam ap trīsdesmit speciālistu, meža īpašnieku, protams, ir krietni, krietni vairāk, tamdēļ rinda var veidoties nenoliedzami. Arī meža īpašniekiem ar mežsaimniecisko izglītību un darba pieredzi, ilgāku laiku pa-

liekot ārpus darba nozarē, ir nepieciešams padoms, atbalsts meža apsaimniekošanas lietās. Mainās gan lietas, kas saistītas ar Eiropas atbalsta programmām, gan arī dokumentu aprīte Valsts meža dienestā, Lauku atbalsta dienestā, aizvien plašāk ieviešot elektronisko dokumentu aprīti, un tad bieži vien konsultants ir nepieciešams arī viņiem. Var jau iestigot, nodastot un novērtēt cirsmu ar vecajiem paņēmieniem, bet ir efektīvākas, ātrākas un precīzākas metodes, izmantojot modernas tehnoloģijas, speciālas datorprogrammas.

Pietiek mums, pietiek kooperatīviem

Nupat rudenī noslēdzās apjomīgas apmācības mūsu konsultantiem. Tas bija īpašs Lauku attīstības programmas pasākums vēl iepriekšējā plānošanas periodā, kas paredzēts mežsaimniecības konsultantu kvalifikācijas celšanai, kura ietvaros vēl vienas apmācības norisināsies arī nākamgad. Iepriekšējā gadā divas apmācības norisinājās Somijā. Šogad mums bija trīs dienu apmācības tepat Latvijā, ko rīkojām kopā ar Meža fakultātes speciālistiem. Piedalījās lektors arī no Latvijas Koksnes kvalitātes ekspertu savienības, tā ir viena no organizācijām, kas sertificē meža dastotājus. Tur bija gan teorijas apguve, gan prakse, pašiem individuāli veicot mērījumus. Var teikt, veicām savdabīgu kalibrāciju, lai gala rezultātā katrs varētu apskatīties, kā viņš izskatās salīdzinājumā ar citiem. Mācībās mēs iesaistām arī pārstāvjus no kooperatīviem. Bija gan no "Mežsaimnieka", gan no "Mūsu meža", un arī tas mums sniedza labu pieredzes apmaiņu. Meža īpašnieku loks ir tik plašs, ka tur pietiek darba gan mums, gan kooperatīviem. Ir gan tādi meža īpašnieki, kuri rūpes par savu īpašumu uztic kooperatīviem, gan arī tādi, kuri grib saimniekot paši, bet kuriem nepieciešams speciālista atbalsts. Tie tad parasti ir mūsu klienti.

Jāmāca īpašnieki, jāmācās pašiem

Lielie meža īpašnieki paši pieņem darbā speciālistus. Svarīgi, ka mēs visi, būdami dažādi, varam saprasties un sadarboties. Reizēm mums šķiet, ka kadru mainības dēļ nepārtraukti sagatavojam labus speciālistus citiem meža nozares uzņēmumiem, bet, no otras puses, tas arī paplašina kolēģu loku, pie kuriem var vērsties, lai sadarbotos. Es pats strādāju šajā organizācijā jau diezgan ilgu laiku, gandrīz divdesmit gadus. Sākumā bijām VMD sastāvā, līdz nonācām LLKC paspārnē, un jāteic, ka darbs visu laiku bijis, kā tagad saka, dinamisks. Visu laiku nāk klāt jaunas lietas, mainās prasības, jāmācās pašiem un jāmāca meža īpašnieki. Aizvien vairāk attīstās sadarbība ar meža konsultantu organizācijām citās Eiropas valstīs. Ir nodibināts Eiropas meža konsultantu organizāciju tīkls, kur sadarbību koordinē Eiropas Mežu institūts Somijā. Šobrīd top kopīgs projekts ar Eiropas atbalstu, kas paredz stiprināt visās ES dalībvalstīs mežu konsultantu organizāciju sistēmu, lai mežsaimniecības konsultācijas būtu visur pieejamas vienlīdz labā kvalitātē. Dažādās ES valstīs situācija ir atšķirīga. Ir valstis, kurās meža konsultāciju sistēma vispār nav pieejama. Projekta mērķis ir salīdzināt un izvērtēt, kāds būtu optimāls pārvaldes modelis un kā labāk organizēt un nodrošināt meža konsultācijas, arī kādas būtu efektīvākās, inovatīvākās konsultāciju metodes. Tās ir lietas, kas mūs visus vieno. Protams, situācija ir atšķirīga, bet ir arī daudz kopīgā. To ļoti sajūtām savstarpējā pieredzes apmaiņā.

Šobrīd mums norisinās arī viens Eiropas inovāciju partnerības projekts, kurā izstrādājam tā saucamo oglekļa kalkulatoru, lai varētu noteikt meža apsaimniekošanā piesaistīto oglekli, novērtēt emisijas un saprast kopējo bilanci. Projekts aizsākās aizvadītajā gadā, un šobrīd esam program-

mēšanas stadijā. Aprēķinos izmantotie algoritmi šobrīd šķiet gatavi, bet gan jau, veicot programmēšanu un kalkulatora testēšanu, tur būs vēl pie kā piestrādāt. Piemēram, ja mežā stāda augstas kvalitātes stādāmo materiālu, par cik procentiem tas nākotnē palielina oglekļa piesaisti? Kā to ietekmē meža meliorācija un jaunaudžu kopšana? Arī pretējā virzienā – kuras mežsaimnieciskās darbības var mazināt emisijas? Ir virkne jautājumu, uz kuriem vēl jārod atbildes. Sadarbojamies ar LVMI "Silava", un mūsu algoritmu zināšanas pamatā nāk no turienes.

"Čiekurs" - lasīts, gaidīts un interesants

Man uz galda avīzītes "Čiekurs" jaunais izdevums, un ar gandarījumu jāsaka – mums ir izdevies atrast Sarmītes Grundšteines iesāktā labu turpinātāju – Līgu Solosteju, kura tagad organizē gan satura tapšanu, gan lietas ar avīzes izdošanu, izplatīšanu. Lielu daļu rakstu sagatavo mūsu pašu konsultanti. Par svarīgākajiem tematiem un nepieciešamajiem akcentiem spriežam kopā. Līga ļoti rūpīgi pārdomā, kā izdevumu "Čiekurs" labāk izplatīt, gan drukāto versiju, gan elektronisko, izmantojot arī dažādus sociālos tīklus. Šobrīd ir gan tādi meža īpašnieki, kuri labprāt lasītu "Čiekuru" elektroniskā formātā, gan arī tādi, kuri joprojām vēlas to saņemt uz papīra nodrukātu. "Čiekurs" iznāk reizi ceturksnī, un Latvijas Pasta abonenti to var saņemt kopā ar lauksaimniecības tematisko izdevumu "Lauku Lapa". Reizēm dzirdam vēlmi saņemt tikai "Čiekuru", bet pašlaik abonementu apjoms "Čiekuram" ir pārāk mazs, lai par to atsevišķi vienotos ar Latvijas Pastu, tādēļ šobrīd šie abi izdevumi tiek piegādāti komplektā." ■

ANITA JAUNBELZERE

Ātri, ātri nesanāk

"Meža īpašnieki ir ļoti dažādi. Cits lielajā sausumā brauc laistīt iestādītos kociņus, cits nezina, kur īpašumam robežas, bet cits brīnās, kāpēc tā – maksā tik un maksā!" tā savu ikdienu raksturo Astrīda Rudzīte, kura Meža konsultāciju pakalpojumu centrā, vērtējot 2022. gadu, ieguvusi augstāko atzīmi.

Ir kas pārdod, ir kas pērk

Astrīda Rudzīte: "Konsultācijas sniedzam abi ar kolēģi Mārtiņu Ulpi, un darba mums pietiek abiem. Pēc lielajiem vējiem bija daudz stigošanas vējgāzēs, vējlauzēs un arī mežos, kuros paredzētas kailcirtes. Mēnesī pakalpojumus sniedzam kādiem trīsdesmit meža īpašniekiem. Ir jau arī tādi gadījumi, kad vienā īpašumā paiet vairākas dienas. Mums ir noteikts cenrādis, piemēram, par meža inventarizāciju, bet, ieskatoties internetā, redzam, ka ir firmas, kas to pašu pakalpojumu piedāvā lētāk, un ir pat tādas, kas sola inventarizāciju veikt par velti un sagatavot ciršanas apliecinājumus. Vai beigās sanāk par velti, tas nu ir cits jautājums.

Pirms vairākiem gadiem mūsu pusē valdīja uzskats, ka, nepārdodot cirsmu vietējiem, var nopelnīt vairāk. Parasti gan tā nenotiek. Bieži ir tā, ka firma ir iedevusi meža īpašniekam lapiņu ar aprēķiniem, bet viņš gaida arī manu vērtējumu, cik tad patiesībā par šo cirsmu varētu saņemt. To jau nevar tā uzreiz pateikt, jo šo summu ietekmē daudzi faktori. Turklāt atkarībā no pieprasījuma un piedāvājuma situācija tirgū ļoti strauji mainās. Vēl grūtāk ir tad, ja klients dzīvo ārzemēs un īsti nesaprot mūsu realitāti. Meža īpašnieki ir dažādi. Vieni pārdod cirsmas no saviem īpašumiem, citi meklē īpašumus, kurus varētu iegādāties. Cenas šobrīd ir nokritušas, tomēr ir gan kas pārdod, ir gan kas pērk.

Šoruden apstiprināti noteikumi jaunajam periodam par ES atbalstu meža ieadzēšanai, nomaiņai, atjaunošanai un retināšanai. Bažas, vai būs daudz pieteikumu, jo atbalsta likmes paliek vecās, kaut gan degvielas, pakalpojumu un darbaspēka izmaksas ir augušas.

Maksā tik un maksā

Šogad ir mainījusies valsts nodeva par ciršanas apliecinājumu izsniegšanu. Ja kailcirte lielāka par hektāru, tad tikai par cir-

VIZĪTKARTE

ASTRĪDA RUDZĪTE

- Dzimis 1958. gadā.
- Beigusi LLA Mežsaimniecības fakultāti.
- Strādājusi par mežsargu, vēlāk atjaunošanas inženieri Daugavpils MRS.
- Kopš 2003. gada MKPC Preiļu nodaļas vecākā konsultante.
- Dzīvesbiedrs Andrejs arī mežsaimnieks. Ir divas meitas un četri mazbērni.
- Hobiji: ceļošana un seriāli.

šanas apliecinājuma saņemšanu jāmaksā valsts nodeva 70 eiro. Vēl stigošana 60 eiro par hektāru plus PVN. Ja īpašnieks vēlas zināt, cik tajā cirsma kubikmetru un cik naudiņas par to varētu saņemt, vēl viens pakalpojums jāsummē klāt. Kopā sanāk diezgan apaļš cipars, un cilvēks nesaprašanā, kāpēc tā – maksā tik un maksā! Ja cirsmā vērtīga un izdodas to labi pārdot, naudiņa jau atnāk atpakaļ, taču līdz tam ir jātiek. Vecākiem cilvēkiem tās var būt diezgan lielas problēmas, jo trūkst zināšanu, prasmju un tehniskā aprīkojuma, lai to visu nokārtotu. Situācijā, kad koksne nepieciešama tikai savām vajadzībām, nevis pārdošanai, veidojas neadekvāti lielas izmaksas.

Bērni nezina, kādiem kokiem kādi čiekuri

Meža konsultāciju pakalpojumu centra nodaļās sniegto pakalpojumu klāsts var būt diezgan atšķirīgs. Ir nodaļas, kurās veic meža inventarizāciju, ir nodaļas, kurās vairāk strādā ar izglītošanu, organizē seminārus un dažādas apmācības. Pie mums liela piekrišana mācību braucieniem. Braucam tepat pa Latviju, un autobusā divdesmit vietas vienmēr ir pilnas. Ir iespēja pabūt arī citās valstīs un uzzināt, kas atšķirīgs un kopīgs ir mežu apsaimniekošanā. Pateicoties informācijai sociālajos tīklos, atbrauc cilvēki no Žiguriem, Gulbenes, Madonas,

Alūksnes. Par aktualitātēm meža jomā stāstām arī informatīvajos un izglītojošos semināros visās nodaļās.

Meža lietās jāizglīto ne tikai meža īpašnieki, bet arī bērni. Ir jau tā, ka lauku bērni internetā pavada tikpat daudz laika kā pilsētnieki. Šobrīd realitāte ir tāda, ka lauku bērni neatšķir priedi no egles, nezina, kādiem kokiem kādi čiekuri. Mēs organizējam nodarbības savās teritorijās, un pavasarī notiek grandiozas Meža dienas vairākās Latvijas vietās.

Ātri, ātri nesanāk

Meža īpašnieki arī ir dažādi. Cits lielajā sausumā brauca laistīt iestādītos kociņus, cits pat nezina sava īpašuma robežas. Jautājums par robežām aktualizējas, kad notiek īpašnieku maiņa, tad ir nepieciešama meža kadastrālā vērtība. Taksators jau var veikt inventarizāciju, bet, lai to izdarītu, dabā ir jābūt ierīkotām robežzīmēm un robežstīgām.

Ir jau arī tā, ka cilvēks piezvana un pats nezina, ko grib. Tu ar viņu runā, mēģini saprast, tikmēr iesāktais darbs stāv. Ir arī tādi, kam visu vajag ātri. Cilvēks vēl nav noformējis īpašumu uz sava vārda, bet jau grib, lai to notaksē un noslēdz līgumu ar mednieku kolektīvu par bebru izķeršanu. Viņam steidzami jābrauc uz Lielbritāniju. Taču tad izrādās, ka īpašumā nav ne kupicu, ne robežstīgu.

Ir arī klientu kategorija, kuri zvana un stāsta savas bēdas, kā viņam dara pāri.

VIEDOKLIS

• Meža īpašnieks **VALDIS UZULIŅŠ**: "Astrīdu pazīstu ļoti sen, kopš deviņdesmito gadu sākuma. Viņa ir ļoti atbildīga, sabiedriska un draudzīga. Tikko sākās pirmie Eiropas projekti, Astrīda rīkoja seminārus un skaidroja, kā tajā visā piedalīties. Ja man palūgtu nosaukt kādu, kurš, esot atbildīgā amatā, cilvēkiem devis visvairāk, es nosauktu Astrīdu. Kolīdz ir kas jauns, kas mums varētu noderēt, ko vajadzētu zināt, Astrīda to izstāsta. Lai gūtu saprašānu, ja ir

Mūsu birojs atrodas vienā ēkā ar Preiļu mežniecību. Tas darbu atvieglo, jo operatīvāk varam visu noskaidrot, satikt mežziņus.

Darbs līdz uz mājām

Skolā ļoti labi mācījos, un man šķita, ka vēlos kļūt par skolotāju. Vienu vasaru pastrādāju bērnudārzā. Kad vakarā pēc darba pārnācu mājās, man šķita, ka galva pārplisīs no visa tā trokšņa, ko biju pa dienu klausījusies. Mammai savukārt bija draudzene, kura ļoti fanoja par mežiem, un viņas ietekmē sāku domas virzīt uz mezsaimniecības studijām. Iedomājos, ka mežā miers, putni, daba visapkārt, būs skaisti! Kad iesāku strādāt, zināt, kā bija? Līdz putnu treļļiem tālu – vajadzēja tikt galā ar visādām problēmām – panākt, lai mežrūpsaimniecībā būtu lielāks procents mehanizēti ierīkoti kultūru utt. Vīrs mežzinis, es atjaunošanas inženiere, darbs nāca līdz uz mājām. Tā līdz ritam būtu norunājuši, ja vien vīrs nesāktu pārmest, lai vismaz guļamistabā augsni negatavoju.

Tagad Andrejs ir pensijā, viņam savs hobijs – šautuve. Šad tad viņš mani pārsteidz – pagatavo pusdienas, šad tad aizbraucam paēst ārpus mājas. Kad diena bijusi piesātināta, vakaros, lai to visu aizmirstu, paskatos kādu seriālu." ■

ANITA JAUNBELZERE

neskaidrības, viņai var zvanīt un jautāt jebkurā laikā. Man būs ļoti žēl, ja Astrīda aizies pensijā, jo viņa ir speciālists, kas ne tikai zina savu lietu, bet arī par visiem pārdzīvo."

• Kolēģis **MĀRTIŅŠ ULPE**: "Astrīda ir ļoti prasīga. Ja esmu pelnījis, tad pasaka arī kādu stingrāku vārdu, bet par labi padarītu darbu neskopojas ar uzslavām. Neliekuļojot varu teikt, ka strādāt kopā ar viņu – tā ir veiksmē."

Apaļo kokmateriālu cenas no janvāra līdz septembrim

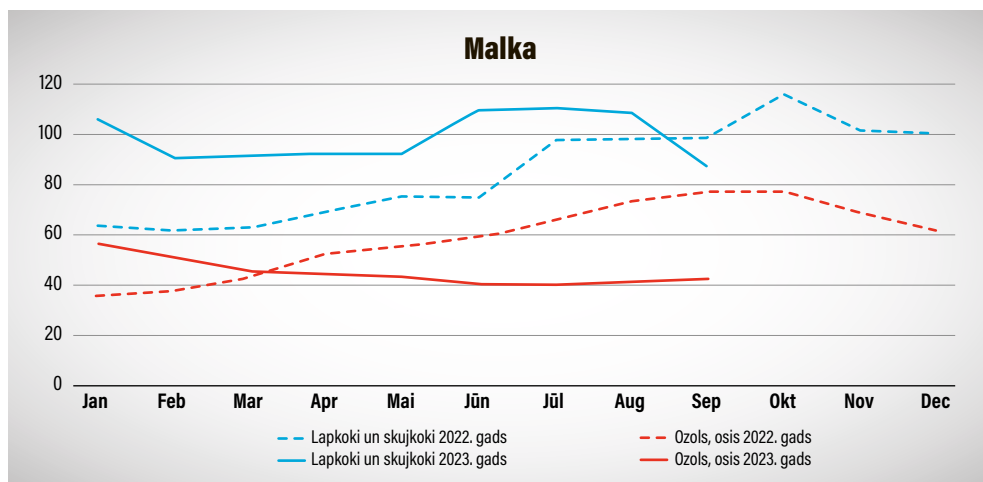
Meža konsultāciju pakalpojumu centrs sadarbībā ar Meža un koksnes produktu pētniecības un attīstības institūtu veic apaļo kokmateriālu cenu monitoringu. Var secināt, ka laikā no 2023. gada janvāra līdz septembrim koksnes tirgū ir izveidojies būtisks apaļo kokmateriālu cenu kritums salīdzinājumā ar 2022. gada izskaņā esošo apaļo kokmateriālu cenu.

Izpētot 2023. gada apaļo kokmateriālu cenas, tika secināts, ka no janvāra līdz pat augustam apaļo kokmateriālu cenas krītas, bet septembrī novērojama situācijas uzlabošanās ar atsevišķiem izņēmumiem. Vislielākais cenas kritums ir novērots pa-

pīrmalkas, malkas, bērza tievajiem, ozola, oša resnajiem, kā arī visiem apses un baltalkšņa sortimentiem.

Papīrmalkas sortimentu vidējā cena no gada sākuma ir ievērojami kritusies, sasniedzot priedei – 59,20 EUR/m³, eglei – 59,08 EUR/m³, bērzam – 56,28 EUR/m³, apsei – 49,30 EUR/m³.

Straujākais skujkoku un lapkoku malkas sortimentu cenas kritums notika gada sākumā, un turpmākajos mēnešos cena turpināja lēnām kristies, sasniedzot 43,62 EUR/m³, turpretim ozola, oša malkas sortimentu cena nokritās gada sākumā, pēc tam strauji palielinājās jūnijā un noturējās nemainīga līdz septembrim, kad atkal strauji nokritās, sasniedzot 87,89 EUR/m³.

Būtiskākais vidējās cenas kritums no 2023. gada janvāra līdz septembrim ir novērots apses sortimentiem: resnā lietkoksne – 61,67 EUR/m³, vidējā lietkoksne – 48,65 EUR/m³, tievā lietkoksne – 49,55 EUR/m³; baltalkšņa sortimentiem: vidējā lietkoksne – 48,65 EUR/m³, tievā lietkoksne – 49,55 EUR/m³; bērza tievajai lietkoksnei – 64,15 EUR/m³; ozola, oša resnajai lietkoksnai – 174,87 EUR/m³.

Vismazākais vidējās cenas kritums no 2023. gada janvāra līdz septembrim ir novērots egles sortimentiem: resnā lietkoksne – 85,90 EUR/m³, vidējā lietkoksne – 86,18 EUR/m³; priedes sortimentiem: resnā lietkoksne – 85,52 EUR/m³, vidējā lietkoksne – 84,10 EUR/m³.

2023. gada cenu izpēte liecina, ka no janvāra līdz septembrim procentuāli apaļo kokmateriālu cenas atkarībā no sortimenta ir kritušas vidēji par 22,34%.

Priedes zāgbaļķu vidējās cenas ir kritušas no 10,86 līdz 13,36%, vidēji mēnesī samazinoties cenai no 1,40 līdz 1,74%.

Egles zāgbaļķu vidējās cenas ir kritušas no 7,56 līdz 12,65%, vidēji mēnesī samazinoties cenai no 0,96 līdz 1,64%.

Bērza zāgbaļķu vidējās cenas ir kritušas no 14,60 līdz 31,51%, vidēji mēnesī samazinoties cenai no 1,47 līdz 2,97%.

Apses zāgbaļķu vidējās cenas ir kritušas no 32,99 līdz 45,19%, vidēji mēnesī samazinoties cenai no 4,70 līdz 6,29%.

Baltalkšņa zāgbaļķu vidējās cenas ir kritušas no 32,99 līdz 34,62%, vidēji mēnesī samazinoties cenai no 4,70 līdz 4,70%.

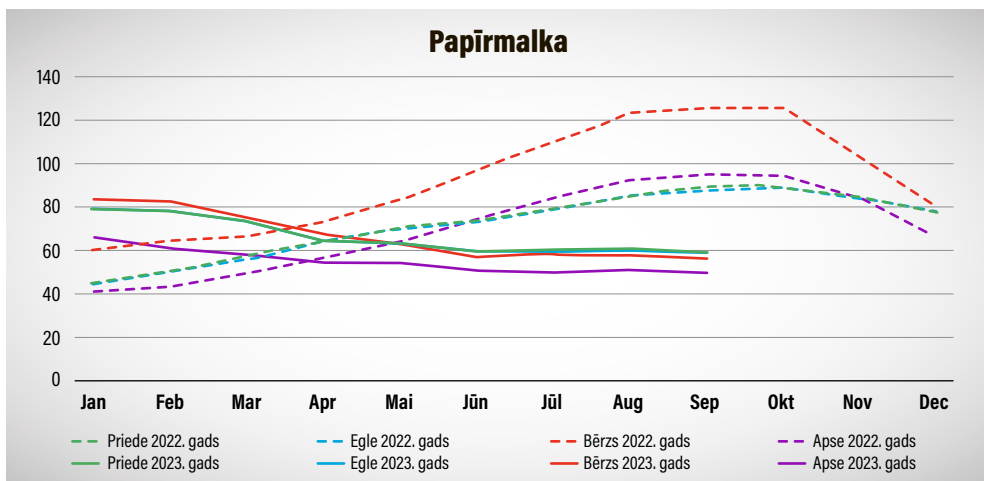
Ozola, oša zāgbaļķu vidējās cenas ir kritušas no 10,09 līdz 27,02%, vidēji mēnesī samazinoties cenai no 1,29 līdz 3,24%.

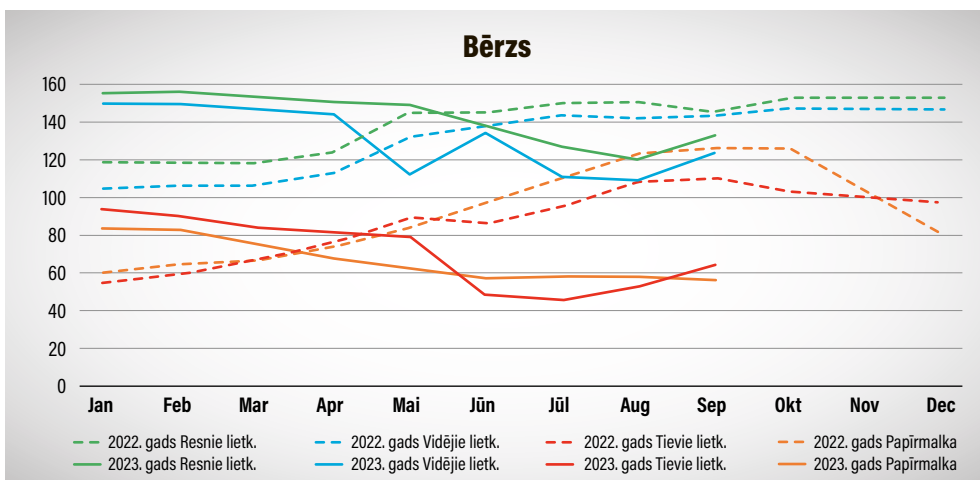
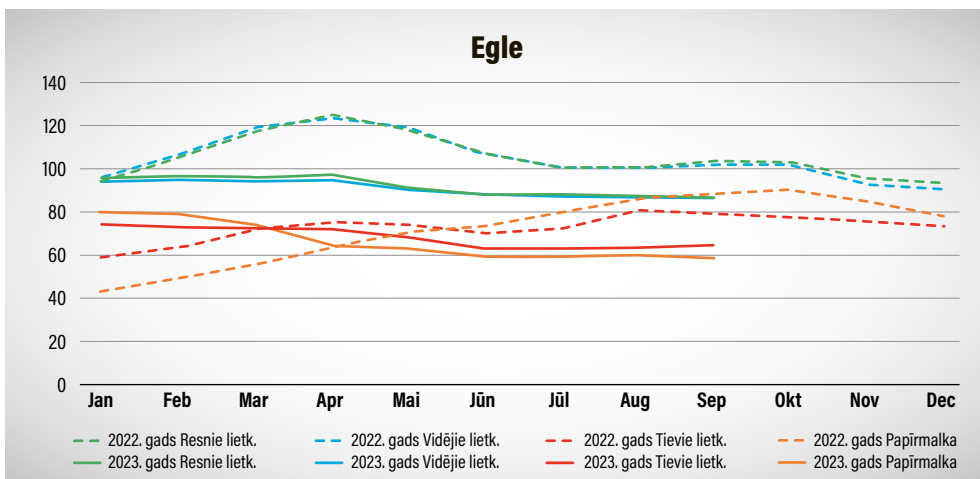
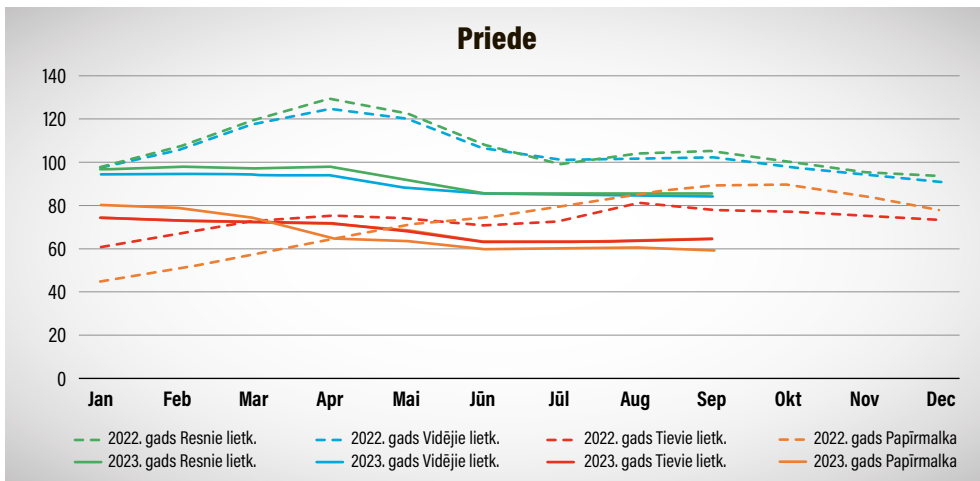
Papīrmalkas vidējās cenas ir kritušas no 25,42 līdz 32,78%, vidēji mēnesī samazinoties cenai no 3,51 līdz 4,75%.

Malkas vidējās cenas kritums ir 17,24%, un ozola, oša malkas cenas kritums ir 23,64%, vidēji mēnesī samazinoties malkas cenai par 1,77% un ozola, oša malkai par 3,20%.

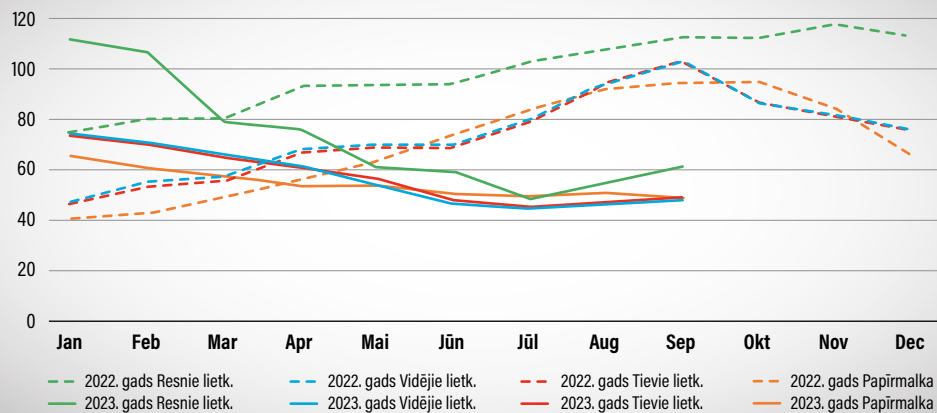
Lai gan apaļo kokmateriālu cenas no janvāra līdz septembrim ir kritušas, jāpiebilst, ka bērza zāgbaļķiem un apses resnajai lietkoksnai septembrī ir novērojams cenas kāpums no 10 līdz 22% atkarībā no sortimenta. ■

ARTIS MISIŅŠ, Meža konsultāciju pakalpojumu centra konsultants

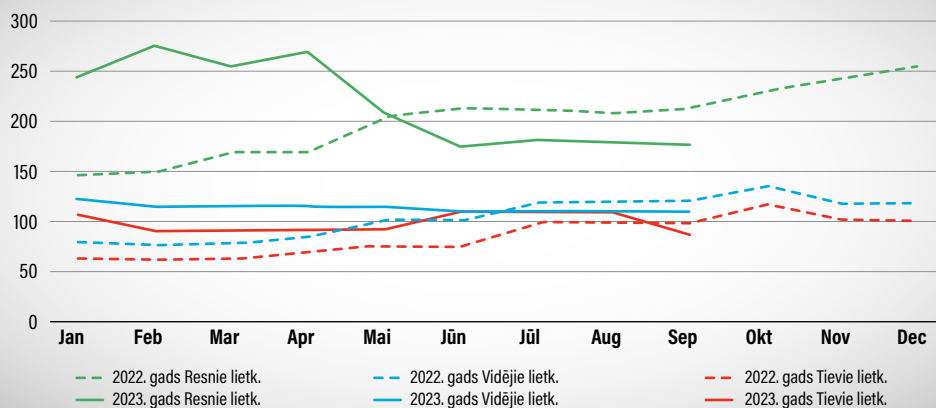

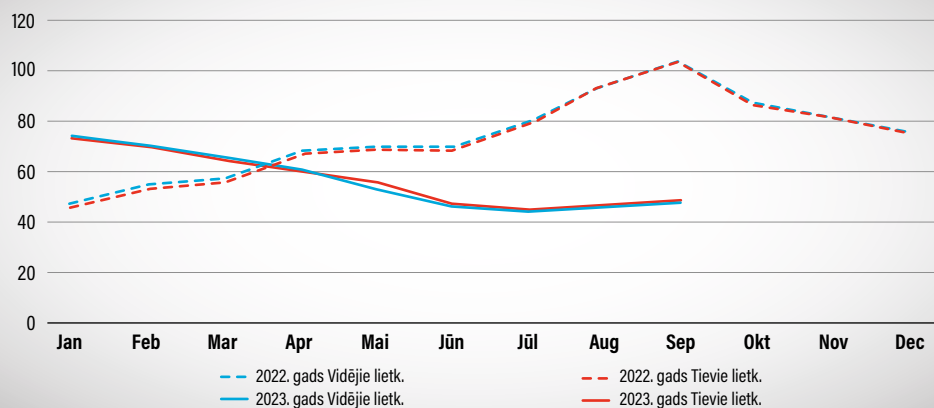
Apse

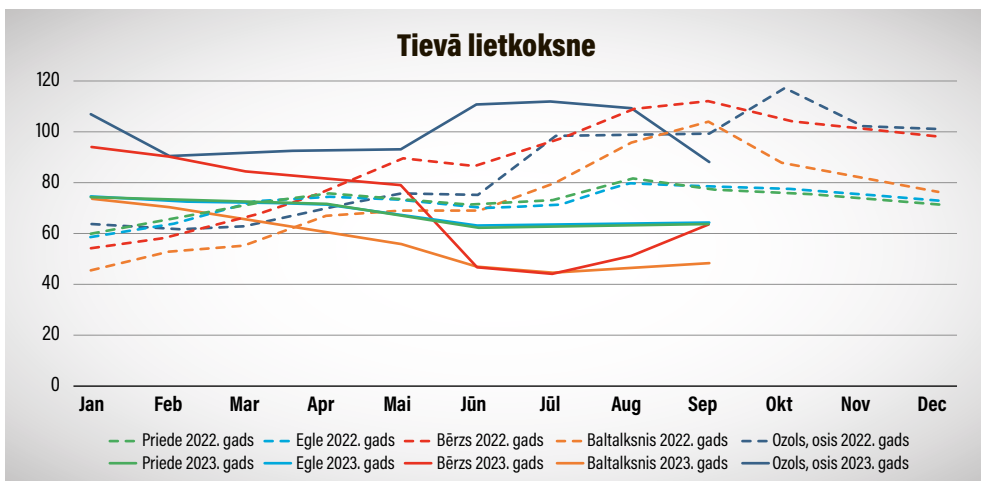
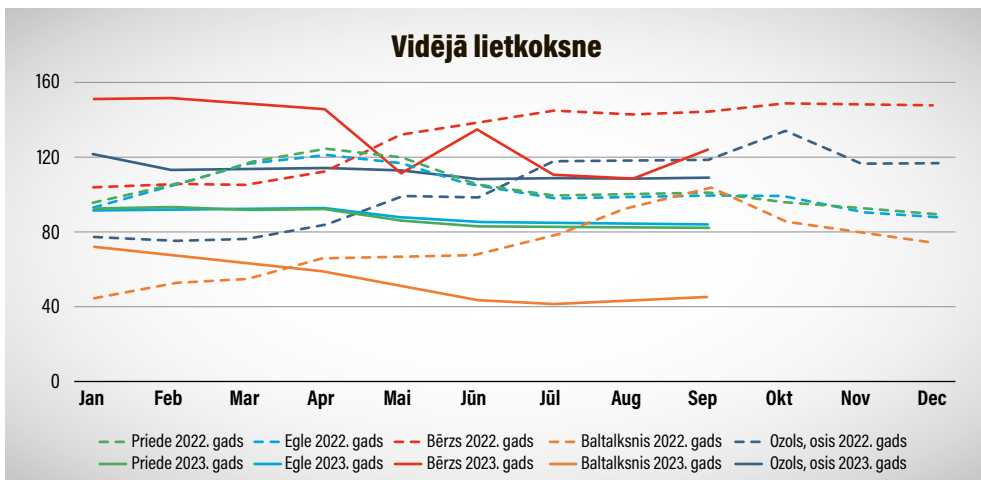
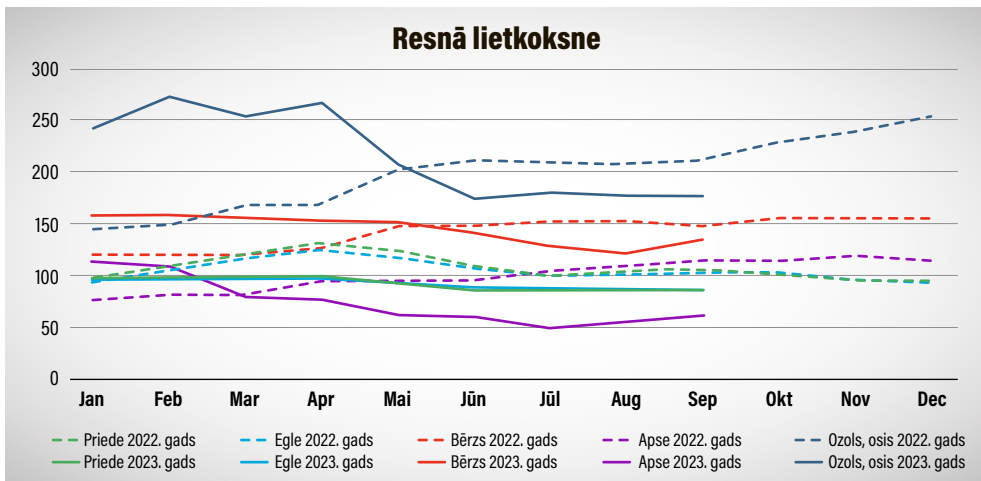

Ozols, osis

Baltalksnis, liepa

Generāldirektors – tas nav viena cilvēka šovs

Kopš pavasara Valsts meža dienesta ģenerāldirektors ir Arvīds Ozols, kurš savulaik bijis gan meža ministrs, gan ilgus gadus vadījis Meža departamentu. Mežziņi jauno vadību akceptē, bet par bijušo saka: "Ja nebūtu Ozola, tad gan mēs sēdētu grāvī un sauktu – prātiņ, nāc mājās!" Šobrīd pārmaiņas meža dienestā tiek zīmētas ar mērķi panākt, lai slodze visiem būtu vienāda un alga konkurētspējīga.

Savas karjeras laikā esat strādājis trīspadsmit zemkopības un viena meža ministra vadībā. Kas vajadzīgs, lai augstā amatā pārdzīvotu četrpadsmit ministrus?

A. Ozols: Profesionāls, godprātīgs darbs, kas vērsts uz attīstību.

Vai politika ir godprātīga?

Pie politikiem sevi varu pieskaitīt nosacīti. Protams, ar politikiem ir jārūnā. Jāņem vērā, ka nozarē ir dažādas interešu grupas. Ir jāmāk runāt ar dažādiem cilvēkiem. Profesionāla godprātība – tas ir mans princips. Skumīgi, ka politiķi to bieži samaina pret mirklā izdevīgumu.

Neko, ko esmu paveicis, es nenožēloju. Ko neesmu izdarījis, to gan. Taču tās ir tikai manas iekšējas pārdomas. Nevieni man neko nav pārmetis, jo šis jau nav viena cilvēka šovs. Princips ir viens – katrs vadītājs ir tik stiprs, cik stipra ir viņa komanda. Meža dienestā komanda jau ir. Tā ir laba, profesionāli spēcīga komanda. Protams, katram ir savas stiprās un vājās puses, savs redzējums uz lietām. Īstenībā tas ir labi, jo no viedokļu dažādības dzimst dzīvotspējīgi attīstības modeļi.

Ja jūs būtu kļuvis par meža dienesta pirmo ģenerāldirektoru, vai būtu izturējies šos trīsdesmit gadus?

Diez vai, jo būtu gribējies kādu attīstības izrāvienu. Tas, ko man izdevās izdarīt, strādājot ministrijā, dienestā nebūtu izdevies.

Kas izdevās?

Piedalīties un ietekmēt ANO Meža stratēģijas izstrādi. Tāda dokumenta pirms tam vispār nebija. Protams, tas ir augsto mākoņu līmenis, kas līdz zemei nonāk visai nosacīti un tagad tai ir mazāka ietekme nekā Eiropas Komisijas iniciatīvām, tomēr arī Eiropas Komisija šo stratēģiju kā visā pasaulē akceptētu dokumentu spiesta respektēt.

Kopā ar kolēģiem piedalījāties konferencē par mežu aizsardzību Eiropā, kas tagad saucas "Eiropas mežs". Arī tur izdevās ierakstīt dažas labas lietas.

Savā laikā mums izdevās vienoties par Latvijas Meža politiku, kuru lielos vilcienos neviens joprojām nav apšaubījis. Notiek diskusijas, vai mēs tai sekojam vai nesekojam un kā tas pareizi būtu jādara, bet pēc būtības tas ir veiksmes stāsts.

Kāda ir Latvijas Meža politika?

Ar to viss ir kārtībā. Protams, ir izaicinājumi, kas nāk no saistītām jomām – dabas aizsardzības un klimata politikas, par ko vēl nesen neviens nerunāja. Taču, kas attiecas uz klimata politiku, tad mežsaimniecība nav problēma, bet risinājums. Jautājums ir par to, kas, kādā laikā ko grib sasniegt. Nevar uzstādīt mērķi kaut ko radikālu sasniegt desmit vai divdesmit gados. Var ievirzīt darbības, lai tās iet šā mērķa virzienā, bet kaut ko izmainīt, nepārkāpjot ilgtspējības principus, nevar. Jā, uz papīra to var izdarīt, samazinot ciršanas apjomu par procentiem trīsdesmit. Taču tas kā bumerangs nāks atpakaļ. Lielākā dilemma ir īstermiņa mērķu un ilgtermiņa domāšanas konfliktis.

Jūs esat tas, kuram nu meža dienestā jāveic vislielākā reforma – uz pusi jāsamazina virsmežniecību skaits.

Tā nav reforma. Reforma nozīmē reorganizāciju un funkciju izmaiņu. Tāda bija 2000. gadā, kad dienests aizgāja prom no valsts īpašuma apsaimniekošanas un tika nodibināta akciju sabiedrība "Latvijas valsts meži". Tas, kas notika tālāk un notiek tagad, patiesībā ir dienesta resursu un struktūru sadalījuma optimizācija. Nepārtrauktu efektivitātes mērīšanu un izmaiņu veikšanu darba procesā pagēr valsts pārvaldes iekārtas likums. To var nosaukt par Valsts meža dienesta struktūru un iekšējo procesu optimizāciju ar mērķi nodrošināt labus darba apstākļus un atbilstošu

atalgojumu, lai mēs varētu strādāt un piesaistīt kompetentus cilvēkus. Tehniski un informatīvi labi nodrošināts cilvēks var izdarīt arvien vairāk un ātrāk. Tā soli pa solim mēs uzlabojam savu kapacitāti un rīcībspēju. Kāda ir mūsu uzdevumu būtība? Ja īsi, tad Valsts meža dienests balstās uz četriem vaļiem. Pirmais – Meža likums, normatīvo aktu un Eiropas regulu ievērošanas uzraudzība. Otrais – ugunsdrošības uzraudzība, monitorings un dzēšana. Ja mēs šo uzdevumu vērtējam no riska līmeņa, tad tas ir ļoti augsts. Ja šī sistēma nenostādā ātri, labi un operatīvi, tad ķeza ir liela. Trešais valis – tās ir medību lietas. Meža dienests ir atbildīgs par populācijas stāvokļa novērtējumu. Populācijai jāspēj atjaunoties, tajā pašā laikā dzīvnieku daudzums nedrīkst būt tik blīvs, ka sāk rasties problēmas. Tas vairs nav ilgtspējīgi. Ceturtais valis – tā ir Valsts meža dienesta infor-

mācijas sistēmas nodrošināšana un uzturēšana. Tas ir mežu reģistrs, kartogrāfiskā daļa jeb ģeogrāfiskās informācijas sistēma. Uz tās pamata var pieņemt adekvātus lēmumus un nodrošināt kontroli. Ja viss izdarītais būtu jāpārbauda uz vietas mežā, tam nepietiktu ne cilvēku, ne līdzekļu.

Algas ir kāpušas, mežziņi saka – nu jau saņemot tā, ka laukos var iztikt.

Jā, taču tas ir avansā. Viss saistās ar apgaitas lielumu. No kurienes radies vārds "apgaita"? Tas ir meža gabaliņš, ko var apstaigāt kājām. Tagad talkā nāk informācijas sistēmas un attālinātās novērošanas metodes un par tik maziem gabaliņiem vairs nav runa. Tehniskais nodrošinājums arī būtiski pieaudzis. Aizvadītais laiks kovidā režīmā pierādīja, ka mēs mākam strādāt attālināti un bāzēties uz informācijas sistēmām. Pat visus pieņemtus lēmumus mēs varam redzēt datubāzē. Analizējot

slodzes dažādās apgaitās, nācās konstatēt, ka pie vienādām algām tās atšķiras pat vairākas reizes. Ja godīgi, tad par vienādu darba apjomu būtu jāmaksā vienādi, bet par lielāku jāpiemaksā. Mēs ejam cauri šādai analīzei. Sāliekam kopā slodzes, maciņa lielumu un algas kāpumu.

Mēs gājām no apakšas uz augšu, jo mežziņiem vajag jēdzīgi pārraugāmas apgaitas. Ideja: sakārtot visu tā, lai par vienu algu būtu vienāds darba apjoms. Slodžu aprēķināšanā ņemti vērā daudzi parametri, ieskaitot teritorijas degamību, pieņemto lēmumu skaitu utt.

Var darīt dažādi, taču ar normālu optimizāciju hierarhijas struktūra būtu tāda: mežzinis, vecākais mežzinis un virsmežzinis, kas pa tiešo pakļauts ģenerāldirektoram.

Mežniecībās izskan arī tādas pārdomas – vai mums vajag virsmežniecības?

Tāds viedoklis ir dzirdēts. Latvija nav nemaz tik liela, un var jau uztaisīt tā, ka profesionālais un tehniskais atbalsts nāk no centra. Taču tad centrālais aparāts ir jāpieaudzē un īsti plānāk nesanāk.

Kāds meža dienests izskatīsies jau ziemā?

Necik atšķirīgi neizskatīsies. Protams, mums jāizlemj, kurus nekustamos īpašumus turpināsim uzturēt. Mežniecību biroja telpu funkcija samazinās. Toties liela nozīme ir meža ugunsdzēsības stacijām. Vajadzīgas normālas garāžas un dušas, kur pēc ugunsgrēka nomazgāties un izmazgāt ar sodrējiem nosmērētos kombinezonus.

Ja mēs runājam par meža dienesta lielo vali – ugunsdzēsību, tad pašlaik spēkā ir sadarbības iespēja ar valsts ugunsdzēsējiem. Tas nav efektīvākais risinājums, tomēr darbojas samērā labi, tāpēc to nevajag raustīt. Taču pēdējā informatīvajā ziņojumā valdībai mēs piedāvājām gatavot ar VUGD kopēju projektu, jo Eiropā civilās aizsardzības jomā ir finansējuma līnija,

kas paredz līdzekļus uzlabojumu projekta izstrādei. Tagad mums ir konsultants, kuram ir sadarbības pieredze ar VUGD. Veicot padziļinātu izpēti, mēs vēlreiz iziesim cauri visai meža ugunsapsardzes nodrošināšanas sistēmai, pētīsim arī līdzīgu valstu pieredzi šajā jomā. Tas būs kompetentu cilvēku analītisks darbs, kas piedāvās alternatīvus risinājumus ar finanšu, tehnisko un cilvēku resursu aprēķinu. To var nosaukt par meža ugunsdzēsības attīstības stratēģiju. Iegūtos rezultātus un secinājumus ziņosim valdībai. Ja valdība kādu no secinājumiem akceptēs, to jau laikus varēs ielikt budžeta plānojumā, tajā skaitā investīciju sadaļā.

Kāda bija šī vasara?

Vasaras sākumā bija stress, jo situācija bija nonākusi līdz augstākās degamības pakāpei. Tomēr, pateicoties zināmai budžeta pārdalei un arī ilgi lamātajām nodevām, izdevās ugunsdzēsības stacijās organizēt divas maiņas. Ja neskaitām ugunsgrēku Ādažu militārajā poligonā, tad vidējā ugunsgrēka platība mežā šovasar ir neliela – puse hektāra. Tā arī raksturo to, cik efektīvi strādā dienests. Cik ātri degošā vieta pamanīta, cik ātri nodota informācija un cik ātri ieradušies dzēsēji. Būtībā tā ir sistēmas atslēga.

Jauniņie, kas tagad atnāk uz dienestu, esot mežā negājēji. Visu izdarot pie datora.

Ne jau vienmēr ir vērts uz mežu braukt. Tāpēc nepieciešams attīstīt mežniecību riska vadības sistēmu. Piemēram, klientu riska reģistrs. Mežā pārkāpumu skaits ir gājis uz leju. Tomēr pie zināmiem parametriem kaut kur ir lielāks risks, kaut kur mazāks. Ir redzams, kur un kad kādi pārkāpumi fiksēti. Riska analīzes instruments palīdz mežzinim saprast, kurš jāpārbauda, bet kuru nav vērts. Tas mežzinis, kas nostrādājis ilgi, saka – es jau to jūtu. Ir labi, ka sistēmas vēsturē uzkrātā informācija pasa-

ka, kādā situācijā ir lielāks risks, ka kaut kas nebūs kārtībā, kādā – nekad nekas nav bijis. Tad laiku var izmantot labāk un efektīvāk. Svarīgi ir saprast, ko var izdarīt pie datora, bet kad uz to mežu tomēr jāiet.

Kāda ir jūsu attieksme pret cilvēku, kurš projekta rezultātus viltojis?

Man ir slikta attieksme pret meliem. Tā ir neprofesionāla darbība. Es gribu, lai būtu profesionāla, godprātīga un dienestam lojāla atdeve. Ja kāds ko pārmet, es saku – nerunāriet riņķi apkārt, dodiet man faktus, pārbaudīsim. Var būt viedokļu atšķirības, tās ir jāizdiskutē. Ir tāds teiciens – meliem īsas kājas. Viss nāk gaismā. Taču dzīvojam tiesiskā valstī un linča tiesas jeb tas, ko veči sarunu valodā sauc par kastrēšanu, nebūs.

Vai tagad nepietrūkst komandējumu uz ārzemēm?

Ir starptautiski procesi, kuros loma ir arī meža dienestam. Pēdējos gados mēs

visā tajā esam bijuši neaktīvi. Tas ir mīnuss, jo nepaplašinām skatījumu uz izaiicinājumiem, arī tiem, kuru šobrīd Latvijā nav, taču būs. Visam jāseko. Es plānoju braukt uz ES neformālo meža direktoru sanākumi. Tā to angļiski arī sauc.

Jūs esat meža direktors?

Jā, esmu un arī biju. Tur ir ļoti daudz līmeņu – gan pēc ietekmes, gan jaudas. ES ir ļoti augsts līmenis, bet ir vēl ANO līmenis un ANO specializēto aģentūru līmenis, kurā ir FAO – Eiropas Mežsaimniecības komisija un ANO Eiropas ekonomikas komisija, kas kādreiz bija koksnes komiteja. Novembrī tai ir kopējā sesija.

Vai ir kāds darba dienas rīts, kad domājat – ai, kā gribētos vēl pagulēt?

Gribas gan. Jā. Taču jautājums tad ir par to, vai es iepriekšējā vakarā esmu laikus aizgājis gulēt. ■

Valsts meža dienesta apbalvojuma "Gada cilvēks 2023" laureātu saraksts

- Austrumlatgales VM – Viļānu nodaļas mežzinis **ANDRIS APEINS**
- Centrālvidzemes VM – Madonas nodaļas mežzinis **VILNIS TROPS**
- Dienvidkurzemes VM – pārvaldes sekretāre **LĪVIJA JANSONE**
- Dienvidlatgales VM – vecākā referente **REGĪNA VALAINE**
- Rīgas reģionālā VM – Ropažu nodaļas mežzine **ALISE ŠNORE**
- Sēlijas VM – Krustpils nodaļas mežzine **GUNDEGA JURĀNE**
- Zemgales VM – Tukuma nodaļas vecākais mežzinis **IVARS ŠNEIDERS**
- Ziemeļaustrumu VM – virsmežniecības inženieris **ANDRIS BARKĀNS**
- Ziemeļkurzemes VM – vecākā referente **SANDRA OSĪTE**
- Ziemeļvidzemes VM – Valmieras nodaļas vecākā mežzine **SANDRA LEITE**
- Centrālā administrācija – Meža resursu reģistra izstrādes un uzturēšanas daļas vadītājs **ULDIS GITENDORFS**

Visu nosaka profesionāls vērtējums

Kopš pavasara akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" pagaidu padomi vada profesore Zane Driņķe, kura arī Biznesa augstskolas "Turība" rektore. "Pusgada laikā padome pieņēmusi vismaz simts lēmumu, kas liecina, ka šie nav miera laiki," tā situāciju raksturo Zane Driņķe, reizē apstiprinot, ka gads uzņēmumā noslēgsies pozitīvi.

Ko jūs sacītu, ja vajadzētu uzrakstīt nevis klasisku CV, bet emocionālu, radošu?

Z. Driņķe: Kopš vien atceros, jūtu sevī mērķtiecīgu spītību. Mani valdzina skatuve, vēlme uzstāties un būt visur pirmajai. Biju vēl mazs cālis, kad dziedāju ansamblī "Dzeguzīte" un ar naktspodīņu ceļa somā un Raimonu Paulu komandā apbraukājām visu Padomju Savienību. Var teikt, ka skatuves dēļi man joprojām nav sveši, jo auditorijas priekšā uzstājos arī tagad, strādājot ar studentiem un vadot uzņēmumus.

Jaunības maksimālismā uzņēmos vadīt starptautisku uzņēmumu, kaut arī akadēmiskās zināšanas, kā to darīt, ieguvu pēc tam. Pieredzei un teorijai korelējot, varēju vadīt Biznesa augstskolas "Turība" Uzņēmējdarbības vadības fakultāti. Katrs no darbā aizvadītā divdesmit viena gada man bijis pilns izaicinājumu. Kādreiz tos saucām par problēmām.

Izaicinājums un jēgpilns darbs – tas ir dzinulis, kāpēc es pieņemu iespēju kļūt par akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" pagaidu padomes priekšsēdētāju. Es ilgi nedomāju, jo vēlos aiz sevis kaut ko atstāt. Gribo kaut ko paveikt sabiedrības labā.

Esmu zinātniece, pētniece lietišķo zinātņu jomā. To augstu vērtē tie, kuri vēlas attīstīties. Mans formālais CV ir vairāku lapu garumā, un mana pieredze ekonomikā – tas ir mans trumpis.

Lietiškie pētījumi?

Pētīju valsts pārvaldes efektivitāti un divvirzienu komunikācijas efektivitāti

privātā un publiskā sektorā. Uz šiem pētījumiem sabiedrība ik pa brīdim atsaucas. Man ir arī monogrāfija par kvalitātes vadības sistēmām, to ietekmi uz konkurētspēju. Tas ir promocijas darbs, kas tālāk jau pāraudzis dažādos pētījumos dažādās nozarēs.

Mums visiem ir svarīgi saprast, uz kuriem virzāties. Singapūrā reiz taksists man pajautāja – kāda jums Latvijā ir valsts stratēģija? Toreiz aizdomājos – vai mēs maz zinām, kas tā tāda. Interesanti, ka Singapūrā taksists savas valsts stratēģiju zina. Patiesībā tas ir visas sabiedrības nākotnes redzējums. Stratēģijai nevajadzētu būt kā garam sacerējumam, tai vajadzētu būt ar skaidru, īsi noformulētu vīziju un izteiktai rādītājos, kādus vēlamies sasniegt. Tad mēs varētu sekot līdzi, kā tas viss realizējas. Ir jābūt rīcības politikai, mēs nevaram nepārtraukti runāt, ka mēs nodrošinām, veicinām, atbalstām, tās ir vispārīgas frāzes. Nepieņemot precīzus, konkrētus lēmumus, mēs muļļājamies uz vietas.

Vai valsts mežu teritorijā jūtaties kā zivs ūdenī?

Jā un nē. Nozare man jauna, bet tas nebiedē. Cita lieta – esmu vidē, kurā lideri ir vīrieši, un, protams, iesākumā tas nedaudz mulsināja. Tomēr ļoti ātri iejutos un patieši apbrīnoju meža nozares cilvēku profesionalitāti un tādu īpašu, mierīgu auru, kas no viņiem izstaro.

Jūs atļaidāt uzņēmuma vadību, cilvēkus, kuri te nebija kā no debesīm nokrišu. No kurienes tāds ciņš spēks?

Jebkurā jomā, kurā ieeju no jauna, es neiesaistos cīņā, es vērtēju, kāds ir spēles laukums, kādi ir nosacījumi, vai tie man ir pieņemami.

Politiskas un ekonomiskas milžu cīņas – tas nav mans stāsts. Man svarīgākais: vai nu ir pozitīvi darbības rezultāti, vai nav. Es nepadodos spekulācijām par to, kas ir bijis, neklausos baumas. Visu nosaka profesionāls vērtējums. Man savi lēmumi ir jāskaidro, jāpamato, jo šī ir valsts kapitālsabiedrība. Tas nav lēmums, kas top vienas stundas laikā, tas ir vērtējums, ko veido daudzu faktoru kopums. Kas attiecas uz tā laika pārvaldību, tad pēc rūpīgas izvērtēšanas un izsvēršanas tika pieņemts lēmums, ka mums kā uzņēmuma padomei ar vairākiem tā laika valdes locekļiem tālākā nākotnē nav iespējama efektīva sadarbība uzņēmuma mērķu sasniegšanā.

Šeit vēlos uzsvērt, ka nevēlos vērtēt nevienu no personālīgām no politisko spēku puses, es tiešām esmu ekonomists un jebkuru lēmumu izvērtēju no tiesiskās un ekonomiskās puses. Tas ir ļoti nopietni, jo tikai tad var saprast, kāds no tā visa labums sabiedrībai. Protams, visam jābūt sažobē ar mūsu stratēģisko kursu – ilgtspēju un zaļo virzienu.

Padomes lēmums patiesi bija drosmīgs, un, runājot ar meža nozares cilvēkiem, tas tiek ļoti augstu vērtēts. Zemkopības ministrija gaida no uzņēmuma tālākas attīstības stratēģiju. Vai tā jau gatava?

Jā, ar to strādājām visu šo vasaru un rudeni, un nu jau LVM vidēja termiņa darbības stratēģija ir nodota uzņēmuma akcionāram izvērtēšanai. Tā ietver gan izaicinošu un ambiciozu vīziju – būt par Eiropas līderi tālredzīgā dabas kapitāla pārvaldībā un vairošanā, gan arī trīs galvenos virzienus. Pirmais – tā ir ilgtspējīga un efektīva saimnieciskā darbība. Mēs turpinām rūpīgi vērtēt, vai tiešām katra

aktivitāte un darbība ir saimnieciska. Rezultāti to parādīja. Otrs virziens – uzņēmumam nodotā dabas kapitāla ilgtspējīga apsaimniekošana. Trešais – darba vides pilnveidošana, tās atbilstība gan noteikumiem, gan sabiedrības un darbinieku prasībām.

Protams, ka fons, uz kura strādājām pie stratēģijas, ir izaicinošs. Pēdējo gadu notikumi Ukrainā atstājuši lielu iespaidu uz cenu dinamiku visā Eiropā, mežsaimniecības produkcijas cenas gan Eiropā, gan pasaulē pašlaik ir ar stagnējošu, pat lejupējošu tendenci, savukārt pakalpojumu izmaksas aug, un mēs Latvijā esam jau tuvu Skandināvijas valstu līmenim, līdz ar to loģiski, ka arī LVM izmaksas aug. Tomēr kopumā uzņēmuma nākotni redzu pozitīvi, dinamiski pārvarot izaicinājumus un turpinot straujo attīstību.

Visi šobrīd esam turbulencē, un mūsu uzdevums ir "nosēsties" ar iespējami mazākiem zaudējumiem. Šajā nepārtraukti mainīgajā vidē jāpieņem daudz operatīvu lēmumu. Padome pusgada laikā pieņēmusi jau kādu simtu šādu lēmumu. Tas liecina, ka šie nav miera laiki.

Kāds iespaids bija par valsts mežiem, pirms jūs pievienojāties komandai, un kāds tas ir tagad?

Godīgi sakot, tas nav mainījies. Vienīgi, ko nezināju, ka Latvijā ir tik izcilas koku stādu audzētavas, manuprāt, labākās Eiropā. Nezināju, ka koka stādiņa radīšana ir tik skaista. Kad pirmo reizi vienā no siltumnīcām ieraudzīju 1,9 miljonus stādu vienuviet un to, cik uzmanīgi katrs stādiņš tiek auklēts, man acīs saskrēja asaras. Tas mani patīkami pārsteidza.

Daudzus gadus es no rītiem braucu uz darbu pa Vainodes ielu, vienmēr noskatījos uz centrālo ofisu un nodomāju – cik skaista māja. Kad ienācu iekšā, sapratu – tā ir vēl skaistāka. Nu, pirms tam man bija iespaids, ka tas ir kaut kas liels un – sajūtu

līmenī – varbūt vizdegunīgs, bet šīs domas mainījās. Cilvēki, kuri šeit strādā, ir lieli entuziasti, savas lietas fanātiķi. Esmu piedalījies daudzos izbraukumos un aktivitātēs, kurās tiku iepazīstināta ar visu "Latvijas valsts mežu" saimniecību. Kad tu redzi dabā, kā tas viss notiek, tad tiešām var teikt, ka viss ir kārtībā.

Šogad "Latvijas valsts meži" saņēmuši gada zaļākā uzņēmuma titulu. Pamatoti?

Mēs ļoti daudz pieminam vārdus – ilgtspēja, Zaļais kurss, zaļā domāšana. Daudz par to runājam, bet maz uzņēmumu, kas to tiešām realizē. "Latvijas valsts meži" to īsteno, un zaļākā zīmola titula iegūšana ir pamatota. Te ilgtspēja izpaužas stabilitātē, patiesi ilgtermiņa domāšanā. Arī digitalizācija visos rīkos te ir ļoti augstā līmenī. Tas saskan ar manām vērtībām. Ja tas tā nebūtu, nebūtu uz šejieni nākusi. Man vienmēr patikusi datos balstīta analīze, un "Latvijas valsts mežos" tas tiešām ir ļoti augstā līmenī. Tas nozīmē prognozēt to, kas notiks vai nenotiks arī mainīgos apstākļos, attiecīgi plānot sadarbību ar partneriem, klientiem, ar cilvēku piesaisti. LVM ir arī nopietna risku vadības pārraudzības sistēma. Tas ir ārkārtīgi svarīgi, un tas mani fascinē. Arī kvalitātes vadības sistēmas pārvaldība tiek veidota ļoti profesionāli.

Kāda ir jūsu prognoze – vai valsts mežu akcijas nonāks biržā?

Es ļoti, ļoti piesardzīgi raugos uz šīs kapitālsabiedrības kotēšanas biržā. Tas būtu no Latvijas valsts puses ārkārtīgi rūpīgi izsverams jautājums. Domāju, ka "Latvijas valsts meži" ir pašpietiekams uzņēmums, kredītaistību nav, tas dod sabiedrībai pienesumu gan dabas kapitāla apsaimniekošanā, gan koksnes ražošanā, gan vides apsaimniekošanā, gan atpūtas iespējās cilvēkiem dabas takās un parkos, gan ļoti lielas iemaksas valsts bu-

džetā. Es neredzu pamatojuma tā akciju virzībai uz biržu.

Lai valsts, uzņēmums, cilvēks attīstītos, cik vajadzīgs demokrātijas un cik – diktatūras?

Te atkal gribētu atgriezties pie Singapūras, kas bija nabadzīga, bet tagad labklājības līmenis tur starp augstākajiem pasaulē. Kāpēc? Tāpēc, ka sākotnēji vadībā ir bijusi stingrāka roka. Būtiski saprast, ka demokrācija nav visatļautība, tā nav anarhija. Taču robeža ir smalka. Demokrācija – tas nozīmē atbildēt par to, ko es domāju. Ja mēs gribam kaut ko sakārtot, ir jāuzņemas atbildība, nevis jāmeklē vainīgais.

Briedumu es pati esmu sasniegusi samērā nesen, kad pārkāpu pāri tieksmei vienmēr būt vislabākajai un vienmēr visu zināt. Es saprotu, ka neesmu ne visu ziņoša, ne visu varoša. Tas veicina pozitīvu vidi, un tā ir daudz vieglāk.

Viens no būtiskiem aspektiem, kāpēc mums neiet uz priekšu, ir tas, ka valsts pārvaldē ierēdņi nevēlas uzņemties atbildību, jo baidās no soda sankcijām. Ir jāmaina sistēma, liekot saprast, ka tu drīkst kļūdīties.

Protams, pieņemt lēmumus nav viegli, tā ir milzīga atbildība. Pirmos mēnešus, kad sāku te strādāt, naktis negulēju. Ko tad bija darīt? Nepieņemt lēmumus un sēdēt turpat, kur pirms sešiem mēnešiem? Ja nevari pārvarēt bailes, tad esi nospie-dis bremses un uz priekšu netiec. Tādi ir spēles noteikumi – pieņemt lēmumu un uzņemties atbildību. Par to arī vadītājam maksā algu.

Vai jūs joprojām dziedat?

Jā, dziedu. Arī Dziesmu svētkos kārtīgi izdziedājos. Katru dienu vakaros spēleju klavierēs, bet no rītiem boksējos. Ja kādreiz ieņēmu vēl augstāku amatu, mie-sassargu man nevajadzēs. ■

Nepietiek ar cipariem, uzņēmums jājūt

Nu jau otro gadu akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" (LVM) valdes priekšsēdētājs ir Pēters Putniņš. Lai arī pēdējais laiks bijis ļoti saspringts, prognozes liecina, ka uzņēmums gadu pabeigs ar pozitīvu bilanci. "Lai sekmīgi vadītu, nepietiek ar cipariem un skaitļiem, uzņēmums ir jājūt. Ir jāzina, kurā brīdī uzdot tempu un kurā piebremzēt," saka Pēters Putniņš.

Notikumus, kas pēdējo divu gadu laikā risinājušies uzņēmumā, varētu nosaukt par revolūciju: nomainījusies padome, valde. Kā jūs jūtaties šādā virpulī?

P. Putniņš: Gads tiešām bijis notikumiem bagāts. Manuprāt, no turbulences esam izkļuvuši labi, valdes un padomes sadarbība ir ļoti augstā līmenī, un uzņēmums strādā stabili. Taču viss vēl nav beidzies – pašlaik meža nozarē strauji saasinās krīze. Nesen valdē vērtējām LVM 2023. gada deviņu mēnešu darbības rezultātus, kas atspoguļo netipisku situāciju – uzņēmums ir sasniedzis izcilus finanšu rādītājus, taču tos galvenokārt sekmējušas koksnes pārdošanas cenas ilgāka termiņa sadarbības līgumos. Augstās pārdošanas cenas veidojušas krietni agrāk – 2021. gada decembrī notikušajās koksnes produktu izsolēs, vēl pirms Krievijas uzsāktā kara Ukrainā, kas strauji un būtiski mainīja koksnes tirgus situāciju ne vien Eiropā, bet visā pasaulē. Vērtējot situāciju Eiropas un pasaules koksnes tirgos, kuros savu produkciju pārdod arī Latvijas koksnes pārstrādes uzņēmumi, varam secināt, ka situācija nav pašlaik sabalansēta – vērojama strauja lejupslīde gan koksnes produktu cenās, gan arī to pieprasījumā.

Tomēr kopumā šogad mūsu uzņēmuma apgrozījums būs lielāks nekā pagājušajā gadā. Peļņas ziņā tas nebūs tāds rekords, kas kā iepriekšējais, tomēr kritums būs neliels. Tam, protams, ir sava cena, kas attiecas uz mūsu klientiem. Vēl gan jāsaņū gada beigas un jāiegūst gala skaitļi, tomēr jau šobrīd varam runāt par diviem

sekmīgiem mūsu uzņēmuma saimnieciskās darbības gadiem.

Kā to izdevies panākt?

Mēs nenobijāmies no iepriekšējā gada labajiem rezultātiem. Gaidot krīzi, bieži vien groži tiek pievilkti par daudz. To mēs nedarijām. Jau gada vidū bija skaidrs, ka tāda liela krituma nav, izsoļu rezultāti pamata sortimentiem aizvien bija labi, un tas ļāva uzņēmuma darbību nesašaurināt, kā tas būtu jādara dziļākas krīzes gadījumā. Par šā gada rezultātiem mums lielā mērā jāsaņū paldies darījumu partneriem. Skatīsimies, kā ies nākamgad un kā mums izdosies situāciju risināt kopā ar mūsu klientiem un viņu sadarbības organizācijām, iespējams, arī ar valsts iesaisti. Svarīgi, ka, mainoties apstākļiem ārējos tirgos, mēs spējam ātri un veiksmīgi adaptēties. Sekojam līdzi situācijas izmaiņām un spējam elastīgi reaģēt.

Kas šajā pārmaiņu laikā jums ir palīdzējis saglabāt savu pozīciju uzņēmuma vadībā?

Acīmredzot mana pozīcija uzņēmuma padomei bija pieņemama, un tāpēc savu amatu saglabāju. Esmu līdzsvara piekritējs – man nepatīk mētāšanās, ekstrēma rīcība. Lielām organizācijām tas var beigties pat ļoti slikti. Uzņēmumā ir jābūt attīstībai, iekšējai dinamikai, bet vienlaikus darbiniekiem jājūtas drošiem un pārliecinātiem par nākotni. Lai sekmīgi vadītu, nepietiek ar cipariem un skaitļiem, uzņēmums ir jājūt, un tas nāk līdz ar vadītāja pieredzi. Es domāju, ka man šī spēja piemīt, un tas arī nospēlēja man par labu. Ir jāzina, kurā

brīdi uzdot tempu un kurā piebremzēt. To sapratu jau pirmajā dienā, kad sāku strādāt LVM, un centos ievērot arī tiešām sarežģītajā laikā. Ļoti iespējams, ka tieši tas bija vajadzīgs. Zināmā mērā tas raksturīgs visai meža nozarei – ja nepieciešams, jārikojas, bet jāzina robežas.

Atskatoties uz šo gadu, kādi bijuši lielākie izaicinājumi?

Pārbaudījumu nav trūcis: egļu astonzobu mizgrauža izplatība, vētra, cenu lejupslīde gala tirgos mūsu klientu produkcijai. Turklāt nekas vēl nav beidzies, un kas to zina – iespējams, mizgrauža bojājumi nākotnē būs vēl intensīvāki. Mizgrauža ierobežošanai esam veikuši kompleksus pasākumus: gan strauji novērtējuši situāciju, apzinot bojātās audzes un veicot bojāto audžu zāģēšanu un ierobežojot zāģēšanu ap vērtīgām egļu audzēm, gan vietās, kur tas nepieciešams, izvietojuši feromonu slazdus. Tomēr tas pilnībā problēmu neatrisina, tāpēc turpinām meklēt risinājumus, kā izmantot arī attālās izpētes datus mizgraužu bojājumu apzināšanā. Šie dati palīdzētu bojājumus daudz ātrāk apzināt un atļautajās vietās arī organizēt bojāto egļu audžu zāģēšanu un koksnes izvešanu no meža. Vienlaikus mūsu darbību ietekmē laika apstākļi, jo sevišķi tā dēvētajās ekstremālajās cirmās, kas ir slapjās vietās un kam grūti piekļūt. Ir tikai divi isi posmi, kad to varam izdarīt – vasarā, kad ir sauss, un ziemā, ja ir sals.

Pamatīgs trieciens mūsu uzņēmumam bija šī gada vētra augustā, kas vislielākos postījumus nodarīja "Latvijas valsts mežu" dabas parkam Tērvetē. Visu iemīļotajā parkā vējš sagāza vairāk nekā trīs tūkstošus kubikmetru koku, būtiski tika bojāta arī parka infrastruktūra, tāpēc apmeklētāju drošībai parks uz laiku bija slēgts. Protams, ka šie postījumi izmainīja arī līdzšinējo parka vidi un ainavu. Optimistiskākie kolēģi mierināja: turpmāk parkā būs gaišāks un bērni uzskatāmi varēs re-

dzēt dabas stihijas spēku. Lai iespējami ātrāk parks atkal būtu atvērts apmeklētājiem, rīkojām arī vairākas talkas teritorijas sakopšanai. Nu jau vairākus mēnešus parks ir apmeklētājiem drošs un gaida ciemos vietējos un ārvalstu apmeklētājus.

Kāda virzība pašlaik ir vēja enerģētikas jomā?

Esam pašā sākumā, sagatavošanās fāzē. LVM pārziņā ir atlasīt teritorijas, kurās potenciāli iespējams izvietot vēja parkus, ņemot vērā atbildīgas vides apsaimniekošanas principus. Šis process ietver gan teritoriju apzināšanu, gan izsoles plānošanu, izsoles administratīvo un tehnisko norises nodrošināšanu. Pēc tam izsoles uzvarētājiem vairākus gadus būs jāveic ietekmes uz vidi novērtējums, kas Latvijā ir gana sarežģīts process. Turklāt jāņem vērā, ka katrā teritorijā vēl var būt dažādi apgrūtinājumi, piemēram, iespējamās problēmas ar pieslēguma jaudām un pieslēguma vietām. Tāpēc teritoriju atlasē izvēlējamies tādas vietas, kur šīs problēmas vieglāk atrisināt. Tomēr akciju sabiedrības "Augstsprieguma tīkls" vietā mēs nevaram neko nolemt. Pārvaldes jaudas ir ierobežotas, un šo situāciju izmainīt īsā laikā nav iespējams. Kā viss izvērtīsies, tas vēl ir neatbildēts jautājums. Mēs paveicām visu, ko varējām. No LVM puses zemes piedāvājums būs, kamēr par to tirgū būs interese.

Platību izsoles redzam vairākos piegājienos. Pirmajā izsolē skatījāmies no valsts interešu viedokļa un veidojām izsoles daļas tā, lai piemērotākie masīvi netiktu sadalīti vairākās mazās vienībās. Mēs redzam, ka vēja parku business sevi var atpelnīt tikai noteiktā mērogā. Nākamajās izsolēs skatīsimies, cik liela būs uzņēmēju interese, un vairāk ievērosim viņu priekšlikumus izsoļu platību veidošanā. Jāņem vērā, ka vēja enerģētika kā zaļās enerģētikas sastāvdaļa Latvijā vēl ir pietiekami jauna, un arī pieredze mums pašiem vēl jāuzkrāj.

Vai vēja parki aizņems daudz meža?

Uzreiz jāpaskaidro, ka turbīnu uzstādīšana būtiski neietekmē meža platības. Ap vienu vēja generatoru atmežos apmēram vienu hektāru. Mūsdienās 100 MW parkam pietiek ar 16–18 turbīnām – tās tiks izvietotas aptuveni 5000 hektāros zaļojoša meža, kurā vienlaikus turpināsim arī meža audzēšanu.

Vai meža zemju tirgū spējat konkurēt?

Joprojām turpinām pirkt meža zemes. Bieži vien tās nav lielas platības – pārkam kaut vai pushektāru lielus zemes gabalus. Gandrīz katrā valdes sēdē apstiprinām šādus pirkumus. Mūsu uzņēmuma politikā ir iekļauta Latvijas valsts īpašumā esošu meža zemju platību palielināšana un mūsu valsts labklājības vairošana. Ja ir privātpersonas, kuras vēlas pārdot savu meža zemi, izskatīsim visus piedāvājumus. Protams, vērtējam gan cenu, gan citus rādītājus. Īpaši mūs interesē tie meža zemes gabali, kas piekļaujas mūsu robežām vai ir nepieciešami infrastruktūras izbūvei, pārkam arī platības meža ieaudzēšanai. Meža zemes iepērkam par atbilstošu tirgus cenu. Mums pārdotais zemju apjoms liecina, ka LVM piedāvātā cena atbilst tirgus situācijai.

Tāpat mums ir jākonkurē arī darba tirgū. Meža nozarē darbaspēks ir tik elastīgs, ka mums citu iespēju nav. Harvesteru operators vai mežkopis šodien ir te, bet rīt jau Norvēģijā. Es domāju, ka pēc apmēram pieciem gadiem algu atšķirības vairs nebūs – Latvijā darba samaksa būs tāda pati kā citur Eiropā. Jau tagad atalgojums ir konkurētspējīgs.

Vai dabas skaitītāji valsts mežu kartē atstājuši dziļas zaļas pēdas?

Gan valsts, gan valsts mežu apsaimniekotāja interesēs ir saglabāt optimālu uzņēmuma pārziņā esošo platību struktūru, kurās varam saimniekot. Mēs vēlamies turpināt nodarboties ar mežsaimniecību,

gan cērtot, gan atjaunojot mežu. Tieši jaunš mežs ir tas, kas visvairāk saista oglekli un lielā mērā sekmē Zaļā kursa deklarēto mērķu sasniegšanu. Šobrīd gan vēl ir daudz šajā jomā nezināmā. Mums gribētos, lai būtu lielāka skaidrība. Nevajadzētu nonākt līdz situācijai, kad, samazinoties saimnieciski izmantojamām platībām, proporcionāli sarūk arī realizējamās koksnes apjoms, kas savukārt radīs ievērojamus zaudējumus. Šobrīd vajadzētu ieklausīties nozares profesionāļos, meža zinātniekos un veidot nacionālām interesēm atbilstošu, zinātnes atziņās balstītu Latvijas zaļo politiku.

Mēs, kā valsts mežu apsaimniekotājs brīvprātīgi piedalāmies dažādās ar dabas un vides saudzēšanu saistītās aktivitātēs. Pateicoties mūsu darbiniekiem, atrastas un reģistrētas daudzas putnu ligzdas, dažādu retu un aizsargājamu augu, sūnu, ķērpju un bezmugurkaulnieku atradnes. Tā tiek veidoti mikroliegumi, kas mums uzliek papildu atbildību un dažādus ierobežojumus, tomēr mēs turpinām šajā jomā darboties. Bezatbildīgi samazinātas saimnieciski izmantojamās platības var atsaukties ne tikai uz valsts budžetā iemaksāto dividendu lielumu – zaudējumi būs arī pārstrādes un transporta nozarē, bet arī samazināsies eksporta ieņēmumi. Samazinoties darba vietu skaitam, zaudēsim cilvēkus, un to sajūtīs arī pašvaldībās.

Dabas skaitīšanas process ir beidzies, tagad jāseko sociāli ekonomiskajam novērtējumam, ko gatavo Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. Taču tas joprojām kavējas, līdz ar to meža īpašniekiem, arī apsaimniekotājiem ir lielas meža zemju platības, par kuru turpmāko likteni nav skaidrības. Aptuveni zinām jauno mikroliegumu platības, bet rezervātu un dažādu saimniekošanas ierobežojumu robežas vēl nav noteiktas.

Meža īpašnieki tādu mežu, kam vēl nav piešķirts biotopa statuss, bieži vien nocērt.

Mēs šajās platībās aktīvu saimniekošanu neveicam, lai gan juridiski aizvien nav noteikts aizsardzības statuss un saistošie noteikumi. Faktiski paši sev Latvijā esam radījuši problēmas, no valsts puses nesakārtojot likumus par to, kas tad īsti ir Eiropas Savienības nozīmes biotopi, kas ir aizsargājami un kā aizsargājami. Šīs nesakārtotības dēļ dzirdam dažādus pārmetumus, bet skaidri noteikta statusa aizvien nav. Arī sociālajos tīklos tiek rosinātas ne vienmēr korektas diskusijas. Šobrīd tādas notiek par "vecajiem mežiem". Diskutētājiem pat nav skaidrības, kas ir pieaudzis mežs un kas ir vecs jeb tā sauktais neskartais mežs, ko cilvēks nav ne stādījis, ne kopis un kas Latvijā saglabāties tikai atsevišķās vietās. Mēs esam par skaidru, noteiktu sistēmu, lai varam saimniekot atbilstoši noteikumiem. "Latvijas valsts meži" faktiski ir lielākais dabas saudzēšanas pasākumu īstenotājs Latvijā. Esam izveidojuši atbilstošu sistēmu un darbības kultūru, kā to darīt. Ievērojot Eiropas Savienības Zaļā kursa principus, jāveido saprātīga, zinātnē balstīta nacionālā mežsaimniecības un dabas aizsardzības politika.

Kolēģi saka – bīstamos pagriezienos jūs, būdams finansists, esot saudzīgi izturējies pret cilvēkiem.

Tas jau nenozīmē, ka, strādājot ar finansēm, man nebūtu izpratnes par cilvēcības pamatprincipiem un darbu ar kolektīvu. Jautājums, ko mēs ar to saprotam. Saudzīgi izturēties, ievērojot morāles pamatvērtības, tas ir viens. Saudzīgi izturēties, ievērojot uzņēmuma intereses, arī tas ir jāmāk un ir vajadzīgs. Tā ir pieredze, kas nāk ar gadiem.

Ja jums piezvanītu un sacītu: "Pieņem darbā to puisi, tas ir manējais." Ko tad?

Tā tās lietas nenotiek. Ar tādiem pieņemtajiem "draugiem" nākotnē problēmu būs daudz vairāk nekā tad, ja pateikšu "nē". LVM ir stingra personāla atlases sistēma, kas ierastajā kārtībā, pārbaudot preten-

denta zināšanas un kompetences, nodrošina tikai labāko profesionāļu pievienošanu kolektīvam.

Kāda situācija pašlaik ir ar LVM virzīšanu biržā?

Jau no paša sākuma bija skaidrs, ka no LVM virzīšanas biržā valsts nebūs ieguvēja. Ir jābūt iemeslam, kāpēc to darīt, taču šajā gadījumā pamata tam nav. Mēs esam rentabls uzņēmums, savā ziņā rekordists spējā izmaksāt dividendes – LVM šogad ir lielākais dividenžu maksātājs starp valsts kapitālsabiedrībām, valsts budžetā 2023. gadā iemaksājot 162,5 miljonus eiro un 40,6 miljonus attiecināmo uzņēmumu ienākuma nodokli par dividenžu izmaksu. Esam Eiropas līmeņa uzņēmums. Par uzņēmuma kotēšanu biržā būtu jājaudā Latvijas pilsoņiem – patiesā labuma guvējiem. Uzsākot privatizāciju, sabiedrībā valdīja vienprātīgs uzskats, ka valsts mežus nedrīkst privatizēt. Valstij jāsaimeko tai piederošajā īpašumā. Ja šajā procesā kaut vai daļēji iesaistās vēl kāds īpašnieks, mainās apsaimniekošanas mērķi un paņēmieni, jo parādās citas intereses. Šobrīd nekas nav mainījies un nākotnē raugos ar piesardzīgu optimismu. Domāju, ka arī politiskā līmenī šobrīd ir sapratne. Vēlme kotēt biržā pelnošus valsts uzņēmumus vairāk raksturīga politiķiem, kuriem šādas sapratnes vēl nav. Vēja parks gan varētu būt perspektīvs līdzekļu piesaistišanai, bet uzņēmuma aktīvs – tas ir arī valsts drošības jautājums. Kā teiktu amerikāņi: tās ir mūsu nacionālās drošības intereses. Pamata tik krasām pārmaiņām nav. Ceru, ka tas tā arī paliks.

Kur pavadīsiet Ziemassvētku brīvdienas?

Brīvdienās būšu savos laukos, un tās tiešām būs pirmās brīvdienas šajā gadā. Atvaļinājums vasarā tā arī nesasnāca, jo tiku no tā atsaukts ik pēc divām dienām. ■

Gada balva "Pumpurs 2022"

Neona gaismās ietērptais "Hanzas perons" 2023. gada 30. marta pievakarē uzņēma AS "Latvijas valsts meži" darbiniekus – gada balvai "Pumpurs 2022" pieteikto komandu un individuālo nomināciju dalībniekus, kā arī citus viesus.

NOMINĀCIJĀ "LABĀKAIS DARBINIEKS"

"Pumpuru" saņēma vides eksperte
Vija Kreile.

NOMINĀCIJĀ "LABĀKĀ KOMANDA"

"Pumpuru"
saņēma trīs komandas:

- Dienvidlatgales reģiona Latvijas–
Baltkrievijas robežas atmežošanas
komanda: **Artis Liepiņš, Juris
Romanovskis, Ilmārs Purviņš, Antons**

**Mičuns, Jānis Kavuns, Uldis Linarts,
Edgars Valpēters, Māris Guļāns,
Juris Ancāns, Dmitrijs Leontjevs,
Jānis Doniks, Edgars Tolstiks, Artūrs
Pastars, Ojārs Strazds, Mārtiņš
Aglonietis, Kaspars Jonāns, Jāzeps
Šnikers;**

- Ziemeļkurzemes mežizstrādes
komanda: **Lauris Gumskis, Zane
Krūze, Normunds Kacēvičs, Juris
Bariss, Arvils Murauskis, Andris
Pūliņš-Cinis, Jānis Urķis, Mareks
Ratnieks, Rūdolfs Jāne, Kaspars
Blūms, Mārtiņš Kuikulītis;**

- Komanda meža mašinizētas
sēšanas ieviešanai ražošanā: **Juris
Katrevičs, mežkopības darbu
eksperts, Voldemārs Goba, Guntars
Kampernovs, Lauris Ropājs, Vilis
Pūtelis, Anda Slasporte, Arnita
Melnace, Ilze Birkmane, Dace Ozola.**

NOMINĀCIJĀ "IEGULDĪJUMS LVM"

"Pumpuru"
saņēma **Astra Lukstiņa, Jāzeps
Zdanovskis, Ojārs Strazds, Sarmīte
Berezovska, Jānis Vilkaušs, Anna
Aizpuriete, Guntis Grandāns un
Viktors Reblis.**

Šis gads "Pumpura" balvas saņēmēju noteikšanā bija īpašs – gala lēmuma pieņemšanā bija iespēja piedalīties katram LVM darbiniekam, balsošanas veidā lemjot, kuri kolēģi kļūs par laureātiem un saņems balvu. Tādēļ jo īpaši intriģējoši tika aizvadīta ceremonija – līdz ar katru nosaukto nomināciju noslēpumainības plīvurs gaisa un beidzot uzzinājām balsojuma rezultātus.

NOMINĀCIJĀ "LABĀKĀ KOMANDA"

Dienvidlatgales reģiona Latvijas-Baltkrievijas robežas atmežošanas komanda

LVM uzdevums ir novākt 12 metrus platā joslā gar robežu augošos kokus un krūmus. Liekas, kas gan tur īpašs – 12 metri dabā atzīmēti, meža apsaimniekošanas, koku ciršanas un vides aizsardzības prasības uz šo joslu neattiecas, novērtē cirsmu, noorganizē mežizstrādi un robežas josla gatava žoga būvniecībai! Taču dabā šajā 12 metru joslā ir gan purvainas sliksņas, gan purvu un ezeru salas, gan reljefs, gan pareizās un nepareizās atzīmes uz robežkokiem.

Komanda saskārās ar dažādiem riskiem, piemēram, noteikt precīzas cirsmu robežas, tikt skaidrībā ar piekļuves nodrošināšanu caur citu īpašnieku zemēm, mežizstrādes nodrošināšanu ekstremālos apstākļos, profesionālu arboristu piesaisti bīstamo un lielāko koku nozāģēšanai, pareiza koku krišanas virziena nodrošināšanu, lai netiktu bojāta robežjoslā esošā infrastruktūra vai izraisīts starptautisks konflikts, kā arī nodrošināt ceļu pieejamību, lai sagatavotos materiālus varētu piegādāt klientiem.

Risks ir arī mūsu darbinieku un pakalpojumu sniedzēju fiziskā drošība saistībā ar Latvijas–Baltkrievijas robežas nelikumīgās šķērsošanas gadījumu skaita straujo pieaugumu, jo ne visā robežjoslā darbojas telefona sakari. Atmežošanas uzdevumos saņemtais posmu garums DL reģionā ir nepilni 85 km. Robežas atmežošanas komandas sniegums ir ļoti svarīgs ne tikai uzņēmuma reputācijai un atpazīstamībai, bet arī mūsu valsts drošībai.

Ziemeļkurzemes mežizstrādes komanda

2022. gadā Ziemeļkurzemes reģionā tika sagatavoti 823 153 kubikmetri apaļo kokmateriālu un 72 100 berkubikmetri enerģētiskās koksnes. Neskatoties uz sarežģīto ra-

žošanas situāciju, Ziemeļkurzemes reģiona komanda 2022. gadā nodrošināja koksnes produktu sagatavošanu plānotajā apjomā, atjaunošanas ciršu (ar sliktiem un ekstremāliem izstrādes apstākļiem) izstrādi noteiktajā platībā, krājas kopšanas ciršu izpildi (līdz 42 gadus vecās audzēs) noteiktajā apjomā.

Papildus tam Ziemeļkurzemes mežizstrādes komanda šogad paveikusi vairākus izaicinošus un nozīmīgus darbus: veica biotopu kopšanu un sugu dzīvotņu uzlabošanas darbus dabas liegumā "Oviši" un dabas liegumā "Užava" vairāk nekā 100 ha platībā; veiksmīgi vadīja un izpildīja sarežģītāko kokmateriālu pārdošanas pakalpojumu "Garuma procentuālais dalījums" klientam SIA "Kurekss". Pakalpojums nosaka sugas un produkta sagatavošanu un piegādi klientiem noteiktā periodā un klienta noteiktajās garuma īpatsvara proporcijās.

Komanda meža mašinizētas sēšanas ieviešanai ražošanā

Balstoties uz rezultātiem, kas gūti meža atjaunošanas tehnoloģiju pētījumos, uzņēmumā tika pieņemts lēmums ieviest ražošanā jaunu tehnoloģiju – meža mašinizētu sēšanu. Ar metodes ieviešanu tiek mazināti LVM meža atjaunošanas riski, ko rada pieaugošais darbaspēka trūkums un tā izmaksu kāpums. Tehnoloģijas ieviešana arī veicina augsnes gatavošanas pakalpojuma tirgus konkurenci Latvijā, radot labvēlīgāku vidi investīcijām specializētajā tehnikā.

Tehnoloģijas veiksmīgo ieviešanu ražošanā nodrošināja virkne būtisku un saskaņotu darbību – potenciālo tirgus dalībnieku ieinteresēšana, darbu apjomu plānošana, pakalpojuma iepirkuma organizēšana un sadarbības partnera ievadīšana jaunajā darbībā. Komandas darba rezultātā izdevies radīt jaunas meža atjaunošanas tehnoloģijas piedāvājumu Latvijā un turpmāk LVM nodrošināt ar vēl vienu efektīvu alternatīvu – meža mašinizētas sēšanas pakalpojumu.

NOMINĀCIJA "IEGULDĪJUMS LVM"

ASTRA LUKSTIŅA

Koksnes plūsmas
kontroles speciāliste

2002. gadā, uzsākot koksnes produktu ražošanu, pārdošanu un piegādi, tika izveidota struktūrvienība "Apaļkoksnes piegādes". Divdesmit gadu laikā koksnes produktu ražošanas apjoms no desmit tūkstošiem kubikmetru gadā ir palielinājies līdz nepilniem septiņiem miljoniem kubikmetru gadā. Lai nodrošinātu normatīvā regulējuma izpildi, koksnes plūsmas izsekojamību, kā arī plānotajam koksnes produktu ražošanas apjomam 2006. gadā pārsniedzot divus miljonus kubikmetru, tika izveidots koksnes plūsmas kontroles speciālista amats. No amata izveidošanas brīža vairāk nekā 16 gadu garumā šos pienākumus veica Astra Lukstiņa. Astra sāka strādāt LVM jau kā pieredzējusi eksperte koksnes uzskaites jautājumos, jo iepriekšējā darba pieredze bija saistīta ar koksnes uzskaites jautājumiem. Pieredze, zināšanas, stingrs tvēriens un tieša runa ir tas, kas raksturo Astru kā augstvērtīgu speciālistu.

GUNTIS GRANDĀNS

"LVM Sēklas un stādi" direktors

Čiekurs – egles dēls! Tā varētu sākt stāstu par Gunti, kurš ieguldījumu meža nozarē sācis ar meža selekciju, jo kā gan citādi varētu iegūt vērtīgākus kokus nākotnei. Kopš struktūrvienības "LVM Sēklas un stādi" izveides 2001. gadā bijis tās direktors. Guntis cieši iestājies par meža selekcijas attīstību uzņēmumā, sadarbojoties ar mežzinātnes institūtu "Silva", turpinot meža koku sēklu plantāciju nomaiņu un jaunu ierīkošanu. Nu jau ražo jaunās egļu plantācijas Austrumu zonā, kur sākumā katastrofāli trūka ģenētiski augstvērtīgu sēklu. Kopā ar Gunti struktūrvienībā izstrādāti investīciju projekti ietvarstādu ražošanai, daudz skatīts un vērtēts ārvalstu pieredzē, tā izveidojot un attīstot vienas no modernākajām meža stādu ražotnēm Ziemeļeiropā, ar ko LVM un visa Latvijas meža nozare kopumā var pamatoti lepoties. Gunta vadībā "Sēklas un stādi" bija izcils kolektīvs, kas vienmēr vērsti uz mērķtiecīgu attīstību un neatlaidīgu ideju īstenošanu dzīvē! Guntis iedvesmoja arī

ar atmosfēras augšējo slāņu spīdēšanu, medijot un tverot ziemeļblāzmu burvīgās bildēs, braucot piedzīvojumu braucienos ziemeļu sniegu virzienos un stāstot Minhauzenam piedienīgus atgadījumus. Jā, un vēl lietišķā māksla: Guntis ik pa laikam pamanījās dažādus koka stumbrus un zarus pārvērst saimniecībā izmantojamus koka priekšmetos. Tas viss savijās kopā ar mežu, cilvēkiem, meža nozari un pat klimata pārmaiņām.

SARMĪTE BEREZOVSKA

Vecākā plānotāja

Sarmīte LVM ir nostrādājusi 18 gadus, visu šo laiku aktīvi piedaloties pamatdarbu veikšanas uzlabošanā, īpaši saistībā ar ilgtermiņa mežizstrādes līguma administrēšanas pienākumiem. Sarmīte savas prasmes pastāvīgi pilnveidojusi un ātri pielietojusi praksē LVM attīstības procesu jauninājumus, piemēram, izmantojot "Trimble" aparātu un lauka datoru. Paralēli darbam viņa studēja un 2018. gadā ieguva mežzinženiera bakalaura grādu. Darbu izpilde vienmēr bijusi teicamā kvalitātē, termiņā un apjomā. Sarmīte augsti novērtēja uzņēmuma attīstību un

tos ieguvumus, kas samazināja fiziski veicamos ikdienas pienākumus. Zinot, ko nozīmē braukt ar padomju laika tehniku un izmantot padomju darba aprīkojumu, mūsdienu nodrošinājums ir nesalīdzināmi labāks un efektīvāks. Viņai bija grūti pieņemas jauno darbinieku pretenzijas, līdztekus saprotot, ka darba apjomi ir auguši desmitkārtīgi un viss prasa enerģiju, veselību un motivāciju. Izcila mežziniece, izcila darbiniece, paraugs jaunajiem darbiniekiem, ko daudzi arī ir izteikuši.

JĀZEPS ZDANOVSKIS

Plānošanas izpildedzinātājs

Jāzeps ir goda cilvēks un piemērs, kā dažādu pārmaiņu vējos var saglabāt uzticību savam izvēlētajam profesionālās dzīves ceļam – mežsaimniecībai. Kā meža nozares fans un LVM patriots Jāzeps jau kopš uzņēmuma dibināšanas brīža ir bijis paraugs un vienojošu vērtību piemērs. Spēja veidot profesionālas, godīgas un cilvēcīgas ilgtermiņa attiecības ar ikvienu meža nozarē strādājošo darbinieku ir veicinājusi sadarbību gan uzņēmuma iekšienē, gan LVM ar pārējām meža nozares organizācijām un valsts iestādēm. Lēmumu pieņemšanā Jāzeps vienmēr kā atspēriena dēlīti iz-

mantojis jautājumu – vai uzņēmumam un mežsaimniecībai tā būs labāk? Raksturojot Jāzepu, nāk prātā atziņa: Kas ir gudrs? Tas, kurš vienmēr mācās. Kas ir spēcīgs? Tas, kurš zina savas vājās vietas. Kas ir bagāts? Tas, kurš nežēlojas par likteni. Kurš tas ir? Neviens. Bet uz to ir vērts tiekties!

ANNA AIZPURIETE

Vecākā grāmatvede

LVM darbības sākumā meklējām grāmatvedi Dienvidlatgales reģionā, tika uzrunāta Anna, kura jau bija strādājusi nozarē un izrādījās īsts atradums reģionam un centralizētajai grāmatvedībai Rīgā ne tikai ar savu pieredzi meža nozarē un grāmatvedībā, bet arī ar sev piemītošo latgalisko neatlaidību un uzņēmību. Gadu gaitā Anna ir rādījusi milzīgas darba spējas, apstrādājot 148 756 dokumentus ar kārtīgu grāmatveža krampī! Anna ir īsts komandas cilvēks, ko apliecina viņas neiztrūkstošā un aktīvā dalība Finanšu un uzskaites pārvaldes komandas saliedēšanas pasākumos un reģiona centra kolektīvā. Viņa ir paraugs ne tikai godprātīgā attieksmē pret darbu, bet arī attieksmē pret kolēģiem, ar ko iemantojusi vispārēju cieņu un atzinību. Anna ar savu

mieru un nosvērtību arī apkārtējos spē radīt drošības un miera sajūtu. Viens no Annas teicieniem, kas raksturo viņas būtību: "Mieru, tikai mieru!" Nekad nepaliek vienaldzīga, ja kādam nepieciešams atbalsts, padoms vai palīdzība.

OJĀRS STRAZDS

Meža infrastruktūras vadītāja vietnieks

Ojārs darba gaitas LVM sāka pavasarī, jo Ziemeļlatgalē bija radusies nepieciešamība pēc zinoša meliorācijas speciālista. Pēc dažiem gadiem tika izveidota jauna struktūrvienība – Meža infrastruktūra. Ojārs uzņēmumā ir nostrādājis gandrīz divdesmit gadus. Iepriekšējā darba pieredze, prasmes un zināšanas deva iespēju Ojāram kļūt par Meža infrastruktūras vienības vadītāja vietnieku un šajā amatā strādāt līdz lēmumam par došanos pensijā. Ojārs ir bijis stabilitātes nodrošinātājs Ziemeļlatgales reģiona meža infrastruktūras darbu koordinēšanā. Vienmēr ir spējis rast kopīgu valodu ar kolēģiem, kā arī ieguldījis lielu darbu sadarbības veicināšanā ar uzņēmumu "Latvijas valsts ceļi", pašvaldībām, būvvaldēm un citām organizācijām. Ojārs vienmēr ir bijis LVM patriots, savā rīcībā, komunikā-

cijā un attieksmē lojāls uzņēmumam un meža nozarei kopumā. Lepojamies par to, ka mums ir bijusi iespēja strādāt kopā un priecāties par sasniegtajiem rezultātiem!

VIKTORS REBLIS

Mežkopības vadītājs

1999. gada 1. decembrī Viktors Reblis sāka darbu LVM Ziemeļlatgales mežsaimniecībā kā izpilddirektors. Tieši Viktors bija tas, kurš reģionā sāka veidot komandu un to vadīja līdz 2016. gadam, kad kļuva par mežkopības vadītāju, darbu turpinot līdz 2022. gada izskaņai. Visus darbā pavadītos gadus Viktors ir bijis ar stingru mugurkaulu, taisnīgs un godīgs. Pārstāvējis un aizstāvējis uzņēmuma intereses visos līmeņos, saglabājot nevainojamu uzņēmuma reputāciju reģionā un ārpus tā. Viktoram izdevies izveidot lielisku sadarbību ar pašvaldībām un vietējām organizācijām, tādējādi spārinot uzņēmuma tēlu. Viktora vadībā LVM vēsturē tika iegādāts pirmais nekustamais īpašums, uzbūvēts pirmais ceļš, kā arī reģiona klientu centrs. Uzņemoties rūpes par darbinieku labklājību un komandas garu, tika noorganizēta arī LVM pirmā spartakiāde. Šie fakti tikai un vienīgi apliecina Viktora mērķtiecību, drosmi un pašatde-

vi, darbojoties uzņēmumā. Arī skaitļi ir iespaidīgi – atjaunots mežs 37,7 tūkst. ha platībā (t. sk. iestādīts 20,3 tūkst. ha), izkoptas jaunaudzēs 76,9 tūkst. ha platībā, aizsargātas jaunaudzēs 10,8 tūkst. ha un tas, protams, nav viss. Divdesmit trīs gadus ilgais darba gājums apliecina ne vien Viktora lojalitāti uzņēmumam, bet arī neatsveramu ieguldījumu meža nozarē kopumā.

JĀNIS VILKAUŠS

Sēklu plantāciju pārzinis

Jānis par Sāvienas meža sēklu plantācijas pārzini sāka strādāt divdesmitā gadsimta 90. gadu beigās. Varam būt lepmi par priedes plantācijas ierīkošanu 17,5 hektāru platībā un egles sējeņu plantācijas ierīkošanu 3,5 hektāros. Pavisam Jāņa atbildībā bija gandrīz 100 hektāru liela meža sēklu plantācijas platība. Plānotie darbi tika paveikti plānotajā apjomā un tiem paredzētajā laikā. Arī atbalsts kolēģiem gan plantāciju kopšanā, gan saimnieciskos darbos vienmēr tika sniegts. Par galveno sadarbību ar Jāni uzskatām labvēlīgo, ar milzīgu humora dzirksti apveltīto attieksmi pret kolēģiem un sadarbības partneriem. Lai kādi darbi arī būtu darāmi, pēc sarunas ar Jāni tie šķiet viegli paveicami. ■

Vieta, kur vienmēr justies vislabāk

"Labākā darbinieka 2022" titulu un balvu "Pumpurs" akciju sabiedrībā "Latvijas valsts meži" šogad saņēma vides eksperte Vija Kreile.

Nominācijā varēja piedalīties visi

"Viņa sevi raksturo kā vienpati. Viņas ikdienas maršruti ir kilometriem gari pa Latvijas mežu, purvu un silu plašumiem. Viņai rokās ir pieraksti, planšete, bet murgursomā – tēja un maizītes. Viņa nestaiģā bezmērķīgi, gluži otrādi – skatās rūpīgi un meklē Latvijas dabas bagātības. Viņa ir mežu labā feja Vija Kreile," tā raidījumā "Meža stāsti" raksturota mūsu uzņēmuma "Labākā darbinieka 2022" titula un "Pumpura" balvas saņēmēja, vides eksperte Vija Kreile.

Šogad "Pumpura" balvas saņēmēju noteikšana bija īpaša – balsojot par izvirzītajiem nominantiem, gala lēmuma pieņemšanā bija iespēja piedalīties visiem kolēģim.

Kad sāki strādāt LVM?

V. Kreile: Sāku strādāt 2012. gadā par vides ekspertu Vidusdaugavas un Dienvidlatgales reģionā. LVM vides ekspertu kurss bija izsludināts jau gadu iepriekš, bet nepieteicos, jo man bija bail tik radikāli mainīt darbu. Tomēr, kad pēc gada vides ekspertu nelielajam pulciņam vajadzēja papildinājumu, sapratu, ka es taču to protu – pazīstu augu sugas, mežu, purvu, pla-

vu biotopus, zīnu, kā tos sargāt, jo esmu šajā jomā strādājusi īpaši aizsargājamās dabas teritorijās gan pamatdarbā, gan projektos – kopā 27 gadus.

Pirms pāris gadiem man radās plāns sagaidīt, kad būs nostrādāti desmit gadi LVM, un doties pelnītā atpūtā. Bet tagad ir tāda apziņa, ka vēl jau drusciņ var. Man šķiet, ja apstāsies, tad arī iestāsies tā pensijas vecuma sajūta. Ja vēl varu, tad jādara.

Kā iejuties LVM saimē?

Sākot darbu, biju patīkami pārsteigta, cik ļoti mani atbalstīja visdažādāko jomu kolēģi – palīdzēja aizpildīt nesaprotamus testus, rīkoties ar "Grifu", sagatavot kartes "ArcGIS", skaidroja procedūras, vadlīnijas, terminus un saīsinājumus, un meža apsaimniekošanas plānošanas principus. Beidzot arī ļoti skaidri sapratu, kādi ir mani darba pienākumi. Tomēr biju apmulsusi no tā, cik daudz man ir darba devēju: 15 plānotāji Vidusdaugavā un tikpat Dienvidlatgalē, tad vēl infrastruktūras speciālisti, vides plānošanas speciālisti, kopā vismaz 60 – un visiem kaut ko vajag. Tagad jau esmu pieradusi, ka sanāk komunicēt ar daudziem cilvēkiem, jo tā ir iespēja mums visiem mācīties – gan man no viņiem, gan viņiem no manis. Piemēram, plakanstaipekni tagad jau daudzi pazīst (*smejas*).

Sākoties pavasara sezonai, kolēģi bieži ierauga kaut ko zaļojošu vai ziedošu, nofotografē un sūta man, jautājot: "Vija, kas tas ir?" Tad noskaidrojam! Un otrā galā bieži vien jūtams tāds atvieglojums, sak, nav aizsargājams! Nav jau tā, ka visas skaistās puķes būtu aizsargājamās. Bet, ja ir aizsargājamās, tad arī kopīgi izdomājam, ko tur darīt vai nedarīt.

VIZĪTKARTE

VIJA KREILE

- LVM strādā kopš 2012. gada.
- Karjeru uzņēmumā sākusi kā vides eksperte Vidusdaugavas un Dienvidlatgales reģionā.
- Darbā palīdz: mežsaimniecības inženiera izglītība, apgūtā veģetācijas ģeogrāfija.
- Īpašie atradumi: bezlapu epigogija, Sultesa madara, trejziedu madara.
- Vaļasprieki: orientēšanās sports un darbs dārzā.

Vai reģionos atšķiras augu sugas vai biotopi?

Vides ekspertam regulāri ir jāaizbrauc uz dažādiem reģioniem. Esmu novērojuši, ka Kurzemes pusē ir citādi augi un citādi meži. Tas saistīts ar jūras piekrastes vēsturisko attīstību. Latvija ir ļoti dažāda, un, dodoties uz noteiktu apvidu, jau ir nojauta, kas tur sagaidāms: Daugavas krastos būs augi, kas saistīti ar dolomīta pamatni un mazo upīšu gravu nogāzēm, Piebalgas pusē egļu meži ar avotiem un retām sūnu sugām. Savukārt Austrumvidzemē dominē lielie, sausie priežu meži uz iekšzemes kāpām.

Kādi ir tavi darba pienākumi?

Vides ekspertiem pirms visām saimnieciskajām darbībām – mežizstrādes, meliorācijas sistēmu pārbūves, ceļu būves un pārbūves, karjeru izstrādes un citiem – jānovērtē, kādas konkrētajā vietā ir dabas vērtības, kā mēs saimniecisko darbību varētu realizēt, lai biotops saglabātos un augu suga pastāvētu. Vienai daļai augu vajag saglabāt netraucētu režīmu, bet ir tādi, kuriem vajag palīdzēt, piemēram, iedot vairāk gaismas. Jāgatavo sertificēta dabas eksperta atzinumi, kas satur detalizētus teritoriju un darbību aprakstus, prognozētās ietekmes vērtējumu un nosacījumus darbību veikšanai.

Novērtējot izmantojam daudz informācijas gan no mūsu GEO, gan dabas datu pārvaldības sistēmas "Ozols" datiem, kā arī personisko pieredzi – kas tur varētu būt un no kā jāuzmanās.

Kā tev izdodas līdzsvarot mežsaimniecības vajadzības un vides prasības?

Latvieši mežus jau no seniem laikiem ir cirtuši un izmantojuši gan māju, gan saimniecības ēku būvniecībai. Reizēm pārlasu Alfrēda Dziļuma romānu "Celmenieki", kā Ķekavas apkārtnes mežos cilvēki dzīvojuši un kā kurš uz mežu skatījies, jo tolaik jau nebija aktuālas dabas aizsardzības

prasības. Kardināli sargājot dabu, mērķis ir saglabāt visu neskartu, bet tad jābrauc ar zirdziņu, zāle jāpļauj ar izkapti, jātur gotiņa un jādzīvo bez elektrības un interneta. Mūsdienās neviens jau vairs negrib tā dzīvot. Tāpēc mums ir jācenšas sabalansēt gan mežsaimniecības, gan vides prasības.

Cik daudz LVM dara dabas aizsardzības jomā?

Domāju, ka dara daudz, jo arī mēs – vides eksperti – esam daudzi, kuri strādājam šajā jomā. Mums ir arī sertifikācijas prasības, kas nosaka rīcības vides vērtību saglabāšanai. Sākot strādāt LVM, sapratu, ka viss tiek saskaņā ar procedūram izvērtēts, plānots un izdarīts, un tad mēs panākam rezultātu. Manā iepriekšējā darba vietā DAP bija nedaudz citādi, tur tika noteiktas galvenās vadlīnijas pasākumu veikšanai, bet ne tik konkrēti, kā tas būtu izdarāms.

LVM darīto vides aizsardzības jomā var arī redzēt, atverot GEO. Mums ir daudz aizsargājamo vērtību un teritoriju. Lai to visu novērtētu un uzturētu, jāpieliek daudz darba. Bet tā ir mūsu atbildība.

Kādus dabas retumus esi atradusi?

Staigājot pa mežiem, divas reizes esmu atradusi bezlapu epipogiju, kas dabā ir izcils retums un daudzu botāniķu sapnis. Tā ir sprīdi gara balta orhideja, kura parādās virs zemes un zied reizi 5–10 gados. Latvijā to pagājušā gadsimta beigās uzskatīja par izmirušu sugu, bet tad, inventarizējot dabisko mežu biotopus, sāka pa kādai atrast Ziemeļlatgalē. Viena no manējām epipogijām uzziedēja Vidusdaugavas reģionā netālu no Lietuvas robežas. Šad tad gadās atrast arī aizsargājamās madaru sugas – Šultesa madaru, trejziedu madaru. Vienmēr pievēršu uzmanību, kādās vietās retumi aug – vai neskartā vecā mežā, vai mitrā ieplakā, vai ceļmalā uz stigas, vai grāvja atbērtnes. Tas palīdz arī noteikt vēlamo rīcību, lai suga saglabātos.

Kas tev sniedz gandarijumu darbā?

Tas, ka var pagūt plānotos darbus paveikt laikā. Mums ir tā specifika, ka savu darbu mežā lielākoties varam veikt tikai veģetācijas periodā. Arī tas vēl, ka var kādam palīdzēt pieņemt lēmumu, kopā vienojoties, ko un kā mēs varam izdarīt.

Kā radās interese par mežu?

Mans tēvs bija mežsargs un mani jau bērnībā ņēma līdzī uz mežu, mācīja pazīt kokus, puķes, kukaiņus. Domāju, ka tad arī sākās mana interese par mežu. Mana dzimtā puse ir Valmiera, bet dzīvojam meža vidū, kur tuvākā – Kocēnu – skola bija astoņu kilometru attālumā. Vecāki nosprieda, ka bērns, nākot no skolas, pa ceļam var apmaldīties, tāpēc pārcēlāmies uz Kalsnavu. Tur bija Mežu pētišanas stacija, kas bija viens no iemesliem izvēlēties mācīties mežsaimniecību, jo kur tad citur

strādās. Pēc studijām LLU mana pirmā darba vieta arī bija Kalsnavas Mežu pētišanas stacija. Tur nostrādāju četrus gadus introdukcijas laboratorijā (tagad Kalsnavas arborētums), pētīju kukaiņus uz introducētajām kokaugu sugām. Tomēr kukaiņi, īpaši laputis, mani pārāk nesajūsmināja. Vairāk patika augi, tāpēc nonācu Teiču rezervātā.

Svētku reizēs, piemēram, savā dzimšanas dienā, man patīk organizēt ekspedīciju uz mežu. Dzimšanas dienu parasti svinu ārpus mājas, kaut kur brīvā dabā. Ciemiņi jau laikus jautā – kur tad tu mūs šogad vedīsi? Parasti cenšos izveidot kādu maršrutu mežā ne pārāk tālu no mājām – tā ērti gan laika, gan attāluma ziņā. Mežs ir vieta, kur vienmēr jūtos vislabāk. ■

ANDA PURVIŅA

Lai sēdētu ērti, jādomā ātri

Rīgas Krēslu fabrika ir vienīgais atpazīstamais mēbeļu ražotājs Latvijā, kurš koncentrējas ne tikai eksportam, bet arī vietējam tirgum. Puse tā izgatavoto mēbeļu paliek tepat un veido iekštelpu dizainu gan Rīgas operā, gan Valsts ieņēmumu dienestā. Uzņēmuma vadītājs Aldis Circenis šajā pavasarī apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni. To, ka krēsli ir attīstāms virziens, arhitekts sapratis jau sen. Viņš secina: "Nu jau trīsdesmit gadus nodarbojos ar šo lietu, un man tā joprojām nav apnikusi."

Kā uzņēmumam klājies visus šos gadus?

A. Circenis: Ja vienā vārdā, tad vētraim mums ir gājis. Pavasarī fabrikai būs 25 gadi. Esam attīstījušies krēslu ražošanas virzienā. Tur ir daudz, ko zīmēt, izgudrot un dizainēt, jo pēc būtības krēsls cilvēka dzīvē ir nākamais svarīgākais kompanjons pēc gultas.

Dažreiz jau šķiet – nu, vai tad var jaunu krēslu izdomāt? Taču laiks iet uz priekšu un akcenti mainās. Mainās uzmanības fokuss, cilvēki, kuriem šobrīd starp 25 un 35 gadiem, ir par veselīgu dzīvesveidu un pievērš uzmanību visādiem šķietamiem sikumiem, domājot par labklājību nevis materiālā, bet fiziskā izpratnē. Svarīgi ir visi sikumi, un vairāki parametri var tikt pielāgoti katram individuāli. Jo krēsls ērtāks, jo vairāk cilvēki gatavi, kā tagad saka, investēt savā labbūtībā.

Cik bieži cilvēki maina krēslus?

Vecos laikos, tas nozīmē – pirms gadiem divdesmit pieciem, lielāko daļu krēslu un vispār mēbeļu iegādi regulēja grāmatveži, kuriem mēbeles nepatika noformēt kā pamatlīdzekļus, bet kā mazvērtīgu inventāru, kas nedrīkstēja maksāt vairāk par 50 latiem. Kaut arī normālu krēslu par šādu naudu nopirkt nevarēja, komersanti spēlēja pēc grāmatvežu notīm, un tirgus bija pilns ar Ķīnas izstrādājumiem. Šobrīd tas ir beidzies, un tāpēc mums ir sava dzīves telpa. Mūsu pamata jeb mājas tirgus ir Latvija. Katrs izvēlas savu piegājienu pats, bet mēs vienmēr pret vietējo tirgu esam izturējušies ļoti nopietni. Iespējams, ka eksportējot mēs varētu pārdot vairāk, bet tas nav mūsu fokuss. Mēs uzskatām, ka tepat ir daudz darāmā.

Protams, krēsliem, ko gatavojam, ir liela lietošanas rezerve, un mēs saskaramies ar to, ka tos bieži nemaina. Kalpošanas laiks ir garš. Nodilst apdares materiāli, un mūsu pastāvīgie klienti ved tos pie mums

VIZĪTKARTE

ALDIS CIRCENIS

- Dzimis 1965. gadā.
- Arhitekts, dizainers, uzņēmējs.
- Uzņēmuma "Rīgas Krēslu fabrika" dibinātājs un īpašnieks.
- Triju Zvaigžņu ordeņa kavalieris.
- Dzīvesbiedre Baiba vada ģimenes uzņēmumu "Sabīles sidrs".
- Ir divas meitas – Elza un Laima.
- Hobiji: darbi, kas liek aizmirsties, kaķenītes un suņuka draudzības vērošana.

atjaunot. Mēs iestājamies par to, lai Latvijā ienāktu mazāk Ķīnā ražotu produktu, jo lietošanas ilgums tiem ir īss un tos nav paredzēts remontēt.

Esam nopietni pievēršusies jaunu produktu dizaina izstrādei. Lai to izdarītu, visa uzņēmuma struktūra izveidota tā, ka mēs lielu daļu, ap 90 procentiem, no krēslu ražošanā nepieciešamajām operācijām darām paši. Sākām to darīt tāpēc, ka mums vajadzēja augstu kvalitātes līmeni visos sektoros. Ja to dara apakšuzņēmējs, tad tu vispār neredzi un nesaproti, kas tur notiek.

Liela daļa mēbeļu, ko mēs ražojam, paredzētas lietošanai publiskas, sabiedriskas nozīmes telpās, tāpēc atbildība ir ļoti augsta.

Ja tirgus ir blīvs, kā tajā var izdzīvot?

Pasūtītājs nenosaka cenu, viņš nosaka robežas: gribu, lai krēsls izskatītos tāds kā šajā attēlā, gribu, lai tērauda caurules

UZZIŅA

SIA "RĪGAS KRĒSLU FABRIKA"

- Dibināta 1999. gadā.
- Ražo pilnīgi gatavas mēbeles.
- Vadošais sēdmēbeļu ražotājs Latvijā.
- Nodarbina gandrīz 90 cilvēkus.
- Pērn apgrozīja 5,6 miljonus eiro.

izturētu tādu slodzi, lai būtu šāds materiāls. Ja pasūtītājs ir kompetents un zina, ko prasa, tad jau tas ķīniešu krēsls netiek pie dalības konkursā. Taču prasības jābūt aprakstīt pareizi. Katru gadu tas kļūst grūtāk, jo arī Ķīna attīstās. Lētāk mēs nevaram, jo mums ir pavisam cita nodokļu sistēma, ražošanas apjomi un resursu izmaksas. Viss, ko mēs ražosim šeit un jebkur citur Eiropā, vēl ilgi būs dārgāks nekā Ķīnā.

Taču svarīgi būs arī tas, cik tālu no lietotāja būs prece. Ja kaut ko ved 12 000 kilometru pa jūru, tad ceļa izmaksas būs jāskaita klāt produkta cenai. Vai arī ietaupītais CO₂ būtu jāņem nost no mūsu krēslu cenām. Tad arī varētu salīdzināt, kas ir

lētāks – Ķīnā vai Latvijā ražotais. Tajā pašā laikā – zaļais iepirkums, tas ir ļoti sarežģīti, neviens negrib iedziļināties, un viss notiek baigi, baigi lēni un negribīgi.

Vai daudz koka izmantojat savās mēbelēs?

Daudz. Pamatā tas ir Latvijas bērzs, saplāksnis. Atkarībā no tā, ko vēlas pasūtītājs, mēs apdari mainām.

Pagājušajā gadā pilnībā mēbelējām Tukuma 2. vidusskolu, Jelgavas ģimnāziju, šobrīd strādājam Jelgavas tehnoloģiju vidusskolā. Daudzi mūs asociē ar koncertzālēm, auditorijām. Bijuši projekti Ulbrokā, kur mēbelējām kultūras centru "Pērlīte". Esam realizējuši kultūras centru arī Igau-

nijā, Tallinas pievārtē. Šogad martā pabeidzām ģimnāziju Kauguros.

Vai darba ir vairāk nekā jaudas?

Tas atkarīgs no sezonas un tā, kurā brīdī iekrīt lielāki projekti. Ražošana, kas notiek ikdienā, ir ritmiska, bet, ja uzvaram kādā iepirkumā un tas ir liels projekts, tas parasti jārealizē īsā laikā – trīs četros mēnešos. Ja mēbelējam skolu, tad tajā ir ap diviem trijiem tūkstošiem mēbeļu vienību.

Kā jūs pielipāt pie tiem krēsliem?

Ieguvu arhitekta diplomu 1992. gadā, kad nebija ko projektēt. Tas brīdis arhitektiem bija ļoti grūts, darba nebija pat lielajiem korifejiem, par jauniem gurķiem vispār nerunājot. Arhitekti šādos

brīžos parasti pārmetas uz privātmāju un interjeru projektēšanu. Kad sāka būt restorānus, daudzi pārgāja uz šo sektoru. Students būdams, es biju sācis strādāt ar sīkiem interjera projektiņiem, bija arī jādizainē mēbeles, un es tajā arī paliku. Sākotnēji tie nebija krēsli. Tie bija biroju interjeri. Ātri sākās lielo mēbeļu ražotāju firmu lejupslīde. Kolīdz tirgus uz Krieviju nobeidzās, visi lielie mēbeļu kombināti aizvērās.

Taču Latvijā dibināja jaunus uzņēmumus, mēbeles vajadzēja, un sākās tāds kā bums. Vajadzēja projektēt gan individuālas mēbeles, gan piegādāt standarta mēbeles no Eiropas ražotājiem. Vienā brīdī sapratām – cik ilgi importēsim, jādoma par ražošanu pašiem.

Pirms divdesmit gadiem sākām projektēt lielas biroju ēkas un nonācām pie saprašanas, ka krēsli – tas ir tas attīstāmais virziens. Sākām strādāt ar ergonomiskiem krēsliem, montējām tos kopā un tapsējām. Ergonomisks – tas nozīmē klasisks biroja krēsls ar visām īpašībām, kas piemīt ērtam, vieglam krēslam. Tam jāatbalsta sēdētājs visās iespējamās pozās.

Kāda bija sajūta, kad uzzinājāt – jums piešķirts ordenis?

Pirmā sajūta bija – tas nevar būt! Laid kam kaut kas sajaukts. Tad sekoja liels pārsteigums, un tikai pēc tam sāku domāt: tas ir liels pagodinājums. Kas to ir iniciējis, tas man nav zināms, jo to nevienam nesaka. Ceru, ka tas nav par mūža ieguldījumu, jo vēl jau man ir nākotnes plāni.

Vai esat domājis, kā savu dzīves pieredzi, vērojumus atstāt jaunākai paaudzei?

Tas ir eksistenciāls jautājums. Kad biju jaunāks, mani ļoti interesēja vecākus vīrus izprašāt par seniem laikiem. Mani interesēja vēsture. Jau tad, kad biju vēl puisēlis, skatījos uz melnbaltām fotogrāfijām un domāju par to, ka dzīve taču arī tad bija krāsaina. Kādā krāsā kas tur bija – man bija savas versijas. Arī tagad soctiklos bieži parādās Rīgas vecie fotoattēli. Man ļoti patīk tās bildes pētīt. Šī brīža novērojums liek domāt, ka laiks kļūst arvien vairāk un vairāk saspiests un mūsu pieredze jauno paaudzi interesē diezgan maz. Viņi veido paši savējo. Ja enerģijas pietiks, es mēģināšu kaut ko piefiksēt, tikai jāatrod forma, kādā atstāt stāstu par to, kam visam ir iets cauri. Tā tomēr ir informācija, nevis sajūtas. Tu vari pastāstīt, kā juties, bet nevari panākt, lai tas, kas to lasa, kaut uz brīdi justos tāpat. Taču līdzpārdzīvojumu panākt var. Ar mani personīgi tas strādā. Vai tas strādās arī ar bērniem, grūti teikt, jo mēs jau esam vecā paaudze, ko neviens pierē neņem.

Zem vecām bildēm īsu parakstiņu ar kaut kādu knifiņu...

Jā! Un atslēgas vārds te ir "zem bildēm", jo garas monogrāfijas neviens vairs nelasa. Protams, es mēģinu ievilkt bērnus tajā orbitā, pa kuru griežos, gribas, lai mēs būtu uz vienas nots, lai mēs varētu viens otru papildināt un spēlēt kā orķestrī. Arī uzņēmums, kurā visi nespēlē kā orķestrī, nevar sniegt baudāmu rezultātu.

Vai jums bijusi tāda diena, kad aiz prieka gribējās lēkāt?

Nu, bērnībā bija. Tad deviņos no rīta izgāju no mājām un vienpadsmitos biju atpakaļ. Un lēkāju visu dienu.

Cilvēki, kas mani pazīst, neuzskata mani par baigo optimistu, jo ikdienā es cepos un burkšķu par sīkumiem. Nu, bet grozies kā gribi, es vairāk nekā trīsdesmit gadus nodarbojos ar šo lietu, un man tā nav apnikusi. Es katru dienu ceļos, eju un izdomāju arvien jaunus darbus. Man patīk gan izdomāt, gan izdarīt. Tā izdarišana bieži vien sanāk tāpēc, ka neviens cits to neuzņemas vai arī nav kam to uzticēt. Tas, par ko tagad domāju, tās ir pavisam sīkas lietas. Man laukos arī ir māja. Un tas īpašums velk sev līdzīgu ārpātīgu saimnieciskās darbības slodzi. Bieži vien vieglāk ir pašam izdarīt to, kas tur jādara, nekā meklēt kādu, kas vai nu notīrīs jumtu, vai nopļaus zāli.

Tad jau fitnessu nevajag!

Es nemaz neēju uz to... Tie prieciņi visi ir sīki. Nav tā, ka vienu rītu es pieceļos un jūtu – jes! – beidzot ir!

Zāle nopļauta!

Tiklīdz nopļauj zāli, tā jālabo traktors, kā salabo traktorū, tā jāvāgo kartupeļi. Viss iet viens aiz otra. To es arī saucu par laika saspišanu. Un tas darbu sarakstiņš kļūst aizvien garāks un garāks.

Vai ir darbi, kuru laikā viss aizmirstas?

Kad pļauju zāli. Makšķere mani nevelk, jo nevaru darīt neko tādu, kur nav kustību. Man vajag ātrumu. Bērnībā spēlēju hokeju. Tas deva azartu un adrenalīnu. Kādreiz domāju – kādēļ gan man tā jāskrien, bet pēc piecām minūtēm atjēdzos, ka atkal skrienu. Lēnas pastaigas man riebjas.

Sarunas varat izturēt?

Jā, jo es runāju ātri. ■

150 lielākie meža nozares uzņēmumi pēc neto apgrozījuma (milj. eiro)

	Uzņēmums	2021.	2022.		Uzņēmums	2021.	2022.
1.	AS Latvijas valsts meži	405.29	566.61	50.	SIA Jubergs	19.02	26.62
2.	AS Latvijas Finieris	253.29	351.25	51.	SIA Woodpro	26.03	26.02
3.	SIA Pata	282.58	334.04	52.	SIA Pallereries	19.54	25.50
4.	SIA Kronospan Riga	305.19	300.77	53.	SIA Priedes AG	14.80	24.04
5.	SIA Latgran	160.74	204.17	54.	SIA Baltic Wood Trading	42.33	24.83
6.	AS Stora Enso Latvija	104.41	130.26	55.	SIA AmberBirch	12.40	24.00
7.	SIA Gaujas koks	127.88	127.92	56.	SIA Hansa Timber Trade	22.05	23.85
8.	SIA Kronus	87.75	124.70	57.	SIA Baltic Wood Trade	1.40	23.80
9.	SIA Vika Wood	87.34	105.58	58.	SIA Tellus	13.97	23.72
10.	SIA AKZ	122.96	101.25	59.	SIA Jēkabpils kokapstrāde	50.17	23.00
11.	SIA Bono*****	74.63	100.94	60.	SIA Meža birojs	17.87	22.78
12.	AS Pata Saldus	95.38	95.07	61.	SIA LSEZ Laskana	14.54	22.60
13.	SIA Bitus Latvia**	122.88	95.06	62.	SIA Smiltene Impex	23.95	22.54
14.	SIA ACA Timber	50.37	91.14	63.	SIA Wood AB	42.22	22.34
15.	SIA Rettenmeier Baltic Timber		90.50	64.	SIA Krauss	11.74	22.32
16.	SIA BSW Latvia*	81.00	90.08	65.	SIA Ekju	15.09	22.22
17.	SIA Kurekss	81.31	89.46	66.	SIA Rīgas meži	17.57	21.35
18.	SIA Ošukalns	67.00	83.74	67.	SIA Rairu	13.60	20.46
19.	SIA Billerudkorsnas Latvia	50.74	82.81	68.	SIA Indāres	12.44	18.69
20.	SIA Ibiza	31.56	76.91	69.	SIA Lūsēni	13.13	18.53
21.	SIA Jeld – Wen Latvija	73.62	74.74	70.	SIA Domše Latvija	5.81	18.22
22.	SIA Stiga RM	43.05	69.16	71.	SIA Pallogs	14.63	18.20
23.	SIA R Grupa	33.27	62.46	72.	AS Riga Wood Baltic	13.80	17.96
24.	SIA Stora Enso Packaging	53.84	61.34	73.	SIA Latvia Timber International	17.44	17.13
25.	SIA Vudlande	17.39	60.88	74.	SIA Kurzemes granulas	10.81	16.79
26.	SIA Sodra Mežs	17.55	59.86	75.	SIA Vecvagari M	12.42	16.61
27.	SIA Granul Pellets	52.53	57.02	76.	SIA EMU Skulte	9.22	16.54
28.	SIA Metsa Forest Latvia	42.98	50.66	77.	SIA Forest Wood	12.16	16.51
29.	SIA RSEZ Verems	34.97	49.83	78.	SIA Marko KEA	12.54	16.09
30.	SIA Graanul Invest	70.78	48.64	79.	SIA Dižmežs	13.50	15.90
31.	SIA Sveaskog Baltfor	20.61	47.63	80.	SIA Dīla	11.38	15.88
32.	SIA Baltic Block	29.55	44.24	81.	SIA Vaives	19.30	15.63
33.	SIA Stiga RM Distribution	23.18	41.31	82.	SIA Pata Timber	16.70	15.20
34.	SIA Timberex Group	36.71	38.69	83.	AS Tehnoinform	11.40	15.14
35.	SIA Laskana – Mežs	27.57	38.29	84.	SIA Stiga RM Transports****	10.50	13.94
36.	SIA Enefit Green***	24.40	37.24	85.	SIA Silviko	11.86	13.84
37.	SIA Pata Jēkabpils	1.36	37.09	86.	SIA Bērzi Plus	9.01	13.58
38.	SIA Palešu kompānija	37.08	35.74	87.	SIA Pēterkoks	10.39	13.31
39.	SIA Krauzers	23.16	33.42	88.	SIA Scandbio Latvia	9.78	13.20
40.	SIA Belwood	29.78	32.94	89.	SIA Vārpas 1	12.20	13.03
41.	SIA Varpa	18.55	32.04	90.	SIA CEWood	10.18	12.95
42.	SIA Kokpārstrāde 98	32.34	31.87	91.	AS Hornbaek Baltic	12.32	12.75
43.	SIA Erte grupa	14.66	31.58	92.	SIA Aļņi AS	11.44	12.47
44.	SIA Troja	23.14	31.26	93.	SIA Grantiņi 1	15.46	12.32
45.	SIA United Panel Group Europe	14.21	30.40	94.	SIA VMS Timber	7.48	12.19
46.	SIA Latvāni	22.75	29.64	95.	SIA Kornbest	2.15	12.19
47.	SIA Niedrāji MR	20.55	27.30	96.	SIA Upeslīči	9.31	12.00
48.	AS Pata Strenči	19.96	26.89	97.	MPKS Gaiziņš	8.48	11.76
49.	SIA Lameko Impex	29.44	26.86	98.	SIA Baltic Board	8.02	11.62

	Uzņēmums	2021.	2022.
99.	SIA Dizozols	4.38	11.56
100.	SIA InstaCoatings	13.33	11.47
101.	MPKS Mežsaimnieks	8.61	11.12
102.	SIA ADLV	6.64	10.96
103.	SIA Driāda Prim	8.28	10.93
104.	SIA Mežvalde AD	7.27	10.88
105.	SIA Damaksnis	13.39	10.72
106.	SIA Euro Trading Company	17.82	10.66
107.	SIA Nordic Homes	6.92	10.59
108.	SIA Vēvers	7.17	9.94
109.	SIA Wood4You	11.22	9.85
110.	SIA GL Plus	8.05	9.61
111.	SIA MV Tara	5.65	9.60
112.	SIA Piebalgas	7.06	9.55
113.	SIA Vilsa	9.00	9.50
114.	SIA Cross Timber Systems	10.78	9.50*
115.	SIA MKM Mežs	8.70	9.47
116.	SIA 4 Plus	7.27	9.20
117.	SIA Arbo Windows	7.82	9.07
118.	SIA RaWood export	9.84	9.00
119.	SIA Pro Wood	10.50	8.80
120.	SIA Holzwerke Lubāna	6.57	8.61
121.	SIA Viduslatvijas mežsaimnieks	3.29	8.58
122.	SIA Ala Ligneā	7.93	8.53
123.	SIA LatigMa	6.75	8.52
124.	SIA LDV	10.12	8.51
125.	SIA Husvik	5.24	8.50
126.	SIA Rottneros Baltic	6.59	8.38
127.	SIA ASP Pluss	7.05	8.36
128.	SIA Era-M	4.28	8.32

	Uzņēmums	2021.	2022.
129.	SIA KS Terminal	7.21	8.09
130.	SIA VTI Avoti	2,91	8,02
131.	SIA Latekss	5.26	8.02
132.	SIA CLT Profi	6.88	8.00*
133.	SIA SK Grean Energija	3.96	7.74
134.	SIA Mežusili	3.12	7.69
135.	SIA DP- timber	5.81	7.56
136.	SIA Jaunzeltiņi	7.00	7.54
137.	SIA Kubikmetrs	6.70	7.53
138.	SIA Merco Links	6.19	7.47
139.	SIA LarixWood	6.07	7.35
140.	SIA Revosa	6.10	7.32
141.	SIA Biocore Ltd	5.53	6.96
142.	SIA MCM Timber	9.40	6.95
143.	SIA Skaida PV	6.01	6.90
144.	SIA AMMZ pakalpojumi	4.47	6.75
145.	SIA PG Wood	9.18	6.75
146.	SIA Latgranula	4.03	6.66
147.	AS Mercor	8.80	6.61
148.	SIA Latgales granulas	2.71	6.57
149.	SIA Vasks	5.49	6.48
150.	SIA green&white	4.26	6.42

* – uzņēmuma sniegtie dati,
 ** – iepriekš SIA Byko – Lat,
 *** – iepriekš SIA Pellet 4 Energia,
 **** – iepriekš SIA Vella kalpi, ***** – iepriekš SIA Dizozols

Gada pārskats par 2022. gadu līdz novembrim vēl nebija
 SIA RSEZ NewFuels – 2020. g. – 34.26, 2021. g. – 33.62
 SIA Staji – 2020. g. – 12.88, 2021. g. – 17.71

Avots: SIA Lursoft datubāze pēc uzņēmumu iesniegtajiem gada pārskatiem

Lielākie mēbeļu un mēbeļu detaļu ražotāji pēc neto apgrozījuma (milj. eiro)

	Uzņēmums	2021.	2022.
1.	SIA Avoti	59.84	75.64
2.	SIA Kvist	42.17	52.52
3.	SIA Daiļrade Koks	31.58	29.17
4.	SIA Ekju	15.09	22.22
5.	SIA Amata	7.36	12.85
6.	SIA Itab Latvia	11.40	12.30
7.	SIA Expedit Baltic	13.17	11.32
8.	SIA Bolderāja serviss	9.88	11.18
9.	SIA Dižozols plus	9.01	10.69
10.	AS Eliza-K	10.45	9.63
11.	SIA VTI Avoti	2.91	8.02
12.	SIA Luwo	6.90	7.48
13.	SIA SC Koks	6.31	6.77
14.	SIA Ripo fabrika	4.03	6.09
15.	SIA Lāma	5.54	5.67
16.	SIA Rigas Krēslu fabrika	5.39	4.45

	Uzņēmums	2021.	2022.
17.	SIA Kate	3.75	4.57
18.	SIA Ave MTP	2.15	4.47
19.	SIA Rauko	2.70	4.13
20.	SIA Hoppekids	3.79	3.39
21.	SIA Konto	2.51	3.37
22.	SIA Troll Smiltene	3.33	3.12
23.	SIA Marks M	3.01	3.05
24.	SIA Ēdelleiss EG	1.80	2.96
25.	SIA Sencis	1.88	2.32
26.	SIA AW Latvia	1.18	2.14
27.	SIA Novembri	1.36	2.02
28.	SIA Morozovs & Son	2.89	1.93
29.	SIA Spals	1.40	1.65
30.	SIA R. P. Group	2.11	1.46
31.	SIA Wenden furniture	1.66	1.37

Avots: SIA Lursoft datubāze pēc uzņēmumu iesniegtajiem gada pārskatiem

Nepārtrauktu pārmaiņu laiks turpinās

Pagājušajā gadā meža nozare sasniedza līdz šim nebijuši lielus eksporta ieņēmumus, bet uzņēmēji – rekordlielu apgrozījumu. To atkārtot šogad nebija iespējams.

Beidzas pandēmija, sākas inflācija

Milzīga, nepieredzēta un neticami liela miljonos un desmitos miljonu mērāma apgrozījuma pieauguma pamatā ražotājiem bija ne tikai globālā inflācija, bet arī būtisks pieprasījuma pieaugums un uzņēmēju spēja to izmantot, ātri pielāgoties tirgus situācijai. Ir pat dzirdēts salīdzinājums, ka vērtēt 2022. gada apgrozījuma rekordpieaugumu ir tas pats, kas vērtēt kafejnīcu apgrozījumu svētku laikā, kad visi pavāri cep vairāk desu, vairāk picu, cenas ir augstākas, bet viss aiziet uz urrā.

Tā kā meža nozare ap 80% no saražotā eksportē, tad arī tās uzņēmumu neto apgrozījums ir sava veida spogulis tam, kas un kā noticis ārvalstu noieta tirgos.

Atšķirībā no nelielajiem uzņēmumiem lielo kompāniju, kuru produktu noieta tirgi ir ārzemēs, neto apgrozījums būtisku pieaugumu normālos apstākļos rāda tikai tad, ja uzņēmums ir paplašinājis esošās ražotnes, sācis ražot produktus ar augstāku pievienoto vērtību. Taču 2021. un pat 2022. gads ir uzskatāms par sava veida izņēmumu. Proti, 2022. gads no šodienas skatu punkta ir tāla pagātne, kurā daudzus desmitus miljonu eiro apgrozošās kompānijas savus ienākumus strauji palielināja, lielākoties pateicoties inflācijas lēcienam, kuru izraisīja straujā pieprasījuma atjaunošanās pēc Covid-19 pandēmijas ierobežojumu atcelšanas.

Latvijā ir meža nozares kompānijas, kuru neto apgrozījums pieauga tāpēc, ka

tās bija investējušas ražošanas jaudu kāpināšanā, efektivizācijā un arī augstākas pievienotās vērtības produktu ražošanā, taču vairumam, jo īpaši koksnes produkcijas tirdzniecības kompānijām, apgrozījuma apmērs un tā svārstības – pieaugums vai kritums – ir tieši saistīti ar to produktu tirgus cenu līmeni, ar kuriem tie strādā.

Procentlikmes ieplaukā būvniecību

Nenoliedzami, ka pēdējo gadu laikā ir notikušas būtiskas pārmaiņas, kas piespieda mainīties būtībā visus, tostarp meža nozari. 2020. gadā mūs no ierastā ikdienas dzīves ritma izsita Covid-19 pandēmija un ar to saistītie daudzu valstu valdību noteiktie ierobežojumi, līdz pat tādiem kā mājsēde, kas izraisīja satricinājumus piegāžu ķēdēs un izveidoja tā dēvēto atlikto pasūtījumu laiku, kas vēlāk pārvērtās pieprasījumā, kas pārsniedza piedāvājumu.

Tā brīža cenu pieaugumu vēl vairāk pastiprināja sekas, ko radīja Krievijas iebrukums Ukrainā 2022. gada 24. februārī. Proti, karš izraisīja bailes Eiropas koksnes izstrādājumu tirgos, kur, nezinot, ko nesīs tuvākā nākotne, bija vērojams pastiprināts koksnes produktu pieprasījums – ārvalstu koksnes produktu pircēji vēlējas drošību, tāpēc centās iespējami īsākā laikā piepildīt savas noliktavas. Tā bija masveida parādība, kā rezultātā pieauga pieprasījums un arīdzan cenas. Taču viss atkal mainījās, reālais patēriņš saplaka, tas neattaisnoja

prognozes, saruka pieprasījums un arī realizācijas cenas.

Šo faktoru aizmetņi vairākos sektoros jau bija redzami 2022. gadā, taču to patiesie apmēri būs ieraugāmi 2023. gada uzņēmumu finansiālas darbības pārskatos.

Pērn gada otrajā pusē Eiropas Centrālā banka paziņoja, ka sākusi cīnīties ar augsto inflāciju. Bankas skaudri paaugstināja procentlikmes, kas sāpīgi ieplaukāja būvniecību, kas ir būtiskākais – apmēram puses – koksnes izstrādājumu patērētājs. Skumji, bet Eiropas Centrālās bankas lēmumi lika aizmirst vai labākajā gadījumā piespieda atlikt daudzu potenciālo klientu vēlmi remontēt savus mājokļus, kaut arī Covid-19 pandēmijas laikā tieši šis tirgus un "dari pats" sektors bija tas, kas koksnes tirgum deva diezgan jūtamu vilkmi.

Enerģētiķu maksātpēja uzkaršē visus

Līdz ar Krievijas un Baltkrievijas dedzināmās koksnes plūsmas apstākumu, kā arī bažām par dabasgāzes pieejamību un enerģētiskās koksnes – šķeldas, malkas, briķešu un granulu – cenām 2022. gadā būtiski pieauga cenas ne tikai Latvijā, bet visā Eiropā. Cilvēki bija sašutuši par augstajām kokskaidu granulū, briķešu un malkas cenām, kas atsaucās uz siltumapgādes rēķiniem. Kurš gan varēja iedomāties, ka malkas cena Latvijā sasniegs 80–90–100 eiro par kubikmetru, ja pirms tam par normālu cenu tika uzskatīti 20–25 eiro? Tas bija iespēju laiks meža īpašniekiem iegūt naudu, pārdodot mazvērtīgo koksni malkā, šķeldā vai kā izejvielu kokskaidu granulū ražošanai.

2022. gadā varējām pieredzēt acīm redzamo neticamo – zemākas kvalitātes jeb enerģētiskā koksne savā cenā sasniedza tādu līmeni, ka bija brīži, kad koksnes resursu turētājam bija izvēle – realizēt zāģbaļķus būvmateriālu ražotājiem vai šķeldas patērētājiem! Pērn tieši ļoti augstās enerģētiskās koksnes cenas būtībā pacēla iepirkuma cenu arī visās pārējās tirgus nišās. Vislielā-

kais risks palikt bez koksnes bija robežsektoriem, jo enerģētisko koksni var izmantot gan celulozes un tālāk papīra, gan arī plātņu, sīkbaļķu gadījumā arī brusiņu (zāģmateriālu) ražošanai. Enerģētiķi maksāja vairāk par citiem, un loģiski, ka arī labākas kvalitātes koksne, ko agrāk nešķeldoja, nonāca pie viņiem. Tā tas bija 2022. gada pavasarī, taču tā vairs nav 2023. gada rudenī.

Meža īpašnieki, kas paspēja alkšņus pārdot dārgāk nekā masta priedes, droši vien to atcerēsies kā vienu no savas dzīves lielajām veiksmeš. To, ko aizslaucīja vilnis, kas visam tam sekoja, varēsīm analizēt, kad uzņēmēji būs sarēķinājuši šā gada apgrozījumu.

Lejupslīde, bet ne visiem

Kā bija 2022. gadā, tā vairs nav 2023. gadā, jo ir pavisam cita situācija – pēc svētkiem ir iestājusies lejupslīde. Proti, ārvalstu noieta tirgos ir sarucis pieprasījums un līdz ar to arī cenas daudziem koksnes izstrādājumiem. Viens no būtiskākajiem Latvijā strādājošo meža nozares uzņēmumu ietekmētājiem ir norises būvniecībā, atkarībā no valsts kritums šogad svārstās no 30 līdz pat 50%. Arī renovāciju un remontu apjomu nebūt nerada optimistisku noskaņu. Sava veida izņēmums ir bērza saplākšnis, tā ražošanai nepieciešamā bērza lobskaīda, kuru var izmantot arī liekti līmēto detaļu izgatavošanai. Mazāks pieprasījums pēc kokrūpniecības produktiem savu ietekmi atstāj arī uz koksnes cenām, un tas atspoguļojas arī privātmežu īpašnieku vēlmē mazāk cirst, jo īpaši, ja pērn bija nepieredzēti augstas cenas. 2023. gads vairumam nozares būs recesijas laiks. Prognozes par to, kad īsti situācija mainīsies un sāksies augšupeja, ir ļoti pretrunīgas, sākot ar to, ka tāds laiks varētu iestāties 2024. gadā, taču par 2025. gadu prognozes ir pieticīgākas. ■

"Zelta čiekuram" jauna nominācija

"Zelta čiekuru" par zinātnes ieguldījumu nozares attīstībā saņēma Latvijas Valsts mežzinātnes institūta "Silava" pētījums par to, kas notiek ar oglekļa piesaisti vecās mežaudzēs. Pētījums liecina, ka, nedarot mežā neko, klimata pārmaiņu mazināšanai pozitīvu rezultātu Latvijas apstākļos nav iespējams panākt. Šos datus ieguvušās zinātnieku grupas kurators ir vadošais pētnieks Āris Jansons, pie tā strā-

dājusi arī pētniece Daiga Zute, zinātniskie asistenti Ieva Jaunslaviete, Laura Kēniņa un Valters Samariks.

"Zelta čiekuru" nominācijā "Par ilgtspējīgu saimniekošanu" saņēma Juris Mālakalns, kurš Kalsnavas pusē apsaimnieko 500 ha meža. Pateicību un atzinību no Zemkopības ministrijas saņēma Valdis Kalns, kuram meža īpašums Kuldīgas pievārtē dzimtai pieder jau sestajā paaudzē.

Jelgavas pilī pagājušā gada decembrī notika meža nozares gada balvas pasniegšanas ceremonija, kas aptvēra šajā gadā balvai izvirzītos pretendentes. Šoreiz "Zelta čiekurs" piešķirts ne tikai četrās, bet piecās nominācijās – arī par ieguldījumu nozares attīstībā.

To saņēma arī Ludvigs Karvelis, kura mežs aug netālu no Ludzas. Ludvigs atzīst, ka sabiedrība tikai tagad mācās apjēgt, kāda ir meža patiesā vērtība. Viņa vēlme – meža likumiem un noteikumiem jābūt vienkāršiem, loģiskiem un izpildāmiem un, tā kā mežs kalpo visas sabiedrības labā, tas jāņem vērā arī nodokļu politikā.

"Zelta čiekuru" nominācijā "Par inovatīvu uzņēmējdarbību" saņēma SIA "VMF Latvia" – neatkarīgs komersants koksnes pircējiem un piegādātājiem visā Baltijā. Strādā ar inovatīvām tehnoloģijām, kas koksnes uzmērīšanu var veikt attālināti.

Atzinību saņēma SIA "Vudlande", kas atrodas Launkalnes pagastā un kā darbības galvenais virziens ir zāgmateriālu sagatavošana, un SIA "Dižmežs", kas ražo kokmateriālus un atrodas Krustpils pagastā.

Kājās stāvot, ceremonijas līdzdalībnieki sveica "Zelta čiekura" ieguvējus nominācijā "Par mūža ieguldījumu". Šogad tie bija četri – Andis Krēsliņš, kurš vadīja Valsts meža dienestu gandrīz desmit gadus; Sarmīte Grundšteine, kas ilgus gadus bijusi avīzes "Čiekurs" redaktore; Aija Melluma, kura piedalījies Gaujas Nacionālā parka dibināšanā; Silva Kaliksone, kas ar mežsaimniecību saistīta nu jau četrdesmit gadus.

Jauno balvu saņēma Kristaps Klausis, Kokrūpniecības federācijas viceprezidents, kurš, lielisks runātājs būdams, pieņemot "Zelta čiekuru" nominācijā "Par mūža ieguldījumu", nosauca to par "pusmūža balvu". Akciju sabiedrība "Latvijas Finieris" savā jubilejai veltītajā bukletīņā par Klausu raksta tā: "Cilvēks – orķestris. Meža nozares padomdevējs, advokāts."

"Zelta čiekura" pasniegšanas ceremoniju un balli 2022. gadā rīkoja SIA "Baltijas Koks". Tā redaktore Dzidra Smiltēna atzina, ka sarūpēt šos svētkus, kuros stipri nās nozares kopības sajūta, viņai bijis liels gods. "Cilvēkiem vajag atzinību, vajag morāli atsperties," atzina Smiltēna.

Pēc oficiālās daļas sarunas viesu starpā ieilga līdz pat pusnaktij. Par ko tika runāts? Par baltalkšņa cenu, kas sasniegusi neticamus augstumus. Par to, ka kaut vienas pārdotas uzņēmuma "Latvijas valsts meži" akcijas dēļ tā vairs nebūtu valsts akciju sabiedrība. Un, protams, par to, ka meža nozarei vajadzīgi līderi.

Tas bija pagājušajā gadā. Šogad nolēmām, ka sarunas ar meža īpašniekiem, kuri vasarā piedalījās konkursā "Sakoptākais mežs" un kuri tiek virzīti balvas saņemšanai, Meža gadagrāmatas nodaļā "Zelta čiekurs" publicēsim jau šogad, neatliekot to uz veselu gadu. Tā tas iespējams tikai nominācijā "Par ilgtspējīgu saimniekošanu", kurā balvu saņēmēji šaurā lokā zināmi jau laiciņu pirms rudens atnākšanas. Tad visu vēl var paspēt – gan kārtīgi izrunāties, gan sabildēties vasaras un rudens krāšņumā. ■

ANITA JAUNBELZERE

Visu, ko varēju, esmu izdarījis

Gandrīz trešo daļu no Valsts meža dienesta pastāvēšanas laika tā ģenerāldirektors bijis Andis Krēsliņš. Ja salīdzina ar brīdi, kādu meža dienestu vadījuši iepriekšējie ģenerāldirektori un ģenerāldirektore, kas nāca pēc viņa, tas ir ilgs un nopietns posms. Nu jau trešo gadu visilglaicīgākais meža dienesta ģenerāldirektors Andis Krēsliņš ir pensijā.

Vai nenāk prātā domas – eh, varēju tak vēl kādu gadiņu pastrādāt?

A. Krēsliņš: Domas jau prātā nāk, taču saprotu, ka atmosfērā, kāda bija izveidojusies, tas nebija iespējams. Nebija ne atbalsta, ne sapratnes, drīzāk uzmetieni. Vispirms ministrs prasīja, lai mēs palielinām medību nodevas un maksu par ciršanas apliecinājuma izsniegšanu, bet pēc tam, kad saprata, ka tas ir ļoti nepopulārs lēmums, pārmeta – kā meža dienests kaut ko tādu uzdrīkstas! Tas man bija pēdējais piliens, sapratu – tas arī viss. Esmu lasījis vēstules, kuras tēvs no izsūtījuma rakstīja vecmammai. Tajās bija arī tāds teikums: no diviem ļaunumiem izvēlieties to mazāko – stājieties kolhozā, jo Padomju Savienībā privātīpašuma nebūs. Tā nu es arī no diviem ļaunumiem izvēlējos to mazāko – aizgāju pensijā.

Jūs lūdza aiziet?

Neatbalstīt, tas jau zināmā mērā ir tas pats, kas palūgt aiziet. Nebija jau tā, ka mani padzina, bet palikt arī neaicināja. Atlūgumu es iesniedzu februārī un jūlijā aizgāju. Tas jau nebiju tikai es, kurš nevarēja ar ministru sastrādāties, neviens to nevarēja, jo ministrs to negribēja. Neviens, pat valsts mežu pārstāvji netika pie viņa vizītē. Ministrs dzīvoja būrī, kurā neviens netika ielaists.

Nevaru teikt, ka beigas bija šausmīgas, taču priecīgas arī ne. Ja kreņķu vairāk nekā saprašanas, tad kāpēc mocīties?

Apziņu spieda arī ugunsapsardzība, kad visu vasaru sēdi kā uz pulvera mucas un zini arī, kādi tie dzēsēji – mežziņi jau gados, kas knapi šļūtenes pa mežu var panest. Kādus gan sezonas strādniekus mēs varējām pieņemt par nepilniem 400 eiro? Ja kaut kas deg tik nopietni, kā dega Stiklos, tad ar tiem spēcīņiem neko nevar izdarīt un uguns iet tālāk. Atbildību prasa visi, bet, kādā veidā to realizēt, par to nedomā.

VIZĪTKARTE

ANDIS KRĒSLIŅŠ

- Dzimis 1954. gada 26. decembrī.
- Beidzis LLU Mežsaimniecības fakultāti.
- Strādājis par mežziņa vietnieku Dūres, tad par mežziņi Mazsalacas mežniecībā.
- Bijis galvenais mežziņis, tad direktors Alūksnes MRS.
- No 1990. līdz 2011. gadam Alūksnes, tad Ziemeļaustrumu virsmežniecības virsmežziņis.
- No 2011. līdz 2020. gadam VMD ģenerāldirektors.
- Par sevišķiem nopelniem valsts labā saņēmis Atzinības krustu.
- Saņēmis "Zelta čiekuru" nominācijā par mūža ieguldījumu.
- Dzīvesbiedre Inese. Ir divas meitas Ilze un Dina. Pieci mazbērni.
- Hobijs: medības, ceļošana, slēpošana.

Vai plāns atdot mežu uzraudzību valsts ugunsdzēsējiem realizēsies?

Ne tuvākajos gados. Tas jau sen bija iepļānots. Gan likums uzrakstīts, gan termiņi noteikti. Taču tad, kad ugunsdzēsēji pateica, cik tas maksā, ja to dara nopietni, tad arī viss beidzās. Meža dienests to darīja par diviem miljoniem, bet profesionāliem ugunsdzēsējiem vajadzēja divdesmit miljonus. Tad arī viņi pārliecināja deputātus, ka meža dienests visādā ziņā būs efektīvāks.

Vai bija sakrājušies plāni – nu, kad es būšu brīvs puisis, tad gan to paveikšu?

Ko es gribēju, to darīju paralēli darbam. Milzīgu plānu man nebija, bet sīkumiņus paveicu. Tāpēc arī daudz braukāju no mājām uz darbu, no Alūksnes uz Rīgu.

Kas ir patīkamākais sīkumiņš?

Tās ir medības. Patīk slēpot. Labprāt arī ceļoju, tikai šobrīd tam sanāk maz laika, jo mammai iestājies tas dzīves posms, kad vajadzīga klātbūtne.

Par ko mednieki runāja pēdējās medībās?

Par cūku mēri. Mans kolektīvs brīnumainā kārtā vēl nevienu slimu nav nomedījis, bet visapkārt riņķi jau ir. Tie, kas vairāk pa mežu staigā, atrod daudz beigtu, tā ka domāju, ka nupat bija pēdējā reize, kad nomedijām veselas cūkas.

Vai mežacūkas gaļa ir visvērtīgākā?

Vērtīgākā ne, bet garšīgākā gan. Par vērtīgāko tiek uzskatīta buka gaļa. Tas jau arī atkarīgs, kā to sagatavo. Variantu jau ir daudz – marinēt, nogatavināt. Gatavināt četras piecas dienas minimums, tālāk jau var līdz pat mēnesim. Tad gaļai mainās fermentācija, tā labāk uzsūc garšvielas.

Vai medijamo dzīvnieku limitu vajadzētu palielināt?

Mežacūkām nekādu limitu nav, bukiem nekādu limitu nav. Reāli limitēti ir tikai staltbrieži un aļņi. Atkarībā no postiju-

miem medijamo staltbriežu skaitu meža dienests var palielināt, ja tikai mednieku pietiek.

Alnis ir vienīgais dzīvnieks, kuram limits kaut ko nozīmē un kura daudzumu varētu palielināt, taču, nesamazinot briežu skaitu, tas nav iespējams, jo barības bāze abiem viena. Medniekiem šobrīd ir ļoti liela brīvība un limits maz ko nosaka. Drīzāk tās ir kolektīva tradīcijas un vēlme saglabāt tādu dzīvnieku biežību, lai medības vienmēr būtu sekmīgas. Licences ir koncentrētas kolektīva vadītāja rokās, kas tās taupa līdz pēdējai dienai, kad neko vairs nevar paspēt.

Kas attiecas uz vilkiem, tad šis jautājums drīz var kļūt ļoti aktuāls. Lāči jau arī sāk ienākt pilsētās. Nemedīt lūšus vispār, manuprāt, nav tas labākais variants. Te nu vajadzēja klausīties zinātniekus.

Jums ir savs draugu klubiņš?

Kontaktus uzturu, aizbraucu uz dažādiem pasākumiem, arī pie manis atbrauc. Vēl nesen virsmežziņi bieži satikās. Spriedām arī par pārmaiņām. Galvenais kopā sanākšanu organizators bija Jānis Grava. Žēl, ka viņš nomira. Tas bija ļoti negaidīts un smags trieciens... Šogad Polijā starptautiskā pasākumā stādīju mežu par godu Jānim Pāvilam. Katru gadu notiek tāds vairāku dienu pasākums.

Vai Polijā arī notiek meža dienesta reorganizācija?

Tur viss ir ļoti stabili. Tā, kā mums bija padomju laikā. Viņiem gan privāto mežu ir krietni mazāk, tāpēc visi ir apmierināti, arī valsts. Poļiem gan nepatīk politiskās pārmaiņas, jo politiskās varas maiņas nes līdzīgi arī lielas izmaiņas pārvaldes struktūrā. Tāpat kā pie mums, kad valsts mežu

pārvaldībā jaunatnācēji sačakarēja visu, ko varēja. Tie ir tik sarežģīti jautājumi, ka nav iespējams saprast, kāpēc kāds kaut ko tādu bija izdomājis.

Vai jūsu limeni arī nav jūtams, no kurienes tas vējš pūš?

Deviņdesmitajos gados un jaunā gadsimta sākumā viennozīmīgi tā bija Skandināvija. Tagad ir tā, ka pie tiem, kuri kaut ko dara, meklē visādas vainas, bet pie tiem, kuri nedara nekā un laiž valsti lejā, – tiem visi ir labi. Savukārt koksnes un meža zemes tirgū konkurence ir ļoti asa.

Kurš bija tas cilvēks, pateicoties kuram izvēlējāties mežsaimnieka profesiju?

Viennozīmīgi tēvs. Viņš dzīvē daudz būtu sasniedzis, ja biogrāfijā nebūtu faktu, kurus padomju režīms nevarēja pieņemt. No visiem piedāvātajiem amatiem viņš atteicās, jo saprata, ja sāks rakties pa viņa

biogrāfiju, būs tikai sliktāk. Pēc izsūtījuma Vorkutā tēvs sāka kā mežstrādnieks, pēc tam jau mežrūpsaimniecībā bija ugunsapsardzības inženieris.

Bērnībā katru vasaru gāju kopt jaunaudzes, vēlāk jau kopu kultūras. Piedalījos arī medībās, un tas viss kopā tā arī paņēma. Mācījos Cēsu 1. vidusskolas fizmatu klasē. Tā bija augsta līmeņa klase. Visi mēs iestājāmies tajās augstskolās, kurās gribējām.

Pēcāk smējāmies, ka mēs pirmajā vidusskolā sākām atmodu. Mūs aizsūtīja kartupeļus rakt, ko darīt tā īsti nebija, laiks pagāja bezjēdzīgi, un mēs uzsākām kartupeļu bunti. Iejaucās drošības orgāni. Ja mēs nebūtu no stiprākās klases skolā un ne tikai skolā, tad gan kaut kas būtu pajucis.

Jūs bijāt arī pretošanās kustības līderis reformām, kas tika plānotas 2010. gadā.

Cik nu līderis, bet man bija idejas, kā vajadzētu būt. Jau tad, kad dibināja "Valsts mežus", es uzskatīju, ka Valsts meža dienestu nedrīkst pamest tā, kā to pameta, kā nabago brāli, kas palīdz bagātajam nostāties uz kājām. Ja jau struktūras bija jānošķir, tad vajadzēja parūpēties, lai finansējums abām būtu līdzīgs. Nu labi, nu par desmit procentiem mazākas algas, bet ne jau uz pusi. Tā bija katastrofa un pamats tālāk attīstīt mītu par korupciju un interešu konfliktu. Ja ir, tad pierādiet un sodiet! Ja nav, tad nemuldiet!

Vai tomēr nebija tā, ka uz piedāvājumu "sarunāsim", dzīve spieda atbildēt – labi!

Mūsu cilvēkiem ir augsts godīguma un vēlmes strādāt līmenis. Sākumā varbūt atsevišķos gadījumos tā arī bija, bet tas ātri tika izskausts. Es sāku ar struktūras sakārtošanu, kas ietvēra arī atbrīvošanos no tiem cilvēkiem, kuri nav meža dienestam piemēroti. Tie bija cilvēki, kas nevarēja iztikt bez dzeršanas, un arī tie, kuriem varēja

būt nosliecie uz izpalīdzēšanu, neņemot vērā likuma noteiktās prasības. Man nebija nekas pret to, ka cilvēki nopelna godīgi – ja esi kvalitatīvi iestīgojis cirsmu, tad, ņemot vērā algu, strādāt papildus ir pilnīgi pieļaujami.

Kurš jūsu dzīves laiks bija visveiksmīgākais?

Ļoti interesants posms bija deviņdesmitie gadi. Tad mums bija diezgan liela brīvība un mēs arī apsaimniekojām zināmu daudzumu meža. Bijām finansiāli neatkarīgi un varējām būtēt ēkas, uzcēlām virsmežniecību, varējām iegādāties mežziņiem autotransportu. Par to es saņēmu daudz pārmetumu. Un tomēr tas bija interesants laiks.

Kad sāku strādāt par ģenerāldirektoru, meža dienestā bija jāveic pārmaiņas, kādas nekad nebija veiktas. Toreiz valdībai bija plāns samazināt valsts struktūrās strādājošos. Man šķiet, ka meža dienests bija vienīgais, kur tas arī reāli notika. Mēs atteicāmies no vairāku pakāpju uzraudzības līmeņa, pārejot uz to, ka lēmumu pieņem tas, kurš redzējis, kas mežā notiek. Nevis tā, ka lēmumus pieņem mežzinis, bet mežsargs ir viņa garā roka.

Vai vārdu "mežniecība" vajadzēja aizstāt ar vārdu "birojs"?

Vajadzēja. Lai dabūtu to naudu, ko es dabūju, pārmaiņām vajadzēja izskatīties ļoti radikālām. Vēlāk prasīju Dūkļavam – vai tagad varam likt veco nosaukumu atpakaļ? Viņš noteica – dari, kā gribi! Tikmēr visi mežziņi bija tikuši pie datoriem un mašīnām, un sekoja arī algas pielikums.

Kāda jums bija sajūta, kad dzirdējāt pēdējo pārmaiņu ideju – dienesta mašīnas turēt pie mežniecības un katram no rīta braukt turp, kur norāda dators?

Ja cilvēkam nav saprašanas par to, ko viņš dara, bet viņš norīkots par vadītāju, tas ir traģiski. Meža dienesta jaunās struktūras piedāvājums, tas vispār bija ūni-

kums. Pilnīgais haoss, un vēl priekšnieks priekšnieka galā. Šķiet, tad arī ministrijā beidzot saprata, ka nav vairs labi.

Divus gadus dienests faktiski ir stāvējis uz vietas. Ceru, ka tagad būs labāk.

Tagad, kad ģenerāldirektors ir Arvīds Ozols?

Jā. Nu, no vienas puses, viņš ir mieramīka, bet, no otras, Arvīds ir leģenda. Vienīgais valstī, kurš zina visus Eiropas līmeņa un arī citu pasaules valstu meža normatīvos aktus. Viņš var uzstāties un aizstāvēt mūsu koncepciju jebkurā līmenī, jebkurā situācijā. Par šīm spējām es viņu apskaužu.

Beigu beigās – tagad finanses ir izkrotas, algas palielinātas un cilvēku skaits samazināts saprātīgi. Tagad meža dienests jūtas stabilāks. Protams, pirms apstiprinājuma amatā neviens straujas kustības neveic, kā būs nākotnē, tad jau redzēs.

Ko tad vēl varētu optimizēt? Ja likumi, kuru izpildīšana jāuzrauga, netiek atcelti, tad ko vēl samazināt?

Kādu, ko atlaist, var atrast vienmēr. Ir tāda anekdote. Uzceļ tiltu, un tas jāargā. Dabiski, jāveido organizācija, kas to darīs. Priekšnieks, grāmatvedis un sargs. Nāk saisinājums. Ko atlaidis? Dabiski, ka sargu.

Ja jūs satiktu Meža māti, ko viņai lūgtu?

Ko gan es īpašu vairs varu lūgt? Es pateiktu: "Paldies!" Man dzīve bijusi interesanta, visu mūžu esmu bijis saistībā ar mežu. Visu, ko varēju izdarīt, esmu izdarījis.

Paldies visiem, kas ar mani kopā strādājuši un mani atbalstījuši. Paldies ģimenei, kurai nācās pieņemt manu prombūtni. ■

ANITA JAUNBELZERE

Mežs citā izpausmē un skatījumā

Šogad Aija Melluma svin 88. dzimšanas dienu. Rakstam Meža gadagrāmātā viņa piekrita tikai tad, ja to uzraksta pati. Tā arī bez neviena jautājuma, mierīgās pārdomās tapa viņas atmiņu stāsts par gadiem, kas aizvadīti kopā ar Latvijas meža zinātniekiem.

Čiekurs... Vārds atsauc atmiņā saulainu dienu, siltu prieku mežu, nobirušu skuju un čiekuru klājienu kaut kad sen, varbūt jūras krastā. Un, lūk, pagājušā gada nogalē mani pārsteidza ziņa, ka esmu apbalvota ar mežsaimnieku krāšņo balvu – "Zelta čiekuru" par mūža ieguldījumu. Pirmā doma – varbūt kaut kas ir sajaukts? Kāpēc man, ja jau ilgi neesmu tieši saistīta ar mežu un nemaz nenāku no mežsaimnieku saimes?

Nomainījušās paaudzes, Latvija atguvusi neatkarību, bet manai paaudzei dzīve sadalīta – pirms un pēc. Dabiski – esam nepazīstamas sejas un vārdi, nezināmi darbi. Tādēļ atgādinājumam nākas atgriezties tālākā pagātnē, pirms apmēram piecdesmit gadiem.

Sākums bija Mežsaimniecības problēmu institūtā, kas tolaik atradās Rīgā. Tajos gados Meža ministrijai bija uzlikta atbildība par dabas aizsardzību Latvijā, un institūtā tika izveidota Dabas aizsardzības laboratorija (vēlāk pārdēvēja par daļu). Tās vadītājs bija mežzinātnieks Pauls Sarma, viņam šie jautājumi nebija sveši, pat jāsaka vairāk – bija tuvi. Liels pagodinājums bija viņa aicinājums darbā meža institūtā (tā to sauca vienkāršā valodā), tikko biju ieguvusi ģeogrāfijas zinātņu kandidātes

grādu. Un tā 1968. gadā sāku strādāt institūtā, iejusties mežinieku saimē.

Tolaik dabas aizsardzības laboratorija, tāpat kā viss Mežsaimniecības problēmu institūts, atradās Rīgā Kažu mājā iepretim ēkai, kurā bija Latvijas PSR Mežsaimniecības un mežrūpniecības ministrija. Ierādītās telpas bija visai romantiskas – pašā augšā, arī tornīti, uz kura spices Rīgas ainavā joprojām gozējas kaķis. Plašā bēniņu telpa bija sadalīta ar skapjiem un plauktiem, radot ilūziju par divu laboratoriju telpas nošķirtību. Bet bija reizes, kad dzirdējām pērkonārdiem līdzīgu balsi vai arī kaimiņi nāca lūkoties, vai pie mums nav noticis kas nelāgs (izrādījās – tā bija tikai Latvijas siera smarža). Pēc gadiem daļu – laboratoriju – pārcēla uz Salaspili, sākumā iemitinot bijušās kūdras fabrikas strādnieku barakā. Tikai vēlāk mums atradās vieta citā, jaunuzceltā ēkā. Tā nu turpmāk piedzīvojām jaunās institūta ēkas celtniecību, zinātnes un ražošanas apvienības "Silava" izveidošanu, dažādas sanāksmes, kontroles (kāpēc laikā neieradies darbā?), konferences u. c., visu, kas vien varēja notikt.

Pēc Paula Sarmas nāves 1973. gadā kļuva par laboratorijas vadītāju, vispirms dažus gadus kā aizvietotāja, bet pēc tam ar visu atbil-

VIZĪTKARTE

AIJA MELLUMA

- Dzimusi 1935. gadā.
- Divdesmit gadus strādājusi Mežsaimniecības problēmu institūta Dabas aizsardzības daļā par vadītāju.
- Bijusi LPSR Vides aizsardzības komitejas vadītāja, tad LR vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra padomniece.
- Latvijas Lauksaimniecības universitātes (tagad Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes), Daugavpils Universitātes un Latvijas Universitātes Ģeogrāfijas un zemes zinātņu fakultātes profesore.
- Latvijas Zinātņu akadēmijas korespondētājlocekle.
- Par nozīmīgu ieguldījumu vides aizsardzībā apbalvota ar Triju Zvaigžņu ordeni.
- Par mūža ieguldījumu saņēmusi Latvijas ainavu arhitektūras balvu un arī mežsaimnieku balvu "Zelta čiekurs".

dības nastu – līdz 1987. gadam, kad vadība pārgāja citās rokās, bet es sāku jaunu darba cēlienu citur. Tātad divdesmit gadi aizvadīti Mežsaimniecības problēmu institūtā.

Daži vārdi par dabas daļā senajos laikos paveikto. Vairākus gadus notika esošo aizsargājamo dabas teritoriju inventarizācija, ar Latvijas zinātnieku pienesumu tika veidotas jaunas. Galvenais uzdevums bija visu sakārtot vienotā sistēmā, grupējot aizsargājamus objektus pēc piederības dažādām kategorijām: liegumiem, dabas parkiem, aizsargājamo ainavu apvidiem u. c. Apmēram tā, kā tas izskatās joprojām. Un, balstoties uz mūsu pētījumiem, 1973. gadā dibināts Gaujas Nacionālais parks, notikums, ko atceras vēl šodien.

Otrs pētījumu objekts – meži, bet citādās izpausmēs un skatījumos, nekā tas tradicionāli notika institūta laboratorijās. Vispirms tie bija pētījumi pilsētu un piepilsētu mežos, kas cieta no aktīvas nostaigāšanas. Jāsaka gan, ka šis pētījumu virziens attīstījās lēni, īstie mežzinātnieki darbus vērtēja visai

atturīgi. Kaut ko mainīja institūta direktora Imanta Ieviņa iniciatīva: pēc zinātniskās padomes sēdes tika sarīkota ekskursija uz meža pētījumu vietām Jūrmalā. Izrādījās, ka tādus mežus daudzi vispār nebija redzējuši. Vai tas ir jauns meža tips? Vēlāk šie pētījumi ieguva lielu rezonansi.

Ar ko pēc gadiem palicis atmiņā laiks Mežsaimniecības problēmu institūtā? Pāri visam – darbs, ar pārliecību, ka darām ko vajadzīgu; radoša noskaņa, jo daudz kas notika pirmoreiz. Bet tas nebija rozēmkaisīts ceļš. Runājot par epizodēm. Atceros sarunas ar Staņislavu Saliņu (viņam kabatās allaž bija konfektes), viņa stāstījumus par mežu Daugavas lokos; tas noderēja jau vēlākajos pētījumos. Atceros sarunas ar Miervaldi Bušu, ar Kasparu Bušu, viņa mazo kabinetu ar lielo puzuru Kaķu mājā. Savukārt no ministrijas puses – tas bija Aivars Siliņš; viņš rūpīgi sekoja mūsu darbiem, lai tie no pētījumu brīvības nonāktu līdz lēmumiem, ieteikumiem vai noteikumiem. Tā pakāpeniski veidojās tas, ko arī tagad saucam par dabas aizsardzību.

Kopumā ņemot, tas bija gods, strādāt vienā institūta ar izcilām personībām, bija iegūta nenovērtējama pieredze. Bet mana pateicība par "Zelta čiekuru" – jau citiem, jaunās paaudzes mežzinātniekiem. ■

AIJA MELLUMA, 28.07.23.

Lūk, ko par Aiju Mellumu raksta asociētais profesors **Pēteris Šķiņķis**: "Profesorei ir ļoti vieda un elastīga domāšana. Vienlaikus, lai saklausītu Aijas Mellumas teiktās un neizteiktās domas, ir jāsaprot sievišķīgais, rimtais un brīžam arī ironiskais profesores stils. Vislielākais Aijas Mellumas devums ir sarunas. Tās ir dziļas un klusinātas – uz pārdomām rosinošas, uzdodošas jautājumus un aicinošas pētnieciskām studijām. Tās ir sarunas ar studentiem, kuras notika auditorijā. Kolēģiem joprojām visvērtīgākās ir sarunas ar profesori vietu pētījumu izbraucienos, protams, arī vienkārši satiekoties."

Dzīve mainās, mums jāmainās līdzīgi

Sarmīte Grundšteine mežam veltījusi visu savu darba mūžu. Puse no šī laika pavadīta Baldones mežniecībā, puse – meža kāpēcīšu komandā, gatavojot meža īpašniekiem avīzi "Čiekurs". Šim izdevumam šogad paliek 20, un tas būs iznācis 80 reizes.

Kā Dieva ausī

Sarmīte Grundšteine: "Mana dzīve daļās divos posmos. Pirmais – padomju laiki, kurus pavadīju Baldones mežniecībā, otrs – visa jaunā nepārtraukta apgūšana, kļūstot par mežsaimnieci, redaktori un žurnālisti vienā personā.

No vienas puses, padomju laiks bija bezrūpīgs. Manā gadījumā – turpat mājas, turpat darbs. Līdz mežniecībai varēju čībās aiziet. Dzīvojam visi kā viena ģimene. Mežsaimnieki bija godājama profesija. Mežziņi piederēja vietējai elitei, un mūsu vidē saglabājās latviskums.

Protams, bija plāns, kas jāpilda. Taču tas neradīja lielu stresu. Nezinājām, kas ir zaļais vilnis un ko nozīmē optimizācija. Katru pirmdienu vajadzēja ziņot, cik kubikmetru izvests. Mums ar vīru katram bija sava apgaita, bet lielākoties visur braucām kopā. Mežniecībā, kad sākām strādāt, bija zirgi. Skaidrs, ka mežavīri toreiz mīlēja iemest. Aizbraucām skatīties, cik tad vīrs, kuram bija uzticēts zirdziņš, bija izvedis. Redzam, ka strādnieks palaidis lielo plostu un izvesto kubikmetru nav. Vīrs zirgu iejūdz un braucām uz mežu paši vilkt baļķus ārā, taču zirgs izjūdzās. Tā nu nācās atzīties, ka plāns nav izpildīts.

Tā kā atradāmies tuvu Rīgai, bieži vien tos, kuri iznāca no cietuma, nosūtīja strādāt uz mūsu mežniecību. Mums šos tētovētos puisus vajadzēja nodrošināt gan ar darbu, gan dzīvesvietu. Tā nu vienu šādu vīru nometinājām mājā pašā meža vidū vienā komandā ar zirgu. Aizbraucām paskatīties, kā tad šim sokas, bet no puīša ne miņas, zirgs atstāts savvaļā viens pats. Tam tā brīvībā ganīties iepaticies, ka rokā nedodas, gudrs, pat baida mūs, skriedams virsū.

Visādi kuriozi bijuši. Vienreiz vajadzēja gatavoties semināram mežā un atzīmēt kokus, kas jāņem ārā sanitārajā cirtē. Tiem ap stumbru noņēmām gabaliņu mizas. Iz-

VIZĪTKARTE

SARMĪTE GRUNDŠTEINE

- Dzimusi 1955. gadā.
- Beigusi LLU Meža fakultāti.
- No 1978. gada mežsardze, tad mežziņa vietiece Baldones mežniecībā.
- No 2000. gada VMD Atbalsta daļas vadītāja.
- Pabeigusi LU Vides pārvaldības studijas.
- Kopš 2003. gada avīzes "Čiekurs" redaktore.
- Kopš 2006. gada strādā Meža konsultāciju pakalpojumu centrā.
- Ģimenē trīs meitas, pieci mazbērni.

rādījās – esam iezīmējuši nepareizās egles. Ko nu? Naglojam ar āmuriņu un mazām nagliņām mizu atpakaļ.

Taču visā visumā mežniecībā dzīvojam kā Dieva ausī. Arī balles bija skaistas. Mans pēdējais mežzinis bija Roberts Strīpnieks. Viņš bija ļoti gudrs un atsaucīgs. Mēs jau paši pārstājam loģiski domāt – ja kāda problēma, paprasām Robertam un viņš – čaks, čaks, ar savu skatījumu saliek visu pa plauktiņiem.

Zināšanas par mežu vajadzēs vienmēr

Sāka gribēties kādas pārmaiņas. Pieticos projektā, mācījos, braucām uz Zviedriju, skatījāmies, kā viņi saimnieko, un vērojām, kā viņi māca savus meža īpašniekus. Mēs jau neko tādu nebijām redzējuši. Zviedriem karš nebija gājis pāri, bija pār-mantojamība no paaudzes paaudzē.

Mani uzaicināja strādāt Valsts meža dienesta Attīstības un atbalsta daļā. Tad dienesta ietvaros izveidoja struktūru, kurā strādāja cilvēki, kas nodarbojās ar padomu sniegšanu tiem, kuri tikai nesen bija atguvuši savu senču meža īpašumus. Man patika tas ceļš, pa kuru es aizgāju. Tas bija saistīts ar vides izglītību un mācībām. Tur nebija ne kašķu, ne intrigu, ne bailes par to, ka palūgs aiziet. Bija stabilitāte un pārliecība, ka zināšanas par mežu

vajadzēs vienmēr. Bija interesanti redzēt, kādi semināri meža īpašniekus interesē visvairāk, uz kādām nodarbībām viņi nāk. Pandēmijas laikos satikāmiešus zūmos, internetā.

Avīzīti "Čiekurs" sākām izdot 2003. gadā. Paņēmām šo ideju no zviedriem, sapratām, ka mums arī vajag šādu izdevumu. Izdevām to četras reizes gadā, un tajā bija meža īpašniekiem saprotama un noderīga informācija. Daudz mācījāmies no izdevuma "Lietaskoks". Izmācījies vides pārvaldību. Tas nozīmēja skatīties uz mežu kopsakarībās.

Tagad avīzē viss ir nostabilizējies. Par mežsaimniecību raksta nodaļu vadītāji, liekot lietā savu praksi. Ja ko vajag par zinātnes tēmu, tad palīdz "Silava". Arī Valsts meža dienesta un akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" ļaudis ir atsaucīgi. Protams, svarīgi, ka cilvēki, pie kuriem tu griežies, tevi pazīst.

Kādus es atceros meža dienesta vadītājus? Otto Žvagiņš bija ļoti prasīgs. Viņš domāja, ka meža īpašniekus var izmācīt pāris gados. Viņš jau toreiz prasīja – kur ir rezultāts? Rezultāts ir tagad. Tas ir tik redzams, ka ap sirdi paliek silti.

Jāni Kinnu kā vadītāju es augstu vērtēju. Viņš zināja, ko grib. Kinna teica: es esmu pie jums atnācis un es strādāšu līdz pensijai. Taču viss sanāca citādi. Bija uzstādījums samazināt mežniecības, kas bija cilvēkiem ļoti sāpīgi. Kinna aizbrauca uz katru mežniecību un izvērtēja situāciju. Par reformām viņam bija atšķirīga vīzija, nekā to redzēja virsmežziņi, kuri savos reģionos bija lielas autoritātes.

Andim Krēsliņam bija jāaiziet acimredzot tāpēc, ka viņš meža dienesta štatus nesamazināja tik enerģiski, kā to prasīja meža politikas veidotāji. Pazīnu viņu no studiju laikiem. Andis ir gudrs, zinošs un mērķtiecīgs. Savā būtībā godīgs. Viņš virsmežziņu vidū bija autoritāte. Domāju, ka

arī Anda Krēsliņa redzējums, kādam jābūt meža dienestam, zemkopības ministru neapmierināja.

Manuprāt, meža dienesta cilvēkiem jāliek miers un jāļauj strādāt, jāuzticas. Jābeidz visus tracināt un mazināt.

Iemīlēt mežu caur darbošanos

Mans vīrs Jānis ir no Limbažiem. Sapažināmiešus studējot, ieskatījāmies viens otrā, kopā svinot Jāņus. Vajadzēja uzpīt Jāņu vainagu. Tad arī es pamanīju, ka Jānis tāds lāga puisis. Viņš bija sportists, airētājs un aicināja līdzi. Braucām ar laiviņu pa Triksu. Sarunās viens otru sapratām. Pa-beidzām studijas, atbraucām uz Baldoni. Te bija iespēja dabūt dzīvokli. No mūsu kursa saprecējās pieci pāri, bet mēs esam

vienīgie, kas šobrīd vēl kopā. Citi vai nu izšķirušies, vai aizsaulē.

Mūsu kursam ir saite vatsapā. Interesanti ar savējiem parunāties. Lielākā daļa pensijā, tāpēc notikumus meža dienestā pārspriežam maz. Apsveicam kursabiedrus dzimšanas dienā un komentējam ceļojumos piedzīvoto. Kādam ir daudz bērnu, kāds ir vientuļāks.

Mums ar vīru katram ir kādi piecpadsmit hektāri meža. Ir gandarījums pašiem kaut ko darīt un skatīties, kas sanācis. Ir arī savs atspaidis. Kādreiz teica – mežā jau to rezultātu paaudzes laikā neredz. Redz gan. Zinām arī vietu, kur ir gailenes, kur avenes.

Nopirkām nocirstu kūdrāju. Vajag atjaunot, bet baigā zāle. Aprīļa beigās mitrs, bet zāle sausa. Tā ar prātu to zāli nodedzinām

un iestādām kociņus. Aizbraucām vasaras beigās un redzam, ka zāle ataugusi cilvēka augumā. Protams, no kociņiem ne miņas. Šis nu bija gadījums, kad jāmācās no pašu kļūdām. Tā tai mežā arī iet. Saskaties, izdari, domā, ka būs dikti labi, beigās – nekas.

Savulaik bija bukletiņš par hibrīdapsēm. Tur izlasītais visu laiku nelika mieru. Vīram Limbažu pusē bija tāds kartupeļu hektārs, lai zāle neaugtu, iestādām tās hibrīdapses – trešā limeņa pensiju.

Izdevās. Tagad audzei ir desmit gadi un apses jau riktīgi lielas. Vieta ļoti laba, tuvu ciematam, tur suņi skraida un neviens buks gandrīz neko nav nograuzis.

Ne jau vienmēr mums ar vīru ir vienprātība. Abi esam gudri, un dažreiz katram ir savs viedoklis. Visbiežāk par to, kā kopt. Mums ir daudz apšu. Cik daudz izzāgēt, cik atstāt, lai zvēri nenāk. Viņš kā jau vīrietis visu grib tā skaidri un pa vienkāršo. Dod priekšroku kailcirtēm. Es savukārt gribētu izlases cirtes, tā pa laukumiņam. Mēs ejam uz kompromisiem. Vīrs piekāpjas, lai jau es priecājos par skaistu ainavu, es atkal piekāpjos tad, kad saprotu, ka mans variants ekonomiski galīgi garām. Reizēm daba pati parāda, kas jādara.

Zinu, ka mežu iemilēt var caur darbošanos – stādīt kokus un skatīties, kā tie izaug. Tad arī tā sapratne rodas. Rodas saskarsme, rodas mīlestība. Ar varu to nepadara, kopā jādarbojas. Tagad gan vide bērniem citās dimensijās, taču viņi jāradina iet pie dabas. Šodien dominē cita paaudze, bet mēs no viņiem arī mācāmies, jo jāzina, kura poga datora klaviatūrā kurā brīdī jāspiež. Jaunie ir ļoti gudri visās tehnoloģijās. Mums, kad bija jāapseko mežs, bija jābrien pa mežu pāris dienas, tagad to visu ar dronu var izdarīt pāris minūtes.

Dzīve mainās, mums pašiem jāmainās līdzī." ■

ANITA JAUNBELZERE

Nosaukumi mainās, mežs tas pats

Gandrīz pusgadsimtu Silva Kaliksone strādā Rīgas pilsētai piegulošajos mežos. Darbavietas nosaukumi mainījušies, mainījušies arī īpašnieki un priekšnieki, bet mežs visu laiku palicis tas pats. Arī dzīvesvieta Baltezerā tā pati, tikai vecāku mājai blakus uzcelta jauna. Par mūža ieguldījumu Silva Kaliksone saņēmusi meža nozares gada balvu "Zelta čiekurs".

Uguni dzēsa pat augstpapēžu korpēs

Silva Kalikšone: "Es piedzimu pavasarī, bet rudenī tētis Mangaļu mežniecībā sāka atrādāt par mežsargu, un viņam mežniecības mājā iedeva dienesta istabiņu. Viens onkulis bija mežzinis, otrs atbildēja par mežizstrādi, bet mamma kūrēja grāmatvedību un mežniecības saimniecību. Tētis bija atgriezies no izsūtījuma Vorkutā un arī sāka strādāt mežniecībā. Tā viņi sapazinās. Sākumā gan mamma esot nodomājusi – kas tas par resnu puisī? Patiesībā šis puisis bija uzpampis no bada. Kad man bija pusgadiņš, mēs pārcēlāmies uz Baltezeru un tā te joprojām dzīvojam. Nu jau tūlīt būs septiņdesmit gadi. Kad neklātienē trešajā kursā man vajadzēja strādāt specialitātē, papus aizgāja pensijā un es sāku strādāt viņa vietā – dabūju gan viņa apgaitu, gan dienesta moci. Bija Rīgas MRS, tad apvienojās ar Inčukalna MRS, tad atdalījās, tad atkal apvienojās, tad veidojās virsmežniecības, tad mežniecības optimizējās. Mežsargam apgaitas robežas mainījās, bet būtībā jau vieta nemainījās.

Kad tētis bija mežsargs, daudz degumu bija, kur vajadzēja atjaunot mežu. Toreiz bija tā – ja dega mežs, mežsargs varēja iet uz ceļa, turēt mašīnas un likt cilvēkiem iet dzēst mežu. Un gāja arī, pat augstpapēžu korpēs. Pie Garkalnes izdega trīs hektāri, un to mežu vajadzēja stādīt. Brālim neko tā lieta nepatika, un viņš kunkstēja, ka nekad nebūšot mežsargs, būšot kolhoza priekšsēdētājs. Māšiņa arī visu laiku prasīja – kad beigsim, kad beigsim? Papus sacīja – kad sastādīsim, tad arī beigsim. Manai tantei patika joki, viņa mums pačukstēja, lai liekot pa diviem stādiem kopā, tad arī ātrāk beigsim. Mēs priecīgi – davai! Protams, ka tētis uzķēra, visu to haltūru izrāva ārā un dabūjām stādīt visu pa jaunu.

Atceros arī brīdi, kad naktī dega mežs. Mobilo sakaru toreiz nebija, un es ar moci braucu uz ugunsgrēka vietu. Viena pati, neviena vēl nebija, un sajūta bija drausmī-

VIZĪTKARTE

SILVA KALIKŠONE

- Dzimusi 1954. gadā.
- Beigusi LLA Mežsaimniecības fakultāti.
- Sākusi strādāt Rīgas MRS, tagad turpina to SIA "Rīgas meži".
- Ir divas meitas un trīs mazbērni.
- Hobiji: grāmatas, floristika, adīšana.

ga. Man bija tik bail, ka domāju, tūlīt sirds izlēks pa muti ārā un es nogāzīšos beigta. Taču skrēju un kaut ko centos nodzēst. Tad arī atbrauca ugunsdzēsēji un mežzinis, un vēl citi, un tālāk jau pa to nakts melnumu ņēmāmies visi.

Senāk pie katras apgaitas bija kokaudzētava. Tāda ļoti maziņa. Mums arī tāda bija. Audzējām tur gan priedes, gan lapegles. Tagad tur džungļi, jo mēs esam Rīgas ūdens ņemšanas vietas aizsardzības zonā un tur neko nedrīkst kopt. Tur tagad lazdas saaugušas, bet tik un tā skaista vieta. Tur tad aizeju, kad grietas domās ar kādu parunāties. Tepat netālu ir Sidrabezers, Sekšu, Venču ezers. Kad vēl vīrs bija dzīvs, katru rudenī braucām uz purviņu paskatīties, vai dzērvenītes ir. Vienmēr izdomāju kādu jaunu vietu, žumpīti, kur ogas pameklēt. Ja varēju salasīt saujiņu – tas jau kaut kas bija. Pirms divām vasarām salasīju daudz meža zemeņu. Mazai mazmeitiņai ļoti garšo vienalga kādas ogas, visas štopē iekšā.

Padomju laikā pa mežu dzīvojām svētā mierā. Uz zilās lapas esmu bijusi tikai tad, kad bērni dzima un pienācās trīs mēnešu garš atvaļinājums. Tad atkal pa mežu ar visu bērnu kulbiņā, kas moča blakusvāģi. Bija jāiet arī medībās. Ja uz gaidi, tad sēdēju mašīnā un adiju. Vīrs arī bija mežsargs. Kad jau prasīja augstāko izglītību, aizgāja strādāt par šoferi un visu Eiropu izbraukāja. Bet tāpat visur mežā bija man līdzās. Tagad, kad vīra vairs nav, pašai jāmaks gan

benzīnu ieliet, gan uzpasēt eļļas līmeni, gan jādzird, kad mašīnai kaut kas sāk klābēt, un jāstūrē uz servisu.

Kolēģi atrada tādu likuma punktu – ja tu esi cik tur gadus nostrādājis par mežsargu, tad vari iet paātrinātā pensijā. Man gan sociālajā dienestā jautāja – tāds veselīgs darbs un paātrināta pensija? Es skaidroju – a gumijniekos, a pa purviem, a ugunsgrēki? Tā nu es saņemu izdienas pensiju, taču strādāju. Man patik būt cilvēkos, ņemties pa mežiem. Spēju dabā saskatīt to, kam daudzi paskrien garām. Skaistus saullēktus un saulrietus. Nupat izglābu zīlītei bērnu, kas bija iekritis bļodā zem notekcaurules. Tas vēl lidot nemācēja, tikai skriet pa zāli. Apžuva un aizskrēja.

Nekādas lielas karjeras man nav. Piecpadsmit gadus nostrādāju par mežsargu, tad aizgāju par mežziņa vietnieci. Tā arī visu laiku ķepurojos. Jā, trīs gadus esmu strādājusi par mežzini "Rīgas mežos" Garkalnes mežniecībā, tad Garkalnes mežniecību apvienoja ar Juglas mežniecību, izveidoja Gaujas mežniecību. Tepat jau arī esmu un atkal mežziņa vietniece.

Vienīgie mežsargi

Rīgas meži ir vienīgie, kur vēl mežsargi. Valsts meža dienestā visi ir mežziņi, valsts mežos – mežkopji, plānotāji. Taču mēs vēl ejam cirsmas gatavot un dastot. Tagad gan viss mainās, jo ir zaļais piegājiens. Ap Rīgu tagad cirtisim ļoti maz, veidosim ainavas. Man jau kā vecam mežsaimniekam patik tā – nocērtam gabalu, apmežojam, kopjam, jaunaudzies izkopjam un viss. Kārtīgs mežs aug. Kā tas tagad būs? Kā apmežosies mazi atvērumi? Priedei ēnā ir grūti. Ir vietas, kur tā dabiski atjaunojas, ir vietas, kur tikai zāle un krūmi un nekas cits vairs neaug. Kā nākotnē cilvēki vērtēs mūsu šodienas zaļo domāšanu, to rādīs laiks.

Esmu strādājusi daudzu spilgtu personību vadībā. Padomju laikā mans mež-

zinis bija Romāns Bronislavs. Viņš bija ļoti stingrs. Katru rītu astoņos zvanija un vajadzēja atskaitīties, ko iepriekšējā dienā esi izdarījis. Es vēl jauna, miegs tak nāk, vēl tāda pusguļoša, šis prasa – ka tik tu vēl neguli? Nē, nē, es jau augšā! Tad man tētis telefonu pie gultas pievilka. Un es, kad zvanija, pirms pacēlu klausuli, noskaņoju balsi un tad tā moži: jā, hallo! Romāns Bronislavs pēdējos gados jau par mežsargu Rīgas mežos nostrādāja līdz 78 gadu vecumam.

Rīgas mežu aģentūru ilgus gadus vadīja Jānis Vazdiķis. Tas bija ļoti mierīgs laiks. Bez tam viņš bija kaislīgs fotogrāfs. Viņš mūs visus fotografēja un bildes izprintēja. Es mežniecībā vienīgā sievietē veču barā, saku, ka nevajag, šis atkal – beidz muldēt, lai varu nofotografēt. Viņš bija īsts mežkopis un tādus pašus inteligentus mežkopjus pulcēja sev apkārt.

Aivars Tauriņš mūsu vidē iejutās straujī. Sākumā it kā bija pārsteigts, sacīja – nevaru saprast, ko tie mežinieki satiekoties apkampjas, bucojas! Bet pamazām pats ar to aprada. Kad ieraudzīja mūs ar kolēģīti, tad smaidīja: vai, manas meitenes atbraukušas!

Kad ofiss atradās Mežaparkā, bija ļoti jauki, jo bija kur atstāt mašīnu. Mazmeitiņa man bieži braukāja līdz. Tauriņš viņai

uzdāvināja kalendāru, sacīja – tas vēl tikko no topogrāfijas, signāleksemlārs ar "Rīgas mežu" logo. Viņš vienmēr brauca ar citiem vadošajiem kolēģiem kopā gan uz darbinieku jubilejām, gan pavadīšanu pensijā. Kolektīvs bija saliedēts. Mežniecības vēl tagad turas kopā. Kad man dzimšanas diena, tik daudz īsziņu atnāk un apsveicēji atbrauc arī.

Draudzenīte dzimšanas dienā mani apsveica ar kartīti, uz kuras uzrakstītie vārdi arī aizmigloja acis: "Draugi ir kā zvaigznes. Ne vienmēr redzi, bet zini, ka ir."

Esmu ļoti priecīga, ka te mežā dzīvoju, strādāju un ka riņķī man cilvēki, starp kuriem jūtos kā savējā.

Ko tu vēlies, Silva?

Atceroties jaunību, man bija divi sapņi – vai nu mācīties par skolotāju, jo bērni patika, vai mežsaimnieci. Vidusskolā mācījās Rīgā. Bija jāaizpilda aptauja, kur iešu tālāk mācīties. Uzrakstīju, ka Lauksaimniecības akadēmijā. Neizturēju konkursu un biju priecīga, ka nebūs jādzīvo kopmītnēs. Iestājos neklātienē. Sestajā kursā izkritu zinātniskā komunisma eksāmenā. Apprecējos, un tad vīrs man palīdzēja sagatavoties tā, ka visus postulus no galvas zināju.

Ar vīru kopā esam daudz bezmaz neticamu mirkļu piedzīvojuši. Ekskursijas laikā Cēsaines pils pagrabā abi redzējām spoku. Tas tiešām tur bija – kā tāda balta bieza, bet reizē arī caurspīdīga migla. Kundzīte, kas tirgoja biļetes, vēl bija mums teikusi, ka pils spoks esot pazudis. Vīrs spoku pat nobildēja, un rādījām to kundzītei, un viņa lūdza, lai mēs to bildi viņai pārsūtām. Kamēr aizbraucām mājās, bilde no telefona pazuda.

Daudz braucām ekskursijās. Venēcijā staigājām, redzām, ka zemē kaut kas spīd. Paceļam – zelta pulkstenis. Aizejam uz autobusu, skatāmies, viena kolēģīte raud, esot pazaudējusi mammas pulksteni. Vai šito? Jā!!

Kad gāju vidusskolā, atbrauca pie mums korespondente no žurnāla "Skola un Ģimene". Mēs bijām daudz bērnu ģimene. Mūs intervēja un pie priedes, kas vēl tagad pagalmā aug, abus ar tēti nofotografēja, kā mēs tos kokus mērām. Raksts bija garš un beidzās ar jautājumu: "Nokrita zvaigzne. Ko tu vēlies, Silva?" Silva. Tas taču nozīmē – mežs. Tā nu šķiet, ka mežs man bija likteņa nolemts jau no mazām dienām." ■

ANITA JAUNBELZERE

Mērkoku aizstāj mašīnredze

Kokmateriālu aprītē uzmērīšana un novērtēšana ir ļoti svarīga. Ja tas notiek ātri un precīzi, tad konkurences cīņā kokmateriālu tirgū iegūst visi – gan pircēji, gan pārdevēji. SIA "VMF LATVIA" tagad piedāvā iespēju uzmērīt un novērtēt kokmateriālu kravas ne tikai klātienē, bet arī attālināti, izmantojot lietotni mobilajā telefonā. Tas ir gandrīz tikpat vienkārši, kā rīkoties ar e-prakstu.

Ātrāk, ērtāk un lētāk

JĀNIS BUĻŠ,
"VMF LATVIA" valdes
priekšsēdētājs:

"Saņemot augsto novērtējumu, projektoru gaismā mēs nonācām otro reizi. Brīdī, kad pirms pieciem gadiem saņēmām mazo "Zelta čiekuru" par inovatīvu pieeju kokmateriālu uzmērīšanā, manī jau bija pārliecība, ka saņemsim arī lielo "Zelta čiekuru". Tā arī notika. 2022. gadā no uzņēmuma kopējā uzmērītā apjoma 14% uzmērīti, izmantojot lietotni "Mobilais FotoWeb". Tas ir nopietni. Šobrīd jau vairs nav runa par to, ka ar "Mobilo FotoWeb" uzmērīsim ne tikai tur, kur piegādes ir reti un maz. Pašlaik mums jau ir ap simts klientu, simts spēcīgu uzņēmumu.

Mums vairs nav jāsūta kokmateriālu uzmērītājs, nav jātērē degviela un laiks, kas aiziet ceļā. Arī klientam kokmateriālu uzmērīšana tagad maksā daudz lētāk. Ļoti liels ieguvums ir tas, ka kokmateriālu pircēji uzmērīto kravu uzreiz var laist ražošanā. Nav jānoliek kokmateriālu krava zemē, jāgaida uzmērītājs un uzmērīšanas rezultāti, kā tas bieži bija agrāk. Tā ir liela priekšrocība. Lietotne paredzēta ne tikai apaļkoku, bet arī smalcināto kokmateriālu uzmērīšanai.

Klientam, kurš pērk stundu pakalpojumu, ir ļoti maz iespēju ietekmēt kokmateriālu uzmērītāja darba laiku. Klientam vienmēr šķitīs, ka kokmateriālu uzmērītājs strādā pārāk lēni. Ja es maksāju par kubikmetriem, tas ir loģiski, jo kokapstrādes nozarē visas pašizmaksas aprēķina kubikmetros, un es ļoti labi saprotu, ko tas nozīmē pašizmaksai.

Darbinieks saņem algu par darbu, ko viņš paveicis zināmā laikā, bet uzņēmuma īpašnieks domā par to, kā savus darbiniekus atbalstīt ar tehnoloģijām, lai šajās darba stundās varētu izdarīt pēc iespējas vairāk, un kā ar tehnoloģiju palīdzību palielināt produktivitāti un samazināt izmaksas."

Iemācīties var stundas laikā

**JĀNIS
MAGAZNIEKS,**
SIA "Latvijas
kokmateriālu
uzmērīšanas un
uzskaites vadība"
valdes loceklis:

"Runājot par "VMF LATVIA" produktu "Mobilais FotoWeb", gribu akcentēt, ka nav jābaidās no jauniem tehnoloģiskiem risinājumiem. Pakalpojuma saņēmējam nepieciešams mobilais telefons, kurā iespējams ielādēt mobilo lietotni, kas pieejama bez maksas. Pakalpojuma cena – 25 eirocenti par kubikmetru. Nofotografēt kravu vai koksnī krautuvē tā, lai varētu precīzi visu aprēķināt, var iemācīties ātri – vienā apmācības reizē, kas varētu aizņemt stundu. Lietotne jau pati pasaka priekšā, kādā leņķī fotografēt būtu pareizi. Vajadzīgas vairākas bildes, lai noteiktu sāna ģeometriju, gala plakni, lai varētu redzēt un noteikt tilpīguma koeficientu un novērtēt

kvalitāti. Kad bildes nosūtītas, atnāk apstiprinājums, ka tās saņemtas. Katras kravas fotogrāfijas tiek glabātas. Ja kādam ir pretenzijas par kvalitāti vai mērījumu, mēs tās parādām un varam turpināt sarunu.

Jebkuram pakalpojumam vajadzīga kvalitātes kontrole. Tāpēc ir kontroles saiņi, kur sistēma pēc nejaušības principa pasaka, kurš saīnis ir jānoliek malā un kuru pārmēris pēc individuālas uzmērīšanas metodes. Tad šos datus salīdzina un uzmērīšanas precizitātes rezultāti ir pieejami publiski mūsu mājaslapā. Klienti, kas ir koksnes pircēji, samaksā par precīzi uzmērītiem kubikmetriem."

Vēl neapjaušam, kā viss mainīsies

**IVARS
KALMUKS,**
Koksnes plūsmas
datu centra vadītājs:

"Šajā gadījumā mēs runājam par mašīnredzi – daļu no visa tā, ko saucam par mākslīgo intelektu, kuru izmantojot mēs iegūstam lieliskus risinājumus. Tā nav cilvēka intelekta aizvietošana, tā ir cilvēka fiziskā, laiktelpīgā darba aizvietošana. Tomēr uzmērītāji būs vajadzīgi vienmēr, šī profesija nepazudīs, jo sistēmas ir jāuzrauga. Tik un tā būs eksperti, kas vērtēs un dos komandas ierīcēm.

Arī meža nozarē visi procesi tiek digitalizēti. Nebūs vairs vajadzīga lieka datu pārrakstīšana no papīra uz papīru un mērkoka pielikšana dažādos virzienos.

Viss mainās. Mainīsies arī tehnoloģijas un darbības "VMF LATVIA". Klienti vēl, iespējams, ne līdz galam apjauš nākotni,

kas nav ļoti tāla. Visticamāk, jau pēc trim gadiem būs tā, ka arī kokmateriālu vērtēšanu veiks ierīce, izmantojot tos pašus mākslīgā intelekta risinājumus."

Inovācija - tā ir zināšanu pārvēršana naudā

**MĀRTIŅŠ
GAIGALS,**
uzņēmuma padomes loceklis, arī koku pludināšanas nemateriālā mantojuma idejas autors:

"Dziļākā būtībā nemainīsies nekas. Tāpat būs tie, kam kas pieder, tie, kas to pārdod, kas to vērtē un kas to pērk. Tikai āmuriša vietā, ar ko iezīmēja baļķus, ko pludināja pa upi, tagad tos vērtē skenējot un pavaddokumentu izraksta elektroniski.

Taču jebkurā vietā, kur cilvēkam ir jāpieņem kāds lēmums, ir subjektivitāte. Cilvēka darbībām apakšā ir algoritms, kā viņam būtu jālasa vai jādomā, vai jānospiež poga, cilvēks to vienmēr kaut kā

UZZIŅA

SIA "VMF LATVIA"

- Dibināta 1998. gadā.
- Sniedz pakalpojumus kokmateriālu uzmērīšanā un kvalitātes vērtēšanā, tostarp ar SIA "VMF LATVIA" izstrādāto lietotni "Mobilais FotoWeb".
- Izmantojot lietotni "Mobilais FotoWeb", ir iespēja kokmateriālu uzmērīšanu veikt attālināti.
- 2022. gadā no uzņēmuma kopējā uzmērītā apjoma 14% uzmērīti, izmantojot šo lietotni.
- Par pakalpojumu "Mobilais FotoWeb" uzņēmums saņēmis meža nozares gada balvu "Zelta čiekurs".

interpretē. Tas ietekmē rezultātu. Cilvēks, īpaši atkarībā no prēmijas, ir spējīgs sastrādāt brīnumu lietas. Ja mērījumus 150 vietās veic 150 cilvēki, tie visi ir dažādi. Ja to veic mašīna, tad tas ir viens datu apstrādes centrs. Tagad tas ir atdots mašīnredzei. Ja mašīna kļūdās, mēs to varam paregulēt. Kā man mācīja Meža un koksnes produktu pētniecības institūta direktors Andrejs Domkins, naudas ielikšana zināšanās ir izpēte un zināšanu pārvēršana naudā – tā ir inovācija. Un tas riņķis visu laiku cirkulē." ■

ANITA JAUNBELZERE

Veco mežu pētījumos Latvija citas valstis apsteidz

"Zelta čiekuru" nominācijā "Par zinātnes ieguldījumu nozares attīstībā" saņēma Latvijas Valsts mežzinātnes institūta "Silava" pētījums par to, kas notiek ar oglekļa piesaisti vecās mežaudzēs. Pētījums liecina, ka, nedarot mežā neko, klimata pārmaiņu mazināšanai pozitīvu rezultātu Latvijas apstākļos nav iespējams panākt.

LVMI "Silava" veco mežu zinātniskajā grupā strādājuši: vadošais pētnieks Āris Jansons, pētniece Daiga Zute, zinātniskie asistenti Ieva Jaunslaviete, Laura Ķēniņa un Valters Samariks.

Ko pētnieki izjutuši, ko piedzīvojuši un par ko domājuši, daudzus gadus brienot pa mežu, lai mērītu, rakstītu un rēķinātu, līdz izrēķinātu un piedāvātu atbildi uz jautājumu, kādas līdz šim nevienas citas valsts meža zinātniekiem nav?

Vislabākās idejas rodas, strādājot mežā

Pētījumā esmu iesaistīta kopš dienas, kad 2016. gadā sāku strādāt institūtā. Man ir sanācis gan braukt mērīt veco audžu parauglaukumus, gan rēķināt oglekļa uzkrājumus, gan arī apkopot iegūtos datus publikācijās un pārskatos.

Piedaloties augšņu emisiju parauglaukumam ierīkošanā un mērīšanā, skats bija iespaidīgs, kad puiši ar motorzāģi zāģēja kūdru, lai ierīkotu mērījumiem vietas, vai – kad, braucot mašīnā, "Picarro" (iekārta CO₂, CH₄ mērīšanai) vienmēr bija piesprādzēta, jo tā taču maksā veselu bagātību! Kad sapratām, ka par uzsūcošajām saknēm un to emisijām zinām ļoti maz, sarunāju ar savu "Erasmus" laiku draudzeni, un braucām uz Tartu Dabaszinātņu universitāti pie viņas mācīties atšķirt priedes un egles uzsūcošās saknes. Tagad mums institūta ceturtajā stāvā strādā smukās un čaklās "saknišu meitenes".

Tieši strādājot mežā, jūtu to lielāko sava darba gandarījumu, un tur rodas arī vislabākās idejas tālākiem darbiem – fotografēju un dalījos sociālajos tīklos ar darba procesu mežā, un no tā attīstījās LVMI "Silava" "Instagram" konts. Esot ceļā, daudz klausījos stāstus un izdomāju, ka arī

"Silavai" vajag platformu, kur stāstīt par to, ko darām. Pateicoties kolēģu atbalstam, to arī izdevās iedzīvināt.

LAURA ĶĒNIŅA, mežzinātņu doktore,
LVMI "Silava" pētniece

Parauglaukumu apciemo briežu govš

Mans lielākais darbs šajā pētījumā ir bijusi datu ievākšana mežā nu jau vairāku gadu garumā. Sākotnēji tas bija kārtējais darbs, kur jāmēra un jāraksta, bet, laikam ejot, ievāko datu apjoms augs un pamazām veidojās arī izpratne, ka tas varētu būt nozīmīgs ieguldījums kam lielam un nopietnam.

Teju katru dienu visu cauru gadu kopā ar kolēģiem devos uz mežu, meklēju audzes, ierīkoju parauglaukumus un tos uzmēriju. Ir gājis visādi – bijušas gan aukstas, lietainas, sniegotas dienas, tās ir tās smagākās, gan arī vieglas darba dienas, lielākoties pavasarī, vasarā, kad ir silts, lietus nelīst, ja nu vienīgi odi un dunduri mazliet patraucē.

Līdzīgi ir ar mežiem – ir tādi, kur daudz kritalu, grūti izejami, kad dienas beigās ir sajūta kā pēc laba treniņa sporta zālē, un

pilnīgi pretēji. Tieši šī dažādība padara dienas interesantas, un rutīna tā īsti neiestājas.

Viens no spilgtākajiem notikumiem, ko atceros, bija šāds. Ar kolēģi ēdām pusdienas mežā, pēkšņi izdzirdējām troksni, un parauglaukumā ienāca briežu govš, kādu laiciņu uz mums pavērās un tad nesteidzīgi devās savās gaitās. Pārņēma pacilājošu sajūtu, esot tik tuvu dabas norisēm. Un tas jau ir galvenais, jo dienas beigās ir gandarījums par paveikto.

IEVA JAUNSLAVIETE, mežzinātņu maģistre,
LVMI "Silava" zinātniskā asistente

Glābšanas vestes arī dārgajiem instrumentiem

Veicot pētījumu, regulāri bija jāapmeklē meža objekti, un viens no tiem atradās Stiklu purvā Talsu pusē. Šī vieta palikusi

atmiņā, jo piekļūšana bija tāla, ar dažādiem šķēršļiem pa ceļam. Lai nokļūtu līdz nepieciešamajam nogabalam, mums nācās šķērsot grāvjus, degušas platības, niedru pudurus, kam neredz cauri, kā arī vairāk nekā 700 metru bija jāiet pāri purvam, nesot līdz nepieciešamos instrumentus, kas ir arī ļoti dārgi. Garie pārgājieni uz un no meža lika aizdomāties par alternatīvām, un viena no tām bija šķērsot purva ezeru ar laivu, tādā veidā saisinot kājām ejamo ceļu līdz simt metriem. Turpmāk uz konkrēto objektu devāmies tikai ar laivu, turklāt arī dārgajiem instrumentiem vilkām glābšanas vestes.

VALTERS SAMARIKS, mežzinātņu maģistrs,
LVMI "Silava" zinātniskais asistents

Atziņās dalāmiēs ar citu valstu zinātniekiem

Piedaloties pētījumā un iedziļinoties veco mežu tēmā, arvien vairāk interesējos par mežu visplašākajā nozīmē. Ar laiku redzi, cik dažādi meži ir Eiropas valstīs. Padziļināta izpratne rodas, arī pateicoties mūsu sadarbībai ar Baltijas un ziemeļvalstu mežzinātnes institūtiem un universitātēm, jo īpaši – ar Igaunijas Dabas zinātņu universitātes kolēģiem, un arī ar tālākiem kolēģiem no Norvēģijas Bioekonomikas pētniecības institūta.

Redzam, ka šī tēma ir aktuāla ne tikai Latvijā, bet arī citās Eiropas valstīs. Mežu izpētei, kad mežaudzes pārsniedz 150 gadus, agrāk nebija pievērsta liela uzmanība. Priekšroka tika dota citu jomu pētījumiem. Tas arī ir viens no iemesliem, kāpēc par mežzinātnes institūta "Silava" organizētajiem starptautiskajiem pasākumiem, konferencēm ir interese un atsauce Eiropas valstīs – Zviedrijā, Dānijā, Apvienotajā Karalistē, Norvēģijā, Somijā, Šveicē, Igaunijā, Itālijā, Rumānijā, Slovākijā, Beļģijā, Vācijā, Austrijā, Spānijā un citviet pasaulē.

LVMI "Silava", pētot vecos mežus nu jau astoņus gadus, var dalīties savās atziņās ar citu valstu zinātniekiem. Esmu lepna, ka Latvijai ir ko piedāvāt Eiropas zinātniskās izpētes laukā.

DAIGA ZUTE, mežzinātņu maģistre,
LVMI "Silava" pētniece

Atbilde slēpjas kokos

Vecos mežus un vecās audzes (proti, tādas veco mežu daļas, kurās vecie koki joprojām ir dominējošais meža elements) pētīt vilina tas, ka Eiropā kvantitatīvu datu par tiem ir samērā maz, savukārt spekulāciju un pieņēmumu – daudz.

Šajā pētījumā no visiem dažādajiem vecajos mežos vērtējamiem aspektiem pievēršamies oglekļa uzkrājuma un piesaistes/emisiju raksturošanai. Tas ir būtiski,

jo Latvijai ir nozīmīgas starptautiskās saistības klimata pārmaiņu mazināšanā, un vairāk nekā pusi no mūsu valsts teritorijas klāj meži, kas potenciāli var būt nozīmīgs palīgs šo saistību izpildē. Taču kā vislabāk – tajos kaut ko darot vai neko nedarot?

Divas nozīmīgākās (lielākās) oglekļa krātuves mežos ir koku biomasa un augsne. Analizējot uzkrājumu augsnē, konstatējām, ka nav sagaidāms būtisks tā pieaugums tādā laika periodā, kurā būtiski bremsēt klimata pārmaiņas, tas ir – desmitgadēs līdz gadsimtos, nevis tūkstošgadēs mērāmā laikā. Piemēram, tiešā salīdzinājumā mežos ar minerālaugsnēm nav konstatētas būtiskas augsnes oglekļa uzkrājuma atšķirības starp kontroles (58–69 gadi) un vecajām (112–131 gads) apses un bērzu audzēm. Citiem vārdiem – nav būtiskas augsnes oglekļa apjo-

ma atšķirības starp audzēm, kuru vecums atšķiras divas reizes! Tāpat nekonstatējām būtiskas augsnes oglekļa uzkrājuma atšķirības vecos mežos, kur pirms ilgāka laika (>50 gadi) ir vai nav veikta hidrotehniskā meliorācija. Te vietā piebilst, ka pētījumā ietverti meži ar mezotrofām un eitrofām augsnēm – tādi, kur sagaidāma strauja koku augšana.

Pievēršoties kokiem – saimnieciskās darbības ilgstoši neietekmētās vecās mežaudzēs (104–218 gadi), kur vecie koki ir dominējošais meža elements, kopējais oglekļa uzkrājums ir vidēji par 20% lielāks nekā par 54–103 gadiem jaunākās (kontroles) audzēs: atšķirības atkarīgas no valdošās koku sugas. Tātad, ļoti ilgi gaidot, varam sagaidīt mazliet vairāk, ja vien audzes neietekmē kāds dabiskais traucējums – vētra, dedrofāgo kukaiņu masveida savairošanās vai ugunsgrēks – visi tie traucējumi, kuru ietekmi novērojam un novērosim aizvien biežāk. Saņemot, ka klimatneitralitāte nav vienreiz sasniedzams stāvoklis, bet tāds stāvoklis, kas jāuztur ilgtermiņā, precīzāk, kādas meža platības devumu klimata pārmaiņu mazināšanā var raksturot ar tajā notiekošajam oglekļa uzkrājuma izmaiņām laikā. Oglekļa uzkrājums gadā koku biomasā un atmirušajā koksniē vecās priežu, bērzu un egļu mežaudzēs ir būtiski (par 27% līdz 47% atkarībā no koku sugas) mazāks nekā vidēji divas reizes jaunākās kontroles audzēs. Kopumā secinām, ka stāsts par oglekļa uzkrājumu mežā ir stāsts par kokiem un, jo labāk par tiem rūpējamies (mazinot bojājumu varbūtību un kāpinot pieaugumu), jo augstāku devumu tas sniedz klimata pārmaiņu mazināšanā. Vienlaikus nodrošinot bāzi bioekonomikai un uzkrājumam koksnes produktos – bet tas jau ir cits stāsts. ■

ĀRIS JANSONS, mežzinātņu doktors,
LVMI "Silava" vadošais pētnieks

Baudīt dabu reizē ar pasaules attīstību

Konkursa "Sakoptākais mežs" žūrijai Liene Pušpura prezentēja zemnieku saimniecības "Sildibenes" apsaimniekotā meža divus hektārus, kas pirms dažiem gadiem nocirsti kailcirtē un atjaunoti ar eglītēm. Saimniecībā arī audzē krūmmellenes, tur bites un sien pirtsslotas. Liene atbild par grāmatvedību, bet vīrs Ivo – lai nomaļais ceļš vienmēr būtu izbraucams.

Vizija - ar džipu pa mežu - piepildījies

Liene Pušpura: "Esmu dzimusi Cēsīs. Mans tēvs ir mežsaimnieks. Arī mammai jaunībā bija sapnis studēt mežsaimniecību, bet tolaik tā tika uzskatīta par vīru profesiju, tāpēc viņa kļuva par veterinārārsti. Man ir divas par mani vecākas māsas. Deviņdesmitajos gados tēvs Līgatnē izveidoja kokapstrādes uzņēmumu "Pilādži". Neesmu nevienu dienu gājusi bērnudārzā, bet vienmēr bijusi kopā ar tēvu gan uzņēmumā, gan cirmās. Vecāki iegādājās zemi pie Ratnieku ezera un uzbūvēja tur māju. Tēvs mani jau kādos padsmīt gados sāka ņemt līdzi uz mežībām. Man tas viss patika, tāpēc nolēmu pēc skolas doties studēt LLU Meža fakultātē. Man bija vīzija, ka esmu meža darbinieka formā, strādāju mežā un braucu ar džipu. Var teikt, ka šis sapnis ir piepildījies.

Kopš bērnu dienām vecāki mūs radināja pie darba. Arī pie mājas celšanas palīdzējām, cik spējām. Pēc augstskolas, nu jau desmit gadus, strādāju akciju sabiedrībā "Latvijas valsts meži". Sāku kā plānotāja, tad biju mežkopības meistare. Paralēli darbam, studējot neklātienē Meža fakultātē, ieguvu maģistra grādu meža ekonomikā un politikā. Radās doma pēc papildu izglītības darba aizsardzībā. Uzņēmums mani atbalstīja, sedzot pusi no studiju izdevumiem. Darbā, papildinot augstskolās iegūto ar praksi, kļuva par mežkopi, pēcāk vecāko mežkopi. Manā pārziņā viens no izklīdētākajiem iecirkņiem Valmieras pusē, kur plānoju meža atjaunošanu, kopšanu, atbildu par meža aizsardzību pret uguni, atkritumiem, rūpējos par atpūtas vietām, saskaņoju ar mežizstrādātājiem kokmateriālu krautuves, nodrošinu malakas pieprasījumus u. c.

Projekti kā vēl viena augstskola

Kad apprecējos ar Ivo, sākām domāt par iespēju būvēt māju un meklējām tai

VIZĪTKARTE

LIENE PUŠPURA

- Dzimusi 1990. gadā.
- LLU ieguvusi bakalaura grādu meža zinātnē, maģistra grādu meža ekonomikā un politikā. LU maģistra grāds darba aizsardzībā.
- Vecākā mežkope LVM Valmieras iecirknī.
- Nītaures pagastā apsaimnieko deviņus hektārus meža.
- Ģimene: kopā ar vīru Ivo audzina dēlu, kuram divi gadiņi.
- Hobiji: mežības, fotografēšana, ceļošana, kvadricikli un sniega motocikli.
- Apbalvota ar "Zelta čiekuru" nominācijā "Par ilgtspējīgu saimniekošanu".

vietu. Gribējām māju prom no drūzmas, upes krastā. Ivo, pats būdams no Nītaures, pēc profesijas meliorators, nu jau uzņēmējs, teicās tādu vietu zinām. Ceļš uz turieni bija neizbraucams, tikām apmēram līdz pusei. Tālāk gājām kājām, līdz skatam pavērās kokiem un krūmiem aizaudzis paugurs, kura vienā malā čurnēja jau sen pamesta neapdzīvota māja "Sildibenēs". Pakalnē tecēja Žorupīte. Mums vieta patika. Sapratām, ka tur būs ļoti daudz darba, bet tas mūs nebaidīja. Zemi pirkām no īpašniekiem, bet māju no pagasta. Kā vēlāk noskaidrojām – "Sildibenēs" ir viena no senākajām mājām Nītaures pusē, tur savulaik dzīvojis mežsargs. Pirmos Jāņus nosvinējām turpat pļavā divatā un naktī gājām caur mežu uz vietējo zaļumballi.

Esam piedalījušies trīs Eiropas atbalsta programmās. Sagatavot projektu pieņemumus, vēlāk tos realizēt un iesniegt atskaites – tā bija vēl viena augstskola. Ar pirmo projektu pilnveidojām krūmmelņu plantācijas. Ar otro – "Cēsu grants 2023" – iegādājāmies lielās saldētavas krūmmellenēm un pirtslotām. Ar trešo "Leader" projektu iegādājāmies jaunu mini ekskavatoru ar kniebējgalvu apauguma novākšanai.

Darbs mežā nekad neapnik

Pa vasaru dzīvojam tepat kemperī, taču ceram jau šogad pārcelties uz savu māju, ko uzbūvējām uz vecās mājas pamatiem. Iepriekšējo māju nojaucot, atsevišķas detaļas no tās izmantojām jaunās mājas būvē. Lapeņi un saimniecības šķūņi vīrs uzcēla no pašu mežā iegūta kokmateriāla. Divas nelielas kailcirtes ap hektāra platībā jau apstādītas ar eglēm. Mums paveicās, ka mājai bija elektrības pieslēgums, taču televizora mums joprojām nav. Vakaros trijātā sēžam pie uguns-kura un sarunājamies. Runājam par izdarīto un plānojam nākotni. Manam dēlam, kuram divi gadiņi, no odiem nav bail.

Būt mežā vienai tomēr ne vienmēr ir labi. Reiz, ejot pa vecu, daļēji satrunējušu pievešanas ceļa klājumu, kāja ielūza tajā un es, zaudējusi līdzsvaru, nokritu, traumējot saites potītes locītavā. Nekāda gājēja vairs nebiju. Labi, ka tajā vietā telefonam bija zona un varēju pasaukt vīru palīgā. Pēc tam diezgan ilgi ārstējos.

Darbā, apsekojot mežaudzes, izmantoju dronu. Reizēm tā redzeslokā nonāk ļoti skaisti kadri ar meža dzīvniekiem vai arī skati no neparasta rakursa grūti pieejamās vietās. Tas ir tāds papildu bonus un palīgs.

Ceļot pa Eiropu mums patīk ar savu auto. Esam bijuši Polijā, Vācijā, Šveicē,

Itālijā, Austrijā, Slovākijā, Slovēnijā. Ap-
mesties parasti izvēlamies kādā no kem-
pingiem.

Cenšamies sadarboties ar mežiz-
strādātājiem, vietējiem medniekiem un
meža dienesta darbiniekiem, jo uzska-
tām, ka tā varam iegūt labāku rezultātu.
Gluži caur savu pagalmu ar smago tehni-
ku braukt neļautu, bet ar mums vienmēr
var visu sarunāt un atrast kopēju risinā-
jumu.

Mums patīk baudīt pasaules attīstību
reizē ar dzīvo dabu." ■

JURIS PUDELIS

Mežā ieguldītai naudai vērtība nekrītas

Juris Plivda konkursam "Sakoptākais mežs" pieteicies ar mērķi dzirdēt no kompetentās žūrijas ieteikumus, kā savu mežu apsaimniekot vēl gudrāk. Pats kādu pusgadu pavada Latvijā, bet otro pusi Itālijā. Juris saka – to var, jo pie meža neviens nav piesiets kā pie lopiņiem, kur jābūt mājās katru dienu.

Nauda no meža - jaunākam auto un meliorācijai

Juris Plivda: "Par konkursu meža īpašniekiem biju lasījis. Interese bija. Iegāju Preiļu mežniecībā, kur mani iedrošināja pieteikties. Mans nodoms – uzņemot speciālistu komisiju, noskaidrot, ko vēl es varētu savā īpašumā paveikt, lai iegūtu labāku rezultātu. Konkurss pieteicu īpašumu starp Piliškām un Vārkavu. Tas nav tālu no Preiļiem, tur var aizbraukt pa labu grants ceļu, ko pašvaldība pirms neilga laika saremontēja. Man šķita svarīgi rādīt jaunu mežu, kuru pats esmu audzējis un kopis. Īpašumā "Gaismas" varēja apskatīt, kā ir izkoptas un aug trīspadsmit un sešus gadus vecas audzes. Kad šo zemi iegādājos, lielākajā daļā celmi vien spīdēja. Te septiņos hektāros mežs aug četrās bonitātēs – no ceturtais līdz pirmajai A. Dominē bērzi, starp tiem ir pa kādai eglei, mitrākajās vietās – melnalkšņi, Man patīk daudzveidība. Varēju jau aizvest uz īpašumu, kur ir pieaudzis mežs, bet tur mana ieguldījuma maz.

Mans mīļākais koks ir bērzs. Tas labi atjaunojas dabiski, jo mazā sēkliņa ar spār-

niņiem vējā var nolidot kilometrus, bērzs mazāk slimo, un to gandrīz nebojā meža zvēri. Izcirtumiem ļauju atjaunoties dabiski un tad, kad kociņi ir krūts augstumā, retinu. Pirmās izņemu laukā blīgzņas, lazdas, kur bērzu nav, atstāju egles, ja nav egļu, tad baltalksni, apsi. Zemākajās vietās atstāju melnalksni, jo tas labi aug tur, kur plūstošs gruntsūdens. Nav jābaidās, ka to vējā izgāzīs, jo melnalksnim ir spēcīgas saknes.

Faktiski es vēl neko daudz savos īpašumos neesmu cirtis. Bija dažas sanitārās cirtes tur, kur vētra izgāza kokus. No iegūtiem materiāliem daļu izlietoju pats, daļu pārdevu. Daudzas audzes tikai tagad sasniedz ciršanas vecumu.

Iespēju robežās cenšos piedalīties semināros un lasu. Informāciju atrodu arī internetā. Kopjot jaunaudzēs, parasti atstāju lielāku biežību, ja vien tā nav ar Eiropas atbalsta programmu saistīta platība. Tur visam jābūt stingri pēc noteikumiem. Manuprāt, biezākā jaunaudzē mazāku skādi nodara meža dzīvnieki, jo pārnadži dabā iezīmē savu teritoriju, bojājot kociņus tur, kur skrajāks. Kad sāk sakļauties kokiem galotnes, tad gan jāveic atkārtota retināšana. Man vienmēr mežā līdzi ir mačete un, braucot uz tālākiem īpašumiem, arī trimmeris. Ja kopjamajā jaunaudzē nav daudz jānocērt un sanāk liela staigāšana, tad ņemu mačeti un retināmos kociņus, kas ir bojāti, ar dubultgalotni, atpalikuši augšanā, nocērtu augstu, lai nebūtu lieki jānoslogo mugura un mazāk iekšā listu pārnadži.

Savus mežus katru gadu vismaz reizi apstaigāju kājām, jo tad labāk var redzēt postījumus un var novērtēt, kas ir jādara

VIZĪTKARTE

JURIS PLIVDA

- Dzimis 1976. gadā.
- Daugavpils Universitātē ieguvis vēstures skolotāja diplomu.
- Strādā Itālijā lauksaimniecības uzņēmumā "Sorbāra SS".
- Preiļu pusē apsaimnieko 80 ha meža.
- Neprecējies. Draudzene ir.
- Hobijs: monētu kolekcionēšana, astronomija.

tūlīt un ko var atlikt. Tuvākos īpašumus apskatu dažādos gadalaikos, jo ziemā audzes izskatās retākas nekā vasarā, kad ir lapas. Šajā ziemā plānoju ciršanu trijos īpašumos pa nelielam gabaliņam. Iegūtos līdzekļus domāju ieguldīt jaunāka auto iegādē, mitro vietu nosusināšanai un vēl kāda zemes gabala iegādei blakām jaunuzceltajai mājai "Cīruliši".

Neesi piesiets kā pie gotiņām

Ģimenē bijām septiņi bērni. Seši brāļi un viena māsa. Tēvs nomira agri, man vēl nebija astoņi gadi. Tā nu kopš bērna kājas esmu pieradis pie darba. Mamma kolhozu laikos, lai mēs izdzīvotu, turēja trīs govīs. Kolhoza priekšsēdētājs bija saprotošs un ierādīja mums papildu zemi nomaļās vietās. Pārtikām no pašu saimniecībā saražotā un daļu piena nodevām. Atceros, reiz man bija jāiet pēc tukšajām piena kannām. Atpakaļceļā pielāsīju puskannu ar pašām lielākajām vardēm un devu mammai, lai pagatavo pusdienas.

Esmu beidzis Daugavpils Universitāti, iegūstot vēstures skolotāja diplomu. Kad

to pabeidzu, man piedāvāja darbu otrā Latvijas malā vai arī Rīgā. Tik tālu no mājām nebiju ar mieru. Tā nu turpināju darbu Itālijā, vīnogu plantācijās, kur jau biju sācis strādāt studiju laikā vasarās.

Itāļi ir ļoti atvērti, sabiedriski, ja nesa-proti, cenšas visu paskaidrot, runājot ļoti daudz žestikulē ar rokām. Kā mēs ar brāļi jokojām, ja itālim sasies rokas, viņš droši vien beigs runāt. Ja ceļa vidū sastopas divi sen neredzējušies itāļi, viņi var pat bloķēt satiksmi. Tur viņiem tā pierasts.

Strādājot Itālijā arī viņa ražotnēs, ieguvu augstāku kvalifikāciju un varēju vairāk pelnīt. Pamazām sāku Latvijā pirkt meža

zemi. Ja šobrīd būtu tādas pašas cenas kā tobrīd, pirktu vēl. Šodien nocirsts mežs mūsu pusē maksā ap 3000 eiro/ha un vairāk. Pirmo platību iegādājos 2005. gadā un katru gadu centos ko piepirkt klāt. Mežā ieguldītai naudai vērtība nekrītas.

Vēl viens no iemesliem, kādēļ iesāku pirkt meža zemes, bija bažas, ka tobrīd apgrozībā esošais lats varētu tikt devalvēts. Mūsu kaimiņš, jau gados, bija sakrājis piecdesmit tūkstošus rubļu. Mans brālis gribēja viņu pierunāt aizbraukt uz Baltkrieviju un nopirkt traktorus "Belarus", ko pēc tam šeit pārdot. Nekas no tā nesanāca, vecītis rubļus nelaida no rokām ārā. Tā nu beigās par visa mūža iekrājumu viņš varēja nopirkt vien velosipēdu.

Mežus iegādājos arī tādēļ, ka pie meža īpašuma neesi piesiets kā pie gotiņām vai lauksaimniecības zemes. Darbus varu plānot brīvajā laikā, kad esmu Latvijā.

Tomēr jāņem vērā arī tas, ka pieļautās kļūdas izlabot vienā gadā nesanāks, kā to visdrīzāk varētu lauksaimnieks." ■

ANITA JAUNBELZERE

Tikai Latvijā es varu pastāvēt pa īstam

Šovasar konkursa "Sakoptākais mežs" žūrijai Kristīna Sprūdža prezentēja meža īpašumu, kurā 14 hektārus kopā ar ģimeni pirms dažiem gadiem apstādījusi vienā pavasarī. Turpat arī sakoptie meliorācijas grāvji un meža ceļi. Kristīna ir strādājusi gan LR Saeimā, gan Briselē, gan Ņujorkā, taču par savu laimes zemi uzskata Latviju. "Protams, nedrīkst baidīties strādāt un, ja nesanāk, jāmēģina vēlreiz," atzīst Kristīna.

Lai neizdegtu, atgriezios laukos

Kristīna Sprūdža: "Esmu Cēsu meitene, ģimenē piedzimu kā vecākā meita, man ir divi brāļi. Manai mammai ir brīnišķīgi talanti – viņa saprotas ar augiem un bērniem. Ieguvusi gan ainavu arhitekta, gan pedagoga izglītību, visu mūžu nostrādājusi pedagoģijā. Tēvs ilgu laiku bija autovadītājs tālajos reisos, pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas pievērsās vecu ēku restaurācijai.

Pabeigusi skolu, iestājos Latvijas Universitātē studēt sociālo psiholoģiju. Studiju laikā izmantoju iespēju piedalīties apmaiņas programmā un gadu pavadīju ASV. Šis gads audzēja manu pašapziņu un jaudu, prasmi piemēroties jaunām situācijām un izmantot katru dzīves doto iespēju. Atgriezios Latvijā, lai pabeigtu studijas, un dzīve man piespēlēja jaunas iespējas. ASV uz ilgāku laiku atgriezios vēlreiz, lai studētu Morhedas Universitātē.

Kopš tā laika, gandrīz divdesmit gadus, strādāju gan Latvijā, gan Ņujorkā, gan Briselē. Sākot ar pirmo darba pieredzi Saeimas kancelejā, tad LR pārstāvniecībā Briselē, Eiropas Komisijas sekretariātā Briselē, Aizsardzības ministrijā, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā, NATO samita birojā un Valsts prezidenta padomnieku komandā. Zinu, ka pie tiem, kas strādā ar pilnu atdevi, darba piedāvājumi atnāk paši.

Es varu izdarīt ļoti daudz, man ir lielas darbaspējas. Taču jāsarģājas no izdegšanas. Tāpēc pirms deviņiem gadiem nolēmu šo to dzīvē kardināli mainīt. Pārcēlāmieš uz Cēsīm un ar dzīvesbiedru izveidojām paši savu uzņēmumu: tehnoloģiju un interešu izglītības centru "Mazā Brīnumzeme". Mēs strādājam jomā, kurā Latvijai nepieciešama papildu jauda un jauni talanti – palīdzam apgūt tehniskās prasmes un radīt interesi par inženierzinātņi. Pirmajos privātā biznesa gados visu spēku un finan-

VIZĪTKARTE

KRISTĪNA SPRŪDŽA

- Dzimusi 1976. gadā.
- LU bakalaura grāds sociālajā psiholoģijā, grāds biznesa vadībā Morhedas Universitātē ASV.
- Vada izglītības centru "Mazā Brīnumzeme" un garšu piedzīvojumu vietu "Maizes māja".
- Liepas pagastā apsaimnieko 40 ha meža.
- Kopā ar vīru Edmundu audzina trīs meitas: Katrīnu, Henrieti un Šarloti.
- Vaļasprieki: dzied korī, dejo, ceļo.

šu resursus ieguldījām uzņēmumā, bet ar laiku aizvien vairāk pievērsāmieš dzimtas īpašuma sakārtošanai.

Esam jaudīgas, jo apkārt daudz liepu

Mūsu dzimtas saimniecības pirmsāku mi meklējami ap 1920. gadu, kad mans vecvectēvs Pēteris Šedriks sāka saimniekot Liepas pagasta "Krūmiņos". Viņam, tāpat kā citiem Brīvības cīņu dalībniekiem, bija iespēja kļūt par saimniekiem savā zemē. Mans vecvectēvs bija mehāniķis Latvijas armijas tehniskajā vienībā. Brīvības cīņu rezultāts valstiskā un personiskā līmenī viņam deva iespēju dzīvot tādu dzīvi, kādu viņš bija izsapņojis. Pēteris beidzot varēja apprecēt savu iecerēto meiteni Almu, un viņi kopā paveica daudz: uzcēla saimniecību, izpirka zemi un tika pie dēla un meitas. Mana vecmāmiņa Ausma bija šo strādīgo jaunsaimnieku meita un nodzīvoja raženu mūžu – 96 gadus. Mums dzimtā sieviešu līnija ir īpaši jaudīga, tas laikam tādēļ, ka vecvectēvs ap māju ir sastādījis daudz liepu. Tās dod gan bitēm medu, gan meitām spēku. Arī mūsu izvēlētie puīši – vīri – ir tikpat stipri, citādi paveikt lielas lietas nemaz nebūtu iespējams.

Mana mamma un tētis mantotajā saimniecībā sāka saimniekot 90. gados, kļūstot par Breša zemniekiem un paplašinot

saimniecību līdz 47 hektāriem. Vecāki izmēģināja gan lopu, gan cukurbiešu, gan kartupeļu audzēšanu. No darba neviens nebaidījās, bet haotiskā tirgus situācija neļāva kārtīgi atsperties. Tādēļ ap 2000. gadu, nesagaidot Eiropas Savienības atbalstu, meta aktīvajai lauksaimniecībai mieru. Palēnām sāka attīstīt lauku tūrismu: klēti pielāgoja viesu uzņemšanai, maizes krāsni cepa maizi. Izveidoja meža izziņas taku. Tas bija sākums šobrīd populārajai Cēsu novada Maizes mājai.

Kopš pārcēlos uz dzīvi Cēsīs, aizvien vairāk domājām, kā atgūtos hektārus apsaimniekot mērķtiecīgi. Vispirms izgājām apmācības: vīrs apguva mezsaimniecību, es lauksaimniecību. Mana pieredze liecina – ja sāk ko padziļināti pētīt, tad arī satiec cilvēkus, kas var palīdzēt. Mūsu gadījumā tāds ir Andis Malējs no kooperatīva "Mezsaimnieks". Ar viņu kopā ne tikai dziedam Cēsu Pils korī, bet arī pārrunājam meža lietas.

Sākām ar ceļu ierīkošanu un meliorācijas sistēmu sakārtošanu. Bija jāpacinās ar bebru sastrādāto un jāatjauno aizaugušās robežstīgas. Tad pieķērāmies aizaugušo platību sakopšanai, nevērtīgo sugu nomaiņai un apjomīgai apmežošanai. Rakstījām projektus. To realizācijas sākums veiksmīgi sakrita ar kovida laiku, kad visas citas biznesa aktivitātes bija nopauzētas un varējām visu uzmanību veltīt koku stādīšanai. Mūsu dzimtas vēstures grāmatā 2021. gada pavasarī būs iesmaržots priežu, bērzu, egļu un melnalkšņu stādīņiem.

Mērķis bija ambiciozs. Paveicām

Vienā pavasarī mēneša laikā 14 hektāros iestādījām gandrīz 25 000 kociņu. Stādījām paši. Tas bija ambiciozs mērķis, sapnis, kura īstenošana brīžiem šķita neiespējama. Stādījām vēsā laikā, karstā saulē, lietainās un sausās dienās. Pirmo reizi man pašai bija iespēja veselu mēnesi vērot, kā

atnāk pavasaris. Abas ar mammu stādījām katru dienu, pārējie pievienojās, kad varēja. Mēs to paveicām. Esmu ļoti lepna par savu ģimeni un par visiem mazajiem kociņiem, kas nu jau krietni saņēmušies.

Šobrīd stādījumus kopjam un aizsargājam no meža dzīvniekiem, kuru mūsu pusē netrūkst. Ir stirnas, brieži, mežacūkas un pavisam nesen mežā nofotografējām arī lāča pēdas un atstātos "sveicienus". Man patīk apiet īpašumu un būt lietas kursā par to, kas notiek mežā, pārdomāt un saplānot, kas jāpaveic šogad, kas vēlāk. Mūsu īpašums priecē katru, kas atbrauc uz Maizes māju izbaudīt pīrāgu vai maizes cepšanu, dabu, svētku svinības, fotosesijas

vai kāzas. Pricējami, ka cilvēki nāk ogot vai sēņot, protams, apsolot, ka atkritumus nekur nemetīs.

Kaimiņiem ir zirgi, un mēs ļaujām izjādēs izmantot mūsu meža celiņus un labprāt dalāmies ar prieku, kādu sniedz sakopts mežs.

Ir iespējas, ir izaicinājumi

Mūsu īpašums atrodas Gaujas Nacionālā parka teritorijā. Tas dod gan iespējas, gan izaicinājumus. Piekrītot dalībai konkursā par sakoptāko meža īpašumu, vēlējos parādīt ne tikai to, ko esam paveikuši. Mūsu īpašuma teritorijā ir boreālais mežs – grava, kurā nogāzes slīpums

pārsniedz 25 grādus, ar attiecīgiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem. Šī teritorija ir klāta ar egļu audzi, ko 2018. gadā smagi skāra mizgrauži – šobrīd vienas vienīgas nokaltušas egles un to stubeņi, vide bīstama, koki gāžas. Savulaik tur bijām izveidojuši meža izziņas taku, šobrīd tā vairs nav izmantojama. Diemžēl nav izdevies rast risinājumu šīs postāžas sakārtošanai. Tā arī neesam dzirdējuši pamatotus argumentus, kāda neaizskarama vērtība ir mizgraužu skartajiem kokiem. Strauji reaģējam, kad mizgrauzis iznīcina saimnieciskos mežus, bet vilcināmies, kad tiek nopostīts boreālais mežs nacionālā parka zonā. Tā nu no sava pagalma redzu, ka daļa meža ar katru gadalaiku kļūst bēdīgāka un bīstamāka.

Visu mežā nedarām paši, izmantojam arī firmu un individuālo komersantu pakalpojumus. Pārsvārā pieredze pozitīva, tomēr visam sekojam. Nevairāmies vienai teritorijai piesaistīt dažādus pakalpojuma sniedzējus, jo ne vienmēr viena brigāde visam ciklam piedāvā labāko cenu. Vieni izzāgē, citi savāc zarus un saved malā, sašķeldo. Audžu kopšanai esam atraduši tiešām labus darba pratējus, kas strādā ne tikai ar rokām, bet arī ar galvu.

Mūsu mežā visi koki ir izauguši pēc 1944. gada. Šajā apkārtnē vācieši gatavojās ierakumu cīņām un visus mežus nocirta. Tomēr ir viens izņēmums, un tā ir mūsu Zviedru priede – gandrīz dižkoks, tai vienā sārā iecirtums ar cirvi, bet otrā zāga pēdas. Šo priedi mans vecvectēvs par trijiem kilogramiem speķa izpircis no vācieša, lai nenocērt, kad tai bija kādi divsimt gadi. Pārtika kara beigās bija vērtīgāka par naudu, mums grūti aptvert, cik dārga tā bija laikos, kad daudziem nebija ko ēst. Tik svarīgs un miļš cilvēkam var būt koks.

Mani senči ir pratuši redzēt tālāk, nekā saredz acis. Vecvecvecāki sēja rudzus, kad citi krāva mantas bēgļu ceļam. Vecvecāki šajās mājās vienmēr pulcēja plašu radu un

draugu saimi – viesmīlība un sirsnība, ar kādu šeit visos laikos sagaida, ir patiesa un īsta. Vecāki par sertifikātiem pirka zemi, kad tā citiem nešķīta vērtība. Es jau šobrīd iztēlē redzu, kāds būs mūsu mežs nākotnē – noteikti atradišu veidu, kā cilvēkus atkal un atkal ieaicināt ne tikai mūsu pagalmā, klēti un mājā, bet arī mūsu skaistajā mežā. Līdzīgi kā tas bija agrāk Priedes takā, kad ar lieliem un maziem apmeklētājiem devāmies meža piedzīvojumos. Cilvēks un daba ir viens veselums, ejot mežā, cilvēks to iepazīst, iemīl un saprot, kāda rīcība tam dara pāri, kāda tam palīdz. Es ticu, ka Lielās talkas ideja par Latviju kā zaļāko un tīrāko vietu uz pasaules īstenošies, ja mēs ar bērniem jau no mazotnes kopā dosimies dabā saudzīgi.

Saimnieka klātbūtne ietekmēs pozitīvi

Meža īpašniekiem, kuri tikai sāk saimniekot, nav viegli izvēlēties prioritātes. Mums izdevās atrast savas jomas ekspertus – konsultantus, ar kuriem kopā iepazīnām un sapratām mežu jaunā līmenī. Iesaku nebaidīties un stāstīt par savām rūpēm, pārdomām un bažām, jo katra saruna vedīs risinājuma virzienā. Arī sociālie tīkli var būt lielisks palīgs informācijas vai kontaktu meklēšanā – lasām, rakstām un domājam līdzī. Kad esam atraduši palīgus vai pakalpojuma sniedzējus, esam klāt, kad notiek kādi darbi mežā. Klātbūtne nenozīmē, ka jāmaisās pa vidu vai jāņem rokās zāģis, trimmeris utt. Apstaigājam, paskatāmies, kā notiek darbi, parunājamies ar cilvēkiem. Saimnieka vai saimnieces klātbūtne nenoliedzami darba kvalitāti ietekmēs pozitīvi. Kad plānojam darāmos darbus, izpētām tirgus situāciju un rēķinām līdzī. Gudri plānojot, daudzus darbus var paveikt, neieguldot papildu līdzekļus. Ja domāsi, konsultēsies, iesaistīsies procesā un neveiksmes gadījumā nebaidīsies mēģināt vēlreiz, viss izdosies.

Ļoti svarīgi veidot labas attiecības ar kaimiņiem. Ja redzi, ka apkārtnē kādam iet slikti, padomā, vai nevari kā palīdzēt. Piebremzē un vismaz aprunājies, ja kāds ir ķībelē. Ja man apkārtnē būs nelaimīgi un sarūgtināti cilvēki, arī es nevarēšu dzīvot droši. Saimniekošana rada darba iespējas, un jācenšas tās piedāvāt vietējiem cilvēkiem. Liepā esam izveidojuši arī aktīvu kopienu, tajā darbojas pagasta aktīvākie un jaudīgākie cilvēki. Mūsu pusē nav pamestu māju un neapsaimniekotu zemju. Es redzu, ka aizvien vairāk jaunu cilvēku apzināti izvēlas dzīvot mazpilsētās vai laukos. Kopā cenšamies veidot un attīstīt mūsu Liepas pagastu ērtāku un patīkamāku mums pašiem un draudzīgāku viesiem.

Esmu vairākas reizes savā dzīvē veikusi kardinālas izmaiņas – devusies darba un mācību izaicinājumos uz Eiropu un Ameriku. Ar maksimālo atdevi strādājusi publikajā pārvaldē Latvijā un Briselē. Protams, varēju tur palikt. Bet es vēlos dzīvot Latvijā. Ne tāpēc, ka esmu šeit piedzimis. Tāpēc, ka Latvija ir mana laimīgā zeme, šeit ir viss, lai es varētu īstenot savus sapņus, idejas un ieceres. Baidīties nedrīkst. Es zinu, ka mana vieta ir šeit, tādēļ mani neskumdina Latvijas īsās vasaras un garās ziemas, vēlie pavasari un agrie rudenī. Jo tikai šeit, pie Baltijas jūras, vietā, kur aug mana vecvectēva nosargātā priede un manas ģimenes stādītais mežs, es varu pastāvēt pa īstam." ■

JURIS PUDELIS

Laime mērāma sajūtās, ne naudā

Savu īpašumu, kas atrodas pašā leišmalē, Agnis Graudulis apsaimnieko ar izlases cirtēm. Viņš mežu vērtē ne tikai kubikmetros, bet sajūtās, ko sniedz daba, un atziņās, kas iegūtas darot un mācoties. Agņa dzīves ziņa – laime nav izmērāma naudā, bet sajūtās. Viņš arī atzīst: mans īpašums ir tā meža skola, kurā varu atļauties darīt to, ko gribu, kļūdīties un reāli saprast, kas darbojas, kas ne.

Limuzīna vietā žogs meža vidū

Agnis Graudulis: "Īpašumu esmu mantojis. Senos laikos te bijusi vecsaimniecība. Dzīvojuši pašpietiekami. Senos mantojuma dokumentos viss bijis smalki uzrakstīts – cik kilogramu un kas jāizbaro aitām, cik vistām, govīm, zirgam. Nesen mežā atradu zirga zvaniņu. Acīmredzot, lai piegulā palaistu zirgu pēcāk varētu saņemt. Tālu no visiem ciematiem vēl sešdesmitajos gados te blakus mājās dzīvojuši cilvēki.

Visu apsaimniekoju ar nelielu un daudz maz regulāru iejaukšanos, gluži savā vaļā neatstāju. Ciršanu veicu maigā formā. Ir arī gabaliņi, kurus atstāju pilnīgi neskartus, gluži kā Moricsalā, bet pāris hektārus ap vasaras māju, kas arī ir mana Rūķmuiža, iežogoju, jo iestādīts augļu dārzs. Dārgs pasākums? Jā, citi pērk dārgas mašīnas, es tērējos žogam meža vidū.

Mēs visi domājam, ka mežsaimniecība ir ļoti racionāla – kvadrātmetri, kubikmetri, hektāri, pieaugums. Taču mēs neesam pilnībā racionālas būtnes, mums ir rotas, skaistas mājas, zīmolu apģērbi. Visa būtība slēpjas sajūtās, arī tad, ja par to nerunājam.

Vairums mazo meža īpašnieku strādā pēc tās pašas programmas kā lielā meža industrija, kur ir tūkstošiem hektāru meža un kur mežs ir visu laiku. Mazais meža īpašnieks var vienreiz dzīvēt visu nocirst kailcirtē, un kas tālāk? Savā mežā es arī sāku ar kailcirtēm, bet tad vienā brīdī sapratu, ka tas nebūs mazā meža īpašnieka meža apsaimniekošanas modelis.

Laiks skrien, mežs aug

Kādi bijuši mani mežā piedzīvotie laimes brīži? Tie izjūti dažādos laika nogriežņos. Gadus atpakaļ nocirtu kailcirti. Pēc tam es atjaunoto mežu kopu. Šogad jaunajam mežam ir 22 gadi. Es ieeju tur bez krūmgrieža un skatos – vau, superīgs

VIZĪTKARTE

AGNIS GRAUDULIS

- Dzimis 1974. gadā.
- Beidzis LU Lauksaimniecības fakultāti, iegūstot dārzkopja agronoma diplomu.
- Vada mežsaimniecības uzņēmumu "Nordström Skog AB".
- Vadakstes pagastā apsaimnieko 50 ha meža.
- Hobiji: makšķerēšana, koki.

bērzu mežs! Mežs ir izaudzis! Vēl prātā ienāk doma – oi, johaidī, cik tad tev pašam tagad gadu? Laiks paskrējis nemanot.

Pavasari stādu mežā kokus, bet rudenī skatos – jā, iestādīts pareizi un kociņš jau izaudzis un saņēmis. Tas arī tāds supermirklis, jo nekad jau nezini, kas tur rudenī būs.

Prieka dzirkstītes izskrien cauri arī tad, kad pāri savam diķim ieraugu – puķes, ko iesēju, beidzot uzziedējušas ar krāšņiem ziediem un liek acij pakavēties. Biju jau aizmirsis, ka tādas sēkliņas tur ierušināju, tāpēc mirklis, kad ziedi mani sveicināja, bija superīgs.

Vēl forši ir pavasarī, kad ej pa mežu un redzi, ka zalktenes sāk ziedēt. Tad sajūti, oh, ziema beidzot ir beigusies! Tas ir pirmais ziedošais augs, pēc tam nāk visi pārējie. Nu, lazdas arī uzzied agri, siltajās ziemās pat janvārī, no tām neko vairs nevar saprast.

Interesanti bija ar baltalkšņiem. Nozāģēju tos ziemā un zarus sakrāvu kaudzē. Pavasarī eju un jūtu – kaut kas nav kā parasti. Nevaru saprast, kas tur kaut kur pie zemes zum. Tad ieraugu – zaru čupa ir uzziedējusi, ir silts un bites dūkdamas vāc ziedputekšņus. Tā bij sanācis, ka zariem bija pieticis mitruma, lai uzziedētu.

Staigāju mežā pa zvēru iestaigātām tačiņām. Sausā laikā mežu varu iziet kaut ar čibiņām, apstaigāt un apskatīties, kas tur

notiek. Tā man ir zināma bauda. Katru reizi ieraugu kaut ko savādāku. Sniegs, ziedi, lapas... Tagad ir augusta vidus un zied dzeltenais ancītis, kas ir pļavas augs, neesmu to sējis, tas no kaut kurienes uzradies, un es redzu – tas ir gan tur, gan tur, gan tur. Ja pakopj mežu, viss kaut kas atrodas, jo kādreiz te bijusi samērā bagāta pļava, parkveida ganības. Vēl senāk te bijis ozolu platlapju mežs.

Meža īpašnieks - gaismas menedžeris

Kāds cilvēks ir turīgs? Tāds, kuram nav ne feisbuka, ne modernas mašīnas un arī kredīta nav, bet viņš ir sava laika pārvaldnieks.

Meža īpašniekam ir unikāla iespēja pašam savas sajūtas modelēt, kā viņš grib justies. Mežs ir dzīva sistēma. Vai es runājos ar kokiem? Savā veidā jā. Ir jāsaprot, kas kokam vajadzīgs, lai tas izaugtu liels. Jāsaprot, ka dabu regulēt nav iespējams, var tikai nedaudz piergulēt tajā virzienā, kādā tas ir izdevīgi. Mežsaimnieks ir sava veida gaismas menedžeris, jo koki pamatā konkurē dēļ gaismas.

Esmu sastādījis riekstkokus, un nu jāskatās, kas ir ieaudzis un kas nav. Jāplāno papildinošā stādīšana. Stādus audzēju pats. Ja to māki, tas ir ekonomiski izdevīgi un arī prieks par procesu no sēklas ievāk-

šanas līdz kociņam. To nevar sajuxt ne feisbukā, ne kur citur virtuālajā pasaulē. Tas ir tavā fiziskajā pasaulē.

Klimats soļo uz priekšu, es stādu arī ēdamo kastani. Baltalksnis kalpo kā aizsegs pret salnām. Arī pilādžus stādu. Zviedrijā, kopjot mežu, tas jāatstāj, lai izplatās, jo meža zvēriem pilādži garšo vairāk nekā eglītes. Arī duglāzijas jūtas labi.

Gribu arī šajā īpašumā izveidot ilgtermiņa pārtikas sistēmu – augļu dārzu, lai pamata lietas būtu pie mājas. Mežā ir ļoti laba mežābeļu populācija, mežābelēm ir taisni, sešus metrus gari stumbri, koki dod gan augļus, gan skaistu koksni, arī saldie ķirši, kas ir galdniecības produkts.

Jādomā par kvalitatīvu zāgbaļķi

2008. gadā gribējās dzīvē kaut ko pamainīt un radās doma pastrādāt ārpus Latvijas. To arī realizēju. Tā bija iespēja iepazīties ar citu ekonomisko modeli, atšķirīgu cilvēku redzējumu. Latvijā ļoti fokusējas uz cenu, kas nosaka pakalpojuma sniedzēja izvēli, bet Zviedrijā cena nav noteicošā, galvenā ir kvalitāte, ilgtspējība. Tur pasūtītājs ņem vērā, ka lētam pakalpojuma sniedzējam jāseko līdzi, paveiktais jāpielabo, kas izmaksas stipri vien palielina.

Pirmie gadi bija grūti, bet, kad jau bija iegūta laba reputācija, labas atsauksmes, tad darba vairs netrūka. Mēs gan kopjam, gan zāģējam mežu ar motorzāģi. Zāģējam lielas dimensijas kokus, kurus harvesters nevar nozāģēt. Tas nav viegls, taču ļoti apmaksāts darbs. Tur vajag ne tikai spēku, bet arī zināšanas.

Otra atšķirība valsts līmenī ir tā, ka piemums uzņēmējiem uzraksta instrukciju, kas ir jā dara, bet kāds tam visam mērķis – par to ne vārda. Zviedrijā skaidri un gaiši pasaka, kāds mērķis ir jāsasniedz, kādā veidā to izdarīt, tas ir paša uzņēmēja ziņā. Nav jāpilda instrukciju kalni, taču jāspēj pamatot, kā tu sasniegsi mērķi.

Šobrīd vairāk strādāju savā mežā. Ir daudz mazo darbiņu, mazās kopšanas, piezāģēšanas. Mazajam meža īpašniekam, lai izdzīvotu, jāskatās, kurš koks varētu augt, kuram veicināt augšanu. Jāfokusējas uz kvalitatīvu sortimentu – zāgbaļķi, taras kluči. Malka, papīrmalka un enerģijas koksne ļoti bieži knapi nosedz izmaksas, dodot minimālu peļņu – eiro par kubikmetru.

Mežsaimniecība, kuras pamatā ir izlases cirtes, prasa lielāku laika ieguldījumu plānošanā. Bet, salīdzinot ar kailcirtēm, neatsverama vērtība ir pieauguša meža sajūtai. Arī ir grūtāk atrast pakalpojuma sniedzējus.

Vai egles vairs nav perspektīva suga? Egle jāaudzē mistrojumā ar lapu kokiem. Tā tad būtu riska samazināšana. Mizgrauzis vairāk metas egļu audzēs, kur tās ir kā pamatsuga. Ja egles izkļiedētas, tad visas nenoposta. Agrāk mizgraužu ligzdas bija mazākas, tagad tas izplešas lielās platībās. Jā, vecās egles šajā sakarā ir kā bumba ar laika degli. Tās ir viegli ievainojamas gan no vēja, gan sausuma, gan pārlieka mitruma. Egļu audzēm blakus nav ļoti cirst kailcirti. Egle reāli aug no maija līdz jūlijam vidum. Ja šajā laikā bijis sauss, kā tas bija šogad, tad nākamgad tā var būt kaitēklis vieglāk pievārējama.

Zviedrijā ir tā, ka sausajās vasarās kopš 2018. gada mizgrauzis ir ļoti savairojies un daudzi meža īpašnieki domā, ka uz egli vairs nevar paļauties. Jādomā, kā egli no mainīt.

Mans īpašums ir tā meža skola, kurā es varu atļauties darīt to, ko es gribu, kļūdīties un reāli saprast, kas darbojas, kas ne. Es varu novērot, cik darba jāiegulda un kāds sanāk rezultāts. Darba un rezultāta attiecības es izjūtu uz savas ādas un saprotu, kā mežs reaģē uz manu darbošanos." ■

ANITA JAUNBELZERE

